

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

EWALUACJA PODSUMOWUJĄCA POSTĘP RZECZOWY I REZULTATY RPO WM 2014-2020

RAPORT KOŃCOWY

Zamawiający:

Województwo Mazowieckie

ul. Jagiellońska 26

03-719 Warszawa

www.mazovia.pl

Wykonawca:

EU-CONSULT sp. z o.o.

ul. Toruńska 18C, lokal D

80-747 Gdańsk

www.eu-consult.pl

Gdańsk 2023

STRESZCZENIE

Przedmiot i cele badania

Niniejszy dokument stanowi raport końcowy z badania ewaluacyjnego pn. *Ewaluacja podsumowująca postęp rzeczowy i rezultaty RPO WM 2014-2020*, realizowanego w ramach projektu współfinansowanego ze środków RPO WM 2014-2020 nr RPMA.11.01.00-14-0004/18, pn.: *PLAN DZIAŁAŃ POMOCY TECHNICZNEJ UMWM na lata 2019-2023 w zakresie wsparcia procesów ewaluacji w ramach RPO WM, Priorytet XI Pomoc Techniczna*.

Celem głównym badania była ocena postępu rzeczowego i rezultatów RPO WM 2014-2020. Cel główny realizowany był poprzez następujące **cele szczegółowe**:

1. Identyfikacja osiągniętego postępu rzeczowego i finansowego w zakresie osiągania celów RPO WM 2014-2020.
2. Prognoza realizacji założonych celów programu RPO WM 2014-2020 do końca 2023 r.
3. Ocena zagrożeń w osiągnięciu założonych celów RPO WM 2014-2020.
4. Ocena wpływu realizacji RPO WM 2014-2020 na rozwój społeczno-gospodarczy województwa, w tym w kontekście realizacji Strategii Europa 2020.
5. Ocena efektywności i trwałości osiągniętych rezultatów w ramach RPO WM 2014-2020.

Badanie objęło obszar województwa mazowieckiego oraz okres od zatwierdzenia RPO WM 2014-2020 (12 lutego 2015 r.), do momentu podpisania umowy na realizację niniejszego zadania (25 września 2023 r.).

Analiza postępu finansowego została przeprowadzona według stanu na koniec III kwartału 2023 r.

Wykorzystane metody i techniki badawcze

Na rzecz realizacji badania wykorzystano szereg metod i technik badawczych, do których zaliczała się m.in. **analiza danych zastanych (desk research)**, która objęła rozporządzenia i dokumenty wyższego szczebla, dokumenty programowe, sprawozdawcze i monitoringowe z realizacji Programu, a także pozostałe źródła, w tym dane pochodzące ze statystyki publicznej i inne, istotne z punktu widzenia tematyki badania. Wykorzystano również **ewaluację opartą na teorii (TBE)**, w ramach której Zespół Badawczy przeanalizował logikę interwencji RPO WM 2014-2020 w podziale na OP Programu pod kątem adekwatności przyjętych założeń względem identyfikowanych potrzeb regionu i zakładanych do osiągnięcia celów Programu. Przeprowadzono ponadto **wywiady CAWI/CATI i grupowe wywiady zogniskowane realizowane on-line (on-line FGI)** z Beneficjentami RPO WM 2014-2020 oraz **wywiady w formie telefonicznych wywiadów indywidualnych (TDI)** z przedstawicielami instytucji odpowiedzialnych za programowanie, wdrażanie, monitorowanie oraz kontrolę Programu. Zrealizowano również 2 **panele eksperckie** z ekspertami w obszarze wdrażania regionalnych programów operacyjnych oraz **panel delficki**, w którym uczestniczyli eksperci z zakresu systemu transportowego, z zakresu gospodarki niskoemisyjnej oraz z zakresu adaptacji do zmian klimatu, rozwijania systemu gospodarki odpadami oraz ochrony zasobów wodnych. Przeprowadzono ponadto **analizę porównawczą (benchmarking)**, w ramach której RPO WM 2014-2020 został porównany z 4

innymi programami operacyjnymi (regionalnymi i krajowymi). Zrealizowano również **warsztat ewaluacyjny**, w którym wzięli udział przedstawiciele instytucji zaangażowanych we wdrażanie i zarządzanie RPO WM 2014-2020, adresaci rekomendacji oraz przedstawiciele Zespołu Badawczego, a także **studium przypadku (case study)** dla 11 projektów realizowanych w ramach Programu (po 1 dla każdej z OP, z wyjątkiem OP XI Pomoc Techniczna). Prócz tego przeprowadzono jakościową analizę porównawczą oraz opracowano analizę **SWOT** i **PEST**.

Najważniejsze ustalenia

Ramy wykonania w dziewięciu osiach priorytetowych RPO WM 2014-2020 zostały już wykonane. W przypadku II osi priorytetowej zostaną one osiągnięte po certyfikacji zakontraktowanych środków. Pokazuje to, że pomimo problemów, które wystąpiły w trakcie wdrażania Programu, najważniejsze cele zostały osiągnięte. Nie istnieje niebezpieczeństwo utraty środków z powodu niezrealizowania ram wykonania.

Analiza stopnia realizacji zakładanych wartości wskaźników potwierdziła wysoką skuteczność interwencji w zakresie osiągania założonych celów RPO WM 2014-2020, rozumianą jako poziom realizacji wartości docelowych wskaźników. Choć nadal identyfikuje się wskaźniki, w przypadku których nie udało się osiągnąć zakładanej wartości docelowej, podjęto odpowiednie kroki mające na celu urealnienie przyjętych założeń, w tym poprzez zmniejszenie wartości docelowej części wskaźników (w przekazanej do KE wersji 7.0 RPO WM 2014-2020 zmniejszono wartość docelową części wskaźników, a w przypadku kolejnych planowano taką zmianę w ramach SzOOP, po przyjęciu przez KE nowej wersji RPO). Biorąc ponadto pod uwagę, że część projektów nadal znajduje się w fazie realizacji, przewiduje się, iż osiągnięta dotychczas wartość wskaźników wzrośnie.

Mimo podjętych działań zaradczych, na podstawie przeprowadzonej prognozy, dla części wskaźników, w przypadku których nie osiągnięto dotychczas wartości docelowej, istnieje ryzyko ich niezrealizowania do końca 2023 r., zarówno biorąc pod uwagę optymistyczną, jak i pesymistyczną wersję prognozy.

Analiza zrealizowanych wartości wskaźników wskazuje, że niska skuteczność realizacji celów Programu wynikała m.in.:

- przeszacowania wartości docelowych wskaźników;
- mniejszego od oczekiwanego zainteresowania odbiorców wsparcia;
- niższego od przewidywanego zapotrzebowania na określone wsparcie (w tym np. przystosowania procesowego do prowadzenia działań w zakresie internacjonalizacji działalności gospodarczej);
- sytuacji życiowej uczestników wsparcia (np. ponownego zajścia w ciążę czy choroby kobiet opiekujących się dziećmi do lat 3);
- pandemii COVID-19 i jej wpływu na sytuację społeczno-gospodarczą regionu, a co za tym idzie – na efekty Programu.

Wspomniana pandemia Covid-19, jej skutki oraz związane z nimi ograniczenia społeczno-gospodarcze były największym problemem we wdrażaniu RPO WM 2014-2020. Począwszy od 2020 roku, przez rok 2021 i 2022 miała decydujący wpływ na kontraktację środków Programu, ich wydatkowanie oraz realizację wskaźników monitoringu. W konsekwencji pandemia Covid-19 wpłynęła negatywnie na część realizowanych projektów oraz projektów zaplanowanych do realizacji praktycznie we wszystkich osiach priorytetowych RPO WM 2014-2020.

Zgodnie z deklaracjami ankietowanych Beneficjentów, ponad połowa z nich przyznała, że na problemy w osiągnięciu zakładanych celów projektów wpływ miała pandemia COVID-19 (51,6%), przy czym 47,7% z nich deklarowała, że wpływ ten był znaczący.

Poszczególne Działania/Poddziałania RPO WM 2014-2020 charakteryzują się wysokim poziomem wykorzystania ich alokacji. Na 40 wszystkich Działaniach/Poddziałaniach Programu, w aż 10 poziom kontraktacji osiągnął lub przewyższył 100% alokacji, a w kolejnych 18 wyniósł 98-100% alokacji. Poziom wykorzystania alokacji na poziomie 95-98% występuje w 8 Działaniach/ Poddziałaniach.

Jedynie w przypadku dwóch Działaniach/Poddziałaniach poziom kontraktacji jest mniejszy niż 95%. Są to Poddziałanie 4.3.1. Ograniczanie zanieczyszczeń powietrza i rozwój mobilności miejskiej (93%) oraz Działanie 12.2. REACT-EU dla e-usług na Mazowszu (90,7%). Najmniejszy poziom kontraktacji występuje w ramach Działania 7.1. Infrastruktura drogowa (88,7%) oraz Poddziałania 8.3.2. Ułatwianie powrotu do aktywności zawodowej w ramach ZIT (87%).

Wysoki poziom kontraktacji w poszczególnych Działaniach/Poddziałaniach RPO WM 2014-2020 przekłada się wprost na wysoki poziom wykorzystania alokacji poszczególnych OP.

Ankietowani Beneficjenci najczęściej dobrze oceniali efektywność udzielonego wsparcia, rozumianą jako relacja między wartością poniesionych nakładów w stosunku do uzyskanych efektów. Na oceny pozytywne wskazało łącznie 59,3% ogółu respondentów, na negatywne natomiast – zaledwie 2,6% badanych. Blisko ¼ odpowiedzi stanowiły oceny neutralne (24,6%). Zdaniem zdecydowanej większości ankietowanych Beneficjentów RPO WM 2014-2020, przy niższych nakładach finansowych nie udało by się osiągnąć rezultatów analogicznych względem tych osiągniętych w ramach projektów (74,5%). Przeciwnego zdania było jedynie 0,5% ogółu respondentów.

Beneficjenci Programu wysoko oceniali również trwałość osiągniętych rezultatów projektów. 78,2% z nich było przekonanych, że uzyskane efekty uda im się utrzymać w okresie dłuższym niż zakładany okres trwałości, a kolejne 20,2% wskazało, że utrzymają się one jedynie w obowiązkowym okresie trwałości. Na nietrwałość osiągniętych rezultatów wskazało jedynie 1,6% badanych.

Czynnikami, które w szczególny sposób mogą przekładać się na nietrwałość części efektów wsparcia, są długoterminowe konsekwencje pandemii COVID-19, które miała wpływ na znaczący odsetek realizowanych projektów.

Wnioski i rekomendacje

Wniosek:

Przeprowadzona analiza pozwoliła potwierdzić elastyczne podejście instytucji zaangażowanych we wdrażanie i zarządzanie dotychczasową interwencją. Podejmowanie bieżących działań naprawczych i utrzymywanie kontaktu z KE pozwoliło na osiągnięcie znacznych rezultatów prowadzonych działań oraz osiągnięcie znacznej części wskaźników.

Rekomendacja:

Rekomenduje się kontynuowanie w ramach FEM 2021-2027 sposobu monitorowania realizacji interwencji i podejmowanie dalszych, elastycznych zmian w zakresie dostosowywania wdrażanych działań do bieżącej sytuacji społeczno-gospodarczej.

Wniosek:

Przeprowadzona diagnoza sytuacji regionu pod względem społecznym, gospodarczym i środowiskowym, wykazała znaczące zapotrzebowanie na kontynuowanie działań skoncentrowanych na zrównoważonym rozwoju całego województwa, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb RMR, znajdującego się w znacznie gorszej sytuacji niż RWS, a zwłaszcza miasto Warszawa.

Rekomendacja:

Rekomenduje się kontynuację w ramach FEM 2021-2027 działań realizowanych dotychczas w ramach RPO WM 2014-2020, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb związanych ze wzmacnianiem impulsów rozwoju gospodarczego z Warszawy do pozostałych podregionów województwa mazowieckiego.

Zaleca się kontynuowanie działań informacyjno-edukacyjnych, skoncentrowanych na podniesieniu poziomu wiedzy potencjalnych wnioskodawców, wnioskodawców oraz Beneficjentów nt. możliwości skorzystania ze wsparcia oferowanego w ramach środków unijnych.

Wniosek:

Zgodnie z deklaracjami Beneficjentów Programu, czynnikami wewnętrznymi, które w największym stopniu utrudniały osiągnięcie zakładanych celów, były kryteria oceny projektów (17,7%) oraz pozostałe zasady określone w konkursach (20,8%). Realizatorzy projektów nierzadko wskazywali, że na etapie planowania i aplikowania o wsparcie, napotykali na trudności wynikające ze zbyt obszernej, czasochłonnej i skomplikowanej procedury aplikowania o wsparcie oraz niejasnych, trudnych w interpretacji zapisów dokumentów związanych z Programem i poszczególnymi konkursami.

Rekomendacja:

Zaleca się, by w miarę możliwości uprościć procedurę ubiegania się o wsparcie w ramach programu FEM 2021-2027 (zwłaszcza w przypadku wsparcia dotacyjnego), w tym przede wszystkim poprzez uproszczenie języka stosowanego w dokumentach związanych z FEM 2021-2027 tak, by były one zrozumiałe dla przeciętnego odbiorcy.

SUMMARY

Subject and objectives of the study

Present document constitutes the final report of the evaluation study titled: Evaluation summarizing the progress and results of the ROP MV 2014-2020, implemented as part of the project co-financed from the funds of the ROP MV 2014-2020, RPMA.11.01.00-14-0004/18, entitled: MAMV TECHNICAL ASSISTANCE ACTION PLAN for 2019-2023 in terms of supporting evaluation processes under the ROP MV, Priority XI Technical Assistance.

The main aim of the study was to assess the progress and results of the ROP MV 2014-2020. The main objective was implemented through the following specific objectives:

1. Identification of the material and financial progress in achieving objectives of the ROP MV 2014-2020.
2. Forecast of achieving assumed objectives of the ROP MV 2014-2020 Program by the end of 2023.
3. Assessment of risks of not achieving assumed objectives of the ROP MV 2014-2020.
4. Assessment of the impact of the implementation of ROP MV 2014-2020 on the socio-economic development of the voivodeship, including in the context of the implementation of the Europe 2020 Strategy.
5. Assessment of the effectiveness and durability of results achieved under the ROP MV 2014-2020.

The study covered the area of the Mazowieckie Voivodeship and the period from the approval of ROP MV 2014-2020 (February 12, 2015) to the time of signing the contract for the implementation of this task (September 25, 2023).

The analysis of financial progress was carried out as at the end of the third quarter of 2023.

Research methods and techniques used

A number of research methods and techniques were used to carry out the study, including: **analysis of existing data (desk research)**, which included regulations and higher-level documents, program, reporting and monitoring documents from the implementation of the Program, as well as other sources, including data from public statistics and others important from the point of view of the subject of the study. **Theory-based evaluation (TBE)** was also used, in which the Research Team analyzed the intervention logic of the ROP MV 2014-2020 divided into Program OPs in terms of the adequacy of the adopted assumptions in relation to the identified needs of the region and the objectives assumed to be achieved by the Program. Additionally, **CAWI/CATI interviews** and **on-line focused group interviews (on-line FGI)** were conducted with the Beneficiaries of the ROP MV2014-2020 and interviews in the form of **telephone individual interviews (TDI)** with representatives of institutions responsible for programming, implementation, monitoring and control of the Program. There were also two **expert panels** with experts in the implementation of regional operational programs and a **Delphi panel** in which experts in the field of the transport system, low-emission economy and adaptation to climate change, development of the waste management system and protection of water resources participated. Additionally, a **comparative analysis (benchmarking)** was carried out, in which ROP MV2014-2020 was compared with 4 other operational programs (regional and national). An

evaluation workshop was also carried out, attended by representatives of institutions involved in the implementation and management of the ROP MV2014-2020, recipients of recommendations and representatives of the Research Team, as well as a **case study** for 11 projects implemented under the Program (1 for each of the OP, except OP XI Technical Assistance). In addition, a **qualitative comparative analysis** was carried out and a **SWOT** and **PEST** analysis was developed.

The most important findings

The implementation framework in the nine priority axes of the ROP MV 2014-2020 has already been completed. In the case of priority axis II, they will be achieved after certification of the contracted funds. This shows that despite the problems that occurred during the implementation of the Program, the most important goals were achieved. There is no risk of loss of funds due to failure to implement the performance framework.

The analysis of the degree of implementation of the assumed indicator values confirmed the high effectiveness of the intervention in achieving the assumed objectives of the ROP MV 2014-2020, understood as the level of implementation of the target indicator values. Although indicators are still being identified for which the assumed target value was not achieved, appropriate steps have been taken to make the adopted assumptions more realistic, including by reducing the target value of some indicators (in version 7.0 of the ROP MV 2014-2020 submitted to the EC, the target value was reduced some of the indicators, and in the case of subsequent indicators, such a change was planned as part of detailed description of priority axes, after the EC adopted the new version of the ROP). Moreover, taking into account that some projects are still in the implementation phase, it is expected that the value of indicators achieved so far will increase.

Despite the remedial actions taken, based on the forecast, for some indicators for which the target value has not been achieved so far, there is a risk of not achieving them by the end of 2023, both taking into account the optimistic and pessimistic versions of the forecast.

The analysis of the achieved indicator values indicates that the low effectiveness of implementing the Program objectives resulted, among others, from:

- overestimation of target indicator values;
- lower than expected interest of support recipients;
- lower than expected demand for specific support (including, for example, process adaptation to activities related to the internationalization of business activities);
- life situation of support participants (e.g. becoming pregnant again or illness of women caring for children under 3 years of age);
- the COVID-19 pandemic and its impact on the socio-economic situation of the region and, consequently, on the effects of the Program.

The mentioned Covid-19 pandemic, its effects and related socio-economic restrictions were the biggest problem in the implementation of ROP MV 2014-2020. Starting from 2020, through 2021 and 2022, it had a decisive influence on the contracting of Program funds, their expenditure and the implementation of monitoring indicators. As a consequence, the Covid-19 pandemic had a negative impact on some of the projects being implemented and projects planned for implementation in virtually all priority axes of the ROP MV 2014-2020.

According to the declarations of the surveyed Beneficiaries, more than half of them admitted that the problems in achieving the assumed project goals were influenced by the COVID-19 pandemic (51.6%), with 47.7% of them declaring that this impact was significant.

Individual Measures/Sub-measures of the ROP MV 2014-2020 are characterized by a high level of use of their allocation. Out of 40 total Measures/Submeasures of the Program, in as many as 10 the level of contracting reached or exceeded 100% of the allocation, and in another 18 it amounted to 98-100% of the allocation. The allocation utilization level is 95-98% in 8 Measures/Sub-measures.

Only in the case of two Measures/Sub-measures the contracting level is lower than 95%. These are Sub-measure 4.3.1. Reducing air pollution and developing urban mobility (93%) and Measure 12.2. REACT-EU for e-services in Mazovia (90.7%). The lowest level of contracting occurs under Measure 7.1. Road infrastructure (88.7%) and Sub-measure 8.3.2. Facilitating return to professional activity within ITI (87%).

The high level of contracting in individual Measures/Submeasures of the ROP MV 2014-2020 translates directly into a high level of use of the allocations of individual OPs.

The surveyed Beneficiaries most often assessed the effectiveness of the support provided positively, understood as the relationship between the value of the expenditure incurred and the effects achieved. A total of 59.3% of all respondents gave positive assessments, while only 2.6% of respondents gave negative assessments. Nearly ¼ of the responses were neutral (24.6%). According to the vast majority of surveyed Beneficiaries of the ROP MV 2014-2020, with lower financial outlays it would not be possible to achieve results analogous to those achieved under the projects (74.5%). Only 0.5% of all respondents were of the opposite opinion.

The Program beneficiaries also highly assessed the durability of the achieved project results. 78.2% of them were convinced that the achieved effects would be maintained for a period longer than the expected durability period, and another 20.2% indicated that they would only last for the mandatory durability period. Only 1.6% of respondents indicated that the results achieved were unstable.

Factors that may particularly translate into the unsustainability of some of the support effects are the long-term consequences of the COVID-19 pandemic, which had an impact on a significant percentage of implemented projects.

Conclusions and recommendations

Conclusion:

Conducted analysis confirmed a flexible approach of institutions involved in the implementation and management of the current intervention. Taking ongoing corrective actions and maintaining contact with the EC allowed for achieving significant results of undertaken measures and achieving a significant part of indicators.

Recommendation:

It is recommended to continue monitoring the implementation of interventions within EFM 2021-2027 and undertake further, flexible changes in adapting the implemented activities to the current socio-economic situation.

Conclusion:

Diagnosis of the region's situation in social, economic and environmental terms reflected a significant need for continuation of activities focused on the sustainable development of the entire voivodeship, with particular emphasis on the needs of Masovian Regional Region, which is in a much worse situation than Warsaw metropolitan area, and especially the city of Warsaw.

Recommendation:

It is recommended to continue within EFM 2021-2027 the activities implemented so far under ROP MV 2014-2020, with particular emphasis on the needs related to strengthening economic development impulses from Warsaw to other subregions of the Mazowieckie Voivodeship.

It is recommended to continue information and educational activities, focused on increasing the level of knowledge of potential applicants, applicants and Beneficiaries regarding the possibilities of using the support offered under EU funds.

Conclusion:

According to the declarations of the Program Beneficiaries, the internal factors that most hindered the achievement of the assumed goals were the project evaluation criteria (17.7%) and other rules specified in the competitions (20.8%). Project implementers often indicated that at the stage of planning and applying for support, they encountered difficulties resulting from the too extensive, time-consuming and complicated procedure of applying for support and unclear, difficult to interpret provisions of documents related to the Program and individual competitions.

Recommendation:

It is recommended to simplify, if possible, the procedure for applying for support under the EFM 2021-2027 program (especially in the case of grant support), including primarily by simplifying the language used in documents related to EFM 2021-2027 so that they would be more accessible to an average recipient.

SPIS TREŚCI

Streszczenie	3
Summary	7
Spis treści.....	11
Wykaz skrótów	13
1. Wprowadzenie.....	14
1.1. Przedmiot i cel badania	14
1.2. Kryteria ewaluacyjne	14
1.3. Okoliczności towarzyszące badaniu	15
2. Charakterystyka zbioru danych badania.....	15
3. Analiza wyników badania	17
3.1. Obszar I: Identyfikacja osiągniętego postępu rzeczowego i finansowego w zakresie realizacji celów RPO WM 2014-2020	17
Ocena skuteczności interwencji w zakresie osiągania założonych celów RPO WM 2014-2020	17
Czynniki mające wpływ na skuteczność realizacji celów Programu	45
Stopień wykorzystania alokacji w ramach Programu	74
3.2. Obszar II: Prognoza realizacji założonych celów programu RPO WM 2014-2020 do końca 2023 r.	78
Prognozy i symulacje przewidywanego poziomu realizacji wartości wskaźników RPO WM 2014-2020 do końca 2023 r.	78
3.3. Obszar III: Ocena zagrożeń w osiągnięciu założonych celów RPO WM 2014-2020	92
Zakres wsparcia w ramach RPO WM 2014-2020	92
Podsumowanie postępu finansowego realizacji RPO WM 2014-2020	125
Identyfikowane zagrożenia w realizacji przyjętych wartości docelowych wskaźników	127
Działania naprawcze służące pełnej realizacji wartości docelowych wskaźników Programu	133
Identyfikowane zagrożenia w pełnym wykorzystaniu alokacji przeznaczonej na realizację RPO WM 2014-2020	135
Działania naprawcze służące pełnemu wykorzystaniu alokacji przeznaczonej na realizację Programu	139
Uwarunkowania realizacji celów RPO WM 2014-2020	140

3.4.	Obszar IV: Diagnoza społeczno-gospodarcza stanowi komplementarny element ewaluacji RPO WM 2014-2020.....	145
	Formuła wsparcia w ramach RPO WM 2014-2020	146
	Gospodarka	147
	Drzewo problemów dla obszaru gospodarki.....	158
	Społeczeństwo.....	159
	Drzewo problemów dla obszaru społecznego.....	175
	Środowisko	176
	Drzewo problemów dla obszaru środowiska	189
3.5.	Obszar V: Ocena efektywności i trwałości osiągniętych rezultatów w ramach RPO WM 2014-2020.....	190
	Ocena efektywności finansowej Programu	190
	Ocena trwałości efektów RPO WM 2014-2020.....	193
	Wpływ pandemii COVID-19 na efektywność i trwałość osiągniętych rezultatów.....	195
	Zakres ochrony peryferyjnych obszarów otwartych w miastach i ekspansji na nie w ramach działań realizowanych w ramach RPO WM 2014-2020	198
3.6.	Obszar VI: Analiza dobrych i złych praktyk w zakresie realizacji celów RPO WM 2014-2020	200
	Dobre praktyki w zakresie realizacji celów RPO WM 2014-2020.....	200
	Złe praktyki w zakresie realizacji celów RPO WM 2014-2020	205
4.	Analiza SWOT.....	207
5.	Analiza PEST	209
6.	Jakościowa analiza porównawcza	210
7.	Podsumowanie	212
7.1.	Wnioski wraz z wyróżnionymi rekomendacjami (w oparciu o pytania badawcze).....	212
7.2.	Wnioski i rekomendacje	239
7.3.	Conclusions and recommendations	241
	Spis elementów graficznych w tekście	243
	Spis tabel.....	243
	Spis wykresów.....	244
	Spis rysunków	248

WYKAZ SKRÓTÓW

Skrót	Rozwinięcie
CATI	Wywiad telefoniczny wspomagany komputerowo (z j. ang. <i>Computer-Assisted Telephone Interviewing</i>)
CAWI	Ankieta internetowa (z j. ang. <i>Computer-Assisted Web Interview</i>)
FGI	Zogniskowany wywiad grupowy (z j. ang. <i>Focused Group Interview</i>)
GOZ	Gospodarka obiegu zamkniętego
IP	Instytucja Pośrednicząca
IZ	Instytucja Zarządzająca
JST	Jednostka Samorządu Terytorialnego
NTS 3	Nomenklatura Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych: poziom 3 – Podregiony
NUTS	Klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych
OP	Oś Priorytetowa
OZE	Odnawialne źródła energii
PES	Podmiot ekonomii społecznej
PEST	Metoda analizy danych, nazwa stanowi akronim od angielskich słów określających cztery elementy składowe analizy (<i>Political</i> – czynniki polityczno prawne, <i>Economic</i> – czynniki ekonomiczne, <i>Social</i> – czynniki społeczno kulturowe; <i>Technological</i> – czynniki technologiczne)
RIT	Regionalne Inwestycje Terytorialne
RMR	Region Mazowiecki Regionalny
RPO	Regionalny program operacyjny
RPO WM 2014-2020, Program	Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020
RWS	Region Warszawski Stołeczny
SOPZ	Szczegółowy Opis Przedmiotu Zamówienia
SWOT	Metoda analizy danych, nazwa stanowi akronim od angielskich słów określających cztery elementy składowe analizy (<i>Strengths</i> – silne strony, <i>Weaknesses</i> – słabe strony, <i>Opportunities</i> – szanse, okazje i <i>Threats</i> – zagrożenia)
SzOOP	Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych
TBE	Ewaluacja Oparta na Teorii (z j. ang. <i>Theory based evaluation</i>)
TDI	Telefoniczne wywiady pogłębione (z j. ang. <i>Telephone depth interview</i>)
UE	Unia Europejska
UP	Umowa Partnerstwa
ZIT	Zintegrowane Inwestycje Terytorialne

1. WPROWADZENIE

1.1. Przedmiot i cel badania

Przedmiotem ewaluacji było przeprowadzenie badania pn. *Ewaluacja podsumowująca postęp rzeczowy i rezultaty RPO WM 2014-2020*, realizowanego w ramach projektu współfinansowanego ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 nr RPMA.11.01.00-14-0004/18, pn.: *PLAN DZIAŁAŃ POMOCY TECHNICZNEJ UMWM na lata 2019-2023 w zakresie wsparcia procesów ewaluacji w ramach RPO WM*, Priorytet XI Pomoc Techniczna.

Celem głównym badania była ocena postępu rzeczowego i rezultatów RPO WM 2014-2020. Cel główny realizowany był poprzez następujące **cele szczegółowe**:

1. Identyfikacja osiągniętego postępu rzeczowego i finansowego w zakresie osiągania celów RPO WM 2014-2020.
2. Prognoza realizacji założonych celów programu RPO WM 2014-2020 do końca 2023 r.
3. Ocena zagrożeń w osiągnięciu założonych celów RPO WM 2014-2020.
4. Ocena wpływu realizacji RPO WM 2014-2020 na rozwój społeczno-gospodarczy województwa, w tym w kontekście realizacji Strategii Europa 2020.
5. Ocena efektywności i trwałości osiągniętych rezultatów w ramach RPO WM 2014-2020.

Badanie objęło obszar województwa mazowieckiego. Zakres czasowy badania objął okres od zatwierdzenia RPO WM 2014-2020 (12 lutego 2015 r.), do momentu podpisania umowy na realizację niniejszego zadania (25 września 2023 r.). Analiza postępu finansowego została przeprowadzona według stanu na koniec III kwartału 2023 r.

1.2. Kryteria ewaluacyjne

W badaniu uwzględniono następujące kryteria ewaluacyjne:

Kryteria ewaluacyjne	
	SKUTECZNOŚĆ – pozwalająca ocenić w jakim stopniu udało się zrealizować cele Programu.
	EFEKTYWNOŚĆ – pozwalająca określić relacje pomiędzy wartością poniesionych nakładów w stosunku do uzyskanych efektów.
	UŻYTECZNOŚĆ – pozwalająca ocenić rzeczywiste efekty realizacji Programu, także te nieprzewidziane, oraz ich wpływ na sytuację społeczną i gospodarczą regionu.
	TRWAŁOŚĆ – pozwalająca ocenić czy osiągnięte efekty są i pozostaną trwałe po zakończonej interwencji.

1.3. Okoliczności towarzyszące badaniu

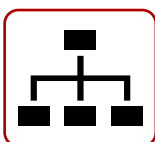
Badanie przeprowadzone zostało w okresie od 25.09.2023 r. do 05.12.2023 r. Realizacja badania przebiegła bez większych trudności. Niezbędne dane, obejmujące m.in. dane dotyczące Beneficjentów i zrealizowanych wartości wskaźników, zostały pozyskane od Zamawiającego.

Bezproblemowo przebiegła ponadto realizacja zaplanowanych badań ilościowych oraz jakościowych, umożliwiając pozyskanie materiału niezbędnego do opracowania niniejszego raportu.

2. CHARAKTERYSTYKA ZBIORU DANYCH BADANIA

Badanie oparto na dwóch komponentach:

Rysunek 1. Komponenty badania

Synteza wyników zrealizowanych ewaluacji uzupełnionych o analizę danych z systemu monitorowania i danych pochodzących ze statystyk publicznych.

Ocena efektywności i skuteczności systemu instytucjonalnego RPO WM oraz zastosowanych w programie specyficznych mechanizmów i instrumentów interwencji na stopień wdrażania RPO WM 2014-2020.

W celu uzyskania odpowiedzi na postawione problemy badawcze, zastosowano następujące metody/techniki badawcze:

- **Analiza danych zastanych (desk research)** – obejmująca rozporządzenia i dokumenty wyższego szczebla, jak i dokumenty programowe, sprawozdawcze i monitoringowe z realizacji Programu, a także pozostałe źródła, w tym dane pochodzące ze statystyki publicznej i inne, istotne z punktu widzenia tematyki badania.
- **Ewaluacja oparta na teorii (TBE)** – Zespół Badawczy przeanalizował logikę interwencji RPO WM 2014-2020 w podziale na OP Programu pod kątem adekwatności przyjętych założeń względem identyfikowanych potrzeb regionu i zakładanych do osiągnięcia celów Programu.
- **Wywiady CAWI/CATI z Beneficjentami RPO WM 2014-2020** – w ramach badania przeprowadzono ankiety z Beneficjentami Programu, zapewniając reprezentatywność na poziomie poszczególnych Działów i Poddziałów (błąd oszacowania nie przekroczył 3 p.p. dla poziomu ufności 95% oraz wielkości frakcji 0,5%).
- **Wywiady w formie telefonicznych wywiadów indywidualnych (TDI)** – w badaniu wzięli udział przedstawiciele instytucji odpowiedzialnych za programowanie, wdrażanie, monitorowanie oraz kontrolę Programu.

- **Analiza porównawcza (benchmarking)** – w ramach benchmarkingu przeprowadzono porównanie między RPO WM 2014-2020 a 4 innymi programami operacyjnymi (regionalnymi i krajowymi).
- **Panel ekspercki** – przeprowadzono 2 panele eksperckie z ekspertami w obszarze wdrażania regionalnych programów operacyjnych. W ramach badania omówiono dotychczasowe wyniki badania oraz dopracowano wstępne rekomendacje z ewaluacji.
- **Warsztat ewaluacyjny** – w badaniu wzięli udział przedstawiciele instytucji zaangażowanych we wdrażanie i zarządzanie RPO WM 2014-2020, adresaci rekomendacji oraz przedstawiciele Zespołu Badawczego. Przeprowadzono 1 warsztat ewaluacyjny, w ramach którego omówiono wyniki ewaluacji oraz wypracowano ostateczny kształt rekomendacji.
- **Panel delficki** – przeprowadzono panele delfickie, w którym wzięli udział eksperci z zakresu systemu transportowego, z zakresu gospodarki niskoemisyjnej oraz z zakresu adaptacji do zmian klimatu, rozwijania systemu gospodarki odpadami oraz ochrony zasobów wodnych. W ramach badania eksperci wypowiedzieli się m.in. nt. problemów, trendów, potrzeb oraz potencjału w obszarach systemu transportowego gospodarki niskoemisyjnej oraz adaptacji do zmian klimatu, rozwijania systemu gospodarki odpadami i ochrony zasobów wodnych.
- **Grupowe wywiady zogniskowane realizowane on-line (on-line FGI)** – w ramach badania przeprowadzono on-line FGI, w których wzięli udział Beneficjenci RPO WM 2014-2020.
- **Studium przypadku (case study)** – opracowano studia przypadku dla projektów realizowanych w ramach RPO WM 2014-2020 (po 1 dla każdej z OP, z wyjątkiem OP XI Pomoc Techniczna).
- **Jakościowa analiza porównawcza** – analiza przeprowadzona została dla wyników TDI (w tym TDI zrealizowanych na potrzeby benchmarkingu), panelu delfickiego i on-line FGI oraz danych jakościowych niepodlegających kategorizacji zgromadzonych w ramach badań CAWI/CATI.
- **Analiza SWOT** – posłużyła ukazaniu mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń dotyczących osiągnięcia założonych celów RPO WM 2014-2020.
- **Analiza PEST** – posłużyła analizie dla czynników zewnętrznych oddziałujących na realizację zakładanych wartości wskaźników Programu, przy uwzględnieniu czynników polityczno-prawnych, ekonomicznych, społeczno-kulturowych oraz technologicznych.

3. ANALIZA WYNIKÓW BADANIA

Poniżej przedstawiona została lista obszarów problemowych i pytań badawczych..

3.1. Obszar I: Identyfikacja osiągniętego postępu rzeczowego i finansowego w zakresie realizacji celów RPO WM 2014-2020

Ocena skuteczności interwencji w zakresie osiągnięcia założonych celów RPO WM 2014-2020

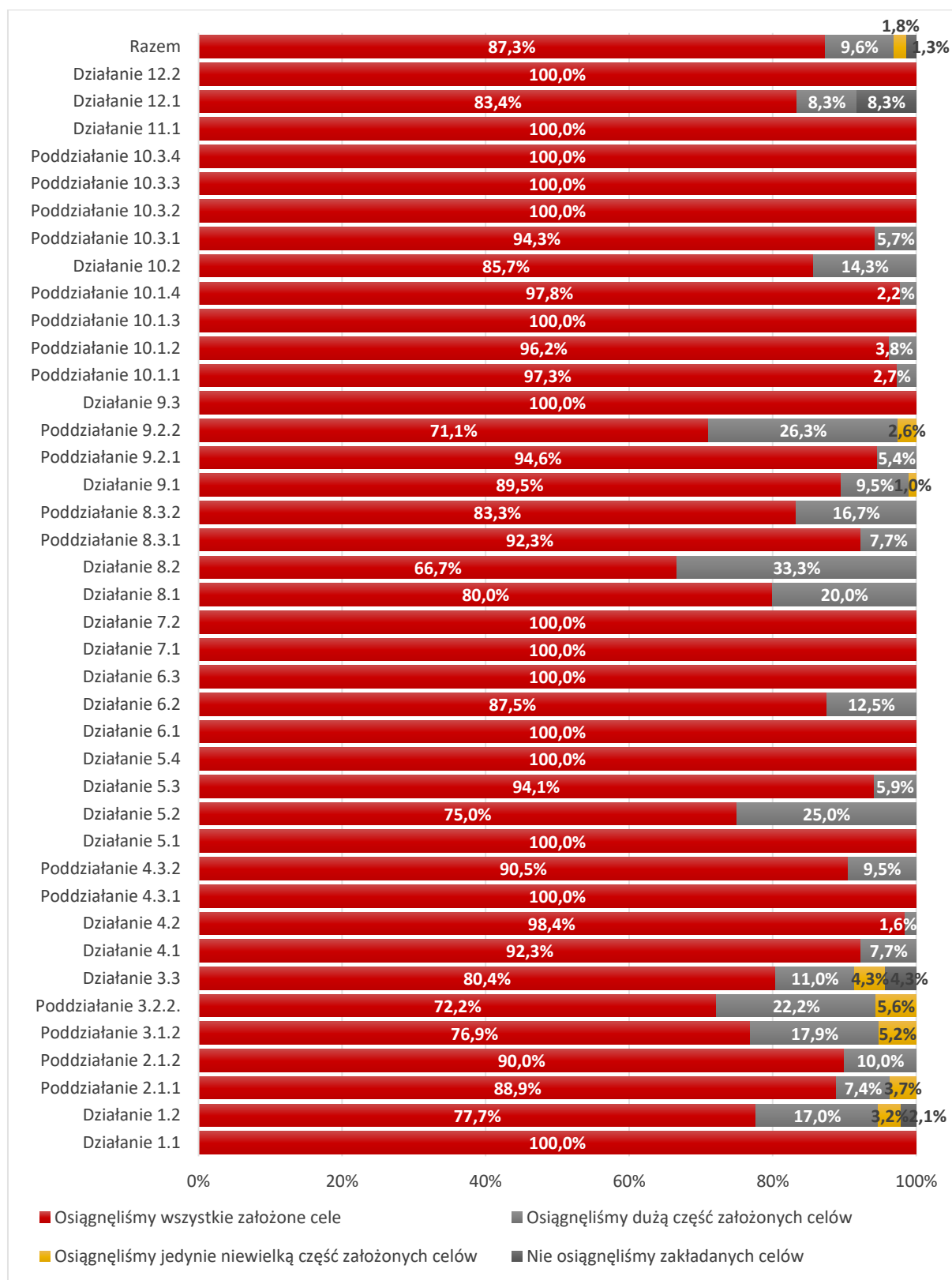
Pytanie badawcze: Jaka jest skuteczność interwencji w zakresie osiągnięcia założonych celów RPO WM 2014-2020 (poziom realizacji wartości docelowej wskaźnika w porównaniu do poziomu zakładanych celów końcowych)?

Zgodnie z wynikami badania ilościowego z Beneficjentami Programu, w przypadku 87,3% realizowanych inwestycji osiągnięto zakładane pierwotnie w ich ramach cele. Biorąc pod uwagę poszczególne Działania/Poddziałania, odsetek tego typu odpowiedzi wahał się ogółem między 71,1% w ramach Poddziałania 9.2.2 a 100,0% w przypadku 15 Działań i Poddziałań. Beneficjenci podkreślali, że projekty były sprawnie wdrażane, współpraca z partnerami odbywała się na bardzo wysokim poziomie, a odpowiednie przygotowanie do projektu i doświadczenia z wcześniejszych naborów pozwoliły na osiągnięcie założonych celów. W przypadku beneficjentów, którzy wskazali na problemy w osiągnięciu pierwotnie założonych celów, wskazywano przede wszystkim na:

- Spowolnienie gospodarcze, które wpłynęło na przedsiębiorstwo;
- Pandemię COVID-19;
- Zbyt dużą rotację pracowników w danym przedsiębiorstwie;
- Stosunkowo niewielki rozwój przedsiębiorstwa po zrealizowaniu projektów.

Należy jednak zaznaczyć, że odpowiedzi te stanowią stosunkowo niewielki odsetek wszystkich odpowiedzi. Co również ważne, część projektów realizowana jest do końca 2023 r., dlatego beneficjenci nie wykluczali osiągnięcia wszystkich założonych celów, po zakończeniu realizacji. Podkreślić należy, że zdecydowana większość uczestników badania osiągnęła wszystkie założone cele, co szczegółowo przedstawione zostało na poniższym wykresie.

Wykres 1. Czy w ramach realizowanego projektu udało się Państwu osiągnąć założone pierwotnie cele?

Źródło: wyniki badania CAWI/CATI z Beneficjentami RPO WM 2014-2020, n= 1 192.

Wysoki poziom osiągnięcia zakładanych celów potwierdza analiza stopnia realizacji zakładanych wartości wskaźników. Poziom skuteczności w zakresie realizacji wskaźników docelowych przedstawiony został w poniższych tabelach, oddzielnie dla każdej osi priorytetowej oraz priorytetów inwestycyjnych RPO WM 2014-2020.

Co istotne, udało się zrealizować zakładane wskaźniki produktu wchodzące w skład ram wykonania, monitorujące postęp rzeczowy. W tym przypadku w realizacji pozostają jeszcze wskaźniki finansowe (choć pozostają na bardzo wysokim poziomie), ze względu na ciągłą realizację interwencji i bieżące rozliczanie i certyfikowanie. Jak wskazują wyniki badania TDI, weryfikacja ich osiągnięcia możliwa będzie w okolicach końca pierwszego kwartału 2024 r.

Analizując poszczególne wskaźniki, zaznaczyć należy, że przypadku znacznej części z nich odnotowano wysoką skuteczność realizacji celów RPO WM 2014-2020 - poziom realizacji wartości docelowej wskaźników jest istotnie większy niż poziom wykorzystania alokacji finansowej przeznaczonej na jego realizację. Sytuacja ta z jednej strony wskazuje na skuteczność podejmowanych działań, z drugiej zaś świadczyć może o pewnym pierwotnym przeszacowaniu kosztów jednostkowych osiągnięcia zakładanych działań (przy czym, jak wskazywali respondenci badania TDI, możliwy był również pewien spadek kosztów już w trakcie wdrażania interwencji, co w konsekwencji umożliwiło osiągnięcie wyższych niż planowano wartości wskaźników. Ponadto warto również brać pod uwagę postępujące w czasie zmiany prawodawstwa, w tym również ze względu na pandemię COVID-19 – uelastycznienie procedur i wytycznych umożliwiło bowiem przyspieszenie działań i ułatwienie w realizacji projektów, co skutkowało mogło również osiąganiem wyższych poziomów wskaźników.

Jak wynika z przeprowadzonych badań TDI, należy również w tym zakresie brać pod uwagę odmienny charakter wsparcia, w porównaniu do perspektywy 2007-2013. Oddziaływać mogło to na brak doświadczeń w realizacji nowych form wsparcia, względem których wymagane było określenie wartości docelowych. Skutkowało to pewnym niedoszacowaniem możliwych do osiągnięcia efektów. Zaznaczyć należy, że obszary wsparcia planowane do realizacji w perspektywie 2021-2027 w dużo większym stopniu pokrywają się z interwencją podjętą w aktualnej perspektywie, wobec czego można przewidywać, że problem ten nie wystąpi, a wartości docelowe nie zostaną niedoszacowane.

Dodatkowym aspektem wpływającym na możliwość osiągnięcia efektów na poziomie wyższym niż planowany jest również niewątpliwie rosnące doświadczenie beneficjentów, w tym w szczególności instytucjonalnych, realizujących od lat dużą liczbę projektów wspartych ze środków europejskich (na przykład urzędy pracy).

W poniższych tabelach szczegółowo przedstawiono realizację wskaźników w podziale na oś priorytetową. Należy jednak podkreślić, że ze względu na zbieżność pytań badawczych, szczegółowa analiza dokonana została w kolejnych rozdziałach.

Tabela 1. Realizacja wskaźników: Oś priorytetowa I - Wykorzystanie działalności badawczo-rozwojowej w gospodarce

PI	Wskaźnik	Skuteczność					Realizacja				
		Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość docelowa	Działanie/ Poddziałanie	% wykorzystania alokacji	% szacowanej realizacji wskaźnika	Skuteczność	Szacowana realizacja	% wartości docelowej	Realizacja
1a	Liczba naukowców pracujących w ulepszonych obiektach infrastruktury badawczej	EPC	200	1.1.	99,5%	349,0%	350,6%	697,95	349,0%	320,35	160,2%
	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla projektów w zakresie innowacji lub badań i rozwoju	EURO	32 700 000	1.1.	99,5%	117,0%	117,5%	38 254 213	117,0%	32 297 000	98,8%
	Liczba jednostek naukowych ponoszących nakłady inwestycyjne na działalność B+R	szt.	5	1.1.	99,5%	520,0%	522,5%	26	520,0%	25	500,0%
1b	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	Przedsiębiorstwa	290	1.2.	98,9%	166,9%	168,8%	484	166,9%	459	158,3%
	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje	Przedsiębiorstwa	290	1.2.	98,9%	166,9%	168,8%	484	166,9%	459	158,3%
	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje)	EURO	90 000 000	1.2.	98,9%	91,9%	93,0%	82 705 084	91,9%	83 595 595	92,9%
	Liczba nowych naukowców we wspieranych jednostkach	EPC	110	1.2.	98,9%	69,0%	69,8%	75,9	69,0%	40,4	36,7%
	Liczba przedsiębiorstw współpracujących z ośrodkami badawczymi	Przedsiębiorstwa	40	1.2.	98,9%	100,0%	101,2%	40	100,0%	36	90,0%
Ramy wykonania											
	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla projektów w zakresie innowacji lub badań i rozwoju	EURO	32 700 000	-				38 254 213	117,0%	32 297 000	98,8%
	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje)	EURO	90 000 000	-				82 705 084	91,9%	83 595 595	92,9%

PI	Wskaźnik	Skuteczność					Realizacja				
	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość docelowa	Działanie/ Poddziałanie	% wykorzystania alokacji	% szacowanej realizacji wskaźnika	Skuteczność	Szacowana realizacja	% wartości docelowej	Realizacja	% wartości docelowej
	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	EURO	347 771 413	-				-		282 972 210	81,4%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych SL 2014 według stanu na koniec września 2023 roku.

Tabela 2. Realizacja wskaźników: Oś priorytetowa II - Wzrost e-potencjału Mazowsza

PI	Wskaźnik	Skuteczność					Realizacja				
	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość docelowa	Działanie/ Poddziałanie	% wykorzystania alokacji	% szacowanej realizacji wskaźnika	Skuteczność	Szacowana realizacja	% wartości docelowej	Realizacja	% wartości docelowej
2c	Liczba podmiotów, które udostępniły on-line informacje sektora publicznego	szt.	25	2.1.1. 2.1.2.	96,6%	220,0%	227,8%	55	220,0%	18	72,0%
	Liczba usług publicznych udostępnionych on-line o stopniu dojrzałości co najmniej 3	szt.	1 300	2.1.1. 2.1.2.	96,6%	142,8%	147,8%	1 856	142,8%	1 558	119,8%
	Liczba usług publicznych udostępnionych on-line o stopniu dojrzałości co najmniej 4 -transakcja	szt.	1 030	2.1.1.	96,3%	118,3%	122,9%	1218	118,3%	1 179	114,5%
Ramy wykonania											
	Liczba usług publicznych udostępnionych on-line o stopniu dojrzałości co najmniej 3	szt.	1 300	-				1 856	142,8%	1 558	119,8%
	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	EURO	186 868 554	-				-		135 458 352	72,5%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych SL 2014 według stanu na koniec września 2023 roku.

Tabela 3. Realizacja wskaźników: Oś priorytetowa III - Rozwój potencjału innowacyjnego i przedsiębiorczości

PI	Wskaźnik	Skuteczność					Realizacja				
		Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość docelowa	Działanie/ Poddziałanie	% wykorzystania alokacji	% szacowanej realizacji wskaźnika	Skuteczność	Szacowana realizacja	% wartości docelowej	Realizacja
3a	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	Przedsiębiorstwa	630	3.1.2.	97,5%	96,2%	98,7%	606	96,2%	557	88,4%
	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie niefinansowe	Przedsiębiorstwa	630	3.1.2.	97,5%	96,2%	98,7%	606	96,2%	557	88,4%
	Wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach	EPC	280	3.1.2.	97,5%	126,1%	129,3%	353,00	126,1%	0	0,0%
	Liczba zaawansowanych usług (nowych lub ulepszonych) świadczonych przez IOB	szt.	92	3.1.2.	97,5%	58,7%	60,2%	54	58,7%	34	37,0%
	Powierzchnia przygotowanych terenów inwestycyjnych	ha	220	3.1.2.	97,5%	143,4%	147,1%	315,47	143,4%	5,97	2,7%
	Liczba inwestycji zlokalizowanych na przygotowanych terenach inwestycyjnych	szt.	20	3.1.2.	97,5%	145,0%	148,7%	29	145,0%	0	0,0%
3b	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	Przedsiębiorstwa	80	3.2.2.	101,9%	153,8%	150,8%	123	153,8%	124	155,0%
	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje	Przedsiębiorstwa	80	3.2.2.	101,9%	153,8%	150,8%	123	153,8%	124	155,0%
	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje)	EURO	5 300 000	3.2.2.	101,9%	181,4%	177,9%	9 612 807	181,4%	9 595 438	181,0%
	Liczba przedsiębiorstw, które wprowadziły zmiany organizacyjno-procesowe	Przedsiębiorstwa	80	3.2.2.	101,9%	85,0%	83,4%	68	85,0%	34	42,5%
	Liczba kontraktów handlowych zagranicznych podpisanych przez przedsiębiorstwa wsparte w zakresie internacjonalizacji	szt.	400	3.2.2.	101,9%	265,8%	260,7%	1063	265,8%	716	179,0%
3c	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	Przedsiębiorstwa	940	3.3.	97,6%	309,9%	317,4%	2 913	309,9%	2 905	309,0%

PI	Wskaźnik	Skuteczność					Realizacja				
		Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość docelowa	Działanie/ Poddziałanie	% wykorzystania alokacji	% szacowanej realizacji wskaźnika	Skuteczność	Szacowana realizacja	% wartości docelowej	Realizacja
	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje	Przedsiębiorstwa	95	3.3.	97,6%	2055,8%	2105,4%	1 953	2055,8%	1 843	1940,0%
	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie finansowe inne niż dotacje	Przedsiębiorstwa	845	3.3.	97,6%	113,6%	116,4%	960	113,6%	1 062	125,7%
	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje)	EURO	56 000 000	3.3.	97,6%	266,1%	272,5%	149 007 101	266,1%	132 892 063	237,3%
	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (inne niż dotacje)	EURO	13 625 500	3.3.	97,6%	165,3%	169,3%	22 521 371	165,3%	27 945 822	205,1%
	Wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach	EPC	240	3.3.	97,6%	296,3%	303,4%	711,00	296,3%	413	172,2%
	Liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem w celu wprowadzenia produktów nowych dla rynku	Przedsiębiorstwa	80	3.3.	97,6%	395,0%	404,5%	316	395,0%	223	278,8%
	Liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem w celu wprowadzenia produktów nowych dla firmy	Przedsiębiorstwa	925	3.3.	97,6%	77,4%	79,3%	716	77,4%	931	100,6%
	Liczba przedsiębiorstw wspartych w ramach sektora strategii inteligentnej specjalizacji	Przedsiębiorstwa	80	3.3.	97,6%	293,8%	300,8%	235	293,8%	132	165,0%
	Wartość bezzwrotnego wsparcia (dotacje) dla MŚP finansującego kapitał obrotowy w związku z COVID-19	EURO	15 000 000	3.3.	97,6%	84,1%	86,1%	12 608 056	84,1%	12 456 034	83,0%
	Wartość wsparcia innego niż bezzwrotne (instrumenty finansowe) dla MŚP finansującego kapitał obrotowy w związku z COVID-19	EURO	2 216 000	3.3.	97,6%	355,0%	363,6%	7 866 506	355,0%	7 866 506	355,0%

PI	Wskaźnik	Skuteczność					Realizacja				
	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość docelowa	Działanie/ Poddziałanie	% wykorzystania alokacji	% szacowanej realizacji wskaźnika	Skuteczność	Szacowana realizacja	% wartości docelowej	Realizacja	% wartości docelowej
	Liczba MŚP objętych wsparciem bezzwrotnym (dotacje) finansującym kapitał obrotowy w związku z COVID-19	Przedsiębiorstwa	1 700	3.3.	97,6%	96,1%	98,4%	1 634	96,1%	1 619	95,2%
	Liczba MŚP objętych wsparciem innym niż bezzwrotnym (instrumenty finansowe) finansującym kapitał obrotowy w związku z COVID-19	Przedsiębiorstwa	46	3.3.	97,6%	587,0%	601,1%	270	587,0%	270	587,0%
Ramy wykonania											
	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	Przedsiębiorstwa	1 570	-				-		3 462	220,5%
	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	EURO	224 428 781	-				-		273 574 850	121,9%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych SL 2014 według stanu na koniec września 2023 roku.

Tabela 4. Realizacja wskaźników: Oś priorytetowa IV - Przejście na gospodarkę niskoemisyjną

PI	Wskaźnik	Skuteczność					Realizacja				
	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość docelowa	Działanie/ Poddziałanie	% wykorzystania alokacji	% szacowanej realizacji wskaźnika	Skuteczność	Szacowana realizacja	% wartości docelowej	Realizacja	% wartości docelowej
4a	Dodatkowa zdolność wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych	MW	40	4.1.	99,9%	207,3%	207,4%	82,91	207,3%	74,24	185,6%
	Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych	Tony równoważnika CO ₂	52 000	4.1.	99,9%	99,3%	99,4%	51 647,76	99,3%	32 985,31	63,4%
4c	Liczba gospodarstw domowych z lepszą klasą zużycia energii	Gospodarstwa domowe	2 550	4.2.	99,6%	54,3%	54,5%	1 384	54,3%	1 107	43,4%
	Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych	kWh/rok	128 000 000	4.2.	99,6%	144,4%	145,0%	184 894 927	144,4%	134 174 653,56	104,8%

PI	Wskaźnik			Skuteczność			Realizacja				
	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość docelowa	Działanie/ Poddziałanie	% wykorzystania alokacji	% szacowanej realizacji wskaźnika	Skuteczność	Szacowana realizacja	% wartości docelowej	Realizacja	% wartości docelowej
4e	Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych	Tony równoważnika CO ₂	42 300	4.2.	99,6%	114,6%	115,1%	48 482,58	114,6%	48 036,48	113,6%
	Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków	szt.	350	4.2.	99,6%	158,3%	158,9%	554	158,3%	471	134,6%
	Moc zainstalowana energii elektrycznej i ciepłej	MW	7	4.2.	99,6%	164,7%	165,4%	11,53	164,7%	11,53	164,7%
	Liczba zakupionych lub zmodernizowanych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej	szt.	70	4.3.1.	93,0%	115,7%	124,4%	81	115,7%	76	108,6%
	Długość wybudowanych lub przebudowanych dróg dla rowerów	km	200	4.3.1. 4.3.2.	95,6%	331,2%	346,4%	662,42	331,2%	597,09	298,5%
	Liczba wybudowanych lub przebudowanych obiektów "parkuj i jedź"	szt.	35	4.3.1. 4.3.2.	95,6%	237,1%	248,0%	83	237,1%	74	211,4%
	Liczba miejsc postojowych w wybudowanych obiektach "parkuj i jedź"	szt.	3 700	4.3.1. 4.3.2.	95,6%	221,1%	231,2%	8 179	221,1%	7 013	189,5%
	Powierzchnia podlegająca zmianie sposobu ogrzewania	m ²	350 000	4.3.1.	93,0%	154,3%	166,0%	540 112,16	154,3%	415 123,25	118,6%
	Ramy wykonania										
	Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków	szt.	350	-	-	-	-	-	-	461	131,7%
	Długość wybudowanych lub przebudowanych dróg dla rowerów	km	200	-	-	-	-	-	-	529,57	264,8%
	Liczba wybudowanych lub przebudowanych obiektów "parkuj i jedź"	szt.	35	-	-	-	-	-	-	60	171,4%
	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	EURO	489 871 883	-	-	-	-	-	-	422 688 911	86,3%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych SL 2014 według stanu na koniec września 2023 roku.

Tabela 5. Realizacja wskaźników: Oś priorytetowa V - Gospodarka przyjazna środowisku

PI	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość docelowa	Skuteczność			Realizacja				
	Nazwa wskaźnika			Działanie/ Poddziałanie	% wykorzystania alokacji	% szacowanej realizacji wskaźnika	Skuteczność	Szacowana realizacja	% wartości docelowej	Realizacja	% wartości docelowej
5b	Liczba ludności odnoszącej korzyści ze środków ochrony przeciwpowodziowej	Osoby	11 500	5.1.	99,2%	100,4%	101,3%	11 548	100,4%	11 548	100,4%
	Liczba ludności odnoszącej korzyści ze środków ochrony przed pożarami lasu	Osoby	463 000	5.1.	99,2%	133,4%	134,5%	617 551	133,4%	618 376	133,6%
	Liczba wprowadzonych do użycia elementów zintegrowanego systemu wczesnego ostrzegania	szt.	700	5.1.	99,2%	92,7%	93,5%	649	92,7%	649	92,7%
	Liczba zakupionego sprzętu specjalistycznego ratowniczo-gaśniczego	szt.	16	5.1.	99,2%	200,0%	201,7%	32	200,0%	32	200,0%
6a	Dodatkowe możliwości przerobowe w zakresie recyklingu odpadów	Tony/rok	4 500	5.2.	100,0%	96,3%	96,3%	4 332,72	96,3%	4 077,79	90,6%
	Liczba wspartych Punktów Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych	szt.	35	5.2.	100,0%	94,3%	94,3%	33	94,3%	26	74,3%
	Liczba osób objętych selektywnym zbieraniem odpadów	Osoby	350 000	5.2.	100,0%	96,6%	96,6%	338 061	96,6%	245 728	70,2%
6c	Wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w objętych wsparciem obiektach dziedzictwa kulturowego i naturalnego oraz stanowiących atrakcje turystyczne	Odwiedziny/rok	255 000	5.3.	100,0%	135,7%	135,7%	346 083	135,7%	269 456	105,7%
	Liczba obiektów zabytkowych objętych wsparciem	szt.	30	5.3.	100,0%	210,0%	210,0%	63	210,0%	49	163,3%
	Liczba instytucji kultury objętych wsparciem	szt.	30	5.3.	100,0%	240,0%	240,0%	72	240,0%	62	206,7%

PI	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość docelowa	Skuteczność			Skuteczność	Realizacja			
	Nazwa wskaźnika			Działanie/ Poddziałanie	% wykorzystania alokacji	% szacowanej realizacji wskaźnika		Szacowana realizacja	% wartości docelowej	Realizacja	% wartości docelowej
	Liczba kulturowych obszarów/miejsc/instytucji kulturalnych udostępnianych dla niepełnosprawnych	szt.	30	5.3.	100,0%	296,7%	296,7%	89	296,7%	72	240,0%
6d	Powierzchnia siedlisk wspieranych w celu uzyskania lepszego statusu ochrony	Powierzchnia w ha	20	5.4.	100,0%	353,3%	353,3%	70,66	353,3%	70,66	353,3%
	Liczba wprowadzonych ponownie do środowiska (reintrodukowanych) młodych osobników chronionych gatunków fauny	szt.	9 000	5.4.	100,0%	140,6%	140,6%	12 658	140,6%	12 658	140,6%
Ramy wykonania											
	Liczba obiektów zabytkowych objętych wsparciem	szt.	30	-	-	-	-	-	-	47,00	156,7%
	Liczba instytucji kultury objętych wsparciem	szt.	30	-	-	-	-	-	-	59,00	196,7%
	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	EURO	85 445 194	-	-	-	-	-	-	92 447 833	108,2%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych SL 2014 według stanu na koniec września 2023 roku.

Tabela 6. Realizacja wskaźników: Oś priorytetowa VI - Jakość życia

PI	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość docelowa	Skuteczność			Skuteczność	Realizacja			
	Nazwa wskaźnika			Działanie/ Poddziałanie	% wykorzystania alokacji	% szacowanej realizacji wskaźnika		Szacowana realizacja	% wartości docelowej	Realizacja	% wartości docelowej
9a	Ludność objęta ulepszonymi usługami zdrowotnymi	Osoby	225 000	6.1.	100,6%	533,0%	530,0%	1 199 205	533,0%	920 173	409,0%
	Liczba wspartych podmiotów leczniczych	szt.	34	6.1. 6.3.	100,6%	364,7%	362,5%	124	364,7%	120	352,9%
	Liczba urządzeń aparatury medycznej/ sprzętu	szt.	2 400	6.1. 6.3.	100,6%	180,4%	179,3%	4330	180,4%	4306	179,4%

PI	Wskaźnik	Skuteczność					Realizacja				
	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość docelowa	Działanie/ Poddziałanie	% wykorzystania alokacji	% szacowanej realizacji wskaźnika	Skuteczność	Szacowana realizacja	% wartości docelowej	Realizacja	% wartości docelowej
	medycznego zakupionych w programie										
	Wartość zakupionych środków ochrony indywidualnej	EUR	21 225 000	6.1.	100,6%	92,5%	92,0%	19 636 191	92,5%	19 636 191	92,5%
	Wartość zakupionego sprzętu medycznego	EUR	9 983 000	6.1. 6.3.	100,6%	530,9%	527,7%	52 999 875	530,9%	22 790 350	228,3%
	Liczba zakupionych środków ochrony indywidualnej	szt.	27 000 000	6.1.	100,6%	125,9%	125,2%	34 000 000	125,9%	33 000 000	122,2%
	Liczba zakupionych respiratorów w celu wsparcia leczenia COVID-19	szt.	94	6.1. 6.3.	100,6%	191,5%	190,3%	180	191,5%	150	159,6%
	Dodatkowa przestrzeń łóżkowa stworzona dla pacjentów chorych na COVID-19	szt.	144	6.1. 6.3.	100,6%	180,6%	179,5%	260	180,6%	255	177,1%
	Zdolność przeprowadzania testów oraz diagnozowania COVID-19	szt.	33 230	6.1.	100,6%	100,6%	100,0%	33 431	100,6%	33 431	100,6%
	Liczba karetek pogotowia i pojazdów zakupionych na potrzeby reagowania kryzysowego	szt.	10	6.1.	100,6%	1260,0%	1252,9%	126	1260,0%	40	400,0%
9b	Budynki publiczne lub komercyjne wybudowane lub wyremontowane na obszarach miejskich	Metry kwadratowe	46 000	6.2.	100,5%	149,1%	148,3%	68 587,30	149,1%	66 157,10	143,8%
	Liczba obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	szt.	40	6.2.	100,5%	312,5%	310,9%	125	312,5%	114	285,0%
	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	ha	30	6.2.	100,5%	2311,8%	2300,0%	693,54	2311,8%	750,23	2 500,8%
Ramy wykonania											

PI	Wskaźnik		Skuteczność				Realizacja				
	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość docelowa	Działanie/ Poddziałanie	% wykorzystania alokacji	% szacowanej realizacji wskaźnika	Skuteczność	Szacowana realizacja	% wartości docelowej	Realizacja	% wartości docelowej
	Liczba obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	szt.	40	-				-		113	282,5%
	Liczba podpisanych umów na wsparcie podmiotów leczniczych	szt.	34	-				-		46	135,3%
	Liczba wspartych podmiotów leczniczych	szt.	34	-				-		43	126,5%
	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	EURO	242 371 184	-				-		285 319 002	117,7%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych SL 2014 według stanu na koniec września 2023 roku.

Tabela 7. Realizacja wskaźników: Oś priorytetowa VII - Rozwój regionalnego systemu transportowego

PI	Wskaźnik		Skuteczność				Realizacja				
	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość docelowa	Działanie/ Poddziałanie	% wykorzystania alokacji	% szacowanej realizacji wskaźnika	Skuteczność	Szacowana realizacja	% wartości docelowej	Realizacja	% wartości docelowej
7b	Całkowita długość nowych dróg	km	47	7.1.	88,7%	109,4%	123,4%	51,43	109,4%	51,43	109,4%
	Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg	km	25	7.1.	88,7%	768,3%	866,6%	192,07	768,3%	192,07	768,3%
7d	Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych linii kolejowych	km	3	7.2.	101,8%	2031,3%	1995,4%	60,94	2031,3%	3,42	114,0%
	Liczba zakupionych i zmodernizowanych pojazdów kolejowych	szt.	69	7.2.	101,8%	100,0%	98,2%	69	100,0%	69	100,0%

PI	Wskaźnik		Skuteczność				Realizacja				
	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość docelowa	Działanie/ Poddziałanie	% wykorzystania alokacji	% szacowanej realizacji wskaźnika	Skuteczność	Szacowana realizacja	% wartości docelowej	Realizacja	% wartości docelowej
	Pojemność zakupionych i zmodernizowanych wagonów osobowych	Osoby	9 142	7.2.	101,8%	114,7%	112,6%	10 482	114,7%	10 599	115,9%
Ramy wykonania											
	Całkowita długość nowych dróg	km	47	-				-		44,08	93,8%
	Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg	km	25	-				-		192,07	768,3%
	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	EURO	354 100 889	-				-		315 011 059	89,0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych SL 2014 według stanu na koniec września 2023 roku.

Tabela 8. Realizacja wskaźników: Oś priorytetowa VIII - Rozwój rynku pracy

PI	Wskaźnik		Skuteczność				Realizacja				
	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość docelowa	Działanie/ Poddziałanie	% wykorzystania alokacji	% szacowanej realizacji wskaźnika	Skuteczność	Szacowana realizacja	% wartości docelowej	Realizacja	% wartości docelowej
8i	Uczestnicy uzyskujący kwalifikacje lub kompetencje po opuszczeniu programu	% uczestników - osób bezrobotnych	12	8.1.	101,6%	30,6%	30,1%	3,67	30,6%	6,62	55,2%
	Uczestnicy uzyskujący kwalifikacje lub kompetencje po opuszczeniu programu	% uczestników – osób długotrwale bezrobotnych	12	8.1.	101,6%	25,6%	25,2%	3,07	25,6%	5,50	45,8%
	Uczestnicy uzyskujący kwalifikacje lub kompetencje po opuszczeniu programu	% uczestników – osób biernych zawodowo	30	8.2.	104,7%	97,3%	92,9%	29,18	97,3%	84,15	280,5%

PI	Wskaźnik		Skuteczność				Realizacja				
	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość docelowa	Działanie/ Poddziałanie	% wykorzystania alokacji	% szacowanej realizacji wskaźnika	Skuteczność	Szacowana realizacja	% wartości docelowej	Realizacja	% wartości docelowej
	Uczestnicy uzyskujący kwalifikacje lub kompetencje po opuszczeniu programu	% uczestników – osób z niepełnosprawnościami	10	8.1. 8.2.	101,7%	70,8%	69,6%	7,08	70,8%	14,28	142,8%
	Uczestnicy pracujący, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, po opuszczeniu programu	% uczestników – osób bezrobotnych	66	8.1.	101,6%	106,2%	104,5%	70,08	106,2%	81,57	123,6%
	Uczestnicy pracujący, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, po opuszczeniu programu	% uczestników – osób długotrwale bezrobotnych	66	8.1.	101,6%	91,7%	90,2%	60,50	91,7%	79,00	119,7%
	Uczestnicy pracujący, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, po opuszczeniu programu	% uczestników – osób biernych zawodowo	31	8.2.	104,7%	90,8%	86,7%	28,15	90,8%	34,32	110,7%
	Uczestnicy pracujący, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, sześć miesięcy po opuszczeniu programu	% uczestników – osób bezrobotnych	45	8.1.	101,6%	-	-	-	-	34,34	76,3%
	Uczestnicy pracujący, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, sześć miesięcy po opuszczeniu programu	% uczestników – osób długotrwale bezrobotnych	45	8.1.	101,6%	-	-	-	-	40,98	91,1%
	Uczestnicy pracujący, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, sześć miesięcy po opuszczeniu programu	% uczestników – osób biernych zawodowo	21	8.2.	104,7%	-	-	-	-	37,63	179,2%

PI	Wskaźnik		Skuteczność				Realizacja				
	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość docelowa	Działanie/ Poddziałanie	% wykorzystania alokacji	% szacowanej realizacji wskaźnika	Skuteczność	Szacowana realizacja	% wartości docelowej	Realizacja	% wartości docelowej
	rachunek, sześć miesięcy po opuszczeniu programu										
	Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej	szt.	10 937	8.1.	101,6%	113,6%	111,8%	12 420	113,6%	12 303	112,5%
	Liczba utworzonych mikroprzedsiębiorstw działających 30 miesięcy po uzyskaniu wsparcia finansowego	% utworzonych mikroprzedsiębiorstw	62	8.1.	101,6%	-	-	-	-	22	35,0%
	Liczba osób z niepełnosprawnością pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)	% uczestników – osób z niepełnosprawnościami	55	8.1. 8.2.	101,7%	96,9%	95,3%	53,27	96,9%	69,85	127,0%
	Liczba osób z niepełnosprawnością pracujących 6 miesięcy po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)	% uczestników – osób z niepełnosprawnościami	38	8.1. 8.2.	101,7%	-	-	-	-	46,69	122,9%
	Bezrobotni, w tym długotrwale bezrobotni	Liczba	34 986	8.1.	101,6%	113,6%	111,9%	39 750	113,6%	43 126	123,3%
	Długotrwale bezrobotni	Liczba	18 456	8.1.	101,6%	87,0%	85,7%	16 064	87,0%	17 900	97,0%
	Osoby bierne zawodowo	Liczba	1 695	8.2.	104,7%	97,1%	92,7%	1 645	97,1%	1 451	85,6%
	Uczestnicy z niepełnosprawnościami	Liczba	1 543	8.1. 8.2.	101,7%	121,1%	119,1%	1 868	121,1%	2 116	137,1%

PI	Wskaźnik		Skuteczność				Realizacja				
	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość docelowa	Działanie/ Poddziałanie	% wykorzystania alokacji	% szacowanej realizacji wskaźnika	Skuteczność	Szacowana realizacja	% wartości docelowej	Realizacja	% wartości docelowej
	Liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w ramach programu	Osoby	8 396	8.1. 8.2.	101,7%	118,9%	116,9%	9 980	118,9%	14 740	175,6%
	Liczba osób o niskich kwalifikacjach, które otrzymały wsparcie w ramach programu	Osoby	24 140	8.1. 8.2.	101,7%	113,3%	111,5%	27 361	113,3%	39 825	165,0%
	Liczba osób, które otrzymały bezwrotne środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej w programie	osoby	10 829	8.1.	101,6%	114,6%	112,8%	12 412	114,6%	12 286	113,5%
	Wartość wydatków kwalifikowalnych przeznaczonych na działania związane z pandemią COVID-19	EURO	13 238 000	8.1.	101,6%	98,5%	97,0%	13 039 481	98,5%	12 937 748	97,7%
	Liczba osób objętych wsparciem w zakresie zwalczania lub przeciwdziałania skutkom pandemii COVID-19	Osoby	11 175	8.1.	101,6%	106,2%	104,6%	11 871	106,2%	11 617	104,0%
8iv	Liczba osób pozostających bez pracy, które znalazły pracę lub poszukują pracy po opuszczeniu programu	% uczestników – osób pozostających bez pracy	60	8.3.1. 8.3.2.	92,9%	44,3%	47,7%	26,56	44,3%	30,12	50,2%
	Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3, które funkcjonują 2 lata po uzyskaniu dofinansowania ze środków EFS	% utworzonych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3	74	8.3.1. 8.3.2.	92,9%	-	-	-	-	14	18,3%

PI	Wskaźnik		Skuteczność				Realizacja				
	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość docelowa	Działanie/ Poddziałanie	% wykorzystania alokacji	% szacowanej realizacji wskaźnika	Skuteczność	Szacowana realizacja	% wartości docelowej	Realizacja	% wartości docelowej
	Liczba osób, które powróciły na rynek pracy po przerwie związanej z urodzeniem/ wychowaniem dziecka lub utrzymały zatrudnienie po opuszczeniu programu	% uczestników	70	8.3.1. 8.3.2.	92,9%	69,6%	75,0%	48,73	69,6%	34,61	49,4%
	Liczba osób opiekujących się dziećmi w wieku do lat 3 objętych wsparciem w programie	osoby	3 251	8.3.1. 8.3.2.	92,9%	159,1%	171,4%	5 173	159,1%	6 332	194,8%
	Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3	sztuki	3 219	8.3.1. 8.3.2.	92,9%	155,0%	166,9%	4 989	155,0%	4 111	127,7%
Ramy wykonania											
	Liczba osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie	osoby	34 986	-				-		43 126	123,3%
	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	EURO	175 877 569	-				-		155 163 693	88,2%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych SL 2014 według stanu na koniec września 2023 roku.

Tabela 9. Realizacja wskaźników: Oś priorytetowa IX - Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem

PI	Wskaźnik	Skuteczność					Realizacja				
	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość docelowa	Działanie/ Poddziałanie	% wykorzystania alokacji	% szacowanej realizacji wskaźnika	Skuteczność	Szacowana realizacja	% wartości docelowej	Realizacja	% wartości docelowej
9i	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, poszukujących pracy po opuszczeniu programu	% uczestników - osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym	18	9.1.	99,0%	205,5%	207,6%	36,99	205,5%	25,79	143,3%
	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)	% uczestników - osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym	30	9.1.	99,0%	79,7%	80,5%	23,92	79,7%	23,39	78,0%
	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących 6 miesięcy po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)	% uczestników - osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym	21	9.1.	99,0%	-	-	-	-	10,45	49,8%
	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu	% uczestników - osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym	22	9.1.	99,0%	234,6%	237,0%	51,61	234,6%	58,01	263,7%
	Uczestnicy z niepełnosprawnościami	Liczba	3 447	9.1.	99,0%	226,0%	228,3%	7 790	226,0%	9 946	288,5%
	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie	osoby	27 618	9.1.	99,0%	143,8%	145,2%	39 708	143,8%	37 208	134,7%
	Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług społecznych istniejących po zakończeniu projektu	Liczba	4 436	9.2.1.	95,0%	125,1%	131,7%	5 551	125,1%	5 336	120,3%

PI	Wskaźnik	Skuteczność					Realizacja				
	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość docelowa	Działanie/ Poddziałanie	% wykorzystania alokacji	% szacowanej realizacji wskaźnika	Skuteczność	Szacowana realizacja	% wartości docelowej	Realizacja	% wartości docelowej
	Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług zdrowotnych istniejących po zakończeniu projektu	Liczba	600	9.2.2.	98,3%	148,0%	150,6%	888	148,0%	528	88,0%
	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi świadczonymi w interesie ogólnym w programie	osoby	6 722	9.2.1.	95,0%	130,1%	136,9%	8 744	130,1%	11 219	166,9%
	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami zdrowotnymi w programie	osoby	76 885	9.2.2.	98,3%	319,3%	325,0%	245 473	319,3%	145 047	188,7%
	Wartość wydatków kwalifikowalnych przeznaczonych na działania związane z pandemią COVID-19	EUR	6 997 000	9.2.2.	98,3%	995,9%	1013,6%	69 680 702	995,9%	15 346 963	219,3%
	Liczba osób objętych wsparciem w zakresie zwalczania lub przeciwdziałania skutkom pandemii COVID-19	osoby	1 013	9.2.2.	98,3%	102,6%	104,4%	1 039	102,6%	2 400	236,9%
	Liczba podmiotów objętych wsparciem w zakresie zwalczania lub przeciwdziałania skutkom pandemii COVID-19	szt.	5	9.2.2.	98,3%	320,0%	325,7%	16	320,0%	26	520,0%
9v	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)	% uczestników - osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym	38	9.3.	99,8%	99,5%	99,6%	37,80	99,5%	26,21	69,0%

PI	Wskaźnik	Skuteczność					Realizacja				
	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość docelowa	Działanie/ Poddziałanie	% wykorzystania alokacji	% szacowanej realizacji wskaźnika	Skuteczność	Szacowana realizacja	% wartości docelowej	Realizacja	% wartości docelowej
	Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych	Liczba	687	9.3.	99,8%	113,1%	113,3%	777	113,1%	687	100,0%
	Liczba miejsc pracy istniejących co najmniej 30 miesięcy, utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych	% miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych	40	9.3.	99,8%	-	-	-	-	0	0,0%
	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie	osoby	1 807	9.3.	99,8%	119,3%	119,5%	2 156	119,3%	2 533	140,2%
	Liczba podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem	szt.	720	9.3.	99,8%	97,1%	97,3%	699	97,1%	1 989	276,3%
Ramy wykonania											
	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie	osoby	29 425	-				-		40 455	137,5%
	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi świadczonymi w interesie ogólnym w programie	osoby	6 722	-				-		11 250	167,4%
	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	EURO	213 635 541	-				-		182 652 156	85,5%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych SL 2014 według stanu na koniec września 2023 roku.

Tabela 10. Realizacja wskaźników: Oś priorytetowa X - Edukacja dla rozwoju regionu

PI	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość docelowa	Skuteczność			Realizacja				
				Działanie/ Poddziałanie	% wykorzystania alokacji	% szacowanej realizacji wskaźnika	Skuteczność	Szacowana realizacja	% wartości docelowej	Realizacja	% wartości docelowej
10i	Liczba szkół i placówek systemu oświaty wykorzystujących sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych	% wspartych szkół i placówek systemu oświaty	90	10.1.1.	95,0%	101,1%	106,4%	90,97	101,1%	101,21	112,5%
	Liczba szkół, których pracownie przedmiotowe wykorzystują wyposażenie do prowadzenia zajęć edukacyjnych	% wspartych szkół	90	10.1.1.	95,0%	97,7%	102,8%	87,89	97,7%	99,40	110,4%
	Liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu	% uczestników - nauczycieli	91	10.1.1.	95,0%	124,5%	131,0%	113,25	124,5%	97,8	107,5%
	Liczba miejsc wychowania przedszkolnego, które funkcjonują 2 lata po uzyskania dofinansowania ze środków EFS	% miejsc wychowania przedszkolnego	74	10.1.4.	99,2%	-	-	-	-	16,08	21,7%
	Liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu	% uczestników - nauczycieli	86	10.1.4.	99,2%	109,7%	110,6%	94,30	109,7%	94,72	110,1%
	Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe lub umiejętności uniwersalne po opuszczeniu programu	% uczestników - uczniów	97	10.1.1. 10.1.2.	95,6%	95,4%	99,8%	92,56	95,4%	88,28	91,0%
	Liczba szkół i placówek systemu oświaty wyposażonych w sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych	szt.	339	10.1.1.	95,0%	415,0%	436,7%	1 407	415,0%	1 239	365,5%
	Liczba szkół, których pracownie przedmiotowe	szt.	317	10.1.1.	95,0%	474,1%	498,9%	1 503	474,1%	1 340	422,7%

PI	Wskaźnik	Skuteczność					Realizacja				
	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość docelowa	Działanie/ Poddziałanie	% wykorzystania alokacji	% szacowanej realizacji wskaźnika	Skuteczność	Szacowana realizacja	% wartości docelowej	Realizacja	% wartości docelowej
	zostały doposażone w programie										
	Liczba nauczycieli objętych wsparciem w programie	osoby	8 663	10.1.1. 10.1.4.	96,0%	155,1%	161,5%	13 432	155,1%	15 396	177,7%
	Liczba nauczycieli objętych wsparciem z zakresu TIK w programie	osoby	4 826	10.1.1.	95,0%	128,5%	135,2%	6 200	128,5%	7 075	146,6%
	Liczba miejsc wychowania przedszkolnego dofinansowanych w programie	szt.	3 781	10.1.4.	99,2%	152,9%	154,1%	5 780	152,9%	5 052	133,6%
	Liczba dzieci objętych w ramach programu dodatkowymi zajęciami zwiększającymi ich szanse edukacyjne w edukacji przedszkolnej	osoby	16 895	10.1.4.	99,2%	116,6%	117,6%	19 707	116,6%	21 124	125,0%
	Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych lub umiejętności uniwersalnych w programie	osoby	70 242	10.1.1. 10.1.2.	95,6%	178,6%	186,8%	125 464	178,6%	162 843	231,8%
	Liczba uczniów objętych wsparciem stypendialnym w programie	osoby	2 563	10.1.3.	98,8%	198,3%	200,6%	5 082	198,3%	3 806	148,5%
	Wartość wydatków kwalifikowalnych przeznaczonych na działania związane z pandemią COVID-19	EUR	8 164 000	10.1.1.	95,0%	698,1%	734,6%	56 994 651,86	698,1%	12 301 639,63	150,7%
	Liczba podmiotów objętych wsparciem w zakresie zwalczania lub przeciwdziałania skutkom pandemii COVID-19	szt.	200	10.1.1.	95,0%	193,0%	203,1%	386	193,0%	431	215,5%

PI	Wskaźnik	Skuteczność					Realizacja				
	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość docelowa	Działanie/ Poddziałanie	% wykorzystania alokacji	% szacowanej realizacji wskaźnika	Skuteczność	Szacowana realizacja	% wartości docelowej	Realizacja	% wartości docelowej
10iii	Liczba osób o niskich kwalifikacjach, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu	% uczestników - osób o niskich kwalifikacjach	59	10.2.	97,5%	136,4%	139,9%	80,47	136,4%	92,83	157,3%
	Liczba osób w wieku 50 lat i więcej, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu	% uczestników - osób w wieku 50 lat i więcej	45	10.2.	97,5%	180,4%	185,1%	81,17	180,4%	93,63	208,1%
	Liczba osób w wieku 25 lat i więcej, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu	% uczestników - osób w wieku 25 lat i więcej	68	10.2.	97,5%	115,7%	118,7%	78,7	115,7%	91,85	135,1%
	Liczba osób o niskich kwalifikacjach objętych wsparciem w programie	osoby	20 024	10.2.	97,5%	114,2%	117,1%	22 863	114,2%	24 316	121,4%
	Liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie	osoby	9 779	10.2.	97,5%	113,4%	116,4%	11 091	113,4%	13 693	140,0%
	Liczba osób w wieku 25 lat i więcej objętych wsparciem w programie	osoby	24 004	10.2.	97,5%	121,8%	124,9%	29 227	121,8%	29 171	121,5%
10iv	Liczba nauczycieli kształcenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu	% uczestników - nauczycieli kształcenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu	80	10.3.1.	97,7%	117,0%	119,8%	93,59	117,0%	92,44	115,6%
	Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego wykorzystujących wyposażenie zakupione dzięki EFS	% wspartych szkół i placówek kształcenia zawodowego	82	10.3.1.	97,7%	122,0%	124,9%	100,00	122,0%	95,48	116,4%

PI	Wskaźnik		Skuteczność				Realizacja				
	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość docelowa	Działanie/ Poddziałanie	% wykorzystania alokacji	% szacowanej realizacji wskaźnika	Skuteczność	Szacowana realizacja	% wartości docelowej	Realizacja	% wartości docelowej
	Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego objętych wsparciem w programie uczestniczących w kształceniu lub pracujących po 6 miesiącach po ukończeniu nauki	% uczestników - uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego	55	10.3.1.	97,7%	-	-	-	-	29,31	53,3%
	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje w ramach pozaszkolnych form kształcenia	% uczestników – osób wspartych w ramach pozaszkolnych form kształcenia	85	10.3.4.	99,7%	98,8%	99,1%	83,97	98,8%	88,40	104,0%
	Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe lub umiejętności uniwersalne po opuszczeniu programu	% uczestników - uczniów	97	10.3.1.	97,7%	77,2%	79,0%	74,89	77,2%	71,78	74,0%
	Liczba szkół i placówek objętych wsparciem w zakresie realizacji zadań w obszarze doradztwa edukacyjno – zawodowego	szt.	785	10.3.1. 10.3.3.	97,7%	72,1%	73,8%	566	72,1%	552	70,3%
	Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego wyposażonych w programie w sprzęt i materiały dydaktyczne niezbędne do realizacji kształcenia zawodowego	szt.	223	10.3.1.	97,7%	154,3%	157,9%	344	154,3%	354	158,7%
	Liczba podmiotów realizujących zadania centrum kształcenia zawodowego i ustawicznego objętych wsparciem w Programie	szt.	16	10.3.1.	97,7%	156,3%	160,0%	25	156,3%	24	150,0%
	Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących	osoby	10 083	10.3.1.	97,7%	171,8%	175,9%	17 323	171,8%	15 608	154,8%

PI	Wskaźnik		Skuteczność				Realizacja				
	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość docelowa	Działanie/ Poddziałanie	% wykorzystania alokacji	% szacowanej realizacji wskaźnika	Skuteczność	Szacowana realizacja	% wartości docelowej	Realizacja	% wartości docelowej
	w stażach i praktykach u pracodawcy										
	Liczba nauczycieli kształcenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu objętych wsparciem w programie	osoby	1 874	10.3.1.	97,7%	106,5%	109,0%	1 996	106,5%	1 680	89,6%
	Liczba osób uczestniczących w pozaszkolnych formach kształcenia w programie	osoby	9 779	10.3.4.	99,7%	134,0%	134,4%	13 101	134,0%	12 437	127,2%
	Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych lub umiejętności uniwersalnych w programie	osoby	4 866	10.3.1.	97,7%	125,9%	128,9%	6 126	125,9%	9 387	192,9%
	Liczba uczniów objętych wsparciem stypendialnym w programie	osoby	2 959	10.3.2.	99,8%	100,0%	100,2%	2 958	100,0%	2 814	95,1%
Ramy wykonania											
	Liczba osób o niskich kwalifikacjach objętych wsparciem w programie	osoby	20 024	-				-		24 407	121,9%
	Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach i praktykach u pracodawcy	osoby	10 083	-				-		17 415	172,7%
	Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych lub umiejętności uniwersalnych w programie	osoby	75 108	-				-		173 100	230,5%
	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	EURO	200 689 517	-				-		181 694 138	90,5%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych SL 2014 według stanu na koniec września 2023 roku.

Tabela 11. Realizacja wskaźników: Oś priorytetowa XII – REACT-EU dla Mazowsza

PI	Wskaźnik	Skuteczność					Realizacja				
		Jednostka miary	Wartość docelowa	Działanie/ Poddziałanie	% wykorzystania alokacji	% szacowanej realizacji wskaźnika	Skuteczność	Szacowana realizacja	% wartości docelowej	Realizacja	% wartości docelowej
13i	Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków	szt.	90	12.1.	96,9%	93,3%	96,3%	84	93,3%	14	15,6%
	Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych	kWh/rok	29 000 000	12.1.	96,9%	61,2%	63,2%	17 757 998	61,2%	1 534 389	5,3%
	Liczba podmiotów, które udostępniły on-line informacje sektora publicznego	szt.	26	12.2.	90,7%	107,7%	118,8%	28	107,7%	0	0,0%
	Liczba usług publicznych udostępnionych on-line o stopniu dojrzałości co najmniej 3	szt	3	12.2.	90,7%	466,7%	514,7%	14	466,7%	0	0,0%
	Liczba usług publicznych udostępnionych on-line o stopniu dojrzałości co najmniej 4 -transakcja	szt	1	12.2.	90,7%	700,0%	772,1%	7	700,0%	0	0,0%
	Liczba podmiotów objętych wsparciem w zakresie zwalczania lub przeciwdziałania skutkom pandemii COVID-19	szt.	2	12.2.	90,7%	100,0%	110,3%	2	100,0%	1	50,0%
	Wartość sprzętu IT oraz oprogramowania/licencji finansowanych w odpowiedzi na COVID-19	EURO	3 873 000	12.2.	90,7%	176,6%	194,8%	6 840 299	176,6%	3 565 368	92,1%
	Wartość sprzętu IT oraz oprogramowania/licencji finansowanych w odpowiedzi na COVID-19 dla sektora ochrony zdrowia	EURO	3 873 000	12.2.	90,7%	176,6%	194,8%	6 840 299	176,6%	3 565 368	92,1%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych SL 2014 według stanu na koniec września 2023 roku.

Jak wskazuje analiza powyższych tabel, docelowe wartości wskaźników w zdecydowanej większości zostały osiągnięte, przekraczając niejednokrotnie przyjęte założenia. Choć nadal identyfikuje się szereg wskaźników, w przypadku których nie udało się osiągnąć zakładanej wartości docelowej, podjęto odpowiednie kroki mające na celu urealnienie przyjętych założeń, w tym poprzez zmniejszenie wartości docelowej części wskaźników (w przekazanej do KE wersji 7.0 RPO WM 2014-2020 zmniejszono wartość docelową części wskaźników, a w przypadku kolejnych planowano taką zmianę w ramach SzOOP, po przyjęciu przez KE nowej wersji RPO). Biorąc ponadto pod uwagę, że część projektów nadal znajduje się w fazie realizacji, przewiduje się, iż osiągnięta dotychczas wartość wskaźników wzrośnie.

Realizacja RPO WM 2014-2020 pozwoliła również na osiągnięcie dodatkowych efektów. Średnio jeden na dwudziestu Beneficjentów Programu deklarował, że na skutek wdrożonego projektu udało mu się osiągnąć jakieś nieplanowane efekty pozytywne (5,6%). Wskazywano przy tym na rezultaty takie, jak:

- wzrost umiejętności kadry odpowiedzialnej za realizację projektów na skutek nawiązanych partnerstw;
- pojawienie się u uczestników projektów chęci dalszego rozwoju;
- rozwój umiejętności cyfrowych uczestników wsparcia na rzecz realizacji zajęć w formie on-line z uwagi na pandemię COVID-19;
- generowanie zapotrzebowania na dalszą realizację działań B+R;
- integracja uczestników wsparcia;
- integracja środowiska lokalnego, rozwój wolontariatu, rozwój usług społecznych i edukacyjnych;
- możliwość wykorzystania zaoszczędzonych w projekcie środków na rzecz uzupełnienia realizowanych działań (np. zakup pomocy dydaktycznych, walkę ze skutkami pandemii COVID-19 itp.);
- przekroczenie zakładanych wartości wskaźników;
- utrzymanie miejsc pracy/prowadzonej działalności;
- zwiększenie aktywności zawodowej uczestników;
- wzrost samooceny uczestników wsparcia.

Beneficjenci uczestniczący w wywiadach zogniskowanych dodali, iż pozytywnym efektem podjętej interwencji była poprawa wizerunku i konkurencyjności mniejszych jednostek terytorialnych w województwie.

Jak wykazała analiza Case study, badani realizatorzy projektów nie przewidywali ponadto tak dużego zainteresowania realizowanymi przez siebie projektami. Obserwowali oni tym samym wzrost wiedzy i świadomości mieszkańców regionu w zakresie podejmowanych w województwie działań, oraz zwiększenie ich gotowości do wzięcia udziału w tego rodzaju inicjatywach w przyszłości.

Na pewno nie spodziewaliśmy się takiego zainteresowania rodziców tymi działaniami, nie spodziewaliśmy się tak wysokiej oceny warsztatów, ponieważ uczestnicy byli nimi po prostu zachwyceni.

Jest jeden efekt, można go traktować jako i pozytywny, i negatywny – za mało miejsc w klubie dziecięcym, bo jest tak duży odzew matek z dziećmi, że musi tu kierownik prowadzić rekrutację, bo klub ma za mało miejsc dla wszystkich chętnych.

Źródło: telefoniczne wywiady pogłębione (TDI) z Beneficjentami RPO WM 2014-2020 na potrzeby case study.

Zdecydowanie rzadziej Beneficjenci Programu uczestniczący w badaniu ilościowym wskazywali, że na skutek zrealizowanych projektów osiągnięto nieoczekiwane efekty negatywne. Na ich wystąpienie wskazało jedynie 0,5% ogółu respondentów. Do nieplanowanych efektów negatywnych zaliczały się:

- nietrwałość zakupionych w projekcie sprzętów/pomocy dydaktycznych;
- nieutrzymanie prowadzonej działalności;
- konieczność zwrotu części wsparcia z uwagi na niekwalifikowalność kosztów.

Czynniki mające wpływ na skuteczność realizacji celów Programu

Pytania badawcze: Jakie czynniki wpłynęły negatywnie na niską skuteczność realizacji celów RPO WM 2014-2020 (poziom realizacji wartości docelowej wskaźnika jest mniejszy niż poziom wykorzystania alokacji finansowej przeznaczonej na jego realizację - o 15% lub więcej)?

Czy i w jaki sposób na realizację poszczególnych celów określonych w RPO WM 2014-2020 wpłynęła pandemia COVID-19?

Jakie czynniki wpłynęły pozytywnie na wysoką skuteczność realizacji celów RPO WM 2014-2020 (poziom realizacji wartości docelowej wskaźnika jest większy niż poziom wykorzystania alokacji finansowej przeznaczonej na jego realizację - o 15% lub więcej)?

W ramach badania postępu rzeczowego RPO WM 2014-2020 analizie poddano wskaźniki monitoringu rzeczowego przypisane do poszczególnych priorytetów inwestycyjnych oraz wskaźniki wybrane do ram wykonania – wskazane w dokumencie RPO WM 2014-2020. Analiza przeprowadzona została oddzielnie do każdej osi priorytetowej.

Przed wszystkim zbadana została skuteczność w realizacji wartości docelowej wskaźników. Do badania skuteczności wykorzystano:

- poziom wykorzystania alokacji finansowej przeznaczonej na realizację wskaźnika w ramach działań/poddziałów RPO WM 2014-2020, w których monitorowano realizację danego wskaźnika – na podstawie wartości dofinansowania UE w podpisanych umowach o dofinansowanie;
- poziom szacowanej realizacji wartości docelowej wskaźnika – na podstawie wartości wskaźników w realizowanych projektów określonych UE w podpisanych umowach o dofinansowanie.

Skuteczność to stosunek poziomu szacowanej realizacji wartości docelowej wskaźnika w poziomie wykorzystania alokacji finansowej przeznaczonej na realizację wskaźnika.

W przypadku niskiej skuteczności (mniejszej niż 85%) lub wysokiej (większej niż 115%) określono czynniki, które na to wpłynęły (negatywnie lub pozytywnie).

Następnie zbadano stopień osiągnięcia wartości docelowych wskaźników. W tym celu wykorzystano dane na podstawie zatwierdzonych wniosków o płatność lub w przypadku niektórych wskaźników EFS zatwierdzonych formularzy uczestników projektów.

W przypadku wskaźników określonych w poszczególnych priorytetach inwestycyjnych, wskaźnik uznaje się za zrealizowany, jeżeli osiągnie 100% wartości docelowej. W przypadku wskaźników ram wykonania, jeżeli osiągnie 85% wartości docelowej.

Analizę uzupełniono o czynniki zewnętrzne i wewnętrzne, które, zdaniem Beneficjentów Programu uczestniczących w badaniu ilościowym, miały największy wpływ na realizację zakładanych celów.

Czynniki mające pozytywny wpływ na skuteczność realizacji celów RPO WM 2014-2020

Zgodnie z deklaracjami Beneficjentów Programu, do czynników zewnętrznych, które w największym stopniu pozytywnie oddziaływały na realizację założonych celów interwencji, zaliczała się przede wszystkim dostępność zasobów ludzkich (40,6% ogółu wskazań). Do skutecznej realizacji projektów przyczyniały się również dostępność infrastruktury (28,2%) i finansowania uzupełniającego (23,2%), a także przychylny stosunek mieszkańców do realizowanych działań (22,2%).

Do czynników wewnętrznych, które przyczyniały się do realizacji zakładanych celów, Beneficjenci Programu zaliczali najczęściej zakres realizowanych projektów (35,0%) oraz dostępną alokację (31,8%). Stosunkowo często do czynników mających pozytywny wpływ na osiąganie celów zaliczano ponadto typy projektów (28,0%) oraz poszczególne elementy zarządzania i wdrażania RPO WM 2014-2020 (20,5%).

Tabela 12. Czynniki zewnętrzne mające pozytywny wpływ na realizację założonych celów

Działanie/ Poddziałanie	Otoczenie prawne	Dostępność infrastruktury	Zmiany społeczno- gospodarcze	Dostępność zasobów ludzkich	Przychylny stosunek mieszkańców do realizowanych działań	Dostępność finansowania uzupełniającego	Wyzwania w zakresie efektywności energetycznej/ OZE
Działanie 1.1	0,0%	66,7%	0,0%	33,3%	33,3%	33,3%	0,0%
Działanie 1.2	11,7%	18,1%	14,9%	31,9%	3,2%	28,7%	2,1%
Poddziałanie 2.1.1	11,1%	44,4%	11,1%	40,7%	7,4%	14,8%	0,0%
Poddziałanie 2.1.2	20,0%	40,0%	30,0%	50,0%	30,0%	20,0%	0,0%
Poddziałanie 3.1.2	20,5%	12,8%	20,5%	35,9%	5,1%	23,1%	5,1%
Poddziałanie 3.2.2.	11,1%	27,8%	27,8%	33,3%	16,7%	27,8%	5,6%
Działanie 3.3	18,3%	19,7%	17,3%	20,0%	7,3%	40,3%	2,0%
Działanie 4.1	0,0%	30,8%	7,7%	38,5%	46,2%	15,4%	30,8%
Działanie 4.2	9,5%	38,1%	6,3%	25,4%	27,0%	30,2%	41,3%
Poddziałanie 4.3.1	30,0%	35,0%	15,0%	45,0%	65,0%	25,0%	30,0%
Poddziałanie 4.3.2	28,6%	66,7%	19,0%	47,6%	61,9%	14,3%	4,8%
Działanie 5.1	28,6%	35,7%	0,0%	21,4%	35,7%	28,6%	0,0%
Działanie 5.2	0,0%	50,0%	0,0%	0,0%	25,0%	25,0%	0,0%
Działanie 5.3	11,8%	47,1%	17,6%	41,2%	41,2%	26,5%	0,0%
Działanie 5.4	0,0%	0,0%	0,0%	50,0%	50,0%	50,0%	0,0%
Działanie 6.1	33,3%	50,0%	0,0%	41,7%	58,3%	16,7%	0,0%
Działanie 6.2	0,0%	25,0%	31,3%	18,8%	56,3%	12,5%	6,3%
Działanie 6.3	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Działanie 7.1	44,0%	56,0%	8,0%	20,0%	44,0%	8,0%	0,0%
Działanie 7.2	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Działanie 8.1	4,0%	2,0%	14,0%	62,0%	12,0%	18,0%	0,0%
Działanie 8.2	0,0%	66,7%	66,7%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Poddziałanie 8.3.1	15,4%	30,8%	15,4%	30,8%	76,9%	30,8%	0,0%

Działanie/ Poddziałanie	Otoczenie prawne	Dostępność infrastruktury	Zmiany społeczno- gospodarcze	Dostępność zasobów ludzkich	Przychylny stosunek mieszkańców do realizowanych działań	Dostępność finansowania uzupełniającego	Wyzwania w zakresie efektywności energetycznej/ OZE
Poddziałanie 8.3.2	16,7%	66,7%	33,3%	33,3%	66,7%	0,0%	0,0%
Działanie 9.1	15,8%	22,1%	25,3%	65,3%	36,8%	14,7%	0,0%
Poddziałanie 9.2.1	5,4%	51,4%	16,2%	75,7%	37,8%	5,4%	0,0%
Poddziałanie 9.2.2	0,0%	13,2%	2,6%	36,8%	10,5%	0,0%	0,0%
Działanie 9.3	28,6%	0,0%	57,1%	14,3%	14,3%	14,3%	0,0%
Poddziałanie 10.1.1	4,1%	40,5%	8,1%	63,5%	24,3%	13,5%	0,0%
Poddziałanie 10.1.2	0,0%	38,5%	15,4%	76,9%	50,0%	3,8%	0,0%
Poddziałanie 10.1.3	100,0%	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Poddziałanie 10.1.4	2,2%	53,3%	11,1%	68,9%	15,6%	11,1%	0,0%
Poddziałanie 10.3.1	2,9%	11,4%	17,1%	80,0%	14,3%	14,3%	2,9%
Działanie 10.2	0,0%	35,7%	28,6%	35,7%	50,0%	7,1%	0,0%
Poddziałanie 10.3.2	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Poddziałanie 10.3.3	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Poddziałanie 10.3.4	40,0%	10,0%	10,0%	30,0%	40,0%	0,0%	0,0%
Działanie 11.1	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Działanie 12.1	16,7%	25,0%	0,0%	33,3%	25,0%	25,0%	41,7%
Działanie 12.2	0,0%	100,0%	0,0%	50,0%	50,0%	100,0%	0,0%
Razem	13,5%	28,2%	15,5%	40,6%	22,2%	23,2%	4,6%

Źródło: wyniki badania CAWI/CATI z Beneficjentami RPO WM 2014-2020, n= 1 192.

Tabela 13. Czynniki wewnętrzne mające pozytywny wpływ na realizację założonych celów

Działanie/ Poddziałanie	Poszczególne elementy systemu zarządzania i wdrażania Programu	Dostępna alokacja	Typy projektów	Formuły realizacji projektów	Zakres realizowanych projektów	Kryteria oceny projektów	Sposób oceny projektów	Pozostałe zasady określone w konkursach
Działanie 1.1	33,3%	66,7%	66,7%	0,0%	66,7%	0,0%	33,3%	0,0%
Działanie 1.2	11,7%	21,3%	19,1%	5,3%	24,5%	8,5%	9,6%	3,2%
Poddziałanie 2.1.1	11,1%	48,1%	14,8%	3,7%	33,3%	11,1%	3,7%	11,1%
Poddziałanie 2.1.2	10,0%	60,0%	20,0%	10,0%	20,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Poddziałanie 3.1.2	28,2%	35,9%	28,2%	10,3%	43,6%	15,4%	17,9%	5,1%
Poddziałanie 3.2.2.	11,1%	27,8%	33,3%	11,1%	38,9%	16,7%	11,1%	22,2%
Działanie 3.3	26,0%	11,0%	32,7%	8,0%	25,0%	20,3%	18,7%	8,7%
Działanie 4.1	23,1%	15,4%	30,8%	23,1%	38,5%	15,4%	30,8%	7,7%
Działanie 4.2	14,3%	33,3%	42,9%	1,6%	33,3%	15,9%	15,9%	6,3%
Poddziałanie 4.3.1	25,0%	25,0%	35,0%	25,0%	50,0%	20,0%	20,0%	10,0%
Poddziałanie 4.3.2	4,8%	52,4%	38,1%	0,0%	28,6%	9,5%	4,8%	0,0%
Działanie 5.1	21,4%	42,9%	14,3%	0,0%	42,9%	0,0%	7,1%	7,1%
Działanie 5.2	0,0%	25,0%	25,0%	0,0%	25,0%	25,0%	0,0%	0,0%
Działanie 5.3	23,5%	52,9%	32,4%	0,0%	35,3%	11,8%	0,0%	2,9%
Działanie 5.4	0,0%	100,0%	50,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Działanie 6.1	16,7%	41,7%	8,3%	0,0%	25,0%	8,3%	8,3%	8,3%
Działanie 6.2	6,3%	43,8%	18,8%	0,0%	25,0%	31,3%	25,0%	0,0%
Działanie 6.3	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Działanie 7.1	24,0%	60,0%	48,0%	0,0%	16,0%	40,0%	8,0%	4,0%
Działanie 7.2	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Działanie 8.1	20,0%	56,0%	20,0%	0,0%	48,0%	8,0%	6,0%	2,0%
Działanie 8.2	0,0%	33,3%	33,3%	0,0%	66,7%	33,3%	33,3%	0,0%

Działanie/ Poddziałanie	Poszczególne elementy systemu zarządzania i wdrażania Programu	Dostępna alokacja	Typy projektów	Formuły realizacji projektów	Zakres realizowanych projektów	Kryteria oceny projektów	Sposób oceny projektów	Pozostałe zasady określone w konkursach
Poddziałanie 8.3.1	15,4%	46,2%	15,4%	7,7%	38,5%	23,1%	0,0%	7,7%
Poddziałanie 8.3.2	0,0%	66,7%	33,3%	0,0%	50,0%	50,0%	0,0%	0,0%
Działanie 9.1	31,6%	47,4%	37,9%	7,4%	50,5%	17,9%	12,6%	7,4%
Poddziałanie 9.2.1	16,2%	29,7%	35,1%	0,0%	54,1%	8,1%	13,5%	2,7%
Poddziałanie 9.2.2	5,3%	7,9%	5,3%	0,0%	23,7%	5,3%	7,9%	2,6%
Działanie 9.3	42,9%	42,9%	42,9%	0,0%	57,1%	0,0%	0,0%	28,6%
Poddziałanie 10.1.1	23,0%	41,9%	21,6%	4,1%	32,4%	9,5%	9,5%	8,1%
Poddziałanie 10.1.2	3,8%	50,0%	3,8%	0,0%	76,9%	26,9%	38,5%	0,0%
Poddziałanie 10.1.3	0,0%	0,0%	100,0%	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%	100,0%
Poddziałanie 10.1.4	15,6%	46,7%	20,0%	0,0%	46,7%	4,4%	8,9%	4,4%
Poddziałanie 10.3.1	34,3%	28,6%	11,4%	2,9%	37,1%	11,4%	0,0%	2,9%
Działanie 10.2	0,0%	64,3%	21,4%	7,1%	42,9%	21,4%	14,3%	7,1%
Poddziałanie 10.3.2	0,0%	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Poddziałanie 10.3.3	0,0%	25,0%	75,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Poddziałanie 10.3.4	40,0%	10,0%	20,0%	0,0%	10,0%	60,0%	40,0%	0,0%
Działanie 11.1	50,0%	50,0%	50,0%	0,0%	100,0%	50,0%	50,0%	0,0%
Działanie 12.1	25,0%	25,0%	41,7%	8,3%	41,7%	0,0%	0,0%	0,0%
Działanie 12.2	0,0%	50,0%	50,0%	0,0%	100,0%	0,0%	50,0%	0,0%
Razem	20,5%	31,8%	28,0%	5,0%	35,0%	15,4%	13,1%	6,1%

Źródło: wyniki badania CAWI/CATI z Beneficjentami RPO WM 2014-2020, n= 1 192.

Za pozytywny czynnik, wpływający na skuteczność realizowanych działań, Beneficjenci, uczestniczący w badaniu FGI, uznali zaś dobrą współpracę Beneficjentów z IP:

W naszym przypadku taka trochę trudna współpraca z wykonawcą robót, jak też warunki atmosferyczne, które nam uniemożliwiły wykonanie projektu w pierwotnie założonym terminie w pierwszej umowie, no ale nie było problemu, żeby to aneksować, jednostka bardzo życzliwie do nas podchodziła i udało się, wspierała, także udało się to wszystko rozliczyć. Mimo tych problemów, które miał wykonawca udało się wszystko rozliczyć.

Źródło: zogniskowane wywiady grupowe (FGI) z Beneficjentami RPO WM 2014-2020.

Respondenci badania zwrócili też uwagę na szczególną efektywność projektów z zakresu termomodernizacji, gdyż efekty w przypadku tego rodzaju projektów są możliwe do zaobserwowania już w krótkim okresie czasu od ich zakończenia, co istotne jest z punktu widzenia beneficjentów Programu. W przypadku projektów transportowych zaś niezbędne jest szersze spojrzenie z uwagi na fakt, iż projekty te mają zazwyczaj dłuższy okres realizacji, a ich efekty obserwowane są w dłuższej perspektywie czasu.

Beneficjenci wsparcia uczestniczący w badaniu w ramach analizy Case study wskazywali z kolei, iż osiągnięto wszystkie cele projektu z jednej strony dzięki znacznemu zapotrzebowaniu na tego rodzaju działania oraz odpowiedniemu dofinansowaniu, z drugiej zaś strony podkreślając znaczenie właściwej organizacji pracy oraz zespołu, jak również właściwej współpracy na każdym etapie realizowania inwestycji. Aspektem wskazywanym przez respondentów badania była również kompleksowość podejmowanych inwestycji.

Myślę, że to duże znaczenie ma, że ta współpraca naprawdę przebiega bezproblemowo, że jeden referat rozumie potrzeby i problemy drugiego referatu.

Ja myślę, że kluczowym to była współpraca, taki był czynnik ludzki, czyli współpraca.

Kompleksowość tego projektu to jest jego największa wartość, połączenie kilku aspektów, no i oczywiście możliwość uzyskania dofinansowania zewnętrznego było tutaj istotnym czynnikiem, bo bez tego dofinansowania absolutnie byśmy nie dali rady tego projektu zrealizować, on w ogóle nie byłby wdrożony, na pewno w takim zakresie, w jakim się udało go zrealizować przy udziale dofinansowania.

Źródło: telefoniczne wywiady pogłębione (TDI) z Beneficjentami RPO WM 2014-2020 na potrzeby case study.

Oś priorytetowa I - Wykorzystanie działalności badawczo-rozwojowej w gospodarce RPO WM 2014-2020

Wskaźniki zrealizowane w ramach osi priorytetowej I przełożyły się na bardzo wysoką skuteczność realizacji celów. W przypadku PI 1a wszystkie wskaźniki przekroczyły ją o ponad 15%.

Jak wspomniano powyżej skuteczność realizacji wartości docelowej wskaźnika Liczba naukowców pracujących w ulepszonych obiektach infrastruktury badawczej była o ok. 250% większa niż zakładano. Niewątpliwie wzmocnienie bazy naukowej w województwie mazowieckim w ramach projektów zrealizowanych w okresie 2007-2013 wpłynął na to, iż w perspektywie 2014-2020 projekty badawczo-rozwojowe w znacznym stopniu opierały się na naukowcach już zatrudnionych w instytutach naukowo-badawczych.

Jeszcze większa była skuteczność realizacji wartości docelowej wskaźnika Liczba jednostek naukowych ponoszących nakłady inwestycyjne na działalność B+R – o 422,5% więcej niż zakładano. W momencie tworzenia RPO WM 2014-2020 na liście przedsięwzięć podstawowych w Kontrakcie terytorialnym dla województwa mazowieckiego nie było żadnego projektu dotyczącego infrastruktury B+R (5 takich projektów było jedynie na liście przedsięwzięć warunkowych). W toku realizacji Programu znacznie rozszerzona została w Kontrakcie terytorialnym lista projektów, które mogą uzyskać dofinansowanie ze środków RPO WM 2014-2020. Finalnie dofinansowanych zostało 21 inwestycji.

O 17% większa niż zakładano była skuteczność w ramach wskaźnika Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla projektów w zakresie innowacji lub badań i rozwoju. Wynika to m.in. z większego zakładano poziomu wkładu własnego wnoszonego przez Beneficjenta. W ramach PI 1a poziom dofinansowania projektów wyniósł ok. 77% (przy zakładanych 80%).

W przypadku PI 1b poziom skuteczności został przekroczony o 68% w przypadku liczby przedsiębiorstw, które otrzymały wsparcie (dotacje). Do oszacowania wartości docelowej tych wskaźników wykorzystano doświadczenia w ramach wsparcia działalności B+R w ramach krajowego programu PO IG 2007-2013. Jak pokazała realizacja RPO WM 2014-2020, w ramach programu regionalnego realizowane są prostsze projekty, a co za tym mniej kosztochłonne, dzięki czemu można było wesprzeć więcej inwestycji przedsiębiorców z Mazowsza.

Oś priorytetowa II - Wzrost e-potencjału Mazowsza RPO WM 2014-2020

Wszystkie wskaźniki osiągnięte w ramach osi priorytetowej II miały wpływ na bardzo wysoką skuteczność realizacji celów, przekraczając ją o ponad 15%.

Największa skuteczność osiągnięta została w ramach wskaźnika Liczba podmiotów, które udostępniły on-line informacje sektora publicznego – o ok 128% więcej niż zakładano. Skuteczność w realizacji pozostałych wartości docelowych wskaźników (Liczba usług publicznych udostępnionych on-line o stopniu dojrzałości co najmniej 3, Liczba usług publicznych udostępnionych on-line o stopniu dojrzałości co najmniej 4 -transakcja) było większa od założeń odpowiednio o 48% i 23%. Wynika to z realizacji wielu kompleksowych projektów, obejmujących więcej niż jeden podmiot objęty wsparciem. Podmioty te, w wyniku realizacji projektów opracowywały e-usługi publiczne w znacznym stopniu oparte o udostępnianie on-line informacji publicznych.

Oś priorytetowa III - Rozwój potencjału innowacyjnego i przedsiębiorczości RPO WM 2014-2020

Wskaźniki zrealizowane w ramach osi priorytetowej III przełożyły się na bardzo wysoką skuteczność realizacji celów. W przypadku PI 3a trzy wskaźniki przekroczyły ją o ponad 15%. Dotyczy to wzrostu zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach. Nieznacznie, bo o ok. 29%, mazowieckie przedsiębiorstwa zatrudniały więcej osób niż oczekiwano. Większa niż zakładano (o 47%) była powierzchnia przygotowanych terenów inwestycyjnych. Niewątpliwie jest to wynikiem premiowania w kryteriach wyboru projektów niższego kosztu jednostkowego wsparcia 1 ha powierzchni. W konsekwencji większej powierzchni terenów, w takim samym stopniu wzrosła skuteczność w zakresie liczby inwestycji zlokalizowanych na przygotowanych terenach inwestycyjnych.

W przypadku PI 3b w przypadku czterech wskaźników skuteczność realizacji celu została przekroczona o ponad 15%. Dotyczy to zarówno liczby przedsiębiorstw jakie otrzymały wsparcie, jak i wysokości nakładów inwestycyjnych przez nich wniesionych. Jest to wynikiem wysokiego zainteresowania przedsiębiorstw internacjonalizacją swojej działalności gospodarczej oraz promocją gospodarczą w wymiarze krajowym i międzynarodowym. W konsekwencji tych działań w dużo większym stopniu niż zakładano następowało podpisywanie zagranicznych kontraktów handlowych (o ok. 160%). Do oszacowania wartości docelowej wskaźnika Liczba kontraktów handlowych zagranicznych podpisanych przez przedsiębiorstwa wsparte w zakresie internacjonalizacji założono, że jedno przedsiębiorstwo nawiąże średnio 5 kontraktów handlowych. W rzeczywistości jest to prawie 16.

W priorytecie inwestycyjnym 3c aż 10 wskaźników wykazało się dużo większą niż zakładano skutecznością w realizacji celów. Wysoki popyt przedsiębiorstw na środki finansowe był generowany głównie poprzez firmy poszukujące korzystnego finansowania pod względem kosztów finansowych (odsetek, okresu karencji itp.) na inwestycje podnoszące ich konkurencyjność i innowacyjność. Było to szczególnie istotne w okresie niekorzystnych warunków finansowania przedsięwzięć inwestycyjnych w sektorze bankowym (po 2019 roku). Czynnikiem przemawiającym na korzyść IF był z pewnością krótszy czas oczekiwania na decyzje w sprawie przyznania finansowania i ograniczone wymagania dotyczące kompletu dokumentacji wymaganej do złożenia wniosku. Nie bez znaczenia w realizacji wszystkich wskaźników były czynniki powiązane z pandemią COVID-19. Trudności w prowadzeniu działalności gospodarczej zmusiły firmy do poszukiwania zewnętrznych źródeł wspierających ich funkcjonowanie, co możliwe było również w ramach RPO WM 2014-2020.

Oś priorytetowa IV - Przejście na gospodarkę niskoemisyjną RPO WM 2014-2020

Wysoki poziom realizacji część wskaźników osiągniętych w osi priorytetowej IV przełożył się na wysoką skuteczność realizacji celów końcowych, przekraczając ją o ponad 15%.

W przypadku priorytetu inwestycyjnego 4a dotyczy to wskaźnika Dodatkowa zdolność wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych, którego skuteczność była większa o ponad 107%. Do oszacowania wartości docelowej ww. wskaźnika wykorzystano doświadczenia RPO WM z perspektywy 2007-2013 w zakresie wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych. W perspektywie finansowej 2014-2020 wspierano powstawanie większych instalacji. Znaczna ich część ma moc powyżej 2 MW a nawet powyżej 3 MW.

Tak samo większą skutecznością wykazała się realizacja wartości docelowej wskaźnika Moc zainstalowana energii elektrycznej i ciepłej w ramach priorytetu inwestycyjnego 4c (o ponad 65%). Jak wcześniej wspomniano doświadczenie realizacji projektów w ramach PI 4c RPO WM 2014-2020 pokazało dużo większe niż zakładano wsparcie budynków publicznych. Co w konsekwencji przełożyło się na większą skuteczność wskaźnika Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych (o ok. 45%) oraz Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków (o ok 59%).

W priorytecie inwestycyjnym 4e wszystkie wskaźniki wykazały się dużo większą niż zakładano skutecznością w realizacji celów. Dotyczy to zarówno zakupywanych lub zmodernizowanych jednostek taboru pasażerskiego, infrastruktury dróg rowerowych czy też obiektów „parkuj i jedź” oraz powierzchni podlegającej zmianie sposobu ogrzewania. Do oszacowania ich wartości docelowych wykorzystywano przede wszystkim doświadczenia realizacji takich inwestycji w mieście stołecznym Warszawa. Dzięki temu, że w ramach RPO WM 2014-2020 projekty realizowane były w 108 innych gminach i powiatach, koszty tych inwestycji były mniejsze niż zakładano. Dzięki temu wygenerowano więcej efektów realizacji RPO WM 2014-2020.

Oś priorytetowa V - Gospodarka przyjazna środowisku RPO WM 2014-2020

W przypadku priorytetu inwestycyjnego 5b wysoką skutecznością w realizacji celów końcowych, przekraczającą o ponad 15%, wykazały się dwa wskaźniki: Liczba zakupionego sprzętu specjalistycznego ratowniczo-gaśniczego (o 101,7% więcej) oraz Liczba ludności odnoszącej korzyści ze środków ochrony przed pożarami lasu (o 34,5% więcej). W zakupione wozy pożarnicze oraz sprzęt ratowniczo-gaśniczy wyposażono większą niż planowano liczbę jednostek ratowniczo-gaśniczych (61). Dzięki temu większa liczba ludności województwa mazowieckiego podlega ochronie przeciwpożarowej przy pomocy sprzętu zakupionego w ramach RPO WM 2014-2020.

W ramach priorytetu inwestycyjnego 6c, o 140% większą skutecznością wykazał się wskaźnik Liczba instytucji kultury objętych wsparciem. W momencie szacowania wartości docelowej wskaźnika zakładano, że ok. 50% projektów dotyczyło będzie instytucji kultury. Doświadczenie realizacji RPO WM 2014-2020 pokazało dużo większe zainteresowanie wsparcia instytucji kultury. W ramach ponad 65% projektów wspierano instytucje kultury województwa mazowieckiego. W części projektów wspierano więcej niż jedną instytucję. W konsekwencji tego większa skuteczność dotyczy również Liczby obiektów zabytkowych objętych wsparciem (o 110% więcej), Liczby kulturowych obszarów/miejsc/instytucji kulturalnych udostępnianych dla niepełnosprawnych (o 196,7% więcej) oraz Wzrostu oczekiwanej liczby odwiedzin w objętych wsparciem obiektach dziedzictwa kulturowego i naturalnego oraz stanowiących atrakcje turystyczne (o 35,7% więcej).

W przypadku PI 6d wszystkie wskaźniki przekroczyły skutecznością realizacji celów o ponad 15%.

Wskaźnik Powierzchni siedlisk wspieranych w celu uzyskania lepszego statusu ochrony wykazał skutecznością większą o ponad 253%. W momencie szacowania wartości docelowej wskaźnika zakładano realizację inwestycji jedynie przez Mazowiecki Zespół Parków Krajobrazowych. Doświadczenie realizacji RPO WM 2014-2020 pokazało, że inwestycje w zakresie ochrony siedlisk realizowały również 4 inne niż samorząd województwa jednostki samorządu terytorialnego.

W konsekwencji objęcia wsparcie większej powierzchni siedlisk, większą niż zakładano skutecznością w realizacji celu wykazał się wskaźnik Liczba wprowadzonych ponownie do środowiska (reintrodukowanych) młodych osobników chronionych gatunków fauny (o ponad 40%).

Oś priorytetowa VI - Jakość życia RPO WM 2014-2020

Wysoki poziom realizacji część wskaźników w osi priorytetowej VI miał wpływ na wysoką skuteczność realizacji celów końcowych, przekraczając ją o ponad 15%.

W przypadku priorytetu inwestycyjnego 9a, na 10 wskaźników, w 8 z nich skuteczność znacznie przekroczyła 15%. Potrzeba wsparcia mającego na celu poprawę jakości i dostępności świadczeń zdrowotnych znacznie wzrosła po wybuchu pandemii koronawirusa SARS-CoV-2. Na jej skutek podejmowano szereg działań i projektów przeciwdziałających jej skutkom. Na przykład. został uruchomiony do realizacji projekt własny Województwa Mazowieckiego pn.: „Zakup niezbędnego sprzętu oraz adaptacja pomieszczeń w związku z pojawieniem się koronawirusa SARS-CoV-2 na terenie województwa mazowieckiego”. W konsekwencji tego większość wskaźników priorytetu inwestycyjnego 9a wykazała się dużą skutecznością w realizacji celu.

W przypadku PI 9b wszystkie wskaźniki przekroczyły skutecznością realizacji celów o ponad 15%. Dotyczy to zarówno Powierzchni obszarów objętych rewitalizacją (o 2200% więcej), Liczby obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach (o 211% więcej) oraz Budynków publicznych lub komercyjnych wybudowanych lub wyremontowanych na obszarach miejskich (o 48% więcej). Do oszacowania wartości docelowej ww. wskaźników wykorzystano doświadczenia RPO WM z perspektywy 2007-2013 w zakresie rewitalizacji obszarów miejskich. W perspektywie finansowej 2014-2020 dużo większy akcent niż w latach 2007-2013 położony jest na rewitalizację obszarów miejskich oraz budynków na nich położonych.

Oś priorytetowa VII - Rozwój regionalnego systemu transportowego RPO WM 2014-2020

W przypadku priorytetu inwestycyjnego 7b wysoką skutecznością w realizacji celów końcowych, przekraczającą o ponad 15%, wykazały się dwa wskaźniki: Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg (o prawie 767% więcej) oraz Całkowita długość nowych dróg (o ponad 23% więcej). W toku realizacji RPO WM 2014-2020 zrealizowano znacznie więcej inwestycji na drogach wojewódzkich, powiatowych i gminnych niż brano pod uwagę przy szacowaniu wartości docelowych wskaźników. W konsekwencji wpłynęło to na wysoką skuteczność realizacji wskaźników dotyczących budowy i modernizacji dróg.

W ramach priorytetu inwestycyjnego 7d wysoką skuteczność zdiagnozowano w stosunku do wskaźnika Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych linii kolejowych, o prawie 1900%. Do oszacowania wartości docelowej wykorzystano plan realizacji projektu PKP PLK „Prace na linii Nr 28 Wieliszew – Zegrze”. Wartość docelowa nie uwzględniała projektu „Modernizacja linii kolejowej nr 35 na odcinku Ostrołęka – Chorzele” – w związku z jego planowanym etapowaniem (perspektywa finansowa 2014-2020 i 2021-2027). Inwestycja ta na długości 57,5 km będzie zrealizowana w ramach RPO WM 2014-2020.

Oś priorytetowa VIII - Rozwój rynku pracy RPO WM 2014-2020

W przypadku priorytetu inwestycyjnego 8i wysoką skutecznością w realizacji celów końcowych, przekraczającą o ponad 15%, wykazały się dwa wskaźniki: Liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w ramach programu (o prawie 17% więcej) oraz Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w ramach programu (o ponad 19% więcej).

Wysoki udział tych grup społecznych wynika z treści jednego z kryteriów dostępu. W przypadku bezrobotnych z takich grup defaworyzowanych jak: osoby w wieku 50+, osoby z niepełnosprawnościami, osoby długotrwale bezrobotne proporcja musi odpowiadać co najmniej takiej samej proporcji jak liczebność danej podgrupy defaworyzowanej zarejestrowanej w rejestrze PUP o I lub II profilu pomocy w stosunku do ogólnej liczby zarejestrowanych osób bezrobotnych o I lub II profilu.

Podobnie w ramach priorytetu inwestycyjnego 8iv wysoką skutecznością w realizacji celów końcowych, przekraczającą o ponad 15%, wykazały się dwa wskaźniki: Liczba osób opiekujących się dziećmi w wieku do lat 3 objętych wsparciem w programie (o ponad 71% więcej) oraz Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 (o prawie 67% więcej). Do oszacowania wartości docelowej wskaźnika dotyczącego miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 wykorzystano doświadczenia programu krajowego Maluch+. Pomimo spadku liczby dzieci na obszarze województwa mazowieckiego zapotrzebowanie na usługi z tego zakresu nie spada. Obserwuje się bowiem niewielki odsetek dzieci objętych opieką żłobkową. Występuje zatem duże zapotrzebowanie na świadczone usługi opiekuńcze. W konsekwencji utworzenia większej liczby miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3, wsparciem objęto więcej osób opiekujących się dziećmi w wieku do lat 3.

Oś priorytetowa IX - Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem RPO WM 2014-2020

Wskaźniki osiągnięte w ramach osi priorytetowej IX miały wpływ na bardzo wysoką skuteczność realizacji celów.

W przypadku priorytetu inwestycyjnego 9i cztery wskaźniki przekroczyły ją o ponad 15%. Dotyczy to przede wszystkim Osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie. Objęto wsparciem o ponad 45% więcej niż oczekiwano osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Jeszcze większy wzrost (bo ponad 129%) dotyczył skuteczności wsparcia osób z niepełnosprawnościami. Bardzo duża skuteczność występuje we wskaźnikach rezultatu: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, poszukujących pracy po opuszczeniu programu (o 107,6% większa) oraz Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu (o 137%).

W ramach priorytetu inwestycyjnego 9iv wszystkie wskaźniki (poza jednym) wykazały się wysoką skutecznością w realizacji celów końcowych, przekraczającą ją o ponad 15%.

W priorytecie inwestycyjnym 9v skuteczność w realizacji celu jednego wskaźnika (Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie) przekroczył 15%.

Analiza skuteczności w realizacji celów określonych w osi priorytetowej IX pokazuje wysoką skuteczność realizowanych inwestycji w zakresie aktywizacji społecznej i zawodowej osób wykluczonych społecznie lub zagrożonych wykluczeniem, między innymi dzięki przyjętym kryteriom wyboru projektów.

Oś priorytetowa X - Edukacja dla rozwoju regionu RPO WM 2014-2020

Wysoki poziom realizacji większości wskaźników w ramach osi priorytetowej X przełożył się na bardzo wysoką skuteczność realizacji celów. Dotyczy to 24 na 31 wszystkich wskaźników w osi.

Analiza skuteczności w realizacji celów określonych w osi priorytetowej X pokazuje wysoką skuteczność realizowanych inwestycji w zakresie podniesienia u uczniów kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych niezbędnych na rynku pracy, uczenia się przez całe życie przez nabywanie i podwyższanie kompetencji osób dorosłych, wzrostu efektywności i skuteczności kształcenia zawodowego, przede wszystkim dzięki przyjętym kryteriom wyboru projektów.

Oś priorytetowa XII - REACT-EU dla Mazowsza RPO WM 2014-2020

Wysoki poziom realizacji znacznej części wskaźników w osi priorytetowej XII miał wpływ na wysoką skuteczność realizacji celów końcowych, przekraczając ją o ponad 15%.

W ramach obszaru cyfryzacji wysoką skutecznością wykazały się wskaźniki: Liczba podmiotów, które udostępniły on-line informacje sektora publicznego, Liczba usług publicznych udostępnionych on-line o stopniu dojrzałości co najmniej 3 oraz Liczba usług publicznych udostępnionych on-line o stopniu dojrzałości co najmniej 4 -transakcja. Pierwotnie wskaźniki miały być realizowane wyłącznie w ramach projektu pozakonkursowego Województwa Mazowieckiego. Ostatecznie są także realizowane w ramach dwóch projektów dotyczących informatyzacji sektora ochrony zdrowia.

W obszarze zdrowia wysoką skutecznością wykazały się wskaźniki: Wartość sprzętu IT oraz oprogramowania/licencji finansowanych w odpowiedzi na COVID-19 oraz Wartość sprzętu IT oraz oprogramowania/licencji finansowanych w odpowiedzi na COVID-19 dla sektora ochrony zdrowia. Na wysoką realizację wskaźników wpłynęły duże potrzeby instytucji ochrony zdrowia w zakresie sprzętu IT.

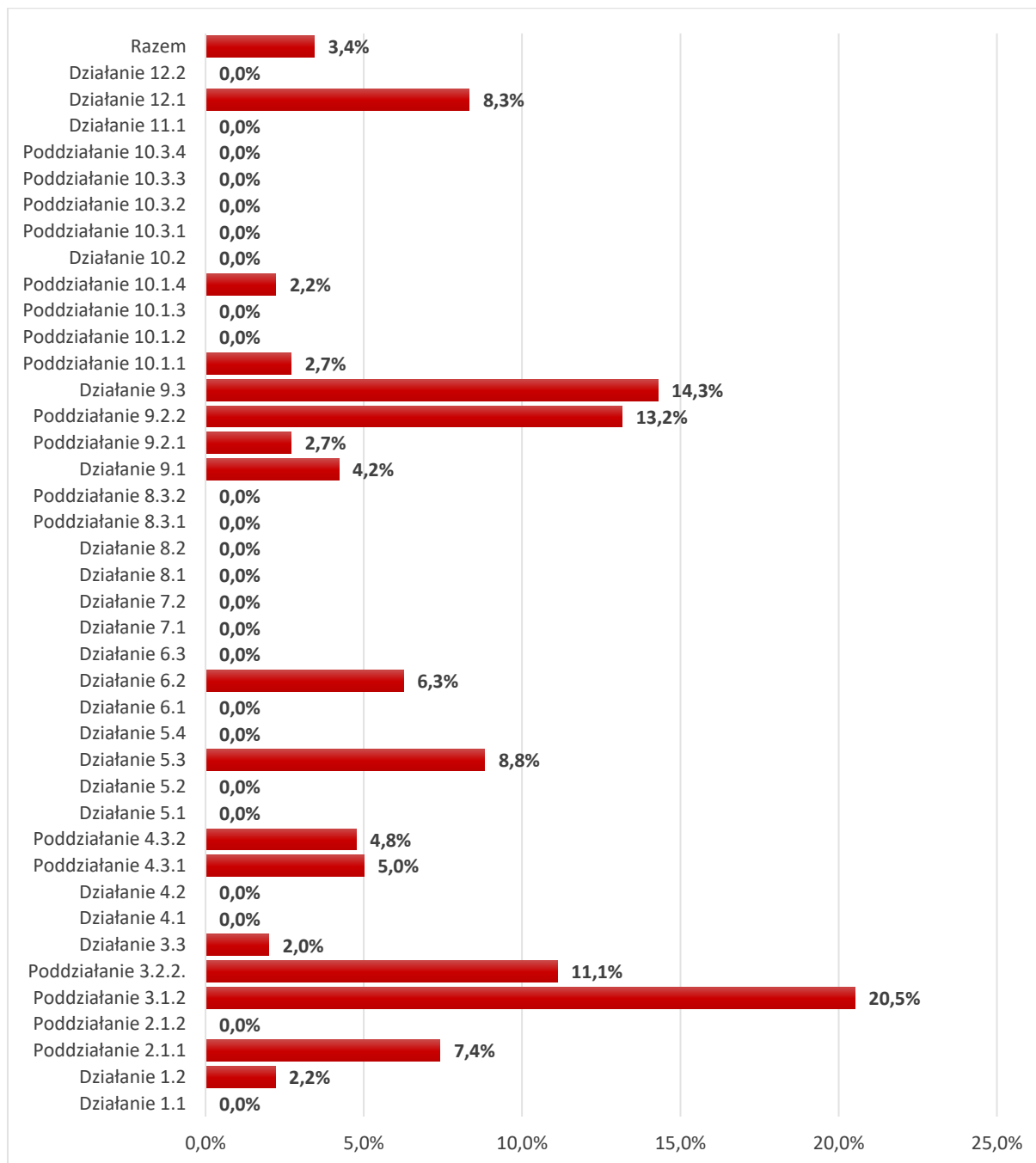
Czynniki mające negatywny wpływ na skuteczność realizacji celów RPO WM 2014-2020

Zgodnie z deklaracjami Beneficjentów Programu, planowanie interwencji przebiegało najczęściej bezproblemowo. Na wystąpienie trudności na etapie planowania projektów wskazało jedynie 3,4% ogółu badanych, przy czym najczęściej natrafiali na nie Beneficjenci Poddziałania 3.1.2 (20,5%).

Do trudności napotykanych podczas planowania projektów zaliczały się:

- problemy związane z doбором odbiorców wsparcia;
- zbyt krótki czas na przygotowanie wniosków o dofinansowanie;
- zamiar dokumentacji związanej z ubieganiem się o wsparcie w ramach Programu;
- trudności z oszacowaniem budżetu projektu;
- trudności z oszacowaniem wartości wskaźników.

Wykres 2. Czy na etapie planowania projektów wystąpiły jakieś trudności (wewnętrzne lub zewnętrzne)?

Źródło: wyniki badania CAWI/CATI z Beneficjentami RPO WM 2014-2020, n= 1 192.

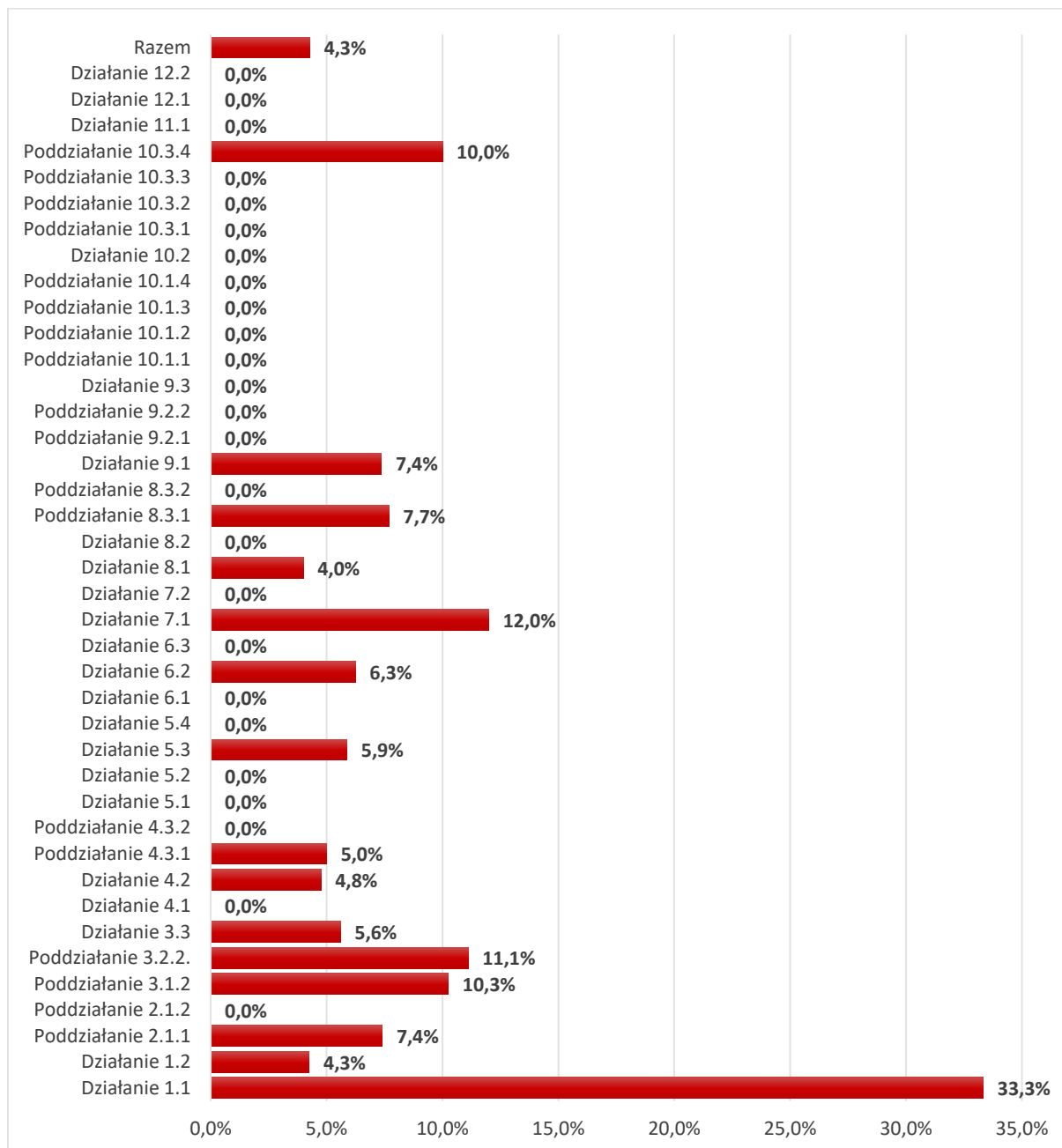
Podobnie, jeśli chodzi o aplikowanie o wsparcie, na wystąpienie trudności na tym etapie wskazało jedynie 4,3% ogółu ankietowanych Beneficjentów. Problemy w tym zakresie napotykali najczęściej realizatorzy projektów w ramach Działania 1.1 (33,3%).

Do trudności napotykanych na etapie aplikowania o wsparcie zaliczały się m.in.:

- nadmiar i skomplikowanie dokumentacji związanej z ubieganiem się o wsparcie z Programu;
- niejasne, trudne w interpretacji zapisy w dokumentacji konkursu;

- czasochłonność procedury aplikacyjnej;
- trudności techniczne z portalem LSI;
- niewystarczający poziom oferowanego wsparcia finansowego.

Wykres 3. Czy na etapie aplikowania o wsparcie wystąpiły jakieś trudności?

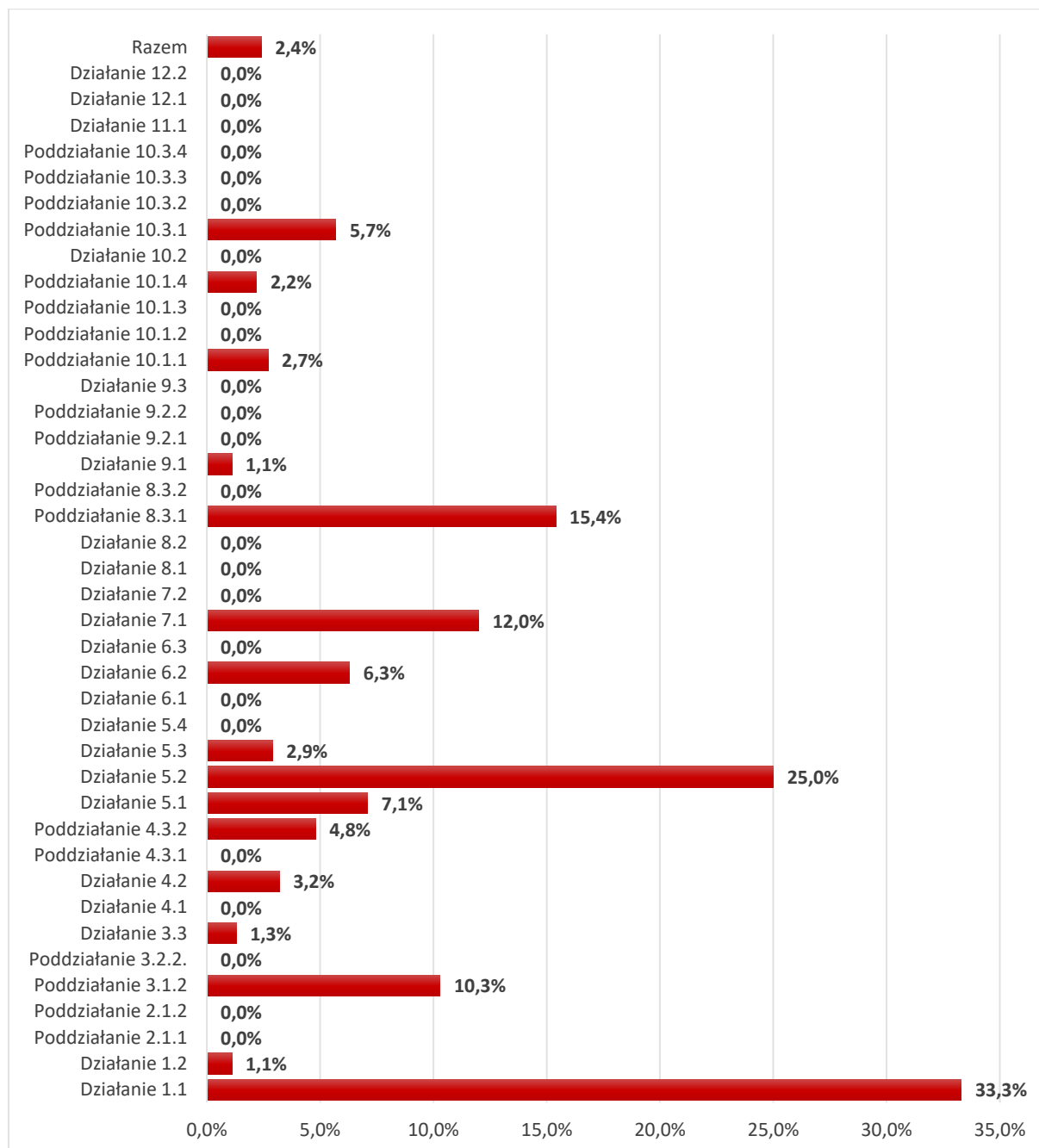
Źródło: wyniki badania CAWI/CATI z Beneficjentami RPO WM 2014-2020, n= 1 192.

Zapytani o to, czy któreś kryteria oceny sprawiały im trudność, Beneficjenci odpowiadali najczęściej przecząco. Na wystąpienie problemów związanych z kryteriami oceny wskazało zaledwie 2,4% ogółu badanych. Tego typu odpowiedzi pojawiały się najczęściej wśród Beneficjentów Działania 1.1 (33,3%) Działania 5.2 (25,0%).

Napotykanie trudności związane z kryteriami oceny związane były najczęściej z koniecznością spełnienia:

- kryterium dostępności czasowej;
- zasad horyzontalnych, w tym warunku dotyczącego liczby kobiet i mężczyzn uczestniczących w projekcie;
- kryterium zatrudnienia osób wykluczonych społecznie.

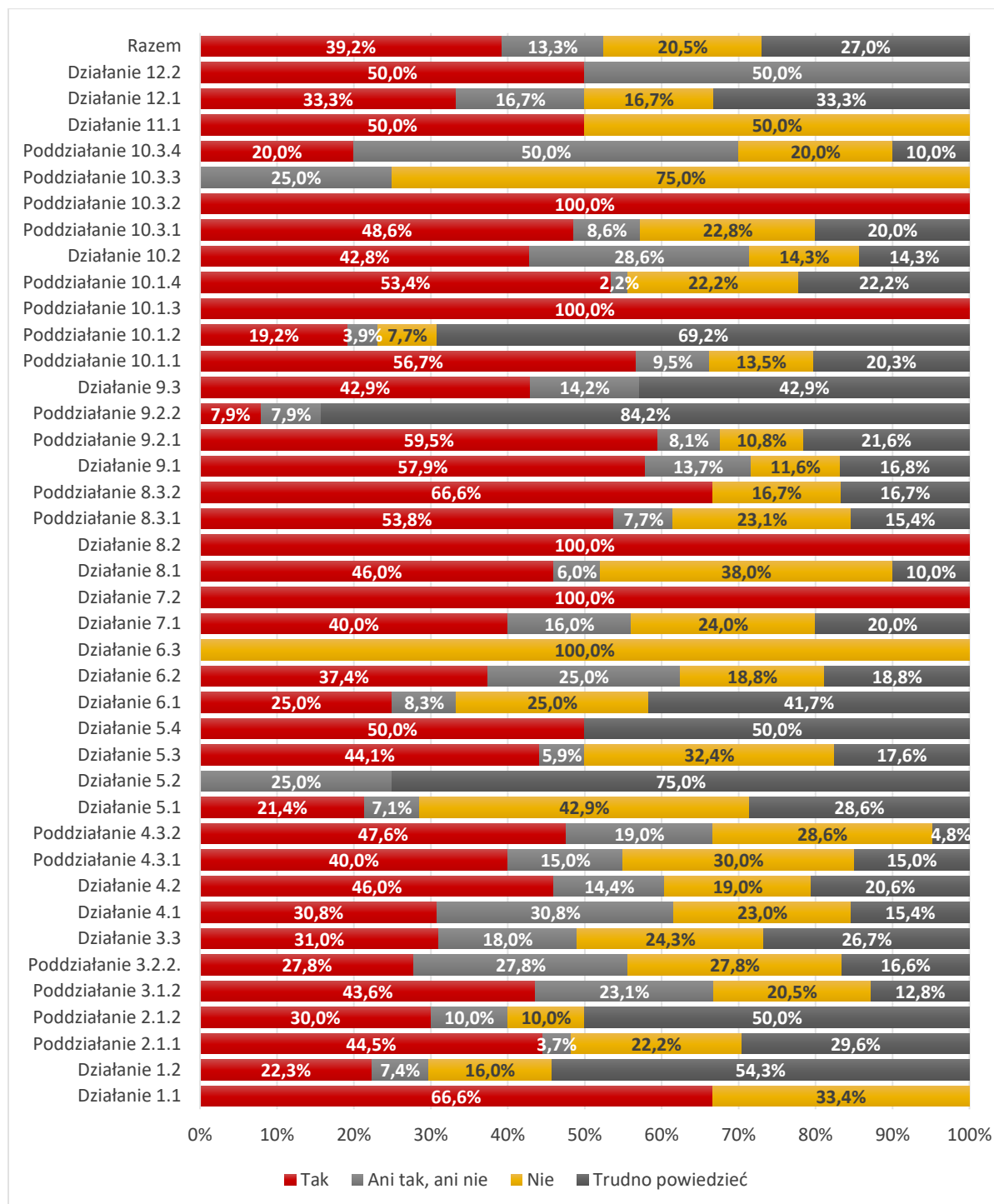
Wykres 4. Czy któreś kryteria oceny sprawiały Państwu trudność?

Źródło: wyniki badania CAWI/CATI z Beneficjentami RPO WM 2014-2020, n= 1 192.

Zdaniem 39,2% ogółu ankietowanych Beneficjentów, zakres kryteriów oceny wpływał na kształt samego projektu. Dla porównania, na odpowiedzi przeciwne wskazywano blisko dwukrotnie rzadziej (20,5%). Najczęściej o wpływie zakresu kryteriów oceny na realizowane interwencje przekonani byli realizatorzy projektów w ramach Działania 7.2 i 8.2 oraz Poddziałania 10.1.3 i 10.3.2 (po 100,0% wskazań).

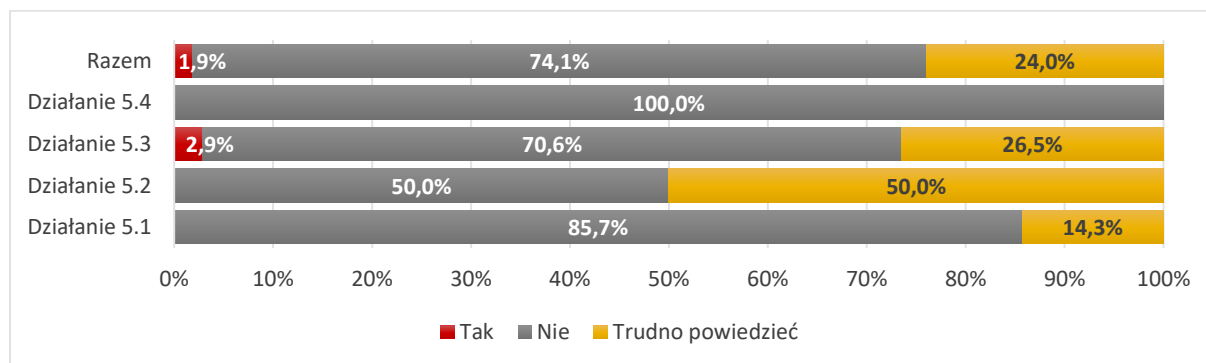
Wykres 5. Czy Pana/Pani zdaniem zakres kryteriów oceny wpływał na kształt samego projektu?

Źródło: wyniki badania CAWI/CATI z Beneficjentami RPO WM 2014-2020, n= 1 192.

Beneficjenci OP V rzadko wskazywali, by wymogi krajowe i unijne (w zakresie ochrony środowiska, łagodzenia skutków i adaptacji do zmian klimatu) stanowiły barierę dla realizacji projektów. Wystąpienie trudności z nimi związanych deklarowało jedynie 1,9% ogółu Beneficjentów Osi i byli to wyłącznie realizatorzy projektów w Działaniu 5.3, co najprawdopodobniej wiązało się z ograniczeniami i specyfiką działań obejmujących konserwację, renowację, rewaloryzację itp. obiektów zabytkowych.

Wykres 6. Czy wymogi krajowe i unijne (w zakresie ochrony środowiska, łagodzenia skutków i adaptacji do zmian klimatu) stanowiły barierę dla realizacji projektu?

Źródło: wyniki badania CAWI/CATI z Beneficjentami RPO WM 2014-2020, n=54.

Do czynników zewnętrznych mających znaczący, negatywny wpływ na realizację założonych celów, zaliczała się natomiast przede wszystkim pandemia COVID-19, na co wskazało aż 50,5% ankietowanych Beneficjentów. Stosunkowo często osiąganie zamierzonych rezultatów utrudniała także rosnąca inflacja (28,2%). 15,4% badanych wskazało dodatkowo na trudności w realizacji zamówień publicznych, a kolejne 10,2% - na niekorzystne zmiany społeczno-gospodarcze.

Z kolei czynnikami wewnętrznymi, które w największym stopniu utrudniały osiąganie zakładanych celów, były kryteria oceny projektów (17,7%) oraz pozostałe zasady określone w konkursach (20,8%). Średnio jeden na dziesięciu realizatorów napotykał również na trudności wynikające z dostępnej alokacji (11,8%), sposobu oceny projektów (10,2%) oraz poszczególnych elementów zarządzania i wdrażania Programu (9,6%).

Tabela 14. Czynniki zewnętrzne mające negatywny wpływ na realizację założonych celów

Działanie/ Poddziałanie	Otoczenie prawne	Zmiany społeczno- gospodarcze	Inflacja	Wysoki poziom stóp procentowych	Pandemia COVID-19	Wyzwania w zakresie efektywności energetycznej/ OZE	Trudności w realizacji zamówień publicznych
Działanie 1.1	33,3%	0,0%	66,7%	0,0%	100,0%	0,0%	33,3%
Działanie 1.2	8,5%	7,4%	11,7%	6,4%	46,8%	2,1%	9,6%
Poddziałanie 2.1.1	29,6%	14,8%	14,8%	3,7%	11,1%	3,7%	25,9%
Poddziałanie 2.1.2	0,0%	20,0%	40,0%	10,0%	30,0%	0,0%	60,0%
Poddziałanie 3.1.2	7,7%	15,4%	38,5%	10,3%	46,2%	0,0%	12,8%
Poddziałanie 3.2.2.	22,2%	22,2%	16,7%	5,6%	27,8%	0,0%	11,1%
Działanie 3.3	6,7%	11,0%	44,7%	17,0%	69,7%	1,0%	6,3%
Działanie 4.1	23,1%	0,0%	23,1%	7,7%	23,1%	15,4%	15,4%
Działanie 4.2	11,1%	15,9%	30,2%	9,5%	28,6%	17,5%	14,3%
Poddziałanie 4.3.1	10,0%	0,0%	50,0%	10,0%	45,0%	10,0%	20,0%
Poddziałanie 4.3.2	19,0%	0,0%	38,1%	4,8%	28,6%	0,0%	23,8%
Działanie 5.1	21,4%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	50,0%
Działanie 5.2	0,0%	50,0%	25,0%	0,0%	25,0%	0,0%	0,0%
Działanie 5.3	14,7%	11,8%	38,2%	8,8%	44,1%	5,9%	29,4%
Działanie 5.4	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Działanie 6.1	0,0%	25,0%	25,0%	8,3%	50,0%	0,0%	25,0%
Działanie 6.2	12,5%	12,5%	18,8%	0,0%	50,0%	0,0%	12,5%
Działanie 6.3	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Działanie 7.1	8,0%	4,0%	4,0%	0,0%	16,0%	0,0%	20,0%
Działanie 7.2	0,0%	0,0%	100,0%	100,0%	100,0%	0,0%	100,0%
Działanie 8.1	6,0%	10,0%	10,0%	4,0%	48,0%	0,0%	4,0%
Działanie 8.2	33,3%	0,0%	33,3%	33,3%	33,3%	0,0%	33,3%
Poddziałanie 8.3.1	15,4%	15,4%	23,1%	7,7%	69,2%	0,0%	15,4%

Działanie/ Poddziałanie	Otoczenie prawne	Zmiany społeczno- gospodarcze	Inflacja	Wysoki poziom stóp procentowych	Pandemia COVID-19	Wyzwania w zakresie efektywności energetycznej/ OZE	Trudności w realizacji zamówień publicznych
Poddziałanie 8.3.2	16,7%	16,7%	16,7%	0,0%	66,7%	0,0%	0,0%
Działanie 9.1	5,3%	12,6%	23,2%	4,2%	49,5%	0,0%	23,2%
Poddziałanie 9.2.1	16,2%	0,0%	10,8%	2,7%	56,8%	0,0%	13,5%
Poddziałanie 9.2.2	2,6%	0,0%	7,9%	2,6%	76,3%	0,0%	2,6%
Działanie 9.3	71,4%	14,3%	57,1%	42,9%	42,9%	0,0%	0,0%
Poddziałanie 10.1.1	6,8%	8,1%	23,0%	2,7%	54,1%	0,0%	27,0%
Poddziałanie 10.1.2	0,0%	0,0%	53,8%	38,5%	73,1%	0,0%	23,1%
Poddziałanie 10.1.3	0,0%	0,0%	100,0%	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%
Poddziałanie 10.1.4	15,6%	4,4%	15,6%	4,4%	40,0%	0,0%	28,9%
Poddziałanie 10.3.1	8,6%	11,4%	20,0%	0,0%	37,1%	0,0%	28,6%
Działanie 10.2	35,7%	42,9%	7,1%	0,0%	42,9%	0,0%	7,1%
Poddziałanie 10.3.2	0,0%	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Poddziałanie 10.3.3	0,0%	50,0%	0,0%	0,0%	25,0%	0,0%	0,0%
Poddziałanie 10.3.4	0,0%	10,0%	10,0%	30,0%	50,0%	0,0%	0,0%
Działanie 11.1	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	50,0%	0,0%	0,0%
Działanie 12.1	0,0%	8,3%	58,3%	8,3%	33,3%	0,0%	8,3%
Działanie 12.2	0,0%	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%
Razem	9,7%	10,2%	28,2%	9,2%	50,5%	1,9%	15,4%

Źródło: wyniki badania CAWI/CATI z Beneficjentami RPO WM 2014-2020, n= 1 192.

Tabela 15. Czynniki wewnętrzne mające negatywny wpływ na realizację założonych celów

Działanie/ Poddziałanie	Poszczególne elementy systemu zarządzania i wdrażania Programu	Dostępna alokacja	Typy projektów	Formuły realizacji projektów	Zakres realizowanych projektów	Kryteria oceny projektów	Sposób oceny projektów	Pozostałe zasady określone w konkursach
Działanie 1.1	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	33,3%	33,3%	0,0%
Działanie 1.2	8,5%	4,3%	8,5%	1,1%	3,2%	14,9%	6,4%	6,4%
Poddziałanie 2.1.1	3,7%	7,4%	0,0%	0,0%	3,7%	22,2%	18,5%	22,2%
Poddziałanie 2.1.2	40,0%	20,0%	0,0%	10,0%	10,0%	0,0%	10,0%	10,0%
Poddziałanie 3.1.2	12,8%	15,4%	0,0%	5,1%	5,1%	15,4%	12,8%	38,5%
Poddziałanie 3.2.2.	11,1%	16,7%	0,0%	5,6%	16,7%	33,3%	27,8%	11,1%
Działanie 3.3	6,3%	7,3%	7,0%	1,3%	10,0%	16,7%	7,0%	28,3%
Działanie 4.1	15,4%	23,1%	7,7%	0,0%	7,7%	0,0%	0,0%	0,0%
Działanie 4.2	14,3%	20,6%	6,3%	1,6%	11,1%	15,9%	4,8%	27,0%
Poddziałanie 4.3.1	5,0%	20,0%	0,0%	5,0%	15,0%	15,0%	15,0%	15,0%
Poddziałanie 4.3.2	9,5%	19,0%	0,0%	4,8%	4,8%	19,0%	14,3%	19,0%
Działanie 5.1	14,3%	14,3%	0,0%	7,1%	7,1%	14,3%	0,0%	21,4%
Działanie 5.2	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	25,0%	50,0%	50,0%
Działanie 5.3	8,8%	20,6%	2,9%	0,0%	5,9%	17,6%	17,6%	20,6%
Działanie 5.4	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Działanie 6.1	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	8,3%	8,3%	8,3%	25,0%
Działanie 6.2	18,8%	25,0%	0,0%	12,5%	6,3%	12,5%	6,3%	18,8%
Działanie 6.3	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Działanie 7.1	4,0%	8,0%	0,0%	0,0%	0,0%	20,0%	16,0%	8,0%
Działanie 7.2	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Działanie 8.1	0,0%	12,0%	2,0%	0,0%	12,0%	8,0%	4,0%	26,0%

Działanie/ Poddziałanie	Poszczególne elementy systemu zarządzania i wdrażania Programu	Dostępna alokacja	Typy projektów	Formuły realizacji projektów	Zakres realizowanych projektów	Kryteria oceny projektów	Sposób oceny projektów	Pozostałe zasady określone w konkursach
Działanie 8.2	0,0%	33,3%	0,0%	0,0%	33,3%	0,0%	0,0%	33,3%
Poddziałanie 8.3.1	7,7%	23,1%	7,7%	0,0%	15,4%	46,2%	30,8%	15,4%
Poddziałanie 8.3.2	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	33,3%	16,7%	16,7%	50,0%
Działanie 9.1	12,6%	10,5%	4,2%	5,3%	6,3%	16,8%	5,3%	27,4%
Poddziałanie 9.2.1	13,5%	10,8%	0,0%	2,7%	13,5%	29,7%	8,1%	16,2%
Poddziałanie 9.2.2	5,3%	0,0%	2,6%	0,0%	2,6%	2,6%	23,7%	5,3%
Działanie 9.3	0,0%	14,3%	0,0%	0,0%	14,3%	14,3%	14,3%	0,0%
Poddziałanie 10.1.1	10,8%	9,5%	4,1%	8,1%	14,9%	16,2%	14,9%	14,9%
Poddziałanie 10.1.2	38,5%	19,2%	0,0%	0,0%	0,0%	50,0%	0,0%	7,7%
Poddziałanie 10.1.3	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%	100,0%	0,0%
Poddziałanie 10.1.4	17,8%	22,2%	6,7%	0,0%	4,4%	31,1%	13,3%	8,9%
Poddziałanie 10.3.1	5,7%	17,1%	0,0%	5,7%	0,0%	5,7%	8,6%	37,1%
Działanie 10.2	7,1%	7,1%	7,1%	0,0%	14,3%	50,0%	42,9%	7,1%
Poddziałanie 10.3.2	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Poddziałanie 10.3.3	0,0%	75,0%	0,0%	0,0%	0,0%	25,0%	0,0%	0,0%
Poddziałanie 10.3.4	30,0%	10,0%	0,0%	20,0%	0,0%	20,0%	0,0%	20,0%
Działanie 11.1	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Działanie 12.1	8,3%	33,3%	0,0%	0,0%	0,0%	16,7%	16,7%	8,3%
Działanie 12.2	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	50,0%	100,0%
Razem	9,6%	11,8%	4,1%	2,6%	8,1%	17,7%	10,2%	20,8%

Źródło: wyniki badania CAWI/CATI z Beneficjentami RPO WM 2014-2020, n= 1 192.

Beneficjenci uczestniczący w zogniskowanym wywiadzie grupowym, za negatywny czynnik wpływający na efektywność projektu, wskazali ponadto niekwalifikowalność części kosztów, które były niezbędne do realizacji projektu, zwłaszcza w kontekście znacznego wzrostu cen towarów i usług w ostatnich latach realizacji Programu.

Beneficjenci zwrócili ponadto uwagę na fakt, iż projekty realizowane przed wystąpieniem pandemii wirusa SARS-CoV2 i innych nieprzewidzianych wcześniej czynników zewnętrznych były łatwiejsze w realizacji i bardziej efektywne w kontekście efektywności kosztowej. W trakcie poprzedniej perspektywy finansowej spotkano się bowiem z dużymi wzrostami cen, koniecznością powtarzania przetargów z powodu braku wykonawców, bądź przekraczano przewidziane koszty. W celu zapewnienia możliwie najwyższej skuteczności konieczne było powtarzanie procedur i wydłużanie okresu realizacji części projektów.

Jesteśmy jednostką administracji publicznej, cięży nad nami mnóstwo różnych uwarunkowań, więc staraliśmy się też, żeby budowa tego była jak najbardziej efektywna, gospodarna, więc trzeba było nieraz powtarzać te procedury. I między innymi dlatego przedłużyliśmy projekt o kilka miesięcy, bo nie daliśmy rady wszystkich ścieżek zrobić w takim terminie za takie pieniądze, jakie byśmy byli w stanie na to wyłożyć.

Źródło: zogniskowane wywiady grupowe (FGI) z Beneficjentami RPO WM 2014-2020.

Analiza Case study wykazała również, iż istotnym czynnikiem, jaki ma wpływ na realizację projektów jest długi czas ich przygotowania i realizacji, co przekłada się na fakt, iż sytuacja społeczno-gospodarcza pod koniec realizacji projektu często zdecydowanie odbiega od stanu w czasie składania wniosku o dofinansowanie. Tym samym znacząco wzrastały koszty realizacji projektów, co stanowiło znaczną trudność dla beneficjentów wsparcia.

Czynniki zewnętrzne, o ile możemy uznać tą kwestię, właśnie samego procesu przyznawania dofinansowania, on też się rozciągnął w czasie i tutaj istotnym czynnikiem była ta kwestia, że od momentu przygotowania i złożenia wniosku dofinansowanie do konkursu, do przyznania dofinansowania minęło 5 lat. To miało istotny wpływ na koszty, które zostały poniesione w ramach całego projektu - dużo wyższe niż pierwotnie zakładane, a w związku z tym, że w międzyczasie była i pandemia, i wojna, istotnie to wpłynęło na czynniki finansowe, na koszty naprawdę zamówień publicznych, które się z tym wiązały.

Źródło: telefoniczne wywiady pogłębione (TDI) z Beneficjentami RPO WM 2014-2020 na potrzeby case study.

Oś priorytetowa I - Wykorzystanie działalności badawczo-rozwojowej w gospodarce RPO WM 2014-2020

W przypadku osi priorytetowej I realizacja tylko jednego wskaźnika wpłynęła na mniejszą o 15% lub więcej skuteczność realizacji wartości docelowej. Jest to wskaźnik Liczba nowych naukowców we wspieranych jednostkach określony w ramach PI 1b. Wykorzystanie prawie 90% alokacji przeznaczonej na jego realizację spowodowało osiągnięcie celu na poziomie prawie 70%.

Do oszacowania wartości docelowej ww. wskaźnika wykorzystano doświadczenia tworzenia etatów badawczych w ramach perspektywy finansowej 2007-2013. Niewątpliwie wzmocnienie bazy naukowej w województwie mazowieckim w ramach projektów zrealizowanych w okresie 2007-2013 wpłynęło na to, iż w perspektywie 2014-2020 projekty badawczo-rozwojowe w znacznym stopniu opierały się na naukowcach już zatrudnionych w instytutach naukowo-badawczych. W PI 1b tacy naukowcy byli zatrudnieni na 64,5 EPC, tj. tylko o 10,4 EPC mniej niż naukowcy nowo zatrudniani. Tezę tę potwierdza też doświadczenia realizacji projektów w ramach PI 1a RPO WM 2014-2020, w którym liczba naukowców pracujących we wspartych podmiotach naukowo-badawczych 2,5 krotnie przekroczyła założony cel. W konsekwencji tego w mniejszym niż zakładano poziomie konieczne było zatrudnianie nowych naukowców.

Oś priorytetowa II - Wzrost e-potencjału Mazowsza RPO WM 2014-2020

W ramach osi priorytetowej żaden wskaźnik nie wykazał się niską skutecznością w osiągnięciu założonej wartości docelowej.

Oś priorytetowa III - Rozwój potencjału innowacyjnego i przedsiębiorczości RPO WM 2014-2020

W przypadku osi priorytetowej III, priorytecie inwestycyjnym 3a tylko realizacja tylko jednego wskaźnika (Liczba zaawansowanych usług (nowych lub ulepszonych) świadczonych przez IOB) przełożyła się na niższą niż planowano skuteczność osiągania wartości docelowej. Wykorzystanie ok. 97,5% alokacji przeznaczonej na jego realizację spowodowało osiągnięcie celu na poziomie prawie 59%.

Do oszacowania wartości docelowej ww. wskaźnika założono, że wsparcie otrzyma 25% mazowieckich instytucji otoczenia biznesu (23 instytucje), a każda z nich wdroży 4 nowe usługi. Doświadczenie realizacji projektów w ramach PI 3a RPO WM 2014-2020 pokazało dużo mniejsze niż zakładano zainteresowanie realizacją projektów wśród instytucji otoczenia biznesu. Ze wsparcia RPO WM 2014-2020 w zakresie profesjonalizacji usług skorzystało tylko 15 instytucji. Średnia liczba wprowadzanych usług wyniosła 3,6.

W ramach priorytetu inwestycyjnego 3b, mniejsza niż zakładano skuteczność w realizacji celu wystąpiła w przypadku wskaźnika Liczba przedsiębiorstw, które wprowadziły zmiany organizacyjno-procesowe. Wykorzystanie całej alokacji przeznaczonej na jego realizację spowodowało osiągnięcie celu na poziomie ok. 85%.

Doświadczenie realizacji projektów w ramach PI 3b RPO WM 2014-2020 pokazało, że w wyniku zaledwie 62% projektów następowało wprowadzenie zmian organizacyjnych lub procesowych w przedsiębiorstwach. Pokazuje to, że mazowieckie przedsiębiorstwa w dużym stopniu nie wymagały przystosowania procesowego do prowadzenia działań w zakresie internacjonalizacji swojej działalności gospodarczej.

W ramach priorytetu inwestycyjnego 3c, tylko jeden wskaźnik (Liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem w celu wprowadzenia produktów nowych dla firmy) wykazał się niższą niż planowano skutecznością w osiągnięciu wartości docelowej. Wykorzystanie ok. 97,6% alokacji przeznaczonej na jego realizację spowodowało osiągnięcie celu na poziomie ponad 79%.

Do oszacowania wartości docelowej ww. wskaźnika założono, że każdy przedsiębiorca, który otrzyma wsparcie wprowadzi innowację na poziomie swojej firmy. Rzeczywistość okazała się dużo bardziej optymistyczna. Dużo większy niż zakładano odsetek firm wprowadzał innowację na poziomie rynku, na którym funkcjonuje (4 razy więcej niż zakładano). Wobec czego można stwierdzić, że pomimo niskiej skuteczności realizacji wskaźnika Liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem w celu wprowadzenia produktów nowych dla firmy, w większym niż zakładano stopniu realizowany był cel rozwojowy Mazowsza, jakim jest wzrost innowacyjności firm.

Oś priorytetowa IV - Przejście na gospodarkę niskoemisyjną RPO WM 2014-2020

W przypadku osi priorytetowej IV tylko realizacja tylko jednego wskaźnika przełożyła się na mniejszą o 15% lub więcej skuteczność realizacji wartości docelowej. Jest to wskaźnik Liczba gospodarstw domowych z lepszą klasą zużycia energii określony w ramach PI 4c. Wykorzystanie ok. 99,6% alokacji przeznaczonej na jego realizację spowodowało osiągnięcie celu na poziomie prawie 54,5%.

Do oszacowania wartości docelowej ww. wskaźnika przyjęto, że w wyniku działań modernizacyjnych zmniejszone zostanie zapotrzebowanie na energię końcową w wysokości 40%, tj. średnio na mieszkanie – 19 GJ. Doświadczenie realizacji projektów w ramach PI 4c RPO WM 2014-2020 pokazało dużo większe niż zakładano wsparcie budynków publicznych kosztem budynków mieszkalnych. Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych jest większe o ok. 45% niż założona wartość docelowa. W konsekwencji wygenerowano o ok. 45% mniej niż oczekiwano gospodarstw domowych z lepszą klasą zużycie energii w wyniku realizacji RPO WM 2014-2020.

Oś priorytetowa V - Gospodarka przyjazna środowisku RPO WM 2014-2020

W ramach osi priorytetowej żaden wskaźnik nie wykazał się niską skutecznością w osiągnięciu założonej wartości docelowej.

Oś priorytetowa VI - Jakość życia RPO WM 2014-2020

W ramach osi priorytetowej żaden wskaźnik nie wykazał się niską skutecznością w osiągnięciu założonej wartości docelowej.

Oś priorytetowa VII - Rozwój regionalnego systemu transportowego RPO WM 2014-2020

W ramach osi priorytetowej żaden wskaźnik nie wykazał się niską skutecznością w osiągnięciu założonej wartości docelowej.

Oś priorytetowa VIII - Rozwój rynku pracy RPO WM 2014-2020

W przypadku osi priorytetowej VIII, priorytetu inwestycyjnego 8i, zrealizowane wskaźniki dotyczące osób uzyskujących kwalifikacje lub kompetencje po opuszczeniu programu miały wpływ na niższą niż planowano skuteczność w osiągnięciu wartości docelowej. Dotyczy to osób bezrobotnych, długotrwale bezrobotnych oraz osób z niepełnosprawnością. Wykorzystanie całej alokacji przeznaczonej na ich realizację spowodowało osiągnięcie celu na poziomie ok. 31% (osoby bezrobotne), ok. 26% (osoby długotrwale bezrobotne) oraz ok. 70% (osoby z niepełnosprawnością).

Konkretne formy wsparcia danego uczestnika wynikają z opracowanego dla niego Indywidualnego Planu Działań. Dla każdej osoby plan ten indywidualnie określa jakie są potrzeby danej osoby, jakie powinno podjąć się działania, aby daną osobę zaktywizować zawodowo. Doświadczenia realizacji projektów w ramach RPO WM 2014-2020 pokazały, że dla niewielkiej liczby osób wynika konieczność skierowania na szkolenia, co w efekcie przekłada się na nabycie kwalifikacji i kompetencji.

W ramach priorytetu inwestycyjnego 8iv niską skutecznością wykazały się wskaźniki: Liczba osób, które powróciły na rynek pracy po przerwie związanej z urodzeniem/ wychowaniem dziecka lub utrzymały zatrudnienie po opuszczeniu programu oraz Liczba osób pozostających bez pracy, które znalazły pracę lub poszukują pracy po opuszczeniu programu. Wykorzystanie 92,9% alokacji przeznaczonej na ich realizację spowodowało osiągnięcie celu na poziomie odpowiednio ok. 69,6% oraz ok. 44,3%.

Problem z wykazaniem powrotu na rynek pracy w okresie 4 tygodni od zakończenia udziału w projekcie osób opiekujących się dziećmi do lat 3 wynika z sytuacji życiowych uczestników projektów, np. złego stanu zdrowia, ponownego zajścia w ciążę. Powodują one, że w momencie zakończenia udziału w projekcie, osoby te nie powracają do pracy.

Oś priorytetowa IX - Wsparcie włączenia społecznego i walka z ubóstwem RPO WM 2014-2020

W przypadku osi priorytetowej IX, w priorytecie inwestycyjnym 9i, tylko realizacja jednego wskaźnika (Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)) miała wpływ na niższą niż planowano skuteczność w osiągnięciu wartości docelowej. Wykorzystanie ok. 99% alokacji przeznaczonej na jego realizację spowodowało osiągnięcie celu na poziomie prawie 80%.

Badania osiąganych wartości wskaźników rezultatu komponentu regionalnego PO KL w perspektywie 2007-2013 pokazywały, że dla grupy osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, efektywność zatrudnieniowa kształtowała na poziomie 26%. Instytucja Zarządzająca RPO WM 2014-2020 postawiła sobie ambitny cel, aby w perspektywie finansowej 2014-2020 efektywność ta wzrosła do 30%. Niewątpliwie realizację tego celu znacznie utrudniła pandemia Covid-19. Był to okres wzrostu bezrobocia, również w województwie mazowieckim, oraz obawy przedsiębiorstw zatrudniania nowych pracowników.

Oś priorytetowa X - Edukacja dla rozwoju regionu RPO WM 2014-2020

W przypadku osi priorytetowej X tylko realizacja dwóch wskaźników wpłynęła na mniejszą o 15% lub więcej skuteczność realizacji wartości docelowej. Jednym wskaźnikiem jest Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe lub umiejętności uniwersalne po opuszczeniu programu określony w ramach PI 10iv. Drugim wskaźnikiem jest Liczba szkół i placówek objętych wsparciem w zakresie realizacji zadań w obszarze doradztwa edukacyjno-zawodowego, również określony w ramach PI 10iv. Wykorzystanie prawie 98% alokacji przeznaczonej na jego realizację spowodowało osiągnięcie celów na poziomie odpowiednio: 77% i 72%.

Niezadowalający stopień realizacji wskaźnika Liczba szkół i placówek objętych wsparciem w zakresie realizacji zadań w obszarze doradztwa edukacyjno-zawodowego wynika z niskiego zainteresowania realizacją komponentu dotyczącego doradztwa edukacyjno-zawodowego.

W związku z ogłoszeniem stanu epidemicznego Covid-19 i ograniczeniu możliwości realizacji zajęć i przedsięwzięć edukacyjnych beneficjenci byli zmuszeni do zawieszenia działań projektowych. Projekty w ramach osi priorytetowej X w dużej mierze ściśle związane są z cyklem życia roku szkolnego i ścieżką edukacji uczestnika projektu. Dwuletnie ograniczenia w funkcjonowaniu szkół do dziś mają wpływ na realizację wskaźników.

Oś priorytetowa XII - REACT-EU dla Mazowsza RPO WM 2014-2020

W przypadku osi priorytetowej XII, w priorytecie inwestycyjnym 13i, realizacja tylko jednego wskaźnika (Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych) przełożyła się na niższą niż planowano skuteczność w osiągnięciu wartości docelowej. Wykorzystanie ok. 97% alokacji przeznaczonej na jego realizację spowodowało osiągnięcie celu na poziomie prawie ponad 61%.

Do oszacowania wartości docelowej ww. wskaźnika przyjęto doświadczenia realizacji priorytetu inwestycyjnego 4c RPO WM 2014-2020. Biorąc pod uwagę, że środki REACT-EU wdrażane były w ostatnich latach, gdzie panowała już wysoka inflacja, koszty realizacji inwestycji były większe niż ponoszone wcześniej w ramach PI 4c.

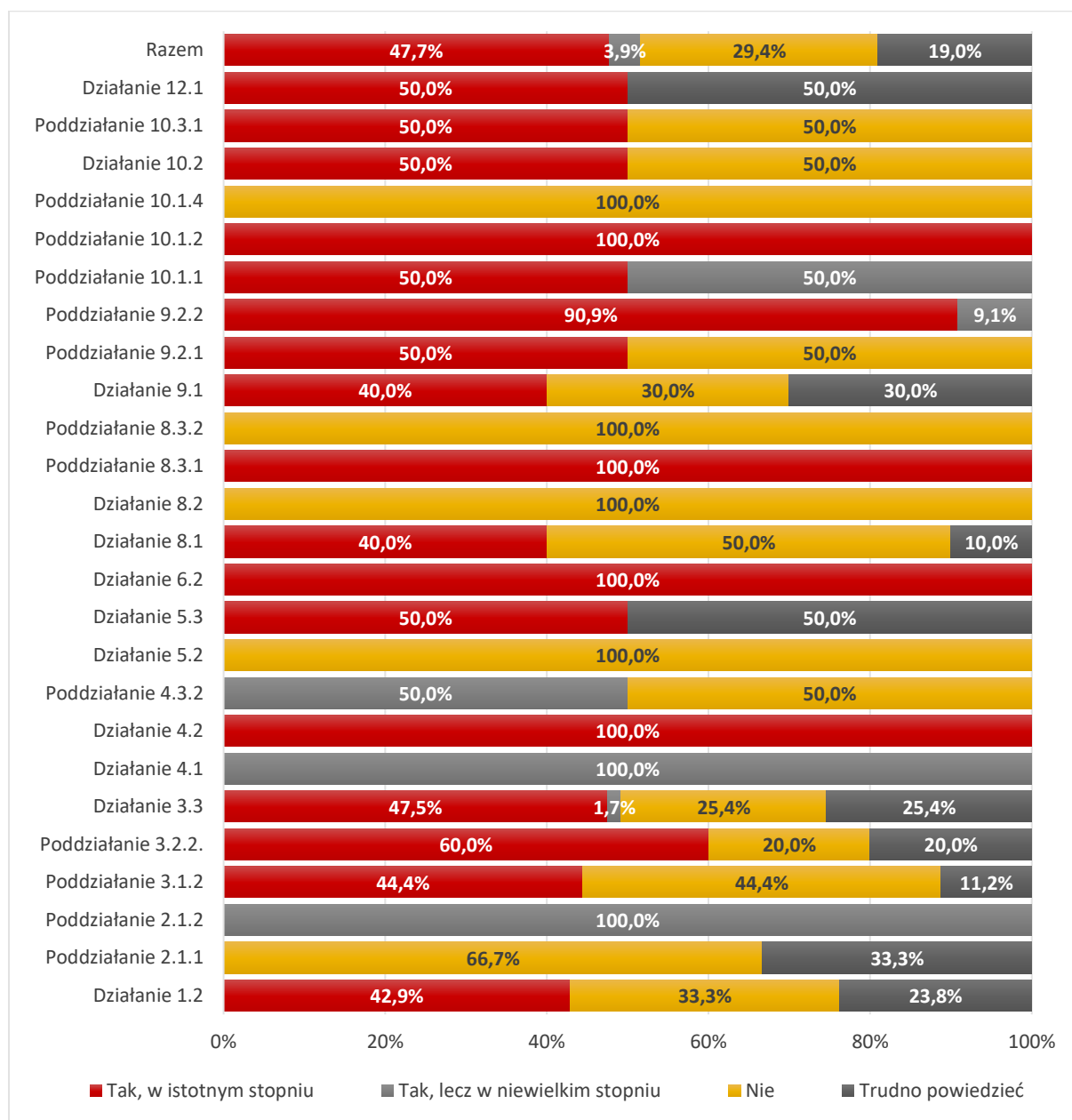
Wpływ pandemii COVID-19 na realizację celów RPO WM 2014-2020

Pandemia Covid-19, jej skutki oraz związane z nimi ograniczenia społeczno-gospodarcze były największym problemem we wdrażaniu RPO WM 2014-2020. Począwszy od 2020 roku, przez rok 2021 i 2022 miała decydujący wpływ na kontraktację środków Programu, ich wydatkowanie oraz realizację wskaźników monitoringu. Od roku 2022 skutki te zostały spotęgowane przez konflikt zbrojny na terytorium Ukrainy i m.in. w jego konsekwencji wysoką inflację.

Priorytetem stało się zapewnienie bezpieczeństwa i działań wspomagających zachowanie zdrowia mieszkańców województwa mazowieckiego oraz ograniczenia innych, negatywnych skutków epidemii.

W konsekwencji pandemia Covid-19 wpłynęła negatywnie na część realizowanych projektów oraz projektów zaplanowanych do realizacji praktycznie we wszystkich osiach priorytetowych RPO WM 2014-2020. Zgodnie z deklaracjami ankietowanych Beneficjentów, ponad połowa z nich przyznała, że na problemy w osiągnięciu zakładanych celów projektów wpływ miała pandemia COVID-19 (51,6%), przy czym 47,7% z nich deklarowała, że wpływ ten był znaczący. Biorąc pod uwagę poszczególne Działania/Poddziałania, na występowanie problemów wynikających z sytuacji epidemiologicznej wskazywali najczęściej Beneficjenci Działania 4.2 i 6.2 oraz Poddziałania 8.3.1 i 10.1.2 (po 100,0% wskazań).

Wykres 7. Czy na problemy w osiągnięciu zakładanych celów wpływ miała pandemia COVID-19?

Źródło: wyniki badania CAWI/CATI z Beneficjentami RPO WM 2014-2020, n=153.

Ograniczenia związane z epidemią Covid-19 spowodowały problemy w dotrzymaniu terminów realizacji przedsięwzięć, w dostawach materiałów i sprzętu, w tym z zagranicy oraz problemy w funkcjonowaniu podmiotów zaangażowanych w realizację projektów. Beneficjenci zgłaszali utrudnienia mogące skutkować opóźnieniami w realizacji zamówień publicznych oraz ogólnym spowolnieniem realizacji projektów. Ciągły wzrost cen, w stosunku do planowanych pierwotnie wartości zamówień, przekładał się na wzrost wartości projektów i problemy z zapewnieniem dodatkowych środków finansowych.

Beneficjenci borykali się z zdezaktualizowaniem zakresów swoich projektów, zarówno pod kątem rzeczowym jak i finansowym. Rodziło to czasami problemy związane z okrajaniem zakresów i koniecznością wydłużania terminu realizacji projektów oraz w niektórych przypadkach prowadziło do rezygnacji z podpisania umowy o dofinansowanie. Podejmowane były niezbędne środki zaradcze, które polegały m.in na wydłużeniu terminów realizacji i dostarczenia niezbędnej dokumentacji, umożliwiając realizację inwestycji projektów objętych już wsparciem, jak i późniejszego złożenia wniosków aplikacyjnych dla trwających naborów wniosków.

Projekty wdrażane w ramach EFS były w sposób szczególny narażone na konsekwencje wynikające z ograniczeń związanych z pandemią koronawirusa.

Opóźnienia lub rezygnacja z prowadzenia działań w ramach projektów mogły istotnie wpłynąć na osiągnięcie zakładanych wskaźników. Szczególnie miało to znaczenie w obszarze edukacji. W związku z ogłoszeniem stanu epidemicznego Covid-19 i ograniczeniu możliwości realizacji zajęć i przedsięwzięć edukacyjnych beneficjenci byli zmuszeni do zawieszenia działań projektowych. Projekty w ramach osi priorytetowej X Edukacja dla rozwoju regionu RPO WM 2014-2020 w dużej mierze ściśle związane są z cyklem życia roku szkolnego i ścieżką edukacji uczestnika projektu. Dwuletnie ograniczenia w funkcjonowaniu szkół do dziś mają wpływ na realizację wskaźników.

Mając na względzie wyjątkowy charakter zaistniałych okoliczności oraz bazując na rozwiązaniach prawnych przyjętych w tzw. specustawie funduszowej IZ RPO WM 2014-2020 podejmowała określone działania. Przede wszystkim wydłużano terminy składania wniosków w ogłoszonych konkursach lub przesuwano terminy ogłoszenia konkursów. Umożliwiono zmiany wniosków i/lub umów o dofinansowanie np. w zakresie okresu realizacji projektu czy wartości budżetu projektu. Dokonywano, na wniosek beneficjenta, zmian w projekcie, wykraczających poza zatwierdzone kryteria wyboru projektów. W ramach EFS uruchomiono także nowe działania mające na celu ochronę istniejących stanowisk pracy i przeciwdziałające wzrostowi bezrobocia. Podejmowano też działania powstrzymujące rozprzestrzenianie się Covid-19 w instytucjach dziennego pobytu dla dzieci, seniorów, osób z niepełnosprawnościami, a także wspierano personel tych instytucji w zakresie niezbędnym dla zachowania zdrowia i życia.

Stopień wykorzystania alokacji w ramach Programu

Pytanie badawcze: Jaki jest stopień wykorzystania alokacji w poszczególnych Działaniach i Poddziałaniach?

Tabela 16. Poziom wykorzystania alokacji w ramach poszczególnych działań/poddziałów RPO WM 2014-2020

Oś priorytetowa/Działanie/Poddziałanie	Alokacja środków UE (PLN)	Wartość dofinansowania UE podpisanych umów (PLN)	Poziom wykorzystania alokacji (%)	Alokacja pozostała do wykorzystania (PLN)
I - Wykorzystanie działalności badawczo-rozwojowej w gospodarce	1 044 037 017,92 zł	1 035 586 979,24 zł	99,2%	8 450 038,68 zł
1.1.	522 024 162,39 zł	519 572 711,01 zł	99,5%	2 451 451,38 zł
1.2.	522 012 855,53 zł	516 014 268,23 zł	98,9%	5 998 587,30 zł
II - Wzrost e-potencjału Mazowsza	679 991 911,93 zł	656 634 091,95 zł	96,6%	23 357 819,98 zł
2.1.	679 991 911,93 zł	656 634 091,95 zł	96,6%	23 357 819,98 zł
2.1.1.	573 540 895,70 zł	552 036 625,53 zł	96,3%	21 504 270,17 zł
2.1.2.	106 451 016,22 zł	104 597 466,42 zł	98,3%	1 853 549,80 zł
III – Rozwój potencjału innowacyjnego i przedsiębiorczości	838 644 684,55 zł	819 875 328,08 zł	97,8%	18 769 356,47 zł
3.1.	88 160 460,84 zł	85 961 306,64 zł	97,5%	2 199 154,20 zł
3.1.2.	88 160 460,84 zł	85 961 306,64 zł	97,5%	2 199 154,20 zł
3.2.	26 221 483,16 zł	26 726 904,00 zł	101,9%	-505 420,84 zł
3.2.2.	26 221 483,16 zł	26 726 904,00 zł	101,9%	-505 420,84 zł
3.3.	724 262 740,55 zł	707 187 117,44 zł	97,6%	17 075 623,11 zł
IV - Przejście na gospodarkę niskoemisyjną	1 726 946 727,13 zł	1 677 545 632,40 zł	97,1%	49 401 094,73 zł
4.1.	207 384 403,33 zł	207 218 062,09 zł	99,9%	166 341,24 zł
4.2.	436 615 829,56 zł	434 898 355,51 zł	99,6%	1 717 474,05 zł
4.3.	1 082 946 494,24 zł	1 035 429 214,80 zł	95,6%	47 517 279,44 zł
4.3.1.	565 150 893,04 zł	525 519 462,96 zł	93,0%	39 631 430,08 zł
4.3.2.	517 795 601,20 zł	509 909 751,84 zł	98,5%	7 885 849,36 zł

Oś priorytetowa/Działanie/Poddziałanie	Alokacja środków UE (PLN)	Wartość dofinansowania UE podpisanych umów (PLN)	Poziom wykorzystania alokacji (%)	Alokacja pozostała do wykorzystania (PLN)
V – Gospodarka przyjazna środowisku	292 829 730,04 zł	292 286 037,55 zł	99,8%	543 692,49 zł
5.1.	64 822 283,44 zł	64 273 478,26 zł	99,2%	548 805,18 zł
5.2.	19 116 078,82 zł	19 119 273,84 zł	100,0%	-3 195,02 zł
5.3.	195 946 908,79 zł	195 948 828,47 zł	100,0%	-1 919,68 zł
5.4.	12 944 459,00 zł	12 944 456,98 zł	100,0%	2,02 zł
VI – Jakość życia	1 099 002 291,82 zł	1 105 342 096,53 zł	100,6%	-6 339 804,71 zł
6.1.	808 274 597,02 zł	812 825 633,40 zł	100,6%	-4 551 036,38 zł
6.2.	284 642 415,90 zł	286 098 704,13 zł	100,5%	-1 456 288,23 zł
6.3.	6 085 278,89 zł	6 417 759,00 zł	105,5%	-332 480,11 zł
VII – Rozwój regionalnego systemu transportowego	1 154 409 600,55 zł	1 081 956 373,89 zł	93,7%	72 453 226,66 zł
7.1.	709 141 088,57 zł	628 679 598,16 zł	88,7%	80 461 490,41 zł
7.2.	445 268 511,98 zł	453 276 775,73 zł	101,8%	-8 008 263,75 zł
VIII – Rozwój rynku pracy	583 061 209,02 zł	581 986 244,99 zł	99,8%	1 074 964,03 zł
8.1.	448 461 766,64 zł	455 521 131,56 zł	101,6%	-7 059 364,92 zł
8.2.	12 485 833,25 zł	13 075 229,20 zł	104,7%	-589 395,95 zł
8.3.	122 113 609,14 zł	113 389 884,23 zł	92,9%	8 723 724,91 zł
8.3.1.	58 515 511,33 zł	58 073 520,12 zł	99,2%	441 991,21 zł
8.3.2.	63 598 097,81 zł	55 316 364,11 zł	87,0%	8 281 733,70 zł
IX – Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem	782 921 998,82 zł	768 117 789,09 zł	98,1%	14 804 209,73 zł
9.1.	361 359 678,13 zł	357 706 130,50 zł	99,0%	3 653 547,63 zł
9.2.	377 972 362,14 zł	366 896 577,93 zł	97,1%	11 075 784,21 zł
9.2.1.	137 551 266,69 zł	130 680 929,91 zł	95,0%	6 870 336,78 zł
9.2.2.	240 421 095,45 zł	236 215 648,02 zł	98,3%	4 205 447,43 zł
9.3.	43 589 958,55 zł	43 515 080,66 zł	99,8%	74 877,89 zł

Oś priorytetowa/Działanie/Poddziałanie	Alokacja środków UE (PLN)	Wartość dofinansowania UE podpisanych umów (PLN)	Poziom wykorzystania alokacji (%)	Alokacja pozostała do wykorzystania (PLN)
X - Edukacja dla rozwoju regionu	747 499 171,19 zł	726 576 052,05 zł	97,2%	20 923 119,14 zł
10.1.	395 286 205,66 zł	381 531 517,38 zł	96,5%	13 754 688,28 zł
10.1.1.	256 460 539,64 zł	243 730 590,92 zł	95,0%	12 729 948,72 zł
10.1.2.	37 988 784,46 zł	37 866 828,56 zł	99,7%	121 955,90 zł
10.1.3.	23 987 881,90 zł	23 711 890,43 zł	98,8%	275 991,47 zł
10.1.4.	76 848 999,66 zł	76 222 207,47 zł	99,2%	626 792,19 zł
10.2.	67 156 367,02 zł	65 459 779,97 zł	97,5%	1 696 587,05 zł
10.3.	285 056 598,51 zł	279 584 754,70 zł	98,1%	5 471 843,81 zł
10.3.1.	221 392 521,15 zł	216 236 922,33 zł	97,7%	5 155 598,82 zł
10.3.2.	13 148 357,55 zł	13 117 523,40 zł	99,8%	30 834,15 zł
10.3.3.	8 806 261,04 zł	8 639 372,75 zł	98,1%	166 888,29 zł
10.3.4.	41 709 458,77 zł	41 590 936,22 zł	99,7%	118 522,55 zł
XI – Pomoc Techniczna	328 039 091,98 zł	327 310 248,05 zł	99,8%	728 843,93 zł
11.1.	328 039 091,98 zł	327 310 248,05 zł	99,8%	728 843,93 zł
XII – REACT-EU dla Mazowsza	138 396 954,12 zł	129 856 266,59 zł	93,8%	8 540 687,53 zł
12.1.	70 066 877,44 zł	67 906 505,05 zł	96,9%	2 160 372,39 zł
12.2.	68 330 076,68 zł	61 949 761,54 zł	90,7%	6 380 315,14 zł
Razem EFRR	6 974 258 918,05 zł	6 799 082 806,23 zł	97,5%	175 176 111,82 zł
Razem EFS	2 441 521 471,00 zł	2 403 990 334,18 zł	98,5%	37 531 136,82 zł
Razem RPO WM 2014-2020	9 415 780 389,06 zł	9 203 073 140,41 zł	97,7%	212 707 248,65 zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Limitu środków UE jakie można zakontraktować od 6 października do 5 listopada 2023 r.

Powyższa tabela przedstawia poziom wykorzystania alokacji w poszczególnych Działaniach i Poddziałaniach RPO WM 2014-2020 według stanu na koniec III kwartału 2023r.

Wykorzystanie środków zobrazowane zostało na podstawie wartości podpisanych umów o dofinansowanie projektów. Jest to kluczowy etap we wdrożeniu programu operacyjnego. Przygotowanie projektów przez beneficjentów i ich wybór do dofinansowania jest podstawą do wykorzystania środków przeznaczonych na te inwestycje. Co prawda na etapie realizacji projektu mogą pojawić się problemy, które uniemożliwią lub ograniczą możliwość wykorzystania środków, ale wartość podpisanej umowy jest najpewniejszym źródłem do analizy możliwości wykorzystania środków RPO WM 2014-2020.

Analizę kontraktacji środków RPO WM 2014-2020 w ramach niniejszego badania ewaluacyjnego oparto o Limit środków UE jakie można zakontraktować od 6 października do 5 listopada 2023 r. Uwzględnia on m.in. informacje z końcowych wniosków o płatność oraz umów rozwiązanych, w ramach których występują wydatki uznane za kwalifikowalne. Narzędzie to w sposób precyzyjny przedstawia również wartość alokacji przeznaczonej na realizację Programu/Funduszu/Osi Priorytetowej/Priorytetu Inwestycyjnego/Działania/Poddziałania. W tym celu wykorzystywane są m.in. informacje o dotychczas certyfikowanych środkach oraz naliczonych korektach systemowych.

Biorąc pod uwagę, że kontraktacja środków następuje w innym okresie niż ich późniejsza certyfikacja, a w tych okresach mogą wystąpić różne kursy wymiany walut (EUR/PLN), to może zdarzyć się sytuacja, w której wartość kontraktacji przewyższa alokację przeznaczoną na ten cel.

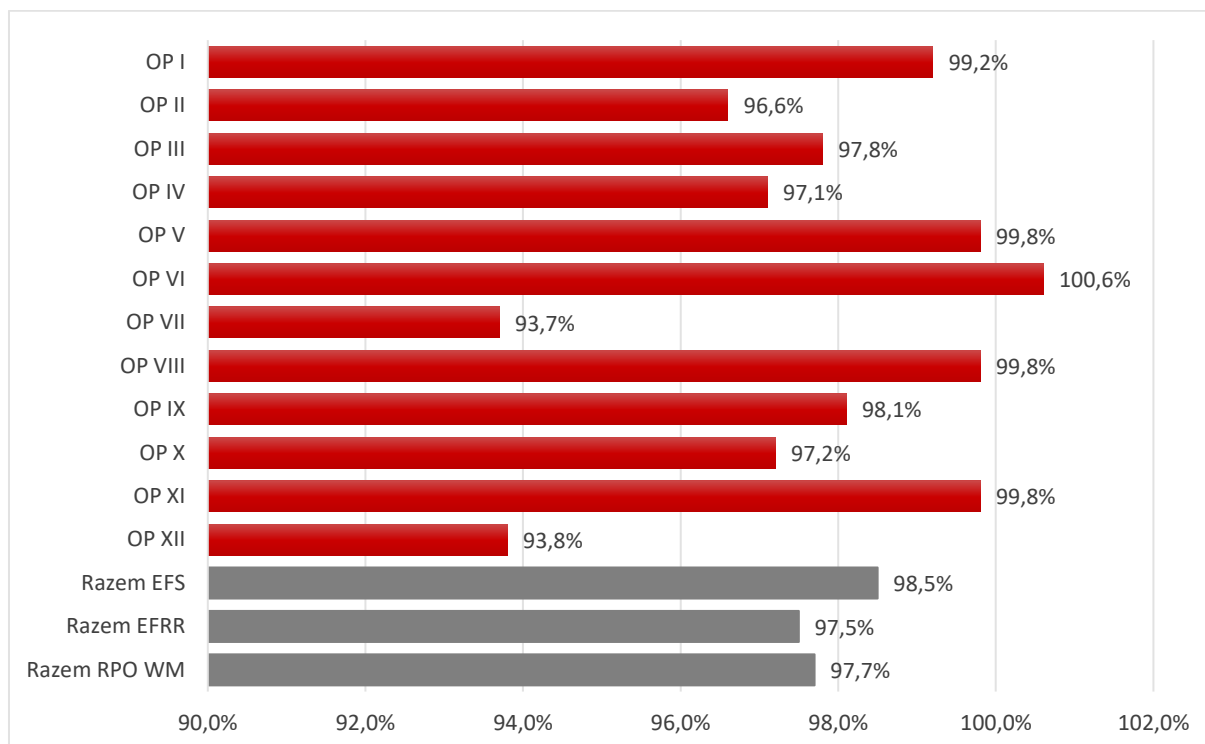
Do końca września 2023 roku poszczególne Działania/Poddziałania RPO WM 2014-2020 charakteryzują się wysokim poziomem wykorzystania ich alokacji. Na 40 wszystkich działań/poddziałów Programu, w aż 10 poziom kontraktacji osiągnął lub przewyższył 100% alokacji, a w kolejnych 18 wyniósł 98-100% alokacji. Poziom wykorzystania alokacji na poziomie 95-98% występuje w 8 Działaniach/Poddziałaniach.

Jedynie w przypadku dwóch Działań/Poddziałów poziom kontraktacji jest mniejszy niż 95%. Są to Poddziałanie 4.3.1. Ograniczanie zanieczyszczeń powietrza i rozwój mobilności miejskiej (93%) oraz Działanie 12.2. REACT-EU dla e-usług na Mazowszu (90,7%).

Najmniejszy poziom kontraktacji występuje w ramach Działania 7.1. Infrastruktura drogowa (88,7%) oraz Poddziałania 8.3.2. Ułatwianie powrotu do aktywności zawodowej w ramach ZIT (87%).

Wysoki poziom kontraktacji w poszczególnych Działaniach/Poddziałaniach RPO WM 2014-2020 przekłada się wprost na wysoki poziom wykorzystania alokacji poszczególnych osi priorytetowych. Pokazuje to poniższy wykres:

Wykres 8. Wartość zawartych umów o dofinansowanie w ramach RPO WM 2014-2020 według osi priorytetowych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych SL2014 według stanu na koniec września 2023 r.

3.2. Obszar II: Prognoza realizacji założonych celów programu RPO WM 2014-2020 do końca 2023 r.

Prognozy i symulacje przewidywanego poziomu realizacji wartości wskaźników RPO WM 2014-2020 do końca 2023 r.

Prognoza realizacji założonych celów programu RPO WM 2014-2020 przeprowadzona została, aby zweryfikować możliwość osiągnięcia przyjętych wartości docelowych wskaźników. Wobec czego prognozą objęte zostały tylko te wskaźniki, które na moment realizacji niniejszego badania nie osiągnęły jeszcze swojej wartości docelowej. Symulacje dotyczą zarówno wskaźników produktu i rezultatu bezpośredniego, przypisanych do priorytetów inwestycyjnych, jak i wskaźników ram wykonania.

Założenia przyjęte do prognozy celów określonych w ramach EFRR

Biorąc pod uwagę końcowy okres realizacji RPO WM 2014-2020, prognoza celów oparta została głównie o zawarte umowy o dofinansowanie. Prognoza w tym zakresie uwzględnia:

1. Wartości wskaźników w zrealizowanych inwestycjach – na podstawie zatwierdzonych wniosków o płatność.
2. Wartości wskaźników w projektach, które zostaną zakończone i rozliczone do końca 2023 roku. W tym zakresie zostały przygotowane dwie wersje prognozy: **optymistyczna** (która zakłada, że wszystkie realizowane projekty zostaną zakończone do końca 2023 roku) oraz **pesymistyczna** (która zakłada, że do końca 2023 roku zakończone zostaną wszystkie projekty, których planowany termin zakończenia realizacji przypada do końca września 2023r., 90% projektów, których planowany termin zakończenia realizacji przypada na październik lub listopad 2023r. oraz 80% projektów, których planowany termin zakończenia realizacji przypada na grudzień 2023r.). W scenariuszu pesymistycznym nie zrealizowane zostaną projekty, które w największym stopniu wpływają na realizację wskaźników.

W ramach EFRR wszystkie nabory zostały rozstrzygnięte i podpisane zostały wszystkie umowy o dofinansowanie wybrane w trybie konkursowym. Na listach rezerwowych nie występują już projekty, które mogłyby otrzymać dofinansowanie w chwili pojawienia się wolnych środków finansowych. Ponadto nie planuje się nowych naborów wniosków. Dlatego prognoza nie uwzględnia realizacji dodatkowych projektów wybranych w trybie konkursowym.

Prognoza uwzględnia projekty pozakonkursowe, dla których do końca roku planowane jest podpisanie umów. Dotyczy to poddziałania 2.1.1 E- usługi dla Mazowsza, poddziałania 4.3.1 Ograniczanie zanieczyszczeń powietrza i rozwój mobilności miejskiej oraz działania 7.1 - Infrastruktura drogowa.

Z analizy Desk Research nie zidentyfikowano projektów o wysokim ryzyku niezrealizowania wskaźników lub zrealizowania ich na niższym poziomie niż zakładano;

Założenia przyjęte do prognozy celów określonych w ramach EFS

Dla każdego z rodzaju wskaźników zostały przyjęte inne założenia.

W przypadku wskaźników produktu, z uwagi na końcowy okres realizacji RPO WM 2014-2020, prognoza celów oparta została głównie o dotychczas zatwierdzone formularze uczestników projektów.

W ramach EFS wszystkie nabory zostały rozstrzygnięte i podpisane zostały prawie wszystkie umowy o dofinansowanie wybrane w trybie konkursowym. Prognoza uwzględnia podpisanie dodatkowych umów w ramach Poddziałania 10.1.1. (33 projekty) oraz Poddziałania 9.2.1 (5 projektów).

Na listach rezerwowych nie występują już projekty, które mogłyby otrzymać dofinansowanie w chwili pojawienia się wolnych środków finansowych. Ponadto nie planuje się nowych naborów wniosków. Dlatego prognoza nie uwzględnia realizacji dodatkowych projektów wybranych w trybie konkursowym.

W przypadku wskaźników rezultatu bezpośredniego koniecznym jest określenie liczby uczestników projektów, którzy zakończą jeszcze udział w projektach do końca 2023 r.

Biorąc pod uwagę, że Zamawiający nie dysponował formularzami uczestników projektów, analizowano liczbę form wsparcia uczestników projektu, którzy nie zakończyli jeszcze udziału w projekcie (oraz ich udział we wszystkich formach wsparcia).

Dla celów prognozy założono, że wartość wskaźnika wzrośnie o taki sam procent jak odsetek form wsparcia uczestników projektu, którzy nie zakończyli jeszcze udziału w projekcie (prognoza optymistyczna) oraz 80% tego odsetka (prognoza pesymistyczna).

W przypadku wskaźników rezultatu długoterminowego źródłem danych do prognozy były przeprowadzone badania ewaluacyjne, w których realizacja wskaźników została oszacowana. Założono, że odsetek uczestników projektów (lub podmiotów, miejsc, itp.) spełniających wskaźnik rezultatu długoterminowego będzie taki sam jak wykazany w ww. badaniach ewaluacyjnych.

W kolejnych tabelach przedstawiony został poziom wskaźników prognozowany do osiągnięcia do końca 2023 r. Uwzględnia on wartość wskaźników w projektach, które zostaną zakończone, i rozliczone do końca 2023 r.

Tabela 17. Prognoza realizacji wskaźników: Oś priorytetowa I - Wykorzystanie działalności badawczo-rozwojowej w gospodarce

PI	Wskaźnik		Realizacja			Prognoza - pesymistyczna		Prognoza - optymistyczna	
	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość docelowa	Realizacja	% wartości docelowej	Szacowana realizacja	% wartości docelowej	Szacowana realizacja	% wartości docelowej
1a	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla projektów w zakresie innowacji lub badań i rozwoju	EURO	32 700 000	32 297 000	98,8%	38 016 852	116,3%	38 254 213	117,0%
1b	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje)	EURO	90 000 000	83 595 595	92,9%	83 883 286	93,2%	84 315 450	93,7%
	Liczba nowych naukowców we wspieranych jednostkach	EPC	110	40,4	36,7%	73,9	67,2%	75,9	69,0%
	Liczba przedsiębiorstw współpracujących z ośrodkami badawczymi	Przedsiębiorstwa	40	36	90,0%	39	97,5%	40	100,0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych SL 2014 według stanu na koniec września 2023 roku.

Tabela 18. Prognoza realizacji wskaźników: Oś priorytetowa II - Wzrost e-potencjału Mazowsza

PI	Wskaźnik		Realizacja			Prognoza - pesymistyczna		Prognoza - optymistyczna	
	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość docelowa	Realizacja	% wartości docelowej	Szacowana realizacja	% wartości docelowej	Szacowana realizacja	% wartości docelowej
2c	Liczba podmiotów, które udostępniły on-line informacje sektora publicznego	szt.	25	18	72,0%	53	212,0%	56	224,0%
RW	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	EURO	186 868 554	135 458 352	72,5%	182 923 766	97,9%	187 264 107	100,2%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych SL 2014 według stanu na koniec września 2023 roku.

Tabela 19. Prognoza realizacji wskaźników: Oś priorytetowa III - Rozwój potencjału innowacyjnego i przedsiębiorczości

PI	Wskaźnik		Realizacja			Prognoza - pesymistyczna		Prognoza - optymistyczna	
	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość docelowa	Realizacja	% wartości docelowej	Szacowana realizacja	% wartości docelowej	Szacowana realizacja	% wartości docelowej
3a	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	Przedsiębiorstwa	630	557	88,4%	606	96,2%	606	96,2%
	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie niefinansowe	Przedsiębiorstwa	630	557	88,4%	606	96,2%	606	96,2%
	Wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach	EPC	280	0	0,0%	353,00	126,1%	353,00	126,1%
	Liczba zaawansowanych usług (nowych lub	szt.	92	34	37,0%	54	58,7%	54	58,7%

PI	Wskaźnik			Realizacja		Prognoza - pesymistyczna		Prognoza -optymistyczna	
	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość docelowa	Realizacja	% wartości docelowej	Szacowana realizacja	% wartości docelowej	Szacowana realizacja	% wartości docelowej
	ulepszonych) świadczonych przez IOB								
	Powierzchnia przygotowanych terenów inwestycyjnych	ha	220	5,97	2,7%	315,47	143,4%	315,47	143,4%
	Liczba inwestycji zlokalizowanych na przygotowanych terenach inwestycyjnych	szt.	20	0	0,0%	29	145,0%	29	145,0%
3b	Liczba przedsiębiorstw, które wprowadziły zmiany organizacyjno-procesowe	Przedsiębiorstwa	80	34	42,5%	68	85,0%	68	85,0%
3c	Wartość bezzwrotnego wsparcia (dotacje) dla MŚP finansującego kapitał obrotowy w związku z COVID-19	EURO	15 000 000	12 456 034	83,0%	12 608 056	84,1%	12 608 056	84,1%
	Liczba MŚP objętych wsparciem bezzwrotnym (dotacje) finansującym kapitał obrotowy w związku z COVID-19	Przedsiębiorstwa	1 700	1 619	95,2%	1 634	96,1%	1 634	96,1%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych SL 2014 według stanu na koniec września 2023 roku.

Tabela 20. Prognoza realizacji wskaźników: Oś priorytetowa IV - Przejście na gospodarkę niskoemisyjną

PI	Wskaźnik		Realizacja			Prognoza - pesymistyczna		Prognoza - optymistyczna	
	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość docelowa	Realizacja	% wartości docelowej	Szacowana realizacja	% wartości docelowej	Szacowana realizacja	% wartości docelowej
4a	Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych	Tony równoważnika CO ₂	52 000	32 985,31	63,4%	51 647,76	99,3%	51 647,76	99,3%
4c	Liczba gospodarstw domowych z lepszą klasą zużycia energii	Gospodarstwa domowe	2 550	1 107	43,4%	1 384	54,3%	1 384	54,3%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych SL 2014 według stanu na koniec września 2023 roku.

Tabela 21. Prognoza realizacji wskaźników: Oś priorytetowa V - Gospodarka przyjazna środowisku

PI	Wskaźnik		Realizacja			Prognoza - pesymistyczna		Prognoza - optymistyczna	
	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość docelowa	Realizacja	% wartości docelowej	Szacowana realizacja	% wartości docelowej	Szacowana realizacja	% wartości docelowej
5b	Liczba wprowadzonych do użycia elementów zintegrowanego systemu wczesnego ostrzegania	szt.	700	649	92,7%	649	92,7%	649	92,7%
6a	Dodatkowe możliwości przerobowe w zakresie recyklingu odpadów	Tony/rok	4 500	4 077,79	90,6%	4 332,72	96,3%	4 332,72	96,3%
	Liczba wspartych Punktów Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych	szt.	35	26	74,3%	33	94,3%	33	94,3%

PI	Wskaźnik			Realizacja		Prognoza - pesymistyczna		Prognoza -optymistyczna	
	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość docelowa	Realizacja	% wartości docelowej	Szacowana realizacja	% wartości docelowej	Szacowana realizacja	% wartości docelowej
	Liczba osób objętych selektywnym zbieraniem odpadów	Osoby	350 000	245 728	70,2%	338 061	96,6%	338 061	96,6%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych SL 2014 według stanu na koniec września 2023 roku.

Tabela 22. Prognoza realizacji wskaźników: Oś priorytetowa VI - Jakość życia

PI	Wskaźnik			Realizacja		Prognoza - pesymistyczna		Prognoza -optymistyczna	
	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość docelowa	Realizacja	% wartości docelowej	Szacowana realizacja	% wartości docelowej	Szacowana realizacja	% wartości docelowej
9a	Wartość zakupionych środków ochrony indywidualnej	EUR	21 225 000	19 636 191	92,5%	19 636 191	92,5%	19 636 191	92,5%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych SL 2014 według stanu na koniec września 2023 roku.

Tabela 23. Prognoza realizacji wskaźników: Oś priorytetowa VII - Rozwój regionalnego systemu transportowego

PI	Wskaźnik		Realizacja		Prognoza - pesymistyczna		Prognoza -optymistyczna		
	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość docelowa	Realizacja	% wartości docelowej	Szacowana realizacja	% wartości docelowej	Szacowana realizacja	% wartości docelowej
W ramach osi priorytetowej wartości docelowe wszystkich wskaźników zostały już osiągnięte.									

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych SL 2014 według stanu na koniec września 2023 roku.

Tabela 24. Prognoza realizacji wskaźników: Oś priorytetowa VIII - Rozwój rynku pracy

PI	Wskaźnik		Realizacja			Prognoza - pesymistyczna		Prognoza -optymistyczna	
	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość docelowa	Realizacja	% wartości docelowej	Szacowana realizacja	% wartości docelowej	Szacowana realizacja	% wartości docelowej
8i	Uczestnicy uzyskujący kwalifikacje lub kompetencje po opuszczeniu programu	% uczestników - osób bezrobotnych	12	6,62	55,2%	7,52	62,7%	7,74	64,5%
	Uczestnicy uzyskujący kwalifikacje lub kompetencje po opuszczeniu programu	% uczestników – osób długotrwale bezrobotnych	12	5,50	45,8%	6,25	52,1%	6,44	53,7%
	Uczestnicy pracujący, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, sześć miesięcy po opuszczeniu programu	% uczestników – osób bezrobotnych	45	34,34	76,3%	60,47	134,4%	71,14	158,1%
	Uczestnicy pracujący, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, sześć miesięcy po opuszczeniu programu	% uczestników – osób długotrwale bezrobotnych	45	40,98	91,1%	55,17	122,6%	64,9	144,2%
	Liczba utworzonych mikroprzedsiębiorstw działających 30 miesięcy po uzyskaniu wsparcia finansowego	% utworzonych mikro-przedsiębiorstw	62	22	35,0%	56,1	90,5%	66	106,5%
	Długotrwale bezrobotni	Liczba	18 456	17 900	97,0%	17 900	97,0%	17 900	97,0%
	Osoby bierne zawodowo	Liczba	1 695	1 451	85,6%	1 451	85,6%	1 451	85,6%
	Wartość wydatków kwalifikowalnych przeznaczonych na działania	EURO	13 238 000	12 937 748	97,7%	13 039 481	98,5%	13 039 481	98,5%

PI	Wskaźnik	Realizacja				Prognoza - pesymistyczna		Prognoza -optymistyczna	
	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość docelowa	Realizacja	% wartości docelowej	Szacowana realizacja	% wartości docelowej	Szacowana realizacja	% wartości docelowej
	związane z pandemią COVID-19								
8iv	Liczba osób pozostających bez pracy, które znalazły pracę lub poszukują pracy po opuszczeniu programu	% uczestników – osób pozostających bez pracy	60	30,12	50,2%	34,22	57,0%	35,24	58,7%
	Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3, które funkcjonują 2 lata po uzyskaniu dofinansowania ze środków EFS	% utworzonych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3	74	14	18,3%	85	114,8%	100	135,1%
	Liczba osób, które powróciły na rynek pracy po przerwie związanej z urodzeniem/ wychowaniem dziecka lub utrzymały zatrudnienie po opuszczeniu programu	% uczestników	70	34,61	49,4%	39,32	56,2%	40,49	57,8%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych SL 2014 według stanu na koniec września 2023 roku.

Tabela 25. Prognoza realizacji wskaźników: Oś priorytetowa IX - Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem

PI	Wskaźnik	Realizacja				Prognoza - pesymistyczna		Prognoza -optymistyczna	
	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość docelowa	Realizacja	% wartości docelowej	Szacowana realizacja	% wartości docelowej	Szacowana realizacja	% wartości docelowej
9i	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem	% uczestników - osób zagrożonych ubóstwem lub	30	23,39	78,0%	26,57	88,6%	27,37	91,2%

PI	Wskaźnik			Realizacja		Prognoza - pesymistyczna		Prognoza -optymistyczna	
	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość docelowa	Realizacja	% wartości docelowej	Szacowana realizacja	% wartości docelowej	Szacowana realizacja	% wartości docelowej
	społecznym, pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)	wykluczeniem społecznym							
	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących 6 miesięcy po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)	% uczestników - osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym	21	10,45	49,8%	23,43	111,6%	27,56	131,2%
	Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług zdrowotnych istniejących po zakończeniu projektu	Liczba	600	528	88,0%	528	88,0%	888	148,0%
9iv	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)	% uczestników - osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym	38	26,21	69,0%	29,77	78,3%	30,67	80,7%
	Liczba miejsc pracy istniejących co najmniej 30 miesięcy, utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych	% miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstw-ach społecznych	40	0	0,0%	83,3	208,3%	98	245%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych SL 2014 według stanu na koniec września 2023 roku.

Tabela 26. Prognoza realizacji wskaźników: Oś priorytetowa X - Edukacja dla rozwoju regionu

PI	Wskaźnik		Realizacja			Prognoza - pesymistyczna		Prognoza - optymistyczna	
	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość docelowa	Realizacja	% wartości docelowej	Szacowana realizacja	% wartości docelowej	Szacowana realizacja	% wartości docelowej
10i	Liczba miejsc wychowania przedszkolnego, które funkcjonują 2 lata po uzyskaniu dofinansowania ze środków EFS	% miejsc wychowania przedszkolnego	74	16,08	21,7%	92,3	124,7%	100	135,1%
	Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe lub umiejętności uniwersalne po opuszczeniu programu	% uczestników - uczniów	97	88,28	91,0%	88,28	91,0%	88,28	91,0%
10iv	Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego objętych wsparciem w programie uczestniczących w kształceniu lub pracujących po 6 miesiącach po ukończeniu nauki	% uczestników - uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego	55	29,31	53,3%	59,5108,2	108,2%	70	127,3%
	Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe lub umiejętności uniwersalne po opuszczeniu programu	% uczestników - uczniów	97	71,78	74,0%	81,54	84,1%	83,98	86,6%
	Liczba szkół i placówek objętych wsparciem w zakresie realizacji zadań w obszarze doradztwa edukacyjno-zawodowego	szt.	785	552	70,3%	552	70,3%	552	70,3%

PI	Wskaźnik	Realizacja				Prognoza - pesymistyczna		Prognoza -optymistyczna	
	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość docelowa	Realizacja	% wartości docelowej	Szacowana realizacja	% wartości docelowej	Szacowana realizacja	% wartości docelowej
	Liczba uczniów objętych wsparciem stypendialnym w programie	osoby	2 959	2 814	95,1%	2 814	95,1%	2 814	95,1%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych SL 2014 według stanu na koniec września 2023 roku.

Tabela 27. Prognoza realizacji wskaźników: Oś priorytetowa XII – REACT-EU dla Mazowsza

PI	Wskaźnik	Realizacja				Prognoza - pesymistyczna		Prognoza -optymistyczna	
	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość docelowa	Realizacja	% wartości docelowej	Szacowana realizacja	% wartości docelowej	Szacowana realizacja	% wartości docelowej
13i	Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków	szt.	90	14	15,6%	72	80,0%	84	93,3%
	Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych	kWh/rok	29 000 000	1 534 389	5,3%	14 401 113	49,7%	17 757 998	61,2%
	Liczba podmiotów, które udostępniły on-line informacje sektora publicznego	szt.	26	0	0,0%	2	7,7%	28	107,7%
	Liczba usług publicznych udostępniionych on-line o stopniu dojrzałości co najmniej 3	szt	3	0	0,0%	8	266,7%	14	466,7%
	Liczba usług publicznych udostępniionych on-line o stopniu dojrzałości co najmniej 4 - transakcja	szt	1	0	0,0%	4	400%	7	700,0%
	Liczba podmiotów objętych wsparciem w zakresie zwalczania	szt.	2	1	50,0%	1	50%	2	100,0%

PI	Wskaźnik	Realizacja				Prognoza - pesymistyczna		Prognoza -optymistyczna	
	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość docelowa	Realizacja	% wartości docelowej	Szacowana realizacja	% wartości docelowej	Szacowana realizacja	% wartości docelowej
	lub przeciwdziałania skutkom pandemii COVID-19								
	Wartość sprzętu IT oraz oprogramowania/licencji finansowanych w odpowiedzi na COVID-19	EURO	3 873 000	3 565 368	92,1%	2 524 652	65,2%	6 840 299	176,6%
	Wartość sprzętu IT oraz oprogramowania/licencji finansowanych w odpowiedzi na COVID-19 dla sektora ochrony zdrowia	EURO	3 873 000	3 565 368	92,1%	2 524 652	65,2%	6 840 299	176,6%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych SL 2014 według stanu na koniec września 2023 roku.

3.3. Obszar III: Ocena zagrożeń w osiągnięciu założonych celów RPO WM 2014-2020

Zakres wsparcia w ramach RPO WM 2014-2020

Analiza i ocena związków przyczynowo - skutkowych pomiędzy zaplanowanymi w ramach programu działaniami a ich produktami i rezultatami.

Adekwatność wielkości i struktury nakładów finansowych pod kątem ich spójności z wyzwaniem i potrzebami, zrealizowanymi działaniami oraz osiągniętymi celami.

Trafność podziału programu na osie i działania oraz trafność doboru Celów Tematycznych i Priorytetów Inwestycyjnych w kontekście zidentyfikowanych potrzeb oraz realizacji celów programu.

Sposób zastosowania zasady koncentracji tematycznej (uzasadnienie oraz spójność z logiką interwencji, w tym w szczególności z celami programu).

Trafność sposobu uwzględnienia wymiaru terytorialnego interwencji oraz zasady zintegrowanego podejścia do rozwoju społeczno-ekonomicznego (z uwzględnieniem Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych oraz Kontraktów Samorządowych), w tym w szczególności w odniesieniu do interwencji ukierunkowanych na obszary problemowe/ obszary strategicznej interwencji (OSI).

Trafność zastosowania poszczególnych form wsparcia (wsparcie dotacyjne i zwrotne).

Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 stanowi narzędzie realizacji polityki rozwoju prowadzonej przez Samorząd Województwa Mazowieckiego. Podstawą do wyznaczenia jego obszarów wsparcia była przede wszystkim Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 r. Innowacyjne Mazowsze, a także ustalenia przyjęte w projekcie aktualizacji Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego.

Celem głównym Programu jest inteligentny, zrównoważony rozwój zwiększający spójność społeczną i terytorialną przy wykorzystaniu potencjału mazowieckiego rynku pracy. Osiągany jest poprzez następujące cele strategiczne stanowiące odpowiedź na trzy podstawowe wyzwania Strategii Europa 2020:

1. Rozwój konkurencyjnej gospodarki regionu opartej na innowacyjności, przedsiębiorczości, chłonnym rynku pracy i zrównoważonych zasobach.
2. Przeciwdziałanie dysproporcjom regionalnym prowadzące do zwiększenia chłonności regionalnego rynku pracy poprzez wyrównywanie dostępu do zatrudnienia, włączenie społeczne i edukację.
3. Wsparcie działań wzmacniających zrównoważony rozwój środowiska na Mazowszu.

Program uwzględnia cele tematyczne zdefiniowane w artykule 9 rozporządzenia ogólnego, a także priorytety inwestycyjne określone w rozporządzeniu EFRR oraz w rozporządzeniu EFS. Realizowany jest w ramach dwunastu Osi Priorytetowych, w tym jedenastu osi tematycznych i jednej osi dedykowanej Pomocy Technicznej:

- I. Wykorzystanie działalności badawczo-rozwojowej w gospodarce
- II. Wzrost e-potencjału Mazowsza
- III. Rozwój potencjału innowacyjnego i przedsiębiorczości
- IV. Przejście na gospodarkę niskoemisyjną
- V. Gospodarka przyjazna środowisku
- VI. Jakość życia
- VII. Rozwój regionalnego systemu transportowego
- VIII. Rozwój rynku pracy
- IX. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem
- X. Edukacja dla rozwoju regionu
- XI. Pomoc Techniczna
- XII. REACT-EU dla Mazowsza.

RPO WM 2014-2020 jest programem finansowanym z dwóch funduszy europejskich: Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Europejskiego Funduszu Społecznego. Na jego realizację przeznaczono 2 119 688 785 euro środków Unii Europejskiej, z czego 75% stanowią środki EFRR (1 574 534 964 euro) oraz 25% środki EFS (545 153 821 euro).

W poniższej tabeli przedstawiono zaplanowaną logikę wsparcia w ramach RPO WM 2014-2020, począwszy od zdiagnozowanych problemów, po zaplanowane do realizacji cele tematyczne, priorytety inwestycyjne i działania, przeznaczone na nie wysokości środków finansowych oraz spodziewane efekty i rezultaty interwencji.

Tabela 28. Logika interwencji RPO WM 2014-2020

Zidentyfikowane problemy/mocne strony	Zaplanowane działania			Przeznaczona alokacja środków UE (euro)	Spodziewane efekty	Wskaźniki rezultatu mierzące cele interwencji
	CT	PI	Działanie			
Niekorzystna struktura nakładów poniesione w sferze B+R. Niewielki udział środków sektora przedsiębiorstw w finansowaniu działalności B+R. Wysoki stopień zużycia aparatury naukowo-badawczej, będącej w posiadaniu jednostek prowadzących działalność B+R. Znaczna liczba polskich jednostek badawczo-rozwojowych oraz osób zatrudnionych w strefie B+R w Polsce występuje w województwie mazowieckim. Wysoki udział instytutów badawczych, prowadzących badania naukowe i prace rozwojowe ukierunkowane na ich wdrożenie i zastosowanie w praktyce. Największą część nakładów na B+R przedsiębiorstw w 2011 r. stanowiły nakłady bieżące, w tym koszty osobowe. Niewielki odsetek przedsiębiorstw prowadzących w ramach firmy własny dział/stanowisko odpowiedzialne za B+R. Niewielki odsetek patentów zostało opracowanych na bazie współpracy z jednostkami naukowymi, innymi przedsiębiorstwami lub osobami fizycznymi.	1	1a	1.1 Działalność badawczo - rozwojowa jednostek naukowych	129 229 767	Zwiększenie nakładów na B+R, Zwiększenie potencjału jednostek naukowych na Mazowszu, Zwiększenie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki Mazowsza	Liczba naukowców pracujących w ulepszonych obiektach infrastruktury
		1b	1.2 Działalność badawczo - rozwojowa przedsiębiorstw	128 987 363	Zwiększenie nakładów na B+R w sektorze przedsiębiorstw, Wzmocnienie współpracy sfery naukowo - badawczej z przedsiębiorstwami, Zwiększenie wykorzystania wyników badań w praktyce biznesowej	Liczba nowych naukowców we wspieranych jednostkach Liczba przedsiębiorstw korzystających ze wsparcia infrastruktury badawczej
Województwo mazowieckie jest najlepiej rozwiniętym regionem w kraju. Region	3	3a	3.1 Poprawa rozwoju MŚP na Mazowszu	20 119 122	Wsparcie początkowej fazy rozwoju przedsiębiorstwa,	Liczba inwestycji zlokalizowanych na przygotowanych terenach inwestycyjnych

Zidentyfikowane problemy/mocne strony	Zaplanowane działania			Przeznaczona alokacja środków UE (euro)	Spodziewane efekty	Wskaźniki rezultatu mierzące cele interwencji
	CT	PI	Działanie			
dominuje jeśli chodzi PKB, nakłady inwestycyjne i liczbę podmiotów gospodarki. Region jest również liderem w rankingu upadłości przedsiębiorstw w kraju. Istotną rolę we wspieraniu innowacyjnej przedsiębiorczości odgrywają inkubatory przedsiębiorczości oraz akademickie inkubatory przedsiębiorczości, skupiając swą działalność przede wszystkim na przedsięwzięciach cechujących się dużym potencjałem rozwojowym. Region zajmował pierwsze miejsce pod względem liczby firm przypadających na jeden ośrodek innowacji i przedsiębiorczości, co wskazuje, że dostęp do nich w całym województwie, w tym również w Warszawie, jest znacznie utrudniony. Przedsiębiorcy nisko oceniają aktualne działania IOB. Województwo mazowieckie zdecydowanie przoduje pod względem walorów lokalizacyjnych. Mimo, iż na terenie województwa mazowieckiego zlokalizowanych jest pięć Specjalnych Stref Ekonomicznych, badania wskazują, iż cechuje je niższa od przeciętnej powierzchnia wolnych terenów inwestycyjnych. Niewielki odsetek gmin na Mazowszu posiada w swych strukturach stanowisko do spraw					Wsparcie prowadzenia i rozwoju działalności przedsiębiorstw, Uporządkowanie i przygotowanie terenów inwestycyjnych w celu nadania im nowych funkcji gospodarczych,	Wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach Liczba zaawansowanych usług (nowych lub ulepszonych) świadczonych przez IOB Liczba przedsiębiorstw korzystających z zaawansowanych usług (nowych i/lub ulepszonych) świadczonych przez IOB
		3b	3.2 Internacjonalizacja MŚP	6 480 111	Internacjonalizacja przedsiębiorstw poprzez wzrost eksportu towarów i usług, Promocja gospodarcza regionu w wymiarze krajowym i międzynarodowym,	Liczba kontraktów handlowych zagranicznych podpisanych przez przedsiębiorstwa wsparte w zakresie internacjonalizacji
		3c	3.3 Innowacje w MŚP	152 943 792	Wprowadzanie na rynek nowych lub ulepszonych produktów lub usług, Rozwój produktów i usług opartych na handlu elektronicznym oraz zaawansowanych rozwiązaniach TIK,	Wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach Liczba wdrożonych wyników prac B+R Liczba wprowadzonych innowacji

Zidentyfikowane problemy/mocne strony	Zaplanowane działania			Przeznaczona alokacja środków UE (euro)	Spodziewane efekty	Wskaźniki rezultatu mierzące cele interwencji
	CT	PI	Działanie			
promocji przedsiębiorczości oraz do spraw obsługi inwestorów. Przedsiębiorstwa mazowieckie uważane są za krajowych liderów pod względem poziomu innowacyjności. Mimo to, niewielki odsetek przedsiębiorstw wprowadza na rynek nowe lub istotnie ulepszone produkty. Przedsiębiorstwa województwa nie wykazują znaczącego zainteresowania klastrami ani inicjatywami klastrowymi, co wynika z bierności przedsiębiorców oraz niskiego poziomu zaufania społecznego. Również w przypadku samych IOB brak jest większego zaangażowania w tworzenie sieci kontaktów lub dywersyfikacji oferty poprzez partnerstwo. Relatywnie duży odsetek gmin deklaruje brak jakichkolwiek działań podejmowanych na rzecz rozwoju innowacyjności.						
Niewielki odsetek mazowieckich podmiotów leczniczych świadczyło e-usługi. Niski poziom usprzętowania komputerowego podmiotów leczniczych. Niewielki odsetek urzędów udostępnia na platformie EPUAP usługi inne, niż oparte o wzór pisma ogólnego. Tylko niewielki odsetek urzędów posiadało własny system informacji przestrzennej.	2	2c	2.1 E-usługi	149 494 843	Podniesienie poziomu liczby oraz jakości usług elektronicznych, w szczególności w obszarach: e-administracji, geoinformacji, e-zdrowia, e-kultury oraz e-usług w uczelniach,	Liczba jednostek sektora publicznego korzystających z utworzonych aplikacji lub usług teleinformatycznych Liczba pobrań/odtworzeń dokumentów zawierających informacje sektora publicznego

Zidentyfikowane problemy/mocne strony	Zaplanowane działania			Przeznaczona alokacja środków UE (euro)	Spodziewane efekty	Wskaźniki rezultatu mierzące cele interwencji
	CT	PI	Działanie			
Występuje niski poziom rozwoju systemów informacji przestrzennej, głównie na obszarach wiejskich. W niezadowalającym stopniu następuje wykorzystanie TIK w edukacji. Instytucji kultury na Mazowszu w nieznacznym stopniu świadczą e-usługi. W regionie nie ma centralnego portalu, który pokazywałby wydarzenia kulturalne Mazowsza oraz ułatwiałby aktywne w nich uczestnictwo.						
Województwo mazowieckie charakteryzuje się dużym potencjałem zasobów energii odnawialnej, w szczególności wysoko oceniany jest w przypadku małych elektrowni wiatrowych, energii słonecznej oraz biogazu. Jednakże pomimo dogodnych warunków rozwoju OZE, Mazowsze nie jest wiodące pod względem liczby inwestycji w OZE. Na Mazowszy występuje niska świadomość ekologiczna społeczeństwa. Istnieje konieczność pilnej modernizacji 35-40 letnich sieci elektroenergetycznych. Pod względem liczby ludności województwo mazowieckie jest na drugim miejscu w kraju w ilości zużycia energii elektrycznej. W ostatnich latach występuje spadek konsumpcji energii w przemyśle, natomiast wyraźny wzrost notowany jest w gospodarstwach domowych.	4	4a	4.1 Odnawialne źródła energii	46 816 169	Zwiększenie wytwarzania energii elektrycznej i ciepłej pochodzącej ze źródeł odnawialnych wraz z ich podłączeniem do sieci dystrybucyjnej, Zwiększenie nakładów na budowę oraz modernizację sieci dystrybucyjnych umożliwiających przyłączenie jednostek wytwarzania energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych,	Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych
		4c	4.2 Efektywność energetyczna	99 678 823	Zwiększenie efektywności energetycznej i zmniejszenie emisji CO₂, Wspieranie kompleksowej termomodernizacji budynków użyteczności publicznej i budynków mieszkalnych, Zwiększenie nakładów w zakresie budowy i przebudowy jednostek	Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych Ilość zaoszczędzonej energii elektrycznej

Zidentyfikowane problemy/mocne strony	Zaplanowane działania			Przeznaczona alokacja środków UE (euro)	Spodziewane efekty	Wskaźniki rezultatu mierzące cele interwencji
	CT	PI	Działanie			
Obszarami posiadającymi największy potencjał uzyskania poprawy efektywności energetycznej są budynki (użyteczności publicznej, mieszkalne wielorodzinne) oraz ciepłownictwo. Pilnych działań na rzecz poprawy efektywności energetycznej wymagają także systemy oświetlenia zewnętrznego. Województwo mazowieckie zajmowało trzecie miejsce w kraju pod względem emisji zanieczyszczeń gazowych. Głównym źródłem zanieczyszczenia powietrza jest tzw. niska emisja (powierzchniowa), powstała w wyniku produkcji ciepła w paleniskach domowych i lokalnych kotłowniach węglowych oraz emisja liniowa generowana przez transport, wynika to po części z niskiego stopnia wykorzystania transportu publicznego. Dokonująca się w ostatnich latach przewaga inwestycji drogowych wpłynęła znacznie na przyrost liczby pojazdów samochodowych. O problemach z emisjami zanieczyszczeń gazowych świadczy fakt, iż do dnia 25 listopada 2013 r. w województwie przyjęto sześć programów ochrony powietrza. Mazowsze charakteryzuje się jedną z najdłuższych sieci ciepłowniczych w Polsce.		4e	4.3 Redukcja emisji zanieczyszczeń powietrza	245 402 514	wytwarzania energii elektrycznej i ciepła kogeneracji, Rozwój zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej w regionie, celem poprawy jakości powietrza, Ograniczenie niskiej emisji poprzez poprawę efektywności wytwarzania i dystrybucji ciepła,	Liczba pojazdów korzystających z miejsc postojowych w wybudowanych obiektach „parkuj i jedź” Powierzchnia podlegająca zmianie sposobu ogrzewania
Polska, w tym Mazowsze, należy do obszarów o stosunkowo małych zasobach wodnych. W wyniku zmian klimatu w regionie zauważa się nasilenie okresów niedoborów wody. Niska,	5	5b	5.1 Dostosowanie do zmian klimatu	15 239 159	Wzmocnienie infrastruktury związanej z małą retencją na Mazowszu oraz zabezpieczeniem spływu wód wezbraniowych,	Liczba ludności odnoszącej korzyści ze środków ochrony przeciwpowodziowej

Zidentyfikowane problemy/mocne strony	Zaplanowane działania			Przeznaczona alokacja środków UE (euro)	Spodziewane efekty	Wskaźniki rezultatu mierzące cele interwencji
	CT	PI	Działanie			
potencjalna zdolność retencyjna dominujących gleb piaszczystych powoduje występowanie na przemian susz i powodzi. Występujące w lecie wezbrania opadowe rzek są nieregularne. Intensywne wezbrania w regionie wodnym Środkowej Wisły mogą generować wysokie szkody i straty powodziowe. W województwie mazowieckim znaczna długość wałów przeciwpowodziowych wymaga odbudowy lub modernizacji. W województwie odnotowuje się najwięcej w kraju pożarów lasów. Istniejące instalacje instalacji przetwarzania odpadów komunalnych posiadają różną przepustowość oraz funkcjonują w różnym stanie zaawansowania technicznego i technologicznego. Wśród nich są duże, nowoczesne obiekty, ale są także instalacje o małej przepustowości, niespełniające wymogów ochrony środowiska i określonych standardów, przeznaczone do zamknięcia lub mogące pełnić funkcje jedynie instalacji zastępczych do czasu uruchomienia instalacji regionalnych. Znaczna część samorządów lokalnych ma trudności ze zorganizowaniem systemu selektywnego systemu zbierania odpadów komunalnych. Szczególnie cenne w krajowym i europejskim układzie przestrzennym są walory przyrodnicze związane z dolinami rzek, a także dużymi					Minimalizowanie skutków zmian klimatu poprzez sprawniejszą reakcję na zagrożenia naturalne,	Liczba ludności odnoszącej korzyści ze środków ochrony przed pożarami lasów
	6	6a	5.2 Gospodarka odpadami	4 460 938	Zwiększenie inwestycji w sektorze gospodarki odpadami zgodnie z hierarchią sposobu postępowania z odpadami, w celu wypełnienia zobowiązań wynikających z dyrektyw unijnych i WPGO,	Dodatkowe możliwości przerobowe w zakresie recyklingu odpadów Liczba osób objętych selektywnym zbieraniem odpadów
		6c	5.3 Dziedzictwo kulturowe	45 612 442	Wzmocnienie wzrostu regionalnego potencjału turystycznego poprzez ochronę obiektów zabytkowych, Zwiększenie dostępności do zasobów kultury poprzez ich rozwój i efektywne wykorzystanie,	Wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w objętych wsparciem obiektach dziedzictwa kulturalnego i naturalnego oraz stanowiących atrakcje turystyczne
		6d	5.4 Ochrona bioróżnorodności	3 043 616	Zachowanie i/lub zwiększenie różnorodności biologicznej regionu oraz ochrona dziedzictwa przyrodniczego,	Liczba wprowadzonych ponownie do środowiska (reintrodukowanych) młodych osobników chronionych gatunków fauny Powierzchnia siedlisk wspieranych w celu uzyskania lepszego statusu ochrony

Zidentyfikowane problemy/mocne strony	Zaplanowane działania			Przeznaczona alokacja środków UE (euro)	Spodziewane efekty	Wskaźniki rezultatu mierzące cele interwencji
	CT	PI	Działanie			
kompleksami leśnymi stanowiącymi pozostałości dawnych puszczy, tworzącymi dziś zwarte kompleksy leśne. Dzięki położeniu w centrum Polski oraz funkcjom metropolitalnym Warszawy województwo mazowieckie odgrywa znaczną rolę w generowaniu ruchu turystycznego. Potencjał rozwojowy sektora turystycznego stanowią cenne zasoby materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego regionu. Część zabytków nieruchomych jest zagrożonych lub utraciło swoją wartość. Ważnym atutem Mazowsza jest Warszawa, naturalnie generująca ruch turystyczny, który dzięki bogatej ofercie kulturalnej jest dystrybuowany na cały region. Jednak dysproporcje w rozwoju gospodarczym między Warszawą a resztą województwa znajdują odzwierciedlenie w zróżnicowanym stopniu rozwoju infrastruktury turystycznej i kulturowej. Region charakteryzuje się niską dostępnością do różnych form kultury. Dostęp do instytucji kultury i prezentowanej przez nie oferty rozłożony jest w województwie nierównomiernie. Niemniej, licznie występujące dobra kulturowe, stanowią istotny potencjał dla dalszego gospodarczego rozwoju regionu.						

Zidentyfikowane problemy/mocne strony	Zaplanowane działania			Przeznaczona alokacja środków UE (euro)	Spodziewane efekty	Wskaźniki rezultatu mierzące cele interwencji
	CT	PI	Działanie			
Najważniejszymi problemami zdrowotnymi zarówno w skali kraju, jak i województwa mazowieckiego są: choroby psychiczne, choroby układu krążenia, choroby nowotworowe, choroby układu kostno-stawowo-mięśniowego i choroby układu oddechowego. Należą one do głównych przyczyn niezdolności do pracy i umieralności. W województwie mazowieckim, podobnie jak w skali całej Polski, liczba osób w wieku produkcyjnym jak i przedprodukcyjnym będzie się zmniejszać w najbliższych latach, przy jednoczesnym systematycznym wzroście liczby osób w wieku poprodukcyjnym. Problemem ochrony zdrowia w województwie mazowieckim jest dostępność do nowoczesnego sprzętu i aparatury medycznej, niezbędnej do właściwego diagnozowania i leczenia pacjentów oraz konieczności modernizacji podmiotów leczniczych. W wymiarze terytorialnym, obszarem o stosunkowo dużym w skali całego województwa, ryzyku wykluczenia, w tym z przyczyn zdrowotnych, jest subregion radomski. W związku z reformami w sektorze zdrowia skutkującymi rosnącą rolą Podstawowej Opieki Zdrowotnej możliwy jest również wzrost potrzeb inwestycyjnych w tym obszarze.	9	9a	6.1 Infrastruktura ochrony zdrowia	147 873 236	Poprawienie dostępu do usług opieki zdrowotnej w zdiagnozowanych obszarach deficytowych przez wsparcie inwestycyjne infrastruktury,	Ludność objęta ulepszonymi usługami zdrowotnymi -
			6.3 Wsparcie ochrony zdrowia w ramach ZIT w związku z epidemią COVID-19	1 405 000		
Dynamiczny rozwój regionu wiąże się z występowaniem konfliktów przestrzennych		9b	6.2 Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych	64 618 711	Utrzymanie dostępu do podstawowych usług publicznych i wspieranie kompleksowych	Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach

Zidentyfikowane problemy/mocne strony	Zaplanowane działania			Przeznaczona alokacja środków UE (euro)	Spodziewane efekty	Wskaźniki rezultatu mierzące cele interwencji
	CT	PI	Działanie			
oraz kumulacją negatywnych zjawisk społeczno-gospodarczych. Koncentracja ich widoczna jest głównie w śródmieściach i na obrzeżach miast, ale także na obszarach wiejskich, na których w skutek negatywnych trendów demograficznych oraz transformacji systemowej nastąpiła marginalizacja społeczno-gospodarcza. Największe (poza Warszawą) miasta województwa Radom, Płock, Siedlce, Ostrołęka i Ciechanów to ośrodki z występującym natężeniem problemów, tracące swoje funkcje społeczno-gospodarcze. Obszary kryzysowe wymagające działań rewitalizacyjnych występują również na Obszarze Metropolitalnym Warszawy (OMW). W regionie znajdują się obszary zdegradowane będące pozostałością terenów postindustrialnych oraz obszary powojkowe, którym należy nadać nowe funkcje. Występowanie obszarów zdegradowanych w istotny sposób sprzężone jest ze stanem zdrowia, jakością życia i charakterystyką mieszkańców. Wpływa to na obniżenie atrakcyjności, niewłaściwą strukturę ekonomiczną, a także wykluczenie społeczne, wysoki poziom przestępczości oraz ogólnie niską jakość życia na wielu obszarach Mazowsza.					programów i mechanizmów rewitalizacyjnych, również w formule PPP, w celu tworzenia atrakcyjnych warunków do pracy i życia, Tworzenie i realizacja programów rewitalizacyjnych, jak też wdrożenie polityki w zakresie krajobrazu ukierunkowanej na ochronę i planowanie zgodnie z Europejską Konwencją Krajobrazową, Rewitalizacja zdegradowanych obszarów miasta, Poprawa warunków rozwoju obszarów zdegradowanych w wymiarze przestrzennym, społecznym, kulturowym i gospodarczym, Restrukturyzacja i rewitalizacja miast i innych obszarów tracących dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze,	

Zidentyfikowane problemy/mocne strony	Zaplanowane działania			Przeznaczona alokacja środków UE (euro)	Spodziewane efekty	Wskaźniki rezultatu mierzące cele interwencji
	CT	PI	Działanie			
Głównym problemem systemu transportowego województwa jest niezadowalający stan dróg stanowiących uzupełnienie sieci dróg krajowych, w szczególności leżących w sieci TEN-T. Drogi wojewódzkie w dużej części nie spełniają parametrów technicznych w zakresie szerokości jezdni oraz wymaganej nośności. Natężenie ruchu na niektórych drogach wojewódzkich przewyższa wielkości mierzone na wielu drogach krajowych. Stan bezpieczeństwa regionalnej infrastruktury drogowej, podobnie jak w całym kraju jest niski, co odzwierciedlają statystyki europejskie, w których Polska notowana jest na jednym z ostatnich miejsc. Niska jakość infrastruktury oraz niekompletność drogowej sieci transportowej regionu ogranicza wewnętrzną i zewnętrzną dostępność komunikacyjną. Pomimo realizacji wielu inwestycji drogowych usprawniających system transportowy i częściowej poprawy warunków podróży transportem samochodowym, nadal wewnętrzna dostępność potencjałowa województwa mieści się poniżej średniej europejskiej. Część powiatów znajduje się poza izochroną drogową 60 min. do miasta wojewódzkiego.	7	7b	7.1 Infrastruktura drogowa	179 326 961	Wzmocnienie spójności regionalnej sieci drogowej z siecią TEN-T oraz zwiększenie dostępności wewnętrznej i zewnętrznej regionu, Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej i konkurencyjności regionu, Zwiększenie dostępności transportowej oraz poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu i efektywności sektora transportowego poprzez tworzenie spójnego, zrównoważonego i przyjaznego użytkownikowi systemu transportowego w wymiarze krajowym, europejskim i globalnym, Zwiększenie konkurencyjności regionów oraz budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych,	-
		7d	7.2 Infrastruktura kolejowa	103 953 750	Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej i konkurencyjności regionu, Rozwój form transportu przyjaznych dla środowiska i mieszkańców, Ograniczanie negatywnego wpływu transportu na środowisko, Zwiększenie dostępności transportowej oraz poprawa	-

Zidentyfikowane problemy/mocne strony	Zaplanowane działania			Przeznaczona alokacja środków UE (euro)	Spodziewane efekty	Wskaźniki rezultatu mierzące cele interwencji
	CT	PI	Działanie			
Problemem jest również brak odpowiedniej liczba obwodnic w Warszawie oraz w pozostałych miastach regionu. Warszawa m.in. z powodu położenia w węźle TEN-T charakteryzuje się dużym obciążeniem ruchu, niską wydolnością sieci, ograniczoną przepustowością dróg, a także problemami w rozprowadzaniu ruchu na obszarze miasta, zwłaszcza z dróg wlotowych. Istotny element regionalnego systemu transportowego stanowi infrastruktura kolejowa. Jednak region charakteryzuje się jedną z najniższych w kraju długością linii kolejowych przypadających na 100 km² powierzchni. Oferta przewoźników połączenia regionalne, pomimo realizowanych inwestycji nie zaspokaja w pełni potrzeb przewozowych i oczekiwań podróżnych z uwagi na zbyt długi czas przejazdu, częstotliwość kursowania, stan techniczny większości eksploatowanego taboru, a także nie w pełni satysfakcjonujący stopień bezpieczeństwa.					bezpieczeństwa uczestników ruchu i efektywności sektora transportowego poprzez tworzenie spójnego, zrównoważonego i przyjaznego użytkownikowi systemu transportowego w wymiarze krajowym, europejskim i globalnym, Zwiększenie konkurencyjności regionów oraz budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych,	
Województwo mazowieckie jest regionem o największym w kraju potencjale demograficznym. Wysokiemu potencjałowi demograficznemu towarzyszy wysoka liczba bezrobotnych. Mazowsze wyróżnia się najwyższą w Polsce liczbą zarejestrowanych bezrobotnych.	8	8i	8.1 Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych przez PUP i przeciwdziałanie skutkom epidemii COVID-19	104 192 977	Zwiększenie wskaźnika zatrudnienia poprzez zatrudnienie osób pozostających bez pracy, Zwiększenie uczestnictwa osób z grup będących w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy w celu dostosowania podaży do popytu. Zmniejszenie segmentacji na rynku pracy poprzez	Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, po opuszczeniu programu Liczba osób z niepełnosprawnością pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)

Zidentyfikowane problemy/mocne strony	Zaplanowane działania			Przeznaczona alokacja środków UE (euro)	Spodziewane efekty	Wskaźniki rezultatu mierzące cele interwencji
	CT	PI	Działanie			
Niepokojącą sytuacją, wpływającą negatywnie na potencjał Mazowsza jest pogorszenie warunków demograficznych – spadek liczby mieszkańców, zmniejszanie liczby ludności w wieku produkcyjnym. Biorąc pod uwagę terytorialny aspekt rynku pracy należy wskazać bardzo wysokie zróżnicowanie stopy bezrobocia między subregionami i powiatami. W wyniku analizy struktury niewykorzystanych zasobów mazowieckiego rynku pracy wyodrębniono grupy osób powyżej 29 r. ż., będące w szczególnie trudnej sytuacji na rynku zwane dalej grupami defaworyzowanymi, a mianowicie: osoby długotrwale bezrobotne, osoby w wieku powyżej 50 roku życia, osoby o niskich kwalifikacjach, kobiety w związku z niskim wskaźnikiem zatrudnienia kobiet, osoby z niepełnosprawnościami. Mała dostępność do żłobków utrudnia osobom sprawującym opiekę nad dziećmi do lat 3 powrót do zatrudnienia. Zjawiskiem mającym wpływ na regionalny rynek pracy są ogólne tendencje migracyjne. Problemem horyzontalnym jest lokalizacja miejsc pracy w stolicy regionu i powiatach okołowarszawskich.					zatrudnienie i samozatrudnienie osób bezrobotnych i poszukujących będących w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy, Zwiększenie udziału kobiet pracowników starszych i osób niepełnosprawnych w rynku pracy poprzez ustanowienie ich grupami defaworyzowanymi na mazowieckim rynku pracy, Tworzenie nowych miejsc pracy dla osób z grup będących w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy w istniejących już przedsiębiorstwach i w ramach samozatrudnienia, Przeciwdziałanie negatywnym skutkom epidemii COVID-19 poprzez ochronę istniejących miejsc pracy,	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje lub kompetencje po opuszczeniu programu Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej
			8.2 Aktywizacja zawodowa osób nieaktywnych zawodowo	3 254 235		Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, po opuszczeniu programu Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje lub kompetencje po opuszczeniu programu
		8iv	8.3 Ułatwianie powrotu do aktywności zawodowej osób sprawujących opiekę nad dziećmi do lat 3	33 254 843	Zwiększenie udziału kobiet w rynku pracy poprzez tworzenie warunków do zapewnienia opieki nad dziećmi do lat 3 na mazowieckim rynku pracy,	Liczba osób, które powróciły na rynek pracy po przerwie związanej z urodzeniem/wychowaniem dziecka lub utrzymały zatrudnienie po opuszczeniu programu Liczba osób pozostających bez pracy, które znalazły pracę lub poszukują pracy po opuszczeniu programu
	9	9i	9.1 Aktywizacja społeczno-zawodowa	78 247 743	Zwiększenie szans na włączenie społeczne osób wykluczonych przez	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem

Zidentyfikowane problemy/mocne strony	Zaplanowane działania			Przeznaczona alokacja środków UE (euro)	Spodziewane efekty	Wskaźniki rezultatu mierzące cele interwencji
	CT	PI	Działanie			
Na Mazowszu wykluczeniem zagrożona jest ok. 1/5 ludności, a 14% należy uznać za faktycznie wykluczoną. Głównymi problemami są ubóstwo i bezrobocie. Na kolejnych miejscach są długotrwała i ciężka choroba, niepełnosprawność, a następnie bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, ochrona macierzyństwa lub wielodzietność, alkoholizm i narkomania, bezdomność, opuszczenie zakładu karnego. W regionie występuje niski wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych. Zwiększenie skuteczności wsparcia osób wykluczonych zależy od efektywniejszej współpracy instytucji pomocy i integracji społecznej z instytucjami rynku pracy. Potrzebna jest pomoc dla rodzin wielodzietnych, niepełnoletnich matek i osób samotnie wychowujących dzieci. Wykluczenie społeczne to nie tylko wykluczenie z życia społeczno-gospodarczego spowodowane ubóstwem, ale także wykluczenie z dostępu do usług publicznych, dlatego istotnymi zagadnieniami są system wspierania rodziny, organizowanie pieczy zastępczej, usługi społeczne. Najważniejsze problemy w zakresie wsparcia rodzin to: niewystarczający zakres usług na rzecz planowania rodziny i wzmacniania			osób wykluczonych i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu		wielosektorowe, zindywidualizowane działania, Zapobieganie zjawisku ubóstwa poprzez wspieranie rodzin zagrożonych ubóstwem,	społecznym, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy po opuszczeniu programu Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)
		9iv	9.2 Usługi społeczne i usługi opieki zdrowotnej	82 963 382	Zwiększenie dostępności usług społecznych, deinstytucjonalizacja usług, uwzględnienie rosnących potrzeb na usługi, Zwiększenie zatrudnialności zdrowych członków rodzin osób niepełnosprawnych i innych osób zależnych dzięki zapewnieniu opieki dziennej nad osobami zależnymi, Zapobieganie wykluczeniu przez działania na rzecz dzieci i rodzin zagrożonych dysfunkcją oraz wspieranie systemu pieczy zastępczej, Zapobieganie wykluczeniu z powodów zdrowotnych, poprzez poprawę dostępu do usług opieki zdrowotnej,	Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług społecznych istniejących po zakończeniu projektu Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które opuściły opiekę instytucjonalną na rzecz usług społecznych świadczonych w społeczności lokalnej w programie Liczba utworzonych w programie miejsc świadczenia usług asystenckich i opiekuńczych istniejących po zakończeniu projektu Liczba utworzonych w programie miejsc świadczenia usług w mieszkaniach wspomaganych i

Zidentyfikowane problemy/mocne strony	Zaplanowane działania			Przeznaczona alokacja środków UE (euro)	Spodziewane efekty	Wskaźniki rezultatu mierzące cele interwencji
	CT	PI	Działanie			
umiejętności społeczno-wychowawczych oraz terapii i mediacji, niedobór usług na rzecz wspierania rodziny, w tym rodzin wspierających i asystentów rodzin. Brakuje placówek wsparcia dziennego – edukacyjnych, specjalistycznych, interwencyjnych, terapeutycznych. Na zagadnienia związane z wykluczeniem społecznym wpływa demografia. Głównym demograficznym problemem Mazowsza jest starzenie się ludności oraz niewystarczająca dostępność usług społecznych, w tym opiekuńczych. Jedną z przyczyn wykluczenia społecznego jest zły stan zdrowia. Problemy zdrowotne u dzieci i młodzieży wynikające z wad wrodzonych i nabytych, w tym m.in. z zaburzeń ośrodkowego układu nerwowego, takich jak mózgowie porażenie dziecięce i autyzm, choroby i zaburzenia psychiczne, w szczególności nerwice, upośledzenie słuchu, wzroku, czy mowy powodują wykluczenie społeczne zarówno dziecka, jak też rodziców. Problemem w wymiarze demograficznym, z uwagi na rosnącą liczbę osób powyżej 65 roku życia, jest zapewnienie właściwej opieki nad osobami potrzebującymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, w tym osobami starszymi. Niezadowalający rozwój ekonomii społecznej, na co wpłynęły m.in.: ukierunkowanie wsparcia na tworzenie spółdzielni socjalnych, które nie są						chronionych istniejących po zakończeniu projektu Liczba utworzonych w programie miejsc świadczenia usług wspierania rodziny i pieczy zastępczej istniejących po zakończeniu projektu Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług zdrowotnych, istniejących po zakończeniu projektu
		9v	9.3 Rozwój ekonomii społecznej	9 697 308	Zwiększenie roli PES w działaniach z zakresu aktywnej integracji, Rozwój sektora ekonomii społecznej przez tworzenie nowych PES i wspieranie istniejących, Aktywizowanie lokalnych społeczności w działaniach w zakresie integracji społecznej, Wzmocnienie sektora ekonomii społecznej przez zapewnienie usług wspierających i koordynowanie jego działalności,	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych

Zidentyfikowane problemy/mocne strony	Zaplanowane działania			Przeznaczona alokacja środków UE (euro)	Spodziewane efekty	Wskaźniki rezultatu mierzące cele interwencji
	CT	PI	Działanie			
odpowiednie dla wszystkich grup, braki we wsparciu dla istniejących PES, niewystarczająca kompleksowość wsparcia PES, relacje z samorządami lokalnymi, słabe powiązania ekonomii społecznej z innymi obszarami polityki publicznej na poziomie lokalnym, niechęć do ekonomizacji działalności w organizacjach pozarządowych, zbyt niska jakość usług OWES. Ubóstwo i wykluczenie społeczne są zróżnicowane terytorialnie.						
Wyniki egzaminów zewnętrznych wskazują, że uczniowie mazowieckich szkół odnoszą najwyższe wyniki względem uczniów z innych województw. Jednocześnie wyzwaniem dla edukacji jest zróżnicowana sytuacja uczniów (wynikająca z miejsca zamieszkania, pochodzenia społecznego, poziomu wykształcenia rodziców, statusu materialnego, a także niepełnosprawności i zaburzeń rozwojowych) oraz wyposażenie ich w zestaw kompetencji kluczowych pozwalających na kontynuację edukacji zgodną z możliwościami, niezależenie od pochodzenia społecznego. Poziom uprzedzszkolnienia jest silnie zróżnicowany przestrzennie. Poza tym widoczny jest ograniczony udział dzieci z rodzin o niskim statusie ekonomicznym w płatnych zajęciach dodatkowych.	10	10i	10.1 Kształcenie i rozwój dzieci i młodzieży	82 770 714	Upowszechnienie edukacji przedszkolnej, Wspieranie kształcenia ogólnego,	Liczba szkół i placówek systemu oświaty wykorzystujących sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych Liczba szkół, w których pracowni przedmiotowe wykorzystują doposażenie do prowadzenia zajęć edukacyjnych Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe lub umiejętności uniwersalne po opuszczeniu programu Liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu
		10iii	10.2 Upowszechnianie kompetencji kluczowych wśród osób dorosłych	15 178 270	Zwiększenie uczestnictwa osób dorosłych w uczeniu się przez całe życie i zwiększenie szans tych osób na rynku pracy,	Liczba osób o niskich kwalifikacjach, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły

Zidentyfikowane problemy/mocne strony	Zaplanowane działania			Przeznaczona alokacja środków UE (euro)	Spodziewane efekty	Wskaźniki rezultatu mierzące cele interwencji
	CT	PI	Działanie			
Wielkość miejscowości, w której zlokalizowana jest szkoła różnicuje wyniki uczniów, co zagraża spójności społecznej. Zasadniczym problemem są nierówności w dostępie do edukacji między młodzieżą miast i wsi oraz uwarunkowania społeczne. Pracodawcy zwracają uwagę na niedostosowanie/brak kompetencji miękkich, kluczowych na rynku pracy, czyli m.in. umiejętności językowych, wykorzystania nowych technologii, umiejętności pracy zespołowej, itp. Nieefektywna współpraca szkół z pracodawcami, nieodpowiednie wyposażenie warsztatowe przekładają się na dalszy proces dydaktyczny ucznia i w efekcie na posiadane umiejętności oraz zdolność do zatrudnienia. Wyzwaniem staje się zwiększenie stopnia uczestniczenia osób dorosłych w kształceniu i szkoleniu. Jednocześnie zmiany demograficzne, tj. starzenie się społeczeństwa, wymaga dostosowywania m.in. oferty edukacyjnej do potrzeb tej rosnącej grupy.						kompetencje po opuszczeniu programu Liczba osób w wieku 50 lat i więcej, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu Liczba osób w wieku 25 lat i więcej, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu
		10iv	10.3 Doskonalenie zawodowe	62 602 630	Zwiększenie efektywności i skuteczności kształcenia zawodowego młodzieży i dostosowanie do potrzeb rynku pracy oraz gospodarki opartej na wiedzy, Zwiększenie uczestnictwa osób dorosłych w kształceniu i szkoleniu mające na celu nabywanie i podnoszenie kwalifikacji/wykształcenia i zwiększenie szans na rynku pracy,	Liczba nauczycieli kształcenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego wykorzystujących doposażenie zakupione dzięki EFS Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe lub umiejętności uniwersalne po opuszczeniu programu Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje w ramach pozaszkolnych form kształcenia
Dotychczasowe podjęte działania pozwoliły na zwiększenie efektywności energetycznej, jednak w dalszym ciągu obszar ten wykazuje duże zapotrzebowanie.	13	13i	12.1 REACT-EU dla termomodernizacji budynków użyteczności	15 090 762	zwiększenie efektywności energetycznej i zmniejszenie emisji CO ₂ ,	Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych

Zidentyfikowane problemy/mocne strony	Zaplanowane działania			Przeznaczona alokacja środków UE (euro)	Spodziewane efekty	Wskaźniki rezultatu mierzące cele interwencji
	CT	PI	Działanie			
Znaczący potencjał możliwości poprawy efektywności energii upatrywany jest w sektorze budynków użyteczności publicznej. W kontekście zapotrzebowania na energię (w szczególności ciepłą) w dalszym ciągu kluczowe znaczenie ma węgiel. Sprzyja to występowaniu zjawiska niskiej emisji i związanym z tym przekroczeniom standardów jakości powietrza.			publicznej na Mazowszu		wspieranie kompleksowej termomodernizacji budynków użyteczności publicznej i budynków mieszkalnych, zwiększenie nakładów w zakresie budowy i przebudowy jednostek wytwarzania energii elektrycznej i ciepła kogeneracji,	
Priorytetowym, zidentyfikowanym problemem będzie dostosowanie sektora ochrony zdrowia do zapisów znowelizowanych aktów prawnych, narzucających wprowadzenie we wszystkich podmiotach leczniczych wyłącznie elektronicznego systemu dokumentacji medycznej. Kolejnym problemem jest wzmocnienie wykorzystania przez administrację publiczną potencjału rozwiązań informatycznych w obszarze e-usług. Procesy decyzyjne i inwestycyjne wymagają dostępu do zintegrowanych i zharmonizowanych zbiorów danych tworzących regionalną infrastrukturę informacji przestrzennej. Jedną z najpilniejszych potrzeb jest rozwój internetowych platform kulturalnych, umożliwiających tworzenie nowych form przekazu i udostępnianie kultury on-line.			12.2 REACT-EU dla e-usług na Mazowszu	14 757 885	podniesienie poziomu liczby oraz jakości usług elektronicznych, w szczególności w obszarach: e-administracji, geoinformacji, e-zdrowia, e-kultury,	-

Źródło: opracowanie własne.

Już przed realizacją Programu, w ramach ewaluacji ex ante¹, logika ta została oceniona pozytywnie. Wskazano, że diagnoza jest trafna i obejmuje najważniejsze problemy województwa mazowieckiego. Przewidziana alokacja odzwierciedla rangę celów szczegółowych – czyli priorytetyzację celów z punktu widzenia potrzeb rozwojowych regionu.

Na podstawie analizy Priorytetów Inwestycyjnych, w ramach których realizowane będą Cele Tematyczne, oraz w oparciu o analizę teorii społeczno-ekonomicznych oraz dowodów empirycznych, stwierdzono również, iż zaproponowana w projekcie logika interwencji umożliwi realizację założonych celów rozwojowych.

Niewątpliwie na taką wysoką ocenę otrzymaną w ramach ewaluacji ex ante wpływ miało uwzględnienie przez Instytucję Zarządzającą wszelkich zaleceń i rekomendacji powstałych w trakcie realizacji badania.

W połowie realizacji RPO WM 2014-2020 dokonano ponownej oceny diagnozy społeczno-gospodarczej województwa zawartej w Programie (pod kątem zmian i aktualności potrzeb rozwojowych) oraz weryfikacji przyjętej logiki interwencji RPO WM 2014-2020².

Przeprowadzona w ramach badania analiza diagnozy społeczno-gospodarczej województwa wykazała, iż zdecydowana większość wyzwań sformułowanych w RPO WM 2014-2020 pozostawała trafna i odpowiadała potrzebom sygnalizowanym przez interesariuszy Mazowsza. Mazowsze punktem odniesienia czyni często lepiej rozwinięte regiony Europy, dlatego tak sformułowane potrzeby rozwojowe pozostają aktualne.

Analogicznie, weryfikacja przyjętej logiki interwencji nie wykazała istnienia obszarów, w których powiązania pomiędzy zidentyfikowanymi wyzwaniami, a planowanymi działaniami zaradczymi były ocenione jako niezasadne. Jedynie w kilku priorytetach inwestycyjnych wskazano możliwość silniejszego ukierunkowania dalszego wsparcia (np. terytorialnie, względem określonych grup społecznych). Zespół badawczy nie uznał tego za istotną kwestię i nie rekomendował w tym zakresie żadnych zmian w Programie.

Badania ewaluacyjne przeprowadzane na finalnym etapie realizacji RPO WM 2014-2020 zderzały zaplanowaną logikę interwencji z osiągniętymi rezultatami i efektami w wyniku realizacji Programu.

¹ Wykonanie usługi doradczej i badania ewaluacyjnego „Ewaluacja ex-ante Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2014-2020”, Ecorys Polska Spółka z o.o. i Agrotec Polska Sp. z o.o., 2013 r.

² Ewaluacja mid-term dot. postępu rzeczowego RPO WM 2014-2020 dla potrzeb przeglądu śródkresowego, w tym realizacji zapisów ram i rezerwy wykonania, ECORYS Polska Sp. z o.o. i EVALU Sp. z o.o., maj 2019 r.

W obszarze działań rewitalizacyjnych badanie³ potwierdziło, że zaproponowana logika interwencji w pełni odpowiadała na zdiagnozowane potrzeby w regionie i umożliwiła realizację celów sformułowanych w Programie. Szeroki katalog działań możliwych do realizacji w ramach RPO WM, obejmujący działania ukierunkowane na zagospodarowanie przestrzeni i budynków, w tym także wielorodzinnych budynków mieszkaniowych, wynikały wprost z potrzeb zdiagnozowanych w województwie. Dzięki temu zaproponowana w Programie logika interwencji umożliwiła podjęcie przedsięwzięć zmierzających do realizacji celu, jakim było ożywienie obszarów zmarginalizowanych poprzez przywrócenie lub nadanie im nowych funkcji społeczno-gospodarczych. Wskazano jednakże, że nieadekwatnym rozwiązaniem w ramach RPO WM 2014-2020 było przyjęcie wspólnej puli środków dla gmin miejskich i wiejskich oraz brak rozróżnienia specyfiki poszczególnych typów gmin. Takie same warunki wsparcia oraz typy projektów możliwe do realizacji spowodowały brak możliwości realizacji części projektów na obszarach wiejskich.

Przeprowadzone badanie w obszarze usług społecznych i aktywnej integracji w województwie mazowieckim⁴, wskazuje, że podjęcie interwencji RPO WM 2014-2020 poprzedzone zostało szczegółową analizą sytuacji regionu. Zgodnie z logiką interwencji Programu zaplanowane i wdrożone działania stanowiły bezpośrednią odpowiedź na identyfikowane problemy i wyzwania występujące w województwie mazowieckim, w tym na specyficzne potrzeby i problemy grup zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Wskazano natomiast, że w perspektywie finansowej 2021-2027 sytuacja może ulec pogorszeniu dla osób dotkniętych ubóstwem lub ryzykiem ubóstwa, bezrobociem, bezradnością w sprawach wychowawczych, uzależnionych, w kryzysie bezdomności, migrantów, mniejszości narodowych i etnicznych oraz dla rodziny, dzieci, osób z niepełnosprawnościami i szczególnymi potrzebami, seniorów, osób z zaburzeniami psychicznymi, ofiar przemocy. Dlatego w tym okresie należałoby zaakcentować przedsięwzięcia ich wspierające.

Duża trafność i skuteczność wsparcia RPO WM 2014-2020 wykazana została w badaniu w zakresie opieki nad dzieckiem do lat 3 i usług opiekuńczo-wychowawczych dla dzieci w wieku przedszkolnym⁵. Wsparcie odpowiadało na potrzeby województwa i w chwili przeprowadzania badania pozostawało aktualne. Badanie wskazało, że pomimo prognozowanego spadku liczby dzieci na obszarze województwa zapotrzebowanie na usługi z tego zakresu nie spadnie. Obserwuje się bowiem niewielki odsetek dzieci objętych opieką żłobkową. Negatywne trendy w tym zakresie obserwuje się przede wszystkim na obszarach wiejskich. Dlatego zaleca się, by w latach 2021-2027 kontynuować wsparcie na rzecz tworzenia i rozwoju miejsc opieki nad dziećmi do lat 6.

³ Wpływ działań rewitalizacyjnych z perspektywy 2014-2020 na jakość życia mieszkańców gmin województwa mazowieckiego”, ECORYS Polska Sp. z o.o., Instytut Rozwoju Miast i Regionów, grudzień 2022 r.

⁴ Wpływ RPO WM 2014-2020 na poprawę dostępności usług społecznych w województwie mazowieckim, EU-CONSULT Sp. z o.o., 2022 r.

⁵ „Ewaluacja Działań podejmowanych w zakresie opieki nad dzieckiem do lat 3 i usług opiekuńczo-wychowawczych dla dzieci w wieku przedszkolnym w ramach RPO WM 2014-2020”, EU-CONSULT sp. z o.o., 2021

Wyniki badania wsparcia w zakresie poprawy warunków dla rozwoju MŚP w województwie mazowieckim⁶ pokazały, iż interwencja w pełni odpowiada zapotrzebowaniu przedsiębiorstw z sektora MŚP i powinna być kontynuowana w kolejnej perspektywie finansowej obejmującej lata 2021-2027. Zwiększony nacisk na wykorzystanie działalności B+R w gospodarce stanowił próbę rozwiązania problemów gospodarki województwa mazowieckiego związanych z ograniczonym zakresem prac badawczo-rozwojowych podejmowanych przez przedsiębiorstwa, niskim poziomem wdrażania innowacji oraz niskim poziomem nakładów niepublicznych na badania i rozwój. Deklarowanymi przez beneficjentów bezpośrednimi efektami wsparcia było znaczące podniesienie poziomu zaspokojenia ich potrzeb w obszarach wzrostu innowacyjności, konkurencyjności i adaptacyjności. Cele interwencji w zakresie poprawy rozwoju MŚP na Mazowszu, internacjonalizacji MŚP oraz wprowadzania innowacji w MŚP, wpisują się w ogólne trendy i potrzeby dotyczące z wzrostu innowacyjności i pozostają aktualne. Wyniki przeprowadzonego badania nie wskazują na potrzebę dokonywania gruntownych zmian w interwencji oferowanej dotychczas. Oferowane wsparcie wpisuje się w potrzeby mazowieckich przedsiębiorstw, uwzględniając ich różnorodność.

Również badanie w obszarze rozwoju e-usług w województwie mazowieckim⁷ pokazało, że realizowane inwestycje należy ocenić jako trafne względem zidentyfikowanych w regionie potrzeb. Wykazano, że wsparcie w dużym stopniu wpisuje się w wizję, cele i priorytety zawarte w dokumentach strategicznych województwa mazowieckiego.

Badanie ewaluacyjne działań podejmowanych na rzecz edukacji w ramach RPO WM 2014-2020⁸, potwierdza pozytywną ocenę trafności oferowanego wsparcia wobec potrzeb regionu w zakresie edukacji przedszkolnej, kształcenia ogólnego, kształcenia zawodowego oraz edukacji osób dorosłych. Należy pamiętać, iż wsparcie oferowane w ramach RPO WM jest jedynie uzupełnieniem działań systemowych realizowanych w ramach polityki państwa. Dlatego, mimo że wsparcie oferowane w ramach RPO WM co do zasady jest trafne, to nie odpowiada na wszystkie zidentyfikowane problemy w danym obszarze.

Badanie ewaluacyjne uczestników projektów znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy w województwie mazowieckim⁹ wykazało wysoką użyteczność i trafność udzielonego wsparcia zarówno do potrzeb osób pracujących jak i potrzeb przedsiębiorców funkcjonujących na mazowieckim rynku pracy.

⁶ „Ocena wpływu działań podjętych w ramach RPO WM 2014-2020 nakierowanych na ulepszenie warunków dla rozwoju MŚP”, ECORYS Polska Sp. z o.o., 2020 r.

⁷ Ocena wpływu RPO WM 2014-2020 na rozwój i wykorzystanie e-usług w województwie mazowieckim, EU-CONSULT sp. z o.o. 2020 r.

⁸ Ewaluacja działań podejmowanych na rzecz edukacji w ramach RPO WM 2014-2020, Openfield Sp. z o.o., IPC Instytut Badawczy Sp. z o.o., 2019 r.

⁹ Ocena wpływu wsparcia kierowanego do osób w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy w województwie mazowieckim na ich sytuację po zakończeniu udziału w projekcie, EU-CONSULT sp. z o.o. 2019 r.

Pokazany powyżej przegląd dotychczas zrealizowanych badań ewaluacyjnych jednoznacznie pokazuje, że zaplanowana logika wsparcia w ramach RPO WM 2014-2020 była trafna pod względem potrzeb i wyzwań województwa mazowieckiego. Można również stwierdzić, że w sposób adekwatny zaplanowane zostały wielkości nakładów finansowych, aby możliwe było osiągnięcie spodziewanych efektów realizacji interwencji. W konsekwencji logika wsparcia umożliwiła realizację celów sformułowanych w Programie.

Podział ilościowy i jakościowy środków między Cele Tematyczne i Priorytety Inwestycyjne został zdeterminowany wymogami koncentracji tematycznej UP, zaś minimalne poziomy koncentracji środków zostały określone przez Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju indywidualnie dla każdego regionalnego programu operacyjnego na podstawie zapisów UP.

RPO WM 2014-2020 koncentruje środki finansowe następująco:

- na wsparcie działań zintegrowanych na rzecz zrównoważonego rozwoju miejskiego w ramach ZIT – w wysokości 169 406 969 euro (na podstawie art. 7(4) rozporządzenia 1301/2013),
- na wspieranie sfery B+R i innowacji oraz rozwoju MŚP i zwiększenia efektywności energetycznej, wykorzystania OZE – w wysokości 65% alokacji EFRR, w tym 25% alokacji EFRR na cele związane z efektywnością energetyczną i OZE,
- na promowanie włączenia społecznego i walkę z ubóstwem – w wysokości 31% alokacji (na podstawie art. 4(2) rozporządzenia 1304/2013),
- na obszary wiejskie – w wysokości minimum 11% alokacji Programu,
- na cele mitygacji i adaptacji do zmian klimatu – w wysokości minimum 18,63% alokacji Programu,
- na pomoc techniczną – w wysokości 72 991 719 euro, tj. 3,5% alokacji Programu (na podstawie art. 119(2) rozporządzenia 1303/2013),
- na dodatkowe wsparcie dla obszarów województwa znajdujących się w trudnej sytuacji społecznej i gospodarczej (co do zasady cały obszar województwa bez Warszawy) - środki EFS przekazane na poziom regionalny w ramach transferu (ok. 180 mln euro).

Powyższe dane (oprócz limitu na cele mitygacji i adaptacji do zmian klimatu) nie uwzględniają środków pochodzących z mechanizmu REACT-EU. Środki te stanowią dodatkową alokację dla Polski w ramach Polityki Spójności. Celem instrumentu jest finansowanie działań związanych z odpowiedzią na kryzys wywołany pandemią COVID-19, przede wszystkim poprzez realizację strategicznych celów UE, tj. zielonej i cyfrowej transformacji.

Koncentracja środków wynika z minimalnych poziomów wskazanych w Umowie Partnerstwa. Wypracowana została również w wyniku ewaluacji ex ante Programu. W szczególności, ewaluator sugerował zwiększenie stopnia koncentracji tematycznej w obszarach wsparcia objętych celami tematycznymi 6, 7 i 8, co zostało uwzględnione przez IZ w trakcie prac nad programem. Dzięki temu możliwe będzie osiągnięcie bardziej widocznych efektów.

Jak wykazano wcześniej poprawna identyfikacja potrzeb społeczno-ekonomicznych w regionie przełożyła się na trafność zaproponowanych celów szczegółowych programu, które adresują identyfikowane problemy i wyzwania rozwojowe. Na poszczególne obszary wsparcia przeznaczone zostały adekwatne zasoby finansowe.

Polityka terytorialna w ramach RPO WM 2014-2020 oparta jest przede wszystkim na realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla m.st. Warszawy i jej obszaru funkcjonalnego. Zaproponowane w ZIT wsparcie z założenia powinno pozwolić na wzmocnienie potencjałów rozwojowych i wzrost konkurencyjności obszaru, na którym będą one realizowane. Koncepcja ta wpisuje się w założenia polityki regionalnej dla Obszaru Strategicznej Interwencji (OSI) bieguna wzrostu, przedstawionej w Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030.

W skład ZIT WOF na Mazowszu wchodzi 40 jednostek samorządu terytorialnego, które podpisały porozumienie o współpracy w zakresie realizacji ZIT: Miasto stołeczne Warszawa, a także gminy: Błonie, Brwinów, Czosnów, Góra Kalwaria, Grodzisk Mazowiecki, Halinów, Izabelin, Jabłonna, Jaktorów, Józefów, Karczew, Kobyłka, Konstancin-Jeziorna, Legionowo, Leszno, Lesznowola, Łomianki, Marki, Michałowice, Milanówek, Nadarzyn, Nieporęt, Nowy Dwór Mazowiecki, Otwock, Ożarów Mazowiecki, Piaseczno, Piastów, Podkowa Leśna, Pruszków, Radzymin, Raszyn, Stare Babice, Sulejów, Wiązowna, Wieliszew, Wołomin, Ząbki, Zielonka, Żyrardów.

Strategię ZIT WOF skoncentrowano na osiągnięciu trzech celów:

- zwiększenie dostępności usług publicznych;
- rozwój sieci powiązań gospodarczych;
- poprawa jakości przestrzeni.

Na finansowanie ZIT zostanie wydzielona kwota w wysokości min. 167,1 mln euro (7,99% środków RPO WM 2014-2020). Projekty umocowane w Strategii ZIT WOF zostaną skoncentrowane w ramach PI: 2c, 3a, 3b, 4e, 8iv, 10i, 10iv.

Uzupełnieniem podejścia terytorialnego są:

1. Wsparcie regionalnych OSI problemowych poprzez regionalne inwestycje terytorialne dla 5 subregionów (NTS 3): ciechanowskiego, płockiego, ostrołęckiego, siedleckiego i radomskiego poprzez preferencje lub konkursy dedykowane. Pozwoli to na zwiększenie szans rozwojowych tych obszarów, m.in. poprzez zwiększenie ich dostępności komunikacyjnej lub dostępu na nich do usług.
2. Preferencje dla projektów partnerskich bez ograniczenia terytorialnego i tematycznego. Projekty partnerskie włączają lokalne społeczności, w tym LGD w inicjatywy stymulujące rozwój społeczno-gospodarczy, w sposób komplementarny z zapisami lokalnych dokumentów strategicznych oraz wzmacniają rolę i współodpowiedzialność za procesy rozwojowe obywateli reprezentowanych przez środowisko organizacji społecznych.
3. Preferencje dla obszarów wiejskich, na które łącznie przeznaczone zostanie min. 11% alokacji Programu.

Zastosowanie wymienionych rozwiązań z założenia powinno pozwolić na skoordynowanie działań, osiągnięcie celów i wskaźników przyjętych dla poszczególnych osi, a także na uzyskanie efektów synergii, co w rezultacie przełoży się na lepsze efekty podejmowanych działań, a tym samym poprawę spójności terytorialnej.

W ramach ewaluacji ex ante RPO WM 2014-2020¹⁰, cel i sposób zastosowanie podejścia terytorialnego w Programie jest właściwy i wyczerpujący. Zdaniem ewaluatora wskazuje to na przemyślany i właściwy sposób łączenia podejścia tematycznego (sektorowego) i przestrzennego. Wykorzystanie w RPO ZIT i RIT ocenione zostało jako słuszne, a integracja w podejściu tematycznym właściwa.

W trakcie realizacji RPO WM 2014-2020 ocenie poddany został sposób wdrażania zintegrowanego podejścia do rozwoju terytorialnego w ramach instrumentów oraz skuteczność dotychczasowej realizacji przyjętych założeń¹¹.

W wyniku badania stwierdzono, że wskazane obszary problemowe i zaplanowane w oparciu o nie typy interwencji wzmacniają potencjał endogenny obszaru poprzez podniesienie jakości życia, zwiększenie dostępności usług publicznych oraz poprawę warunków gospodarczych dla licznych przedsiębiorstw Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego. Zwiększają one konkurencyjność obszaru poprzez czynienie z niego miejsca atrakcyjnego do pracy i zamieszkania, tworzenie warunków przyjaznych dla inwestorów i przedsiębiorców, rozwój form transportu przyjaznych dla środowiska i mieszkańców, wzmacnianie funkcji metropolitalnych Warszawy, pozostając przy tym w zgodności z zapisami Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2030 Innowacyjne Mazowsze.

Ocena dokonana na podstawie dokumentów analitycznych i realizowanych badań terenowych pozwala na stwierdzenie, że diagnoza ukształtowania geograficznego zarówno ZIT, jak i RIT była trafna, oparta na tendencjach odpowiadających priorytetom rozwojowym i wyzwaniom.

W podejściu zintegrowanym RPO WM 2014-2020 zidentyfikowano silne centrotwórcze oddziaływanie realizowanych projektów na wzmocnienie głównych ośrodków w Warszawskim Obszarze Funkcjonalnym oraz w każdym z OSI. Tendencja ta pozostaje w zgodności z kierunkiem polityki rozwoju na szczeblu krajowym i regionalnym. Nacisk położony w RIT subregionów ostrołęckiego, ciechanowskiego, płockiego i siedleckiego na zwiększenie dostępności komunikacyjnej subregionalnych centrów odpowiada na jeden z największych deficytów rozwojowych Mazowsza.

¹⁰ Wykonanie usługi doradczej i badania ewaluacyjnego „Ewaluacja ex-ante Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2014-2020”, Ecorys Polska Spółka z o.o. i Agrotec Polska Sp. z o.o., 2013 r.

¹¹ Ewaluacja bieżąca wdrażania zintegrowanego podejścia do rozwoju terytorialnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020, EVALU Sp. z o.o., 2018 r.

Wstępna sugestia zastosowania poszczególnych form wsparcia w ramach RPO WM nastąpiła w ramach ewaluacji ex ante Programu¹². Zaproponowano wówczas, aby w przypadku 9 priorytetów inwestycyjnych przewidzieć zastosowanie instrumentów zwrotnych (pożyczki i/lub poręczenia) w stosunku do wszystkich lub niektórych rodzajów projektów, jakie będą składali beneficjenci. Były to następujące priorytety: 1b, 3a, 3c, 2c, 4a, 4c, 9b, 8iii oraz 8v. W pozostałych 15 priorytetach miało być stosowane tylko wsparcie dotacyjne.

Przed rozpoczęciem wdrażania instrumentów finansowych w ramach RPO WM 2014-2020 dokonana została ich pogłębiona ewaluacja ex ante¹³. Celem badania była ocena zasadności i zakresu zastosowania instrumentów finansowych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 w kontekście zawodności rynku lub nieoptymalnego poziomu inwestycji. Po przeprowadzonych badaniach wskazano na zasadność stosowania instrumentów finansowych w priorytecie inwestycyjnym 3c, 4a, 4c oraz 9b. W poniższej tabeli przedstawione zostały zastosowane formy wsparcia w ramach poszczególnych działań RPO WM 2014-2020.

Tabela 29. Formy wsparcia w poszczególnych działaniach/poddziałaniach RPO WM 2014-2020

Oś priorytetowa	Działanie	Poddziałanie	Zastosowana forma finansowania
I - Wykorzystanie działalności badawczo-rozwojowej w gospodarce	1.1. Działalność badawczo – rozwojowa jednostek naukowych	-	Pomoc bezzwrotna (dotacja)
	1.2. Działalność badawczo-rozwojowa przedsiębiorstw	-	Pomoc bezzwrotna (dotacja)
II - Wzrost e-potencjału Mazowsza	2.1 E-usługi	2.1.1 E-usługi dla Mazowsza	Pomoc bezzwrotna (dotacja)
		2.1.2 E-usługi dla Mazowsza w ramach ZIT	Pomoc bezzwrotna (dotacja)
III – Rozwój potencjału innowacyjnego i przedsiębiorczości	3.1 Poprawa rozwoju MŚP na Mazowszu	3.1.2 Rozwój MŚP	Pomoc bezzwrotna (dotacja)
	3.2 Internacjonalizacja MŚP	3.2.2 Internacjonalizacja przedsiębiorstw	Pomoc bezzwrotna (dotacja)
	3.3 Innowacje w MŚP	-	Pomoc bezzwrotna (dotacja) Instrument finansowy (pożyczki)
IV - Przejście na gospodarkę niskoemisyjną	4.1 Odnawialne źródła energii	-	Pomoc bezzwrotna (dotacja)
	4.2 Efektywność energetyczna	-	Pomoc bezzwrotna (dotacja) Instrument finansowy (pożyczki)

¹² Wykonanie usługi doradczej i badania ewaluacyjnego „Ewaluacja ex-ante Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2014-2020”, Ecorys Polska Spółka z o.o. i Agrotec Polska Sp. z o.o., 2013 r.

¹³ „Analiza ex-ante zawodności rynku i nieoptymalnego poziomu inwestycji na terenie województwa mazowieckiego w kontekście wdrażania Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2014-2020”, WYG PSDB Sp. z o.o.

Oś priorytetowa	Działanie	Poddziałanie	Zastosowana forma finansowania
	4.3 Redukcja emisji zanieczyszczeń powietrza	4.3.1 Ograniczanie zanieczyszczeń powietrza i rozwój mobilności miejskiej	Pomoc bezzwrotna (dotacja)
		4.3.2 Mobilność miejska w ramach ZIT	Pomoc bezzwrotna (dotacja)
V – Gospodarka przyjazna środowisku	5.1 Dostosowanie do zmian klimatu	-	Pomoc bezzwrotna (dotacja)
	5.2 Gospodarka odpadami	-	Pomoc bezzwrotna (dotacja)
	5.3 Dziedzictwo kulturowe	-	Pomoc bezzwrotna (dotacja)
	5.4 Ochrona bioróżnorodności	-	Pomoc bezzwrotna (dotacja)
VI – Jakość życia	6.1 Infrastruktura ochrony zdrowia	-	Pomoc bezzwrotna (dotacja)
	6.2 Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych	-	Pomoc bezzwrotna (dotacja) Instrument finansowy (pożyczki)
	6.3 Wsparcie ochrony zdrowia w ramach ZIT w związku z epidemią COVID-19	-	Pomoc bezzwrotna (dotacja)
VII – Rozwój regionalnego systemu transportowego	7.1 Infrastruktura drogowa	-	Pomoc bezzwrotna (dotacja)
	7.2 Infrastruktura kolejowa	-	Pomoc bezzwrotna (dotacja)
VIII – Rozwój rynku pracy	8.1 Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych przez PUP i przeciwdziałanie skutkom epidemii COVID-19	-	Pomoc bezzwrotna (dotacja)
	8.2 Aktywizacja zawodowa osób nieaktywnych zawodowo	-	Pomoc bezzwrotna (dotacja)
	8.3 Ułatwianie powrotu do aktywności zawodowej osób sprawujących opiekę nad dziećmi do lat 3	8.3.1 Ułatwianie powrotu do aktywności zawodowej	Pomoc bezzwrotna (dotacja)
		8.3.2 Ułatwianie powrotu do aktywności zawodowej w ramach ZIT	Pomoc bezzwrotna (dotacja)
IX – Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem	9.1 Aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu	-	Pomoc bezzwrotna (dotacja)
	9.2 Usługi społeczne i usługi opieki zdrowotnej	9.2.1 Zwiększenie dostępności usług społecznych	Pomoc bezzwrotna (dotacja)
		9.2.2 Zwiększenie dostępności usług zdrowotnych	Pomoc bezzwrotna (dotacja)
	9.3 Rozwój ekonomii społecznej	-	Pomoc bezzwrotna (dotacja)

Oś priorytetowa	Działanie	Poddziałanie	Zastosowana forma finansowania
X - Edukacja dla rozwoju regionu	10.1 Kształcenie i rozwój dzieci i młodzieży	10.1.1 Edukacja ogólna	Pomoc bezzwrotna (dotacja)
		10.1.2 Edukacja ogólna w ramach ZIT	Pomoc bezzwrotna (dotacja)
		10.1.3 Programy stypendialne	Pomoc bezzwrotna (dotacja)
		10.1.4 Edukacja przedszkolna	Pomoc bezzwrotna (dotacja)
	10.2 Upowszechnianie kompetencji kluczowych wśród osób dorosłych	-	Pomoc bezzwrotna (dotacja)
	10.3 Doskonalenie zawodowe	10.3.1 Doskonalenie zawodowe uczniów	Pomoc bezzwrotna (dotacja)
		10.3.2 Programy stypendialne	Pomoc bezzwrotna (dotacja)
		10.3.3 Doradztwo edukacyjno-zawodowe w ramach ZIT	Pomoc bezzwrotna (dotacja)
		10.3.4 Kształcenie oraz doskonalenie zawodowe osób dorosłych	Pomoc bezzwrotna (dotacja)
XI – Pomoc Techniczna	11.1 Plan Działań Pomocy Technicznej RPO WM 2014-2020	-	Pomoc bezzwrotna (dotacja)
XII – REACT-EU dla Mazowsza	12.1 REACT-EU dla termomodernizacji budynków użyteczności publicznej na Mazowszu	-	Pomoc bezzwrotna (dotacja)
	12.2 REACT-EU dla e-usług na Mazowszu	-	Pomoc bezzwrotna (dotacja)

Źródło: opracowanie własne.

W porównaniu do propozycji z ewaluacji ex ante instrumentów finansowych, w RPO WM 2014-2020 nie zastosowano instrumentów zwrotnych w ramach priorytetu 4a (działanie 4.1). Jak pokazała ewaluacja mid term realizacji RPO WM 2014-2020¹⁴ było to rozwiązanie słuszne. Zastosowanie jedynie bezzwrotnych dotacji było czynnikiem sprzyjającym wysokiemu zainteresowaniu wsparciem. Doświadczenie regionów, które zdecydowały o wdrażaniu projektów dotyczących energii odnawialnej przy pomocy instrumentów finansowych, iż taka forma wsparcia nie budzi zainteresowania wnioskodawców ze względu na rozwiązania prawne w tym zakresie. Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii nie jest jeszcze w Polsce zagadnieniem na tyle rozpowszechnionym, aby podmioty zainteresowane tego typu inwestycjami, zwłaszcza osoby nieprowadzące działalności gospodarczej, były skłonne przeprowadzić je przy pomocy wsparcia zwrotnego.

¹⁴ Ewaluacja mid-term dot. postępu rzeczowego RPO WM 2014-2020 dla potrzeb przeglądu śródkresowego, w tym realizacji zapisów ram i rezerwy wykonania, ECORYS Polska Sp. z o.o. i EVALU Sp. z o.o., maj 2019 r.

Warto w tym miejscu zaznaczyć również, że zakres wykorzystanych instrumentów finansowych został pozytywnie oceniony przez przedstawicieli BGK i EBI, biorących udział w badaniu TDI. Wskazano ponadto, że rezygnacja z wykorzystania IF w ramach działania 4.1 była z jednej strony słuszną, a drugiej decyzja ta została podjęta w porę i umożliwiła sprawne wdrażanie interwencji.

Warto również zaznaczyć, że ww. respondenci badania TDI pozytywnie ocenili tempo realizacji interwencji w obszarze wdrażania IF. Przez większość okresu obecnej perspektywy zainteresowanie instrumentami finansowymi ocenione zostało przez badanych jako zadowalające – odstępstwo od tej reguły odnotowano jednakże w 2023 r. W okresie tym odnotowano spadek zainteresowania tego rodzaju wsparciem, co jednak (zdaniem respondentów badania TDI) uwarunkowane było czynnikami zewnętrznymi. Wzrost inflacji, wojna w Ukrainie, rosnące ceny surowców i półproduktów uniemożliwiały bowiem opracowywanie wiarygodnych prognoz rynkowych, co determinowało spadek zainteresowania działalnością inwestycyjną.

Biorąc pod uwagę wyniki przeprowadzonych badań reaktywnych, poproszeni o wskazanie potrzeb reprezentowanego podmiotu, które mogłyby zostać podjęte w ramach przyszłej interwencji w ramach programu FEM 2021-2027, Beneficjenci Programu wskazywali najczęściej na potrzebę wsparcia rozwoju bieżącej działalności podmiotu (30,6%) oraz na potrzeby szkoleniowe (21,0%). Nieco rzadziej wskazywano na potrzebę podjęcia działań proinnowacyjnych (13,3%) czy innych (9,2%), jak potrzeba modernizacji/rozwoju/rozbudowy infrastruktury, doposażenia placówki, rozwoju pozaszkolnych form kształcenia, automatyzacji placówki, wsparcia działań B+R, potrzeby z zakresu cyberbezpieczeństwa, OZE, efektywności energetycznej, rozwoju systemu ochrony zdrowia, w tym przede wszystkim dla dzieci i młodzieży itp.

Tabela 30. Biorąc pod uwagę Państwa działalność, proszę wskazać potrzeby Państwa podmiotu (w kontekście działań, które mogłyby zostać podjęte w ramach przyszłej interwencji w ramach programu Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027):

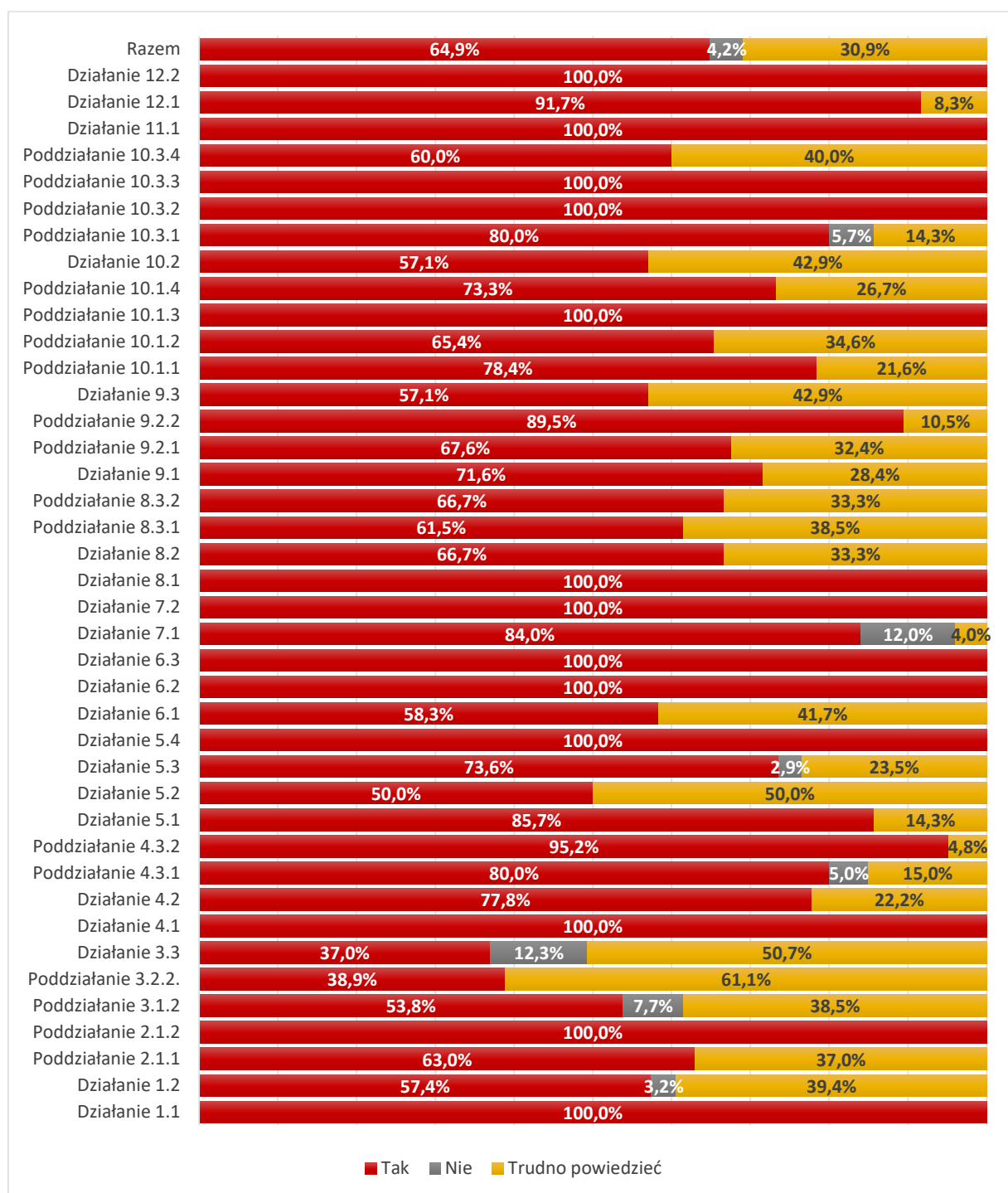
Etykiety wierszy	Potrzeby szkoleniowe	Rozwój bieżącej działalności	Działania proinnowacyjne	Inne	Nie mamy tego typu potrzeb
Działanie 1.1	33,3%	66,7%	66,7%	33,3%	0,0%
Działanie 1.2	19,1%	46,8%	45,7%	14,9%	5,3%
Poddziałanie 2.1.1	14,8%	22,2%	14,8%	29,6%	3,7%
Poddziałanie 2.1.2	30,0%	30,0%	30,0%	10,0%	10,0%
Poddziałanie 3.1.2	23,1%	30,8%	43,6%	2,6%	7,7%
Poddziałanie 3.2.2	5,6%	44,4%	22,2%	5,6%	0,0%
Działanie 3.3	13,0%	33,0%	12,0%	3,7%	21,3%
Działanie 4.1	7,7%	7,7%	7,7%	0,0%	0,0%
Działanie 4.2	4,8%	17,5%	12,7%	15,9%	1,6%
Poddziałanie 4.3.1	10,0%	0,0%	5,0%	25,0%	5,0%
Poddziałanie 4.3.2	28,6%	19,0%	9,5%	19,0%	4,8%
Działanie 5.1	7,1%	28,6%	0,0%	0,0%	7,1%
Działanie 5.2	25,0%	25,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Działanie 5.3	17,6%	35,3%	8,8%	17,6%	11,8%
Działanie 5.4	0,0%	50,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Działanie 6.1	16,7%	50,0%	0,0%	33,3%	0,0%

Etykiety wierszy	Potrzeby szkoleniowe	Rozwój bieżącej działalności	Działania proinnowacyjne	Inne	Nie mamy tego typu potrzeb
Działanie 6.2	6,3%	18,8%	0,0%	6,3%	0,0%
Działanie 6.3	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%	100,0%
Działanie 7.1	24,0%	28,0%	0,0%	8,0%	4,0%
Działanie 7.2	100,0%	0,0%	0,0%	100,0%	0,0%
Działanie 8.1	36,0%	30,0%	10,0%	0,0%	2,0%
Działanie 8.2	33,3%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Poddziałanie 8.3.1	7,7%	23,1%	7,7%	0,0%	7,7%
Poddziałanie 8.3.2	33,3%	66,7%	16,7%	0,0%	0,0%
Działanie 9.1	38,9%	33,7%	6,3%	11,6%	4,2%
Poddziałanie 9.2.1	21,6%	43,2%	13,5%	0,0%	8,1%
Poddziałanie 9.2.2	2,6%	23,7%	2,6%	15,8%	2,6%
Działanie 9.3	14,3%	28,6%	42,9%	0,0%	0,0%
Poddziałanie 10.1.1	23,0%	20,3%	2,7%	13,5%	4,1%
Poddziałanie 10.1.2	42,3%	23,1%	19,2%	11,5%	0,0%
Poddziałanie 10.1.3	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Poddziałanie 10.1.4	37,8%	46,7%	4,4%	2,2%	2,2%
Działanie 10.2	35,7%	21,4%	0,0%	0,0%	0,0%
Poddziałanie 10.3.1	45,7%	17,1%	5,7%	11,4%	8,6%
Poddziałanie 10.3.2	100,0%	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Poddziałanie 10.3.3	50,0%	75,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Poddziałanie 10.3.4	50,0%	20,0%	10,0%	0,0%	10,0%
Działanie 11.1	0,0%	0,0%	0,0%	50,0%	0,0%
Działanie 12.1	8,3%	25,0%	0,0%	25,0%	0,0%
Działanie 12.2	50,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Razem	21,0%	30,6%	13,3%	9,2%	8,6%

Źródło: wyniki badania CAWI/CATI z Beneficjentami RPO WM 2014-2020, n=1 193.

64,9% ankietowanych Beneficjentów Programu rozważyło skorzystanie ze wsparcia oferowanego w ramach programu Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027. Biorąc pod uwagę poszczególne Działania/Poddziałania, odsetek odpowiedzi wskazujących na chęć rozważenia skorzystania z programu wahał się od 38,9% w przypadku Poddziałania 3.2.2 do 100,0% w przypadku 13 Działania/Poddziałania.

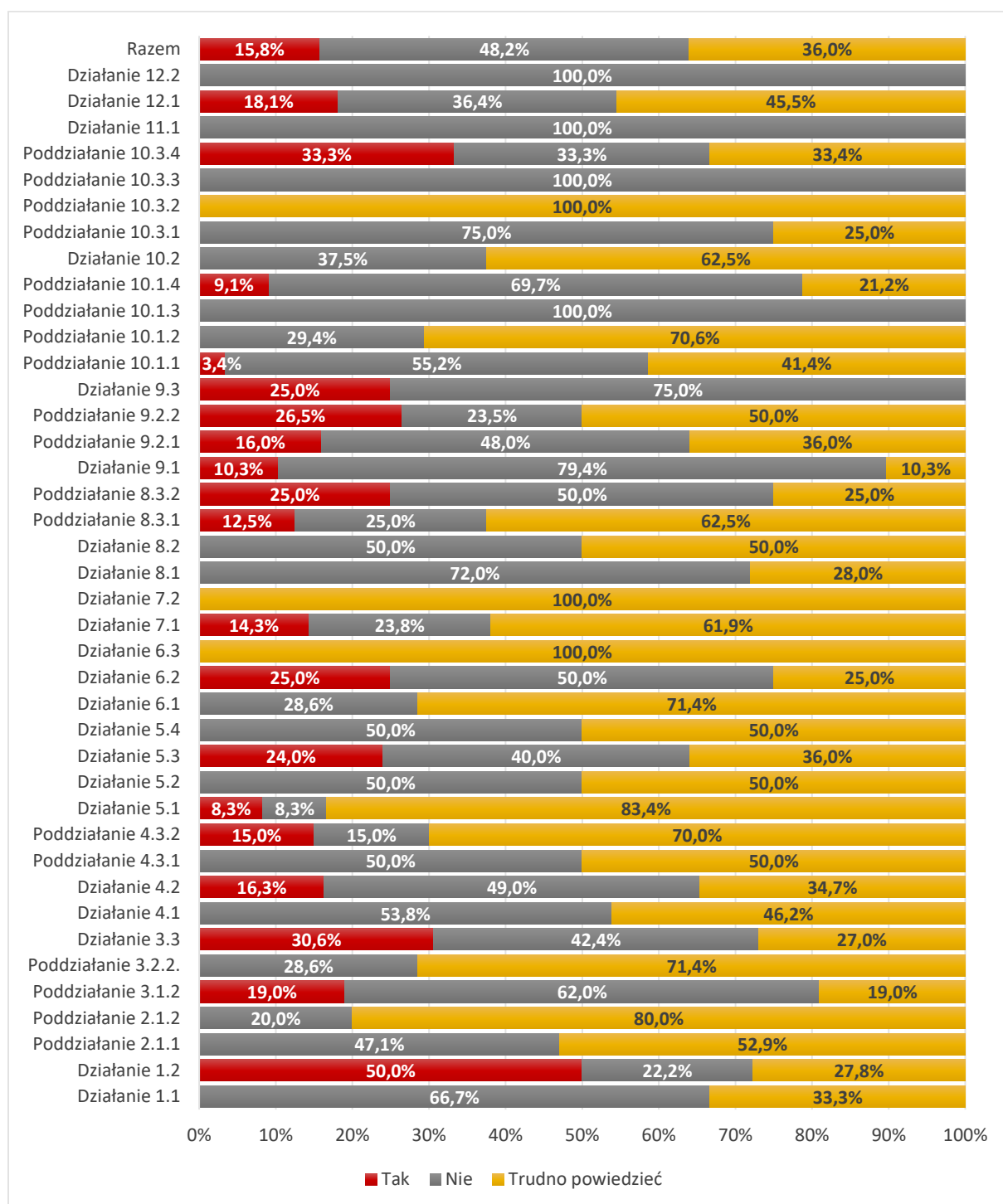
Wykres 9. Czy planują Państwo rozważenie skorzystania ze wsparcia oferowanego w ramach programu Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027?

Źródło: wyniki badania CAWI/CATI z Beneficjentami RPO WM 2014-2020, n= 1 192.

Co więcej, 15,8% Beneficjentów Programu przyznało, że mogliby rozważyć możliwość skorzystania ze wsparcia oferowanego nie w formie dotacyjnej, lecz w formie instrumentów finansowych. Największą gotowość do skorzystania z niskoprocentowej pożyczki deklarowali Beneficjenci Działania 1.2 (50,0%), a także Działania 3.3 (30,6%) oraz Poddziałania 10.3.4 (33,3%).

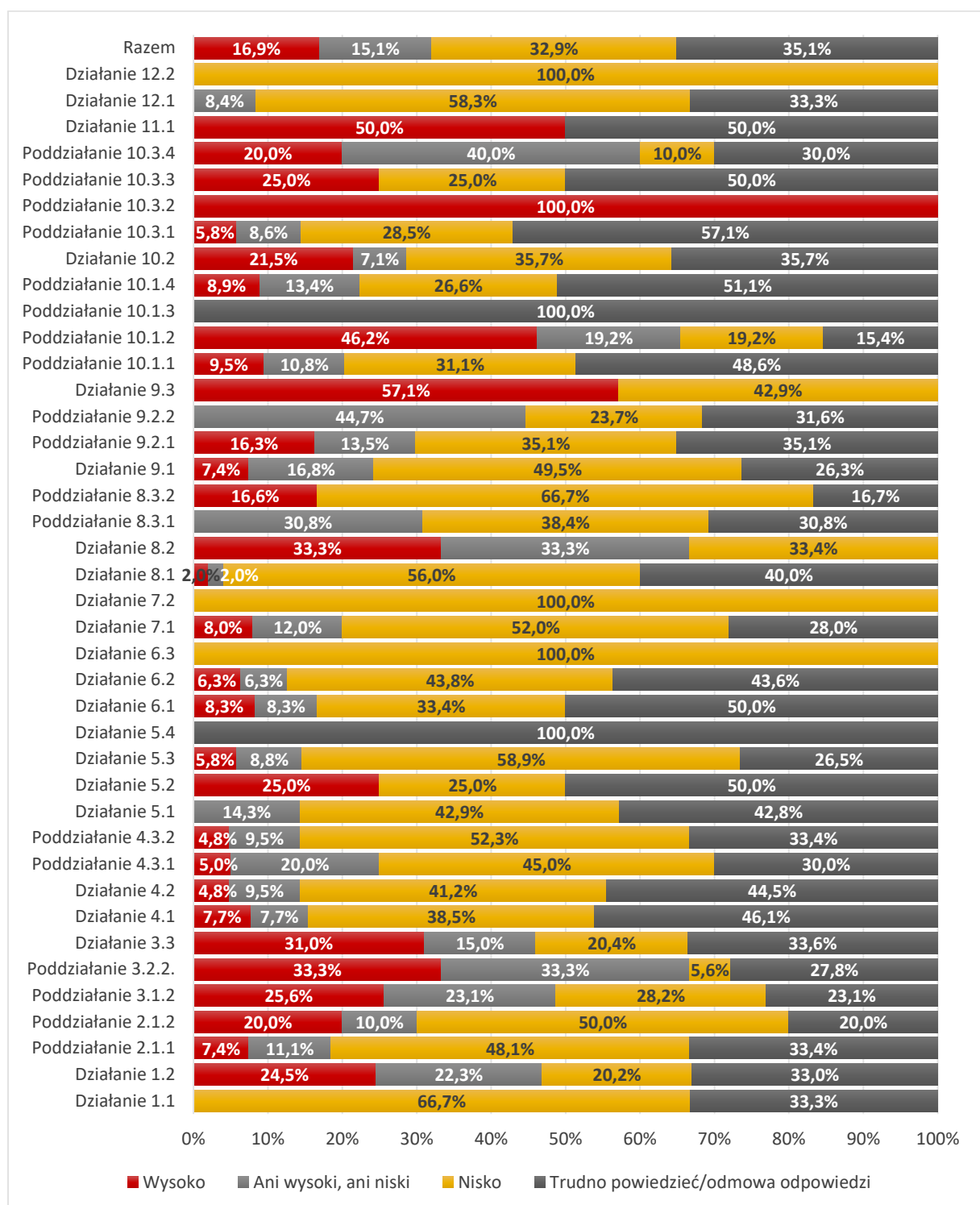
Wykres 10. Czy dopuszczaliby Państwo możliwość skorzystania ze wsparcia oferowanego nie w formie dotacyjnej, lecz w formie instrumentów finansowych (np. niskooprocentowane pożyczki)?

Źródło: wyniki badania CAWI/CATI z Beneficjentami RPO WM 2014-2020, n=774.

Beneficjenci zazwyczaj nie oceniali zbyt wysoko swoich możliwości do finansowania przyszłych inwestycji instrumentami rynkowymi. Na oceny wysokie wskazało ogółem 16,9% badanych, z czego najczęściej byli to Beneficjenci Działania 9.3 (57,1%) i 11.1 (50,0%) oraz Poddziałania 10.3.2 (100,0%).

Wykres 11. Jak ocenia Pan/Pani potencjał Państwa podmiotu w kontekście możliwości finansowania przyszłych inwestycji instrumentami rynkowymi (tzn. kredytami bankowymi)?

Źródło: wyniki badania CAWI/CATI z Beneficjentami RPO WM 2014-2020, n= 1 192.

Podsumowanie postępu finansowego realizacji RPO WM 2014-2020

Zagadnienie badawcze: Analiza efektów wdrażania poszczególnych osi priorytetowych RPO WM 2014-2020 wg Priorytetów Inwestycyjnych (PI)

Zgodnie z założeniami badania ewaluacyjnego analiza postępu finansowego została przeprowadzona według stanu na koniec września 2023r. Obejmuje ona kontraktację środków Programu (na podstawie zawartych umów o dofinansowanie¹⁵), wydatkowanie środków (na podstawie zatwierdzonych wniosków o płatność) oraz ich certyfikację (na podstawie (wniosków o płatność przekazanych do Komisji Europejskiej)).

Kontraktacja środków RPO WM 2014-2020

Analizę kontraktacji środków RPO WM 2014-2020 w ramach niniejszego badania ewaluacyjnego oparto o Limit środków UE jakie można zakontraktować od 6 października do 5 listopada 2023 r. Uwzględnia on m.in. informacje z końcowych wniosków o płatność oraz umów rozwiązanych, w ramach których występują wydatki uznane za kwalifikowalne. Narzędzie to w sposób precyzyjny przedstawia również wartość alokacji przeznaczonej na realizację Programu/Funduszu/Osi Priorytetowej/Priorytetu Inwestycyjnego/Działania/Poddziałania. W tym celu wykorzystywane są m.in. informacje o dotychczas certyfikowanych środkach oraz naliczonych korektach systemowych.

Do końca września 2023 roku w ramach RPO WM 2014-2020 zawarto 5 823 umowy o dofinansowanie projektów na łączną kwotę dofinansowania środkami UE w wysokości ok. 9,2 mld zł, co stanowi 97,7% alokacji Programu.

Zdecydowana większa część umów, tj. 3 795, dotyczy Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Ich wartość dofinansowania środkami UE wynosi 6,8 mld zł, co stanowi 97,5% alokacji Funduszu. W ramach EFS zawarto 2 028 umów o dofinansowanie projektów na łączną kwotę dofinansowania środkami UE w wysokości ok. 2,4 mld zł, co stanowi 98,5% alokacji EFS.

Zgodnie z analizą poziomu kontraktacji w ramach priorytetów inwestycyjnych poszczególnych osi priorytetowych, na 27 wszystkich priorytetów (wliczając oś priorytetową dotyczącą Pomocy Technicznej) w 8 poziom kontraktacji wynosi 100% lub więcej, w 12 kolejnych przekroczył on poziom 97,5%, a 4 następnych poziom 95%. W przypadku dwóch priorytetów inwestycyjnych (13i oraz 8iv) poziom kontraktacji znajduje się w przedziale 92,5-95%. Tylko w jednym priorytecie inwestycyjnym (7b) nie przekroczył on poziomu 90% - wyniósł 88,7%.

¹⁵ Limit środków UE jakie można zakontraktować od 6 października do 5 listopada

Wydatkowanie środków RPO WM 2014-2020

Analizę wydatkowania środków RPO WM 2014-2020 oparto zatwierdzone wnioski o płatność beneficjentów Programu.

Do końca września 2023 roku w ramach RPO WM 2014-2020 zatwierdzono wnioski o płatność na łączną kwotę dofinansowania środkami UE w wysokości ok. 8,3 mld zł, co stanowi 88,1% alokacji Programu.

W ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, wartość dofinansowania środkami UE ujęta w zatwierdzonych wnioskach o płatność wynosi 6,1 mld zł, co stanowi 87,3% alokacji Funduszu. W ramach EFS wydatkowano łączną kwotę dofinansowania w wysokości ok. 2,2 mld zł, co stanowi 90,1% alokacji EFS.

Biorąc pod uwagę poziom wydatkowania środków w ramach priorytetów inwestycyjnych poszczególnych osi priorytetowych, poziom realizacji poszczególnych priorytetów inwestycyjnych Programu należy ocenić jako równomierny. Jedynie w przypadku priorytetu inwestycyjnego 13i występuje niewielki poziom wydatkowanych środków (32,9% alokacji priorytetu). Dotyczy on jednak dodatkowych środków Programu w ramach REACT-EU, które zostały przyznane programom na przeciwdziałanie skutkom pandemii Covid-19. Kontraktacja tych środków nastąpiła dopiero w latach 2022-2023.

Poziom wydatkowania pozostałych priorytetów inwestycyjnych jest w przedziale 75%-80% alokacji (2 priorytety), 80%-90% (12 priorytetów) oraz 90%-100% (10 priorytetów). W przypadku dwóch priorytetów inwestycyjnych (6d, 8i) poziom wydatkowanych środków osiągnął lub przekroczył 100% ich alokacji.

Certyfikacja środków RPO WM 2014-2020

Analizę certyfikacji środków RPO WM 2014-2020 oparto o wnioski o płatność zatwierdzone przez Komisję Europejską.

Do końca września 2023 roku w ramach RPO WM 2014-2020 Komisja Europejska zatwierdziła wnioski o płatność na łączną kwotę dofinansowania środkami UE w wysokości ok. 1,8 mld euro, co stanowi 86,8% alokacji Programu.

W ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, wartość dofinansowania środkami UE ujęta w zatwierdzonych przez Komisję Europejską wnioskach o płatność wynosi 1,4 mld euro, co stanowi 87,1% alokacji Funduszu. W ramach EFS scertyfikowano łączną kwotę dofinansowania w wysokości ok. 0,4 mld euro, co stanowi 86% alokacji EFS.

W perspektywie finansowej 2014-2020 certyfikacja środków w ramach poszczególnych programów operacyjnych odbywa się na poziomie osi priorytetowych. Ponadto podstawą certyfikacji są wydatki kwalifikowalne, a nie wkład środków UE w realizowanych projektach. Konsekwencją tego jest, że analizując certyfikację na niższych poziomach wdrażania (priorytet inwestycyjny/działanie/poddziałanie) jej poziom może być większy niż alokacja przeznaczona na dany poziom wdrażania.

Poziom certyfikacji w poszczególnych priorytetach inwestycyjnych jest wprost powiązany z wartością zatwierdzonych wniosków o płatność w tych priorytetach. Świadczy to o prawidłowym przebiegu procesy certyfikacji Programu. Zatwierdzane wnioski o płatność są na bieżąco certyfikowane do Komisji Europejskiej. Z powodów opisanych powyżej (certyfikacji na podstawie wydatków kwalifikowalnych) wartość certyfikacji w niektórych przypadkach jest większa od wartości zatwierdzonych wniosków o płatność, a nawet większa niż alokacja priorytetu.

Identyfikowane zagrożenia w realizacji przyjętych wartości docelowych wskaźników

Czy i jakie zidentyfikowano zagrożenia w realizacji przyjętych wartości docelowych wskaźników, w tym wskaźników ram wykonania?

Jakie były uwarunkowania i przyczyny zidentyfikowanych zagrożeń?

Czy istnieje zagrożenie nieosiągnięcia celów końcowych ram wykonania poszczególnych osi priorytetowych RPO WM 2014-2020?

Czy istnieje zagrożenie poważnego niepowodzenia w wykonaniu celów końcowych ram wykonania poszczególnych osi priorytetowych RPO WM 2014-2020?

Czy nieosiągnięcie wartości docelowych wskaźników, innych niż ram wykonania, może spowodować niezrealizowanie celów RPO WM 2014-2020? Jakiego mogą być tego skutki?

Które zagrożenia i dlaczego mają największy wpływ na realizację przyjętych wartości docelowych wskaźników, w tym wskaźników ram wykonania?

Oś priorytetowa I - Wykorzystanie działalności badawczo-rozwojowej w gospodarce RPO WM 2014-2020

W przypadku I osi priorytetowej, na 8 wskaźników monitoringu realizacji celów 4 osiągnęło już założoną wartość docelową. Dla dwóch kolejnych wskaźników podpisane umowy o dofinansowanie gwarantują pełną realizację ich wartości docelowej.

Nie osiągnięto jeszcze celu w przypadku wskaźnika Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje), w ramach PI 1b (realizacja na poziomie ok. 93%). Nie mniej jednak, z uwagi na zmniejszenie alokacji finansowej PI 1b Instytucja Zarządzająca RPO WM 2014-2020 negocjuje z Komisją Europejską obniżenie wartości docelowej wskaźnika do poziomu 74 093 000 EUR. Cel ten zostanie wówczas w pełni zrealizowany.

Zagrożenie w osiągnięciu wartości docelowej zidentyfikowano jedynie w przypadku jednego wskaźnika, tj. Liczba nowych naukowców we wspieranych jednostkach określonego w ramach PI 1b. Wynika to z niskiej skuteczności w realizacji celu, o czym szerzej mowa w rozdziale dot. skuteczności. W tym przypadku Instytucja Zarządzająca RPO WM 2014-2020 również negocjuje z Komisją Europejską obniżenie wartości docelowej wskaźnika do poziomu 50 EPC. Cel ten zostanie wówczas w pełni zrealizowany.

W przypadku osi priorytetowej I ramy wykonania zostały wykonane. Obejmują one trzy wskaźniki, z czego dwa osiągnęły poziom realizacji powyżej 85%, a jeden powyżej 75%.

Oś priorytetowa II - Wzrost e-potencjału Mazowsza RPO WM 2014-2020

W przypadku osi priorytetowej II nie identyfikuje się zagrożeń w osiągnięciu wartości docelowej wskaźników monitoringu. Na 3 wskaźniki, dwa osiągnęły już założony cel. Dla trzeciego wskaźnika podpisane umowy o dofinansowanie gwarantują pełną realizację jego wartości docelowej.

Ramy wykonania II osi priorytetowej obejmują dwa wskaźniki. Jeden z nich osiągnął już swoją wartość docelową.

Poziom realizacji wskaźnika finansowego wynosi 72,5%. Biorąc pod uwagę, że kontraktacja środków UE w ramach tej osi wynosi 96,6% dostępnej alokacji, nie identyfikuje się żadnych zagrożeń w osiągnięciu 85% celu końcowego wskaźnika finansowego. Do tego potrzebna jest certyfikacja w ramach II osi priorytetowej ok. 23,4 mln euro wydatków kwalifikowalnych. Ramy wykonania osi priorytetowej zostaną wówczas osiągnięte.

Oś priorytetowa III - Rozwój potencjału innowacyjnego i przedsiębiorczości RPO WM 2014-2020

W przypadku III osi priorytetowej, na 24 wskaźniki monitoringu realizacji celów 15 osiągnęły już założoną wartość docelową. Dla trzech kolejnych wskaźników podpisane umowy o dofinansowanie gwarantują pełną realizację ich wartości docelowej.

W przypadku trzech następujących wskaźników:

- Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie (PI 3a);
- Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie niefinansowe (PI 3a);
- Liczba MŚP objętych wsparciem bezzwrotnym (dotacje) finansującym kapitał obrotowy w związku z COVID-19 (PI 3c);

podpisane umowy o dofinansowanie gwarantują realizację celu w blisko 100%. Instytucja Zarządzająca RPO WM 2014-2020 negocjuje z Komisją Europejską obniżenie wartości docelowych ww. wskaźników. Cele te zostaną wówczas w pełni zrealizowane.

Zagrożenie w osiągnięciu wartości docelowej zidentyfikowano jedynie w przypadku trzech wskaźników.

W najmniejszym stopniu realizowany jest cel dotyczący wskaźnika Liczba zaawansowanych usług (nowych lub ulepszonych) świadczonych przez IOB w ramach PI 3a. Jak wskazano wcześniej, doświadczenie realizacji projektów w ramach PI 3a RPO WM 2014-2020 pokazało dużo mniejsze niż zakładano zainteresowanie realizacją projektów wśród instytucji otoczenia biznesu. Ze wsparcia RPO WM 2014-2020 w zakresie profesjonalizacji usług skorzystało tylko 15 takich instytucji. W tym przypadku Instytucja Zarządzająca RPO WM 2014-2020 również negocjuje z Komisją Europejską obniżenie wartości docelowej wskaźnika do poziomu 22 szt. Cel ten zostanie wówczas w pełni zrealizowany.

Wskaźnik Liczba przedsiębiorstw, które wprowadziły zmiany organizacyjno-procesowe, w ramach priorytetu inwestycyjnego 3b, nie osiągnął jeszcze wartości docelowej. Wykorzystanie całej alokacji przeznaczonej na jego realizację spowodowało osiągnięcie celu na poziomie ok. 85%. Doświadczenie realizacji projektów w ramach PI 3b RPO WM 2014-2020 pokazało, że mazowieckie przedsiębiorstwa w dużym stopniu nie wymagały przystosowania procesowego do prowadzenia działań w zakresie internacjonalizacji swojej działalności gospodarczej, co może świadczyć o ich wysokim poziomie rozwoju. Instytucja Zarządzająca RPO WM 2014-2020 negocjuje z Komisją Europejską obniżenie wartości docelowej wskaźnika do poziomu 40 przedsiębiorstw. Cel ten zostanie wówczas w pełni zrealizowany.

Wartość docelowa wskaźnika Wartość bezzwrotnego wsparcia (dotacje) dla MŚP finansującego kapitał obrotowy w związku z COVID-19 zostanie zrealizowana na poziomie ok. 84%. Instytucja Zarządzająca RPO WM 2014-2020 negocjuje z Komisją Europejską obniżenie wartości docelowej wskaźnika do poziomu 12,5 mln euro. Cel ten zostanie wówczas w pełni zrealizowany.

W III osi priorytetowej ramy wykonania zostały już zrealizowane. Dwa wskaźniki składające się na ramy wykonania przekroczyły już 100% ich wartości docelowych.

Oś priorytetowa IV - Przejście na gospodarkę niskoemisyjną RPO WM 2014-2020

W przypadku IV osi priorytetowej, na 12 wskaźników monitoringu realizacji celów, 10 osiągnęło już założoną wartość docelową. W przypadku jednego wskaźnika podpisane umowy o dofinansowanie gwarantują realizację celu w blisko 100%.

Zagrożenie w osiągnięciu wartości docelowej zidentyfikowano jedynie w przypadku wskaźnika Liczba gospodarstw domowych z lepszą klasą zużycia energii, w ramach priorytetu inwestycyjnego 4c. Doświadczenie realizacji projektów pokazało dużo większe niż zakładano wsparcie budynków publicznych kosztem budynków mieszkalnych. W konsekwencji zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych jest większe o ok. 45% niż założona wartość docelowa. Natomiast nie osiągnięta zostanie liczba gospodarstw domowych z lepszą klasą zużycie energii w wyniku realizacji RPO WM 2014-2020. Pomimo to, można stwierdzić, że cel jakim jest zwiększenie efektywności energetycznej w województwie mazowieckim zostanie osiągnięty. Instytucja Zarządzająca RPO WM 2014-2020 negocjuje z Komisją Europejską obniżenie wartości docelowej wskaźnika do poziomu 900 gospodarstw domowych. Cel ten zostanie wówczas w pełni zrealizowany.

W przypadku osi priorytetowej IV ramy wykonania zostały wykonane. Obejmują one cztery wskaźniki, z czego trzy osiągnęły poziom realizacji powyżej 100%, a jeden powyżej 85%.

Oś priorytetowa V - Gospodarka przyjazna środowisku RPO WM 2014-2020

W ramach V osi priorytetowej nie identyfikuje się zagrożeń w osiągnięciu wartości docelowych wskaźników. Na 13 wskaźników monitoringu realizacji celów, 9 osiągnęło już założoną wartość docelową. W przypadku czterech wskaźników podpisane umowy o dofinansowanie gwarantują realizację celu w blisko 100%.

W V osi priorytetowej ramy wykonania zostały już zrealizowane. Trzy wskaźniki składające się na ramy wykonania przekroczyły już 100% ich wartości docelowych.

Oś priorytetowa VI - Jakość życia RPO WM 2014-2020

W ramach VI osi priorytetowej nie identyfikuje się zagrożeń w osiągnięciu wartości docelowych wskaźników. Na 13 wskaźników monitoringu realizacji celów, 12 osiągnęło już założoną wartość docelową. W przypadku jednego wskaźnika podpisane umowy o dofinansowanie gwarantują realizację celu w blisko 100%.

W VI osi priorytetowej ramy wykonania zostały już zrealizowane. Cztery wskaźniki składające się na ramy wykonania przekroczyły już 100% ich wartości docelowych.

Oś priorytetowa VII - Rozwój regionalnego systemu transportowego RPO WM 2014-2020

W ramach VII osi priorytetowej nie identyfikuje się zagrożeń w osiągnięciu wartości docelowych wskaźników. Wszystkie 5 wskaźników monitoringu realizacji celów osiągnęło już założoną wartość docelową.

W przypadku osi priorytetowej VII ramy wykonania zostały wykonane. Obejmują one trzy wskaźniki, z czego jeden osiągnął poziom realizacji wartości docelowej powyżej 100%, a dwa powyżej 85%.

Oś priorytetowa VIII - Rozwój rynku pracy RPO WM 2014-2020

W przypadku VIII osi priorytetowej, na 28 wskaźników monitoringu realizacji celów, 17 osiągnęło już założoną wartość docelową. W przypadku trzech wskaźników podpisane umowy o dofinansowanie gwarantują realizację celu w blisko 100%.

Zagrożenie w osiągnięciu wartości docelowej zidentyfikowano w przypadku czterech wskaźników.

W ramach priorytetu inwestycyjnego 8i są to: Osoby bezrobotne uzyskujące kwalifikacje lub kompetencje po opuszczeniu programu oraz Osoby długotrwale bezrobotne uzyskujące kwalifikacje lub kompetencje po opuszczeniu programu. Konkretnie formy wsparcia danego uczestnika wynikają z opracowanego dla niego Indywidualnego Planu Działań. Doświadczenia realizacji projektów w ramach RPO WM 2014-2020 pokazały, że dla niewielkiej liczby osób wynika konieczność skierowania na szkolenia. W konsekwencji nie osiągnięte zostaną wskaźniki dotyczące nabycia kwalifikacji i kompetencji dla tych grup społecznych. Pomimo tego, można jednak stwierdzić, że cel realizacji interwencji, jakim była aktywizacja zawodowa został zrealizowany. Wartości docelowe wskaźników dotyczących osób pracujących po opuszczeniu programu została osiągnięta na poziomie prawie 124% w przypadku osób bezrobotnych oraz prawie 120% w przypadku osób długotrwale bezrobotnych.

W ramach priorytetu inwestycyjnego 8iv są to: Liczba osób, które powróciły na rynek pracy po przerwie związanej z urodzeniem/ wychowaniem dziecka lub utrzymały zatrudnienie po opuszczeniu programu oraz Liczba osób pozostających bez pracy, które znalazły pracę lub poszukują pracy po opuszczeniu programu. Na skutek sytuacji życiowych uczestników projektów, np. złego stanu zdrowia, ponownego zajścia w ciążę, w momencie zakończenia udziału w projekcie, osoby te nie powracają do pracy. W konsekwencji wystąpi problem w osiągnięciu wskaźników rezultatu.

W przypadku czterech wskaźników rezultatu długoterminowego ocenę możliwości osiągnięcia ich wartości docelowej będzie można przeprowadzić po przeprowadzeniu badań ewaluacyjnych w których wyliczone zostaną ich osiągnięte wartości w odniesieniu do wszystkich uczestników projektów.

W przypadku osi priorytetowej VIII ramy wykonania zostały wykonane. Obejmują one dwa wskaźniki, z czego jeden osiągnął poziom realizacji powyżej 100%, a jeden powyżej 85%.

Oś priorytetowa IX - Wsparcie włączenia społecznego i walka z ubóstwem RPO WM 2014-2020

W przypadku IX osi priorytetowej, na 18 wskaźników monitoringu realizacji celów, 13 osiągnęło już założoną wartość docelową. W przypadku jednego wskaźnika podpisane umowy o dofinansowanie gwarantują realizację celu, a w przypadku jednego wskaźnika gwarantują realizację celu w blisko 100%.

Zagrożenie w osiągnięciu wartości docelowej zidentyfikowano jedynie w przypadku wskaźnika Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek), w ramach priorytetu inwestycyjnego 9i. Niewątpliwie realizację tego celu znacznie utrudniła pandemia COVID-19. Był to okres wzrostu bezrobocia, również w województwie mazowieckim, a także niepewności co do przyszłości przedsiębiorstw, wiążącej się z niechęcią i/lub brakiem możliwości przedsiębiorców do zatrudniania nowych pracowników. Co ważne, dwukrotnie większy – niż planowano – był odsetek osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy po opuszczeniu programu. Wskazuje to na skuteczność podejmowanych działań w obszarze aktywizacji społecznej i zawodowej w ramach RPO WM 2014-2020. Prócz pandemii COVID-19, niski poziom osiągnięcia wskaźnika dotyczącego zatrudnienia mógł wynikać również z samego charakteru działań, ukierunkowanych na aktywizację społeczno-zawodową osób wykluczonych i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu. Mogły się one bowiem okazać niewystarczające z punktu widzenia specyfiki grupy docelowej, by w stosunkowo krótkim czasie zmienić ich sytuację zawodową, tym bardziej w obliczu ogólnoswiatowego kryzysu.

W przypadku dwóch wskaźników rezultatu długoterminowego ocenę możliwości osiągnięcia ich wartości docelowej będzie można przeprowadzić po przeprowadzeniu badań ewaluacyjnych, w których wyliczone zostaną ich osiągnięte wartości w odniesieniu do wszystkich uczestników projektów.

W przypadku osi priorytetowej IX ramy wykonania zostały zrealizowane. Obejmują one trzy wskaźniki, z czego dwa osiągnęły poziom realizacji powyżej 100%, a jeden powyżej 85%.

Oś priorytetowa X - Edukacja dla rozwoju regionu RPO WM 2014-2020

W przypadku X osi priorytetowej, na 35 wskaźników monitoringu realizacji celów, 28 osiągnęło już założoną wartość docelową. W przypadku dwóch wskaźników podpisane umowy o dofinansowanie gwarantują realizację celu, oraz jednego wskaźnika gwarantują realizację celu w blisko 100%.

Zagrożenie w osiągnięciu wartości docelowej zidentyfikowano jedynie w przypadku dwóch wskaźników. W ramach priorytetu inwestycyjnego 10iv są to: Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe lub umiejętności uniwersalne po opuszczeniu programu oraz Liczba szkół i placówek objętych wsparciem w zakresie realizacji zadań w obszarze doradztwa edukacyjno-zawodowego.

Niezadowalający stopień realizacji wskaźnika Liczba szkół i placówek objętych wsparciem w zakresie realizacji zadań w obszarze doradztwa edukacyjno-zawodowego wynika z niskiego zainteresowania realizacją komponentu dotyczącego doradztwa edukacyjno-zawodowego. W związku z ogłoszeniem stanu epidemicznego Covid-19 i ograniczeniu możliwości realizacji zajęć i przedsięwzięć edukacyjnych beneficjenci byli zmuszeni do zawieszenia działań projektowych. Projekty w ramach osi priorytetowej X w dużej mierze ściśle związane są z cyklem życia roku szkolnego i ścieżką edukacji uczestnika projektu. Dwuletnie ograniczenia w funkcjonowaniu szkół do dziś mają wpływ na realizację wskaźników.

W przypadku dwóch wskaźników rezultatu długoterminowego ocenę możliwości osiągnięcia ich wartości docelowej będzie można przeprowadzić po przeprowadzeniu badań ewaluacyjnych, w których uwzględnieni zostaną wszyscy uczestnicy projektów.

W przypadku osi priorytetowej X ramy wykonania zostały wykonane. Obejmują one cztery wskaźniki, z czego trzy osiągnęły poziom realizacji wartości docelowej powyżej 100%, a jeden powyżej 85%.

Oś priorytetowa XII - REACT-EU dla Mazowsza RPO WM 2014-2020

W ramach XII OP, na 8 wskaźników monitoringu realizacji celów, żaden nie osiągnął jeszcze założonej wartości docelowej. W przypadku 6 wskaźników podpisane umowy o dofinansowanie gwarantują realizację celu, a dla 1 wskaźnika – realizację celu w blisko 100%.

Zagrożenie w osiągnięciu wartości docelowej zidentyfikowano jedynie w przypadku wskaźnika *Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych*. Biorąc pod uwagę, że środki REACT-EU wdrażane były w ostatnich latach, gdzie panowała już wysoka inflacja, koszty realizacji inwestycji były większe niż ponoszone wcześniej w ramach PI 4c. Instytucja Zarządzająca RPO WM 2014-2020 negocjuje z Komisją Europejską obniżenie wartości docelowej wskaźnika do poziomu 19 600 000 kWh/rok. Cel ten zostanie wówczas w pełni zrealizowany.

W osi priorytetowej nie zostały określone ramy wykonania.

Podsumowanie

Jak pokazała powyższa analiza ramy wykonania w dziewięciu osiach priorytetowych RPO WM 2014-2020 zostały już wykonane. W przypadku II osi priorytetowej (II - Wzrost e-potencjału Mazowsza RPO WM 2014-2020) zostaną osiągnięte po certyfikacji zakontraktowanych środków. Pokazuje to, że pomimo problemów, które wystąpiły w trakcie wdrażania Programu, najważniejsze cele zostały osiągnięte. Nie istnieje niebezpieczeństwo utraty środków z powodu niezrealizowania ram wykonania.

W przypadku pozostałych wskaźników tylko w niewielu przypadkach identyfikuje się zagrożenia w realizacji ich przyjętych wartości docelowych. Każdy przypadek jest inny i wynika z różnych uwarunkowań i przyczyn, np. zmian sytuacji społeczno-gospodarczej, pandemii Covid-19, zainteresowania potencjalnych beneficjentów, otoczenia prawnego itp. Dla kilku wskaźników, pomimo braku realizacji wartości docelowej, można uznać, że cele programu zostaną osiągnięte. Szczegóły w tym zakresie przedstawiono powyżej.

Dlatego niemożliwym jest wskazanie zagrożenia, które wywarło największy wpływ na brak realizacji celów Programu.

Działania naprawcze służące pełnej realizacji wartości docelowych wskaźników Programu

Jakie działania naprawcze należy podjąć, żeby w pełni osiągnąć wartości docelowe wskaźników RPO WM 2014-2020, w tym wskaźników ram wykonania?

Czy, a jeśli tak to jakie działania naprawcze podjęto od momentu zakończenia badania mid-term postępu rzeczowego, w dążeniu do zapewnienia terminowego osiągnięcia celów RPO WM 2014-2020? W jakim stopniu te działania okazały się skuteczne, tj. pomogły w osiągnięciu odpowiedniego poziomu realizacji celów Programu? Czy i w jakim zakresie przyniosły one oczekiwane efekty?

Jeśli działania naprawcze nie osiągnęły zakładanej skuteczności, to jakie są tego przyczyny (wewnętrzne, zewnętrzne, metodologiczne i prawne)? Jak ewentualne niepowodzenia mogą wpłynąć na osiągnięcie celów RPO WM 2014-2020?

Na obecnym etapie wdrażania Programu (trzy tygodnie do zakończenia realizacji Programu) nie identyfikuje się działań, jakie można by było podjąć, aby w pełni osiągnąć wartości docelowe wskaźników. Koniecznym jest sprawne dokończenie realizacji projektów oraz ich rozliczenie (zatwierdzenie wniosków o płatność końcową).

W przypadku pojedynczych wskaźników, które mogą nie osiągnąć wartości docelowej, Instytucja Zarządzająca RPO WM 2014-2020 negocjuje z Komisją Europejską obniżenie tej wartości docelowej wskaźnika do poziomu możliwego do osiągnięcia.

W ramach przeprowadzonego w roku 2019 badania ewaluacyjnego pt. Ewaluacja mid-term dot. postępu rzeczowego RPO WM 2014-2020 dla potrzeb przeglądu śródkresowego, w tym realizacji zapisów ram i rezerwy wykonania dokonano oceny postępów w realizacji celów szczegółowych określonych dla priorytetów RPO WM 2014-2020 w połowie realizacji Programu.

W wyniku realizacji badania sformułowano szereg rekomendacji, które prawie wszystkie dotyczą obniżenia lub zwiększenia wartości docelowych wskaźników. Rekomendacje dotyczyły zmniejszenia wartości docelowych następujących wskaźników:

- *Liczba przedsiębiorstw współpracujących z ośrodkami badawczymi (I oś priorytetowa);*
- *Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych (IV oś priorytetowa);*
- *Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu osoby bezrobotne, w tym długotrwale bezrobotne) (VIII oś priorytetowa);*
- *Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu (osoby długotrwale bezrobotne) (VIII oś priorytetowa);*
- *Liczba osób, pozostających bez pracy, które znalazły pracę lub poszukują pracy po opuszczeniu programu (VIII oś priorytetowa);*
- *Liczba miejsc wychowania przedszkolnego dofinansowanych w programie (IX oś priorytetowa);*

oraz zwiększenia wartości docelowych szeregu innych wskaźników.

Warto w tym miejscu zaznaczyć, że zakres koniecznych do podjęcia działań naprawczych był (zdaniem respondentów badania TDI) stosunkowo niewielki, a sprawny proces osiągania poszczególnych wskaźników nie determinował podejmowania istotnych działań w tym obszarze.

Jedynie w przypadku zdiagnozowanego problemu w działaniu 5.3 Dziedzictwo kulturowe RPO WM 2014-2020, jakim było wydłużanie się okresu realizacji projektów, mogące skutkować opóźnieniem w złożeniu wniosku o płatność, zarekomendowano opracowanie poradnika dla beneficjentów projektów w sektorze kultury. Poradnik powinien mieć charakter instruktażowy i stanowić zbiór dobrych praktyk jak sprawnie zrealizować projekt dotacyjny. Przyczyną tego problemu było m.in. występujące na rynku trudności z wyłanianiem wykonawców. Problem ten związany był także z niedostatkami wyspecjalizowanych kadr, jakimi mogą dysponować wykonawcy, zwłaszcza w przypadku pracowników o specjalistycznych kwalifikacjach, niezbędnych w przypadku inwestycji prowadzonych w obiektach zabytkowych.

Jak pokazuje stan wdrażania działania 5.3, tj. 100% kontraktacja środków oraz 92% wydatkowanych środków, podjęte działania w ww. zakresie można uznać za skuteczne.

Jak wskazano powyżej, w ramach badania ewaluacyjnego pt. Ewaluacja mid-term dot. postępu rzeczowego RPO WM 2014-2020 dla potrzeb przeglądu śródkresowego, w tym realizacji zapisów ram i rezerwy wykonania wskazano tylko jedno działanie zaradcze do podjęcia w ramach RPO WM 2014-2020. Działanie to okazało się skuteczne.

Jak wynika z analizy benchmarkingowej, wystąpienie czynników zewnętrznych nieprzewidzianych na etapie przygotowania projektów miało istotny wpływ na tempo osiągania wartości wskaźników. Czynniki zewnętrzne przyczyniły się bowiem do wydłużenia realizacji niektórych projektów bądź też ograniczenia ich zakresu rzeczowego lub całkowitej rezygnacji beneficjentów. Tym samym część projektów została przerwana, a w niektórych przypadkach przedsiębiorcy zwrócili się o wydłużenie terminu realizacji, żeby dokończyć inwestycje później, kiedy sytuacja zaczęła się stabilizować po stanie pandemii. Jednym z działań naprawczych zidentyfikowanych w toku analizy było ogłoszenie konkursu dedykowanego do przedsiębiorców z branży czasu wolnego w 2020 r. To rozwiązanie nie było wcześniej planowane, ale z uwagi na okoliczności zewnętrzne powstał pomysł konkursu, gdzie zastosowano kwoty ryczałtowe jako nowatorskie rozwiązanie, wcześniej nie stosowane przy wsparciu przedsiębiorców. Umożliwiło to bardzo szybki przepływ wsparcia pieniężnego do przedsiębiorców w tym sektorze, przyczyniając się do umożliwienia przedsiębiorstwom przetrwania okresu, w którym przedsiębiorcy mieli zakaz prowadzenia działalności lub później mogli prowadzić ją w sposób ograniczony, podlegający restrykcjom.

Respondenci wywiadów zrealizowanych na potrzeby analizy benchmarkingowej zwrócili również uwagę na wpływ czynników zewnętrznych na osiąganie wskaźników w przypadku projektów badawczo-rozwojowych. Z uwagi na fakt, iż ten typ projektów charakteryzował się długim okresem realizacji, były to projekty wieloletnie, w momencie wystąpienia pandemii w większości dopiero na wstępnym etapie koncepcyjnym. Z uwagi na to, że postęp prac w zespołach wymagał ścisłej współpracy wielu osób, nie tylko w ramach przedsiębiorstwa, ale też jednostek naukowych, innych przedsiębiorstw, bądź podwykonawców, prace badawcze w dużej mierze były uzależnione od dostaw, a przy zerwaniu jego łańcucha i ograniczeniach w kontaktach między ludźmi tempo prac badawczych bardzo spadło, co stanowiło o konieczności dalszego wydłużania samego procesu badawczego, a w

rezultacie przedłużania okresu realizacji projektów. Znacznie podnosiło to też koszty prac badawczych, co powodowało, że w niektórych projektach zakres prac badawczych był ograniczany, rezygnowano z części ścieżek poszukiwawczych. Ponadto, z uwagi na fakt, iż sam proces badawczy ulegał wydłużeniu, miało to swoje skutki również w tych projektach, które miały komponent wdrożeniowy, czyli po pomyślnym zakończeniu badań w projekcie miano wdrożyć rozwiązanie u przedsiębiorcy bądź u podmiotu partnerskiego. Z uwagi na to, że same badania trwały dłużej, nie było już czasu na przeprowadzenie wdrożenia i w znacznej części projektów, które ten komponent miały, doszło do rezygnacji z wdrożenia. W kontekście działań naprawczych w tym zakresie respondenci badania obserwowali konieczność zmian w kierunku dostępności dofinansowania. Wsparcie przeznaczane było bowiem na wynagrodzenia na prowadzenia badań, nie zaś na rozbudowę potencjału badawczego i infrastruktury badawczej.

W tych kilku projektach, które jeszcze w poprzednim okresie programowania uzyskały wsparcie na to zaplecze badawcze – widzimy, że po paru latach ta aparatura badawcza robi się już przestarzała i wymagałoby to odnowienia parku aparatury badawczej i tego trochę zabrakło w tym okresie programowania.

Źródło: telefoniczne wywiady pogłębione (TDI) z przedstawicielami IZ/IP na potrzeby benchmarkingu.

Identyfikowane zagrożenia w pełnym wykorzystaniu alokacji przeznaczonej na realizację RPO WM 2014-2020

Czy i jakie zidentyfikowano zagrożenia w pełnym wykorzystaniu alokacji przeznaczonej na realizację poszczególnych działań/poddziałów RPO WM 2014-2020?

Jakie były uwarunkowania i przyczyny zidentyfikowanych zagrożeń?

Przed analizą ewentualnych zagrożeń w pełnym wykorzystaniu alokacji należy zwrócić uwagę na etap, w którym realizowane jest niniejsze badanie ewaluacyjne. Analiza oparta jest na danych aktualnych na koniec III kwartału 2023 r., a więc do końca wdrażania programu pozostały już tylko trzy tygodnie. Jest to etap, w którym:

1. Rozstrzygnięte zostały wszystkie nabory wniosków o dofinansowanie.
2. W 2023 roku przeprowadzone zostały ostatnie 5 naborów wniosków o dofinansowanie w trybie konkursowym, o łącznej kwocie przeznaczonej na dofinansowanie projektów w wysokości ok. 35,8 mln zł. Wszystkie te nabory zostały rozstrzygnięte. Do podpisania pozostało już tylko 33 projekty na łączną kwotę dofinansowania UE 11 187 412,65 zł (w ramach poddziałania 10.1.1.) oraz 5 projektów na łączną kwotę dofinansowania UE 1 676 469 zł (w ramach poddziałania 9.2.1). W ramach pozostałych konkursów dokonano już podpisania umów z beneficjentami wybranych do dofinansowania projektów.

3. Zgodnie z Harmonogramem naborów wniosków o dofinansowanie w trybie konkursowym dla Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 na 2023 rok nie planuje się już kolejnych naborów wniosków. Pozostały czas do zakończenia realizacji RPO WM byłby już niewystarczający, aby przeprowadzić proces wyboru projektów i zrealizować wsparte inwestycje.
4. Na listach rezerwowych nie występują już projekty, które mogłyby otrzymać dofinansowanie w chwili pojawienia się wolnych środków finansowych.
5. Wszystkie projekty, które do tej pory zostały umieszczone na listach rezerwowych, i były gotowe do zrealizowania projektu, otrzymały już dofinansowanie.
6. Większość projektów planowanych do realizacji w trybie pozakonkursowym, ma już podpisane umowy o dofinansowanie.
7. W ramach RPO WM 2014-2020 na wykazie projektów zidentyfikowanych do realizacji w trybie pozakonkursowym znajduje się 265 projektów. Do końca września 2023r. 260 projektów zostało objęte umowami o dofinansowania. Ich łączna wartość dofinansowania środkami UE wynosi ok. 2,7 mld zł.
8. Do końca roku planowane jest jeszcze podpisanie umów i realizacja następujących pięciu projektów: Elektroniczny system wspomagania zarządzania drogami wojewódzkimi Mazowsza na kwotę dofinansowania UE 8 789 108,76 zł (w ramach poddziałania 2.1.1
9. E- usługi dla Mazowsza), Rozwój zrównoważonej mobilności miejskiej poprzez zakup niskoemisyjnych autobusów zasilanych paliwem LNG i CNG na kwotę dofinansowania UE
10. 23 564 079 zł (w ramach poddziałania 4.3.1 Ograniczanie zanieczyszczeń powietrza i rozwój mobilności miejskiej), Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 637 relacji Warszawa – Węgrów na odcinku od km 35+674 do 37+742 oraz od km 38+199,39 do km 41+360 na kwotę dofinansowania UE 15 840 000 zł (w ramach działania 7.1 - Infrastruktura drogowa), Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 634 (ulicy księdza Skorupki w Ząbkach, powiat wołomiński) na kwotę dofinansowania UE 24 581 238,87 zł (w ramach działania 7.1 - Infrastruktura drogowa) oraz Budowa tunelu drogowego oraz drogi woj. nr 638 w km 19,400 linii kolejowej nr 2 w. m. Sulejówek na kwotę dofinansowania UE 29 600 000 zł (w ramach działania 7.1 - Infrastruktura drogowa).
11. Łączna kwota dofinansowania środkami UE ww. projektów wynosi 102 374 426,63 zł
12. Inne projekty pozakonkursowe nie będą już finansowane w ramach RPO WM 2014-2020.

Jak wskazano wcześniej, poszczególne Działania/Poddziałania RPO WM 2014-2020 charakteryzują się wysokim poziomem wykorzystania ich alokacji. Jest to efekt m.in. sprawnego wykorzystywania dostępnych narzędzi udostępnionych w ostatnim etapie wdrażania programów operacyjnych na perspektywę finansową 2014-2020:

1. Czasowa nadkontraktacja środków

Mechanizm ten umożliwia nadkontraktowanie środków w ramach działania/poddziałania ponad dostępną alokację, z jednoczesnym zablokowaniem środków w innym działaniu/poddziałaniu. Umożliwia on kontraktowanie środków przed dokonaniem realokacji środków pomiędzy tymi działaniami/poddziałaniami. To narzędzie było bardzo szeroko wykorzystywane przez IZ RPO WM 2014-2020. Stosowano je w 9 osiach priorytetowych (75% wszystkich osi) oraz w 17 działaniach/poddziałaniach Programu (43% wszystkich działań/poddziałania). Dzięki niemu w sposób bardzo sprawny podpisywane były umowy na projekty znajdujące się na listach rezerwowych, w sytuacji, gdy wybrane projekty przewyższały dostępną alokację w działaniu/poddziałaniu.

2. Nadkontraktacja w związku z zastosowaniem mechanizmu „elastyczności”

W perspektywie finansowej 2014-2020 przy rozliczeniu Programu będzie miała zastosowanie zasada elastyczności 15% (zgodnie z przepisem art. 130 ust. 3 rozporządzenia ogólnego). Przy zamykaniu Programu pozwala ona zrekompensować ewentualny niedostatek kontraktacji i certyfikacji w jednej osi priorytetowej nadwyżką kontraktacji i nadcertyfikacją zidentyfikowaną w innej osi – w zakresie do 15% ich wartości ujętych w programie. Zastosowanie tej opcji nie wymaga zmiany programu, natomiast niezbędne jest wystąpienie z odpowiednim wnioskiem o nadkontraktację.

To narzędzie również było bardzo szeroko wykorzystywane przez IZ RPO WM 2014-2020. Stosowano je w 9 osiach priorytetowych (75% wszystkich osi) oraz w 15 działaniach/poddziałaniach Programu (38% wszystkich działań/poddziałania).

W konsekwencji, na koniec września 2023 roku w zakontraktowano ponad 97,7% dostępnej alokacji Programu, co należy ocenić bardzo pozytywnie. Taki poziom wskazuje, że nie identyfikuje się znacznych zagrożeń w wykorzystaniu dostępnej alokacji. Niemniej jednak do zakontraktowania pozostało jeszcze 212,7 mln zł środków unijnych. Po zakontraktowaniu ostatnich projektów, będzie to kwota ok. 97,4 mln zł. Wartość ta jest uzależniona od obowiązującego kursu wymiany walut (EUR/PLN). Zmniejsza się w sytuacji wzmocnienia polskiego złotego, a zwiększa w sytuacji osłabienia.

Wobec czego, jednym z wyzwań wydaje się być wciąż niewystarczająca podaż projektów zgłaszanych do dofinansowania w niektórych Działaniach/Poddziałaniach. Szczególnie dotyczy to:

- Działanie 3.3. Innowacje w MŚP - 17,1 mln zł. Bieżąca sytuacja gospodarcza (wysoka inflacja), kosztowny dostęp do finansowania ze strony instytucji finansowych, spowodowało mniejsze zainteresowanie ogłaszanymi konkursami.
- Poddziałanie 4.3.1. Ograniczanie zanieczyszczeń powietrza i rozwój mobilności miejskiej - 16 mln zł,
- Poddziałanie 2.1.1. E-usługi dla Mazowsza – 12,6 mln zł,
- Działanie 7.1. Infrastruktura drogowa - 10,5 mln zł pozostałej do wykorzystania alokacji.

W projektach pozakonkursowych pn. „Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 614 Chorzele - Krukowo - Myszyniec prowadzącej do terenów inwestycyjnych Przasnyskiej Strefy Gospodarczej podstrefa Chorzele” i „Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 544 gr. woj. - Mława - Przasnysz - Ostrołęka prowadzącej do terenów inwestycyjnych Przasnyskiej Strefy Gospodarczej w Sierakowie” wystąpiły problemy z terminową realizacją inwestycji, co skutkowało koniecznością zmniejszenia ich zakresów rzeczowych.

Kolejną kwestią jest odpowiedni poziom wydatkowania i certyfikacji środków. Na koniec września 2023 roku wydatkowano (zatwierdzono wniosków o płatność) ponad 88,1% dostępnej alokacji Programu, co również należy ocenić pozytywnie.

Pozostaje jednak jeszcze konieczność zatwierdzenia wniosków o płatność na kwotę ok. 1,1 mld zł. Wymagało to będzie intensyfikacji działań związanych z ostatecznym rozliczeniem projektów, zarówno po stronie beneficjentów jak i Instytucji Zarządzającej RPO WM 2014-2020.

Pomimo, że nie identyfikuje się poważnych zagrożeń w wykorzystaniu alokacji RPO WM 2014-2020, to w ostatnich latach występowały i występują nadal utrudnienia w realizacji Programu.

Na niepełny poziom wydatkowania środków wpływ niewątpliwie miała sytuacja epidemiczna kraju w wyniku COVID-19. W jej wyniku zidentyfikowano ryzyko spowolnienia realizacji projektów m. in. potencjalny negatywny wpływ na rynek wykonawców i możliwości realizacji zadań, problemy w dotrzymaniu terminów realizacji przedsięwzięć, w dostawach materiałów i sprzętu, w tym z zagranicy oraz problemy w funkcjonowaniu podmiotów zaangażowanych w realizację projektów.

Dodatkowo z powodu wysokiej inflacji, ciągłego wzrostu cen w stosunku do planowanych pierwotnie wartości zamówień, następuje wzrost wartości projektów i problemy z zapewnieniem dodatkowych środków finansowych. Rodzi to czasami konieczność okrajania zakresów i wydłużania terminu realizacji projektów oraz w niektórych przypadkach prowadzi do rezygnacji z realizacji projektów.

Rezygnacje z realizacji projektów związane są również z pozyskaniem dofinansowania na realizację inwestycji z innych źródeł, w tym z Polskiego Ładu, który oferuje wyższy poziom dofinansowania.

Podjęmowane były niezbędne środki zaradcze, które polegały m.in na wydłużeniu terminów realizacji i dostarczenia niezbędnej dokumentacji, umożliwiając realizację inwestycji projektów objętych już wsparciem, jak i późniejszego złożenia wniosków aplikacyjnych dla trwających naborów wniosków.

Działania naprawcze służące pełnemu wykorzystaniu alokacji przeznaczonej na realizację Programu

Jakie działania naprawcze należy podjąć, żeby w pełni wykorzystać alokację przeznaczoną na realizację RPO WM 2014-2020?

Jak wskazano powyżej, nie identyfikuje się poważnych zagrożeń w pełnym wykorzystaniu alokacji RPO WM 2014-2020. Niemniej jednak wciąż brakuje odpowiedniej wartości projektów wybranych do dofinansowania. Należy na bieżąco monitorować kwotę, która pozostała do zakontraktowania w poszczególnych działaniach/poddziałaniach (jest ona uzależniona od kursu wymiany walut) oraz podejmować odpowiednie działania.

Jak wskazują wyniki badania TDI, pewnym zagrożeniem w kontekście możliwości wykorzystania alokacji są oszczędności pojawiające się na poziomie poszczególnych projektów. Istotne znaczenie w tym przypadku ma tempo, w którym będą one przekazywane przez instytucje pośredniczące, umożliwiając w ten sposób ich wykorzystanie w innych projektach.

W sytuacji braku możliwości przeprowadzenia kolejnych naborów wniosków w ramach poszczególnych działań/poddziałów (z uwagi przede wszystkim na zbliżający się koniec terminu kwalifikowalności wydatków) oraz braku projektów znajdujących się na listach rezerwowych możliwe jest rozważenie:

Podniesienia poziomu dofinansowania dla projektów, które mają podpisaną umowę o dofinansowanie. Należy podkreślić, że zastosowanie tego środka możliwe jest w odniesieniu do projektów, które na mocy umowy o dofinansowanie nie osiągnęły maksymalnego dopuszczalnego poziomu dofinansowania. Podniesienie tego poziomu mogłoby zostać dokonane jedynie przy poszanowaniu zasady równego traktowania beneficjentów oraz obowiązujących ram prawnych (art. 52a ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020, art. 143 rozporządzenia ogólnego, przepisów w zakresie pomocy publicznej, zasady tzw. luki w finansowaniu itp.).

Rozszerzenie zakresu rzeczowego projektów, przy utrzymaniu dotychczasowej stopy dofinansowania. Powoduje to podniesienie wartości wydatków kwalifikowalnych, w tym wydatków w części dofinansowania UE. Należy pamiętać, że zmieniony zakres rzeczowy musi pozostawać w zgodności z zasadami wdrażania danego działania i wpisywać się w obowiązujące kryteria wyboru projektów, jak również posiadać uzasadnienie polegające na osiągnięciu w większym stopniu celów i wskaźników danego działania.

Przy podejmowaniu ww. działań uwzględniana powinna być również możliwość stosowania mechanizmu „elastyczności” oraz overbookingu na etapie certyfikacji środków do Komisji Europejskiej.

Jak wspomniano powyżej, konieczna będzie intensyfikacja działań związanych z ostatecznym rozliczeniem projektów, zarówno po stronie beneficjentów jak i Instytucji Zarządzającej RPO WM 2014-2020.

Analiza benchmarkingowa wykazała rozwiązania, wskazywane przez inne województwa uczestniczące w badaniu jako skuteczne działania naprawcze w kontekście wykorzystania alokacji na realizację programów. Respondenci badania zwrócili uwagę na skuteczność rozwiązania, jakim był dodatkowy konkurs, który był odpowiedzią na ryzyko, że spadnie liczba realizowanych projektów z uwagi na wystąpienie nieprzewidzianych czynników zewnętrznych, gdyż w początkowym okresie pandemii wirusa SARS-CoV2 nie było możliwe przewidzenie jak sytuacja się rozwinie, jak zareaguje rynek oraz jakie decyzje podejmą przedsiębiorcy. Zaobserwowano pierwsze przypadki rezygnacji z projektów i odpowiedzią na to był dodatkowy konkurs dla danej branży przedsiębiorców.

Badani zauważyli również, iż bardzo skutecznym rozwiązaniem było wprowadzenie kwot ryczałtowych - przepisy unijne dopuszczały stosowanie takiego mechanizmu już wcześniej, natomiast nie było sprzyjających warunków do tego, aby w odniesieniu do przedsiębiorców zastosować to rozwiązanie. Pandemia niejako wymusiła wdrożenie tego rozwiązania, gdyż tylko w ten sposób było możliwe, żeby w krótkim terminie przekazać przedsiębiorcom wsparcie finansowe.

Innym wykazanim w ramach benchmarkingu działaniem podejmowanym w celu wykorzystania alokacji było przywiązywanie dużej wagi do spotkań wprowadzających potencjalnych wnioskodawców w ramach każdego z konkursów. Zwracano przy tym uwagę na przekazanie, iż podejmowane działania nie mogą być punktowe, indywidualne, że to musi być praca i działania zintegrowane obejmujące swoim zasięgiem więcej niż jeden samorząd bądź jeden podmiot.

Badane województwa dodały, iż w przypadku pozostania niewykorzystanej części alokacji, podczas gdy inne konkursy cieszyły się dużym zainteresowaniem, z odpowiednim wyprzedzeniem wnioskowano do IZ, a IZ do Komisji Europejskiej, o przenoszenie środków pomiędzy działaniami oraz pomiędzy poszczególnymi osiami priorytetowymi.

Parokrotnie właśnie też zmienialiśmy program, przesuając alokację, gdy widzieliśmy, że w jakimś działaniu, w jakiejś osi priorytetowej jest problem z wykorzystaniem alokacji, na przykład nie było zainteresowania już beneficjentów, no to wtedy przesuwaliliśmy te środki na działania oczywiście pilnując tych wszystkich uwarunkowań unijnych na działania, gdzie było duże zainteresowanie, żeby w pełni wykorzystać alokację programu.

Źródło: telefoniczne wywiady pogłębione (TDI) z przedstawicielami IZ/IP na potrzeby benchmarkingu.

Uwarunkowania realizacji celów RPO WM 2014-2020

Uwarunkowania zewnętrzne w stosunku do programu operacyjnego, mające wpływ na jego skuteczność i efektywność, w tym warunki wstępne (warunkowość ex-ante)

Dla oceny postępów w osiąganiu zidentyfikowanych celów szczegółowych RPO WM 2014-2020 opracowany został zestaw wskaźników monitoringu.

W zakresie EFRR obejmuje on wskaźniki rezultatu (strategicznego) obrazujące kontekst sytuacji społeczno-gospodarczej w obszarach oddziaływania Programu oraz wskaźniki produktu i rezultatu bezpośredniego powiązane z realizowanymi projektami.

W zakresie EFS obejmuje on wskaźniki produktu bezpośrednio związane z wydatkami ponoszonymi w ramach projektu, wskaźniki rezultatu bezpośredniego, które są bezpośrednim efektem dofinansowanego projektu oraz wskaźniki rezultatu długoterminowego pokazujące efekty powstałe w dłuższym okresie czasu.

Każdy ze wskaźników posiada wartość docelową planowaną do osiągnięcia do końca 2023 roku. Przedstawione wartości docelowe wskaźników zostały opracowane, zgodnie z posiadaną w momencie programowania wiedzą o istotnych czynnikach mających wpływ na proces wdrażania oraz z danymi historycznymi dotyczącymi cyklu i kosztów realizacji odpowiednich typów projektów.

Monitorowanie postępów w realizacji wskaźników oparte jest o dane zagregowane z poziomu projektów, pochodzące z centralnego systemu teleinformatycznego, obejmujące wartości zadeklarowane do realizacji przez beneficjentów w umowach o dofinansowanie projektów oraz wartości osiągnięte sprawozdawane w kolejnych wnioskach o płatność.

W przypadku EFRR efekt wsparcia na poziomie projektu występuje:

- w przypadku wskaźników produktu – w okresie od podpisania umowy o dofinansowanie, przy czym osiągnięte wartości powinny zostać wykazane najpóźniej we wniosku o płatność końcową,
- w przypadku wskaźników rezultatu bezpośredniego – co do zasady, w okresie 12 miesięcy od zakończenia okresu realizacji projektu, przy czym osiągnięte wartości wykazywane są we wniosku o płatność końcową lub jego korekcie.

W przypadku EFS wskaźniki produktu monitorowane są w momencie rozpoczęcia udziału w projekcie:

- w przypadku wskaźników produktu dotyczących form wsparcia udzielanych w projektach, są one mierzone w momencie przystąpienia do określonej formy wsparcia.
- wskaźniki rezultatu bezpośredniego odnotowują efekt wsparcia bezpośrednio po zakończeniu udziału w projekcie i mierzone są do 4 tygodni od zakończenia udziału przez uczestnika w projekcie.

Wskaźniki rezultatu długoterminowego mierzą efekty osiągnięte w dłuższym okresie po opuszczeniu projektu przez uczestnika – odnoszą się do sytuacji uczestnika po upływie co najmniej 4 tygodni, przy czym w WLWK 2014 stosuje się okres sześciu miesięcy lub dłuższy w zależności od specyfiki wsparcia i oczekiwanej zmiany. Dane do wskaźników długoterminowych, co do zasady, nie są uzyskiwane w ramach monitorowania realizacji projektu, ale wyliczane są przy pomocy ewaluacji/analiz realizowanych na reprezentatywnej próbie uczestników projektów lub na podstawie danych administracyjnych.

W RPO WM 2014-2020, jak w każdym programie operacyjnym, określone zostały ramy wykonania. Jest to podzbiór wskaźników monitoringu postępu rzeczowego i finansowego każdej osi priorytetowej wraz z określonymi celami do osiągnięcia na rok 2018 (cele pośrednie) oraz rok 2023 (cele końcowe). Na ramy wykonania składają się:

- wskaźniki produktu – odnoszące się bezpośrednio do realizowanych działań, obrazujące to co zostało uzyskane w wyniku realizowanych projektów,

- kluczowe etapy wdrażania – dodatkowy element wskaźnika produktu stosowany wówczas, gdy wartość jego celu pośredniego jest równa zero, jest niewielka lub trudna do oszacowania - obrazuje konkretny etap realizacji programu operacyjnego (w przypadku RPO WM 2014-2020 kluczowymi etapami wdrażania są wartości wskaźników produktu w podpisanych umowach o dofinansowanie projektów),
- wskaźnik finansowy – wykorzystywany do monitorowania postępu finansowego osi priorytetowej, określony jako „całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowanych”.

Wskaźniki produktu i kluczowe etapy wdrażania określone w ramach wykonania obrazują wsparcie, na które przeznaczono ponad 50% alokacji finansowej danej osi priorytetowej.

Ustanowienie mechanizmu ram wykonania ma na celu zwiększenie efektywności instytucji w skutecznym wdrażaniu funduszy unijnych. Komisja Europejska określiła poziom, jakie wybrane do ram wskaźniki powinny osiągnąć, aby Instytucja Zarządzająca utrzymała pełną alokację zawierającą specjalnie wydzielone środki tzw. rezerwę wykonania. W zależności od stopnia realizacji założonych wartości docelowych, cele poszczególnych osi priorytetowych zostaną określone jako osiągnięte, nieosiągnięte lub takie, które poniosły poważne niepowodzenie w wykonaniu celów.

W poniższej tabeli przedstawiona zostały warunki realizacji ram wykonania.

Tabela 31. warunki realizacji ram wykonania RPO WM 2014-2020

Wynik oceny (klasyfikacja)	W przypadku OP, dla której Ramy Wykonania zawierają nie więcej niż dwa wskaźniki	W przypadku OP, dla której Ramy Wykonania zawierają trzy lub więcej wskaźników
Cele uważa się za realne do osiągnięcia, jeśli:	Wszystkie wskaźniki osiągną co najmniej 85% wartości celu końcowego do 31.12.2023 r.	Wszystkie wskaźniki za wyjątkiem jednego osiągną co najmniej 85% wartości celu końcowego do 31.12.2023 r., jeden wskaźnik osiągnie co najmniej 75% wartości celu końcowego do 31.12.2023 r.
Zagrożenie nieosiągnięciem celów końcowych, jeśli:	Co najmniej jeden wskaźnik osiągnie pomiędzy 65%, a 85% wartości celu końcowego do 31.12.2023 r.	Co najmniej jeden wskaźnik nie osiągnie 65% wartości celu końcowego do 31.12.2023 r. i/lub co najmniej dwa wskaźniki osiągną pomiędzy 65%, a 85% wartości celu końcowego do 31.12.2023 r.
Zagrożenie poważnym niepowodzeniem w wykonaniu celów końcowych, jeśli:	Co najmniej jeden wskaźnik nie osiągnie 65% wartości celu końcowego do 31.12.2023 r.	Co najmniej dwa wskaźniki nie osiągną 65% wartości celu końcowego do 31.12.2023 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Rozporządzenia Wykonawczego Komisji (UE) nr 215/2014.

Dla projektów realizowanych w ramach EFRR realizacja wskaźnika ram wykonania ma miejsce w momencie wykazywania danych przez beneficjentów w wnioskach o płatność końcową lub pośrednią - o ile zawarte w nich informacje umożliwiają potwierdzenie, iż „przedsięwzięcie służące osiągnięciu wskaźników produktu zostało w pełni zrealizowane”.

Dla projektów zrealizowanych w ramach EFS realizacja wskaźnika ram wykonania ma miejsce w momencie wykazywania danych w zatwierdzonych wnioskach o płatność.

Uruchomienie środków finansowych w perspektywie 2014-2020 uzależnione było od spełnienia wymogów warunków wstępnych, czyli zapewnienia określonych warunków wyjściowych umożliwiających efektywną realizację programów współfinansowanych ze środków europejskich.

Na poziomie województwa mazowieckiego do spełnienia były:

1. W ramach celu tematycznego 1. Warunek 1.1. Badania naukowe i innowacje: Istnienie krajowych lub regionalnych strategicznych ram polityki w dziedzinie badań i innowacji na rzecz inteligentnej specjalizacji, w odpowiednich przypadkach, zgodnie z krajowym programem reform, w celu zwiększenia wydatków na badania i innowacje ze środków prywatnych (OP I). W celu spełnienia warunku wstępnego przygotowano Plan działań dla wypełnienia warunku wstępnego dla pierwszego celu tematycznego EFSI w województwie mazowieckim.
2. W ramach celu tematycznego 6. Warunek 6.2. Gospodarka odpadami: Promowanie zrównoważonych gospodarczo i środowiskowo inwestycji w sektorze gospodarki odpadami, w szczególności przez opracowanie planów gospodarki odpadami zgodnych z dyrektywą 2008/98/WE oraz z hierarchią odpadów. W tym przypadku plan działań także dla regionu został ujęty w Planie działań Rzeczypospolitej Polskiej w celu wypełnienia kryteriów 2 i 4 dla warunku wstępnego 6.2 (Gospodarka Odpadami).
3. W ramach celu tematycznego 7. Warunek 7.1.Transport: Istnienie kompleksowego planu/planów lub kompleksowych ram w zakresie inwestycji transportowych zgodnie z instytucyjną strukturą państw członkowskich (z uwzględnieniem transportu publicznego na szczeblu regionalnym i lokalnym), które wspierają rozwój infrastruktury i poprawiają łączność z kompleksową i bazową siecią TEN-T .
4. W ramach celu tematycznego 7. Warunek 7.2. Kolej: Istnienie w kompleksowym planie/kompleksowych planach lub ramach dotyczących transportu wyraźnej części dotyczącej rozwoju kolei zgodnie z instytucyjną strukturą państw członkowskich (z uwzględnieniem transportu publicznego na szczeblu regionalnym i lokalnym), który wspiera rozwój infrastruktury i poprawia łączność z kompleksową i bazową siecią TEN-T. Inwestycje obejmują tabor, interoperacyjność oraz rozwijanie potencjału.
5. W celu wypełnienia warunku 7.1 i 7.2 opracowano plan działań pn.: Plan Wykonawczy do Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 r. w obszarze „Przestrzeń i transport”, spełniającego wymogi Regionalnego planu transportowego województwa mazowieckiego.

Ponadto, na poziomie regionalnym konieczne było spełnienie warunku ogólnego: 7. Systemy statystyczne i wskaźnika rezultatu. Istnienie systemu wskaźników rezultatu niezbędnych przy wyborze działań, które w najefektywniejszy sposób przyczyniają się do osiągnięcia pożądaných rezultatów, do monitorowania postępów w osiąganiu rezultatów oraz do podejmowania ewaluacji oddziaływania. Również i w tym przypadku sporządzono „Plan działań dla wypełnienia warunku 7 ex-ante dla 2. osi priorytetowej Wzrost e-potencjału Mazowsza w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Mazowieckiego 2014-2020”.

Biorąc pod uwagę wyniki badań reaktywnych, w ramach badania ilościowego, do czynników zewnętrznych, które w największym stopniu pozytywnie oddziaływały na realizację założonych celów interwencji, Beneficjenci Programu zaliczali najczęściej:

- dostępność zasobów ludzkich (40,6% ogółu wskazań);
- dostępność infrastruktury (28,2%);
- dostępność finansowania uzupełniającego (23,2%);
- przychylny stosunek mieszkańców do realizowanych działań (22,2%).

Do czynników zewnętrznych mających istotny, negatywny wpływ na realizację założonych celów, zaliczali się natomiast głównie:

- pandemia COVID-19 (50,5% wskazań);
- rosnąca inflacja (28,2%);
- trudności w realizacji zamówień publicznych (15,4%);
- niekorzystne zmiany społeczno-gospodarcze (10,2%).

Beneficjenci uczestniczący w badaniu fokusowym potwierdzili istotny problem, jakim od roku 2020 był znaczny wzrost kosztów realizacji założonych działań.

Innym czynnikiem zewnętrznym zauważonym przez Beneficjentów, istotnym w przypadku projektów infrastrukturalnych, były przepisy prawa dotyczące pozyskania gruntów. Pomimo obserwowanego zapotrzebowania na dane działanie, trudne jest wygospodarowanie odpowiedniego na to obszaru, szczególnie w przypadku budowy infrastruktury transportowej i przesiadkowej.

Dlatego też często te projekty, które dotyczą na przykład parkingów przesiadkowych, gdzie potrzebny jest grunt w konkretnym miejscu, bo parking przesiadkowy musi się rządzić pewnymi uwarunkowaniami, są nieraz niemożliwe do zrealizowania. To jest naprawdę bardzo trudne i nieraz uniemożliwiało to realizację inwestycji albo poważnie ją opóźniało. Więc te kwestie gruntowe są czymś bardzo trudnym do zrealizowania, nieraz wnioskodawca chciałby, wie, że jest zapotrzebowanie, ale po prostu ciężko jest zrobić, bo po prostu czynniki zewnętrzne na to nie pozwalają.

Źródło: zogniskowane wywiady grupowe (FGI) z Beneficjentami RPO WM 2014-2020.

Zdaniem Beneficjentów, czynnikiem, który ma negatywny wpływ na realizację projektów są przepisy prawne, w tym związane z zamówieniami publicznymi oraz ustawy dotyczące gospodarki niskoemisyjnej, z uwagi na fakt, iż ulegają one zmianom i korektom, w związku z czym są one trudne do interpretacji dla beneficjentów wsparcia.

To też jest temat, który bardzo często nas jako beneficjentów, jako wnioskodawców doprowadza do wielu frustracji, przepisy prawa się często zmieniają. Są różnie interpretowane, kontrole starają się pomóc, coś podpowiedzieć nieraz, ale często się zderzamy z taką sytuacją, że zdarzają się korekty i zwroty. Sytuacje związane z przepisami prawa nawet dla ludzi, którzy długi czas przy tym pracują, często są niejasne i po prostu trudne.

No i oczywiście ustawy. No jeżeli my w tym roku mamy trzecią nowelizację ustawy o odnawialnych źródłach energii, jedna, taki przykład, 26 czerwca jest ustawa jednolita, a 17 sierpnia tego roku oczywiście mamy już zmiany do ustawy. No to przecież kto za tym nadąży, a to się dzieje we wszystkich innych przepisach.

Źródło: zogniskowane wywiady grupowe (FGI) z Beneficjentami RPO WM 2014-2020.

3.4. Obszar IV: Diagnoza społeczno-gospodarcza stanowi komplementarny element ewaluacji RPO WM 2014-2020

Pytania badawcze: Diagnoza zostanie przygotowana w sposób przejrzysty i zrozumiały oraz na podstawie najbardziej aktualnych danych. Diagnoza zostanie skonstruowana w taki sposób, żeby zachować związek ze strategią województwa w odniesieniu do następujących sektorów:

- *Gospodarczego;*
 - *Społecznego;*
 - *Środowiskowego.*
-

Diagnoza społeczno-gospodarcza województwa mazowieckiego została przygotowana głównie w oparciu o dane pochodzące z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego (BDL GUS) oraz bazy danych Eurostat, na podstawie najbardziej aktualnych danych.

Została skonstruowana w taki sposób, żeby zachować związek ze strategią województwa w odniesieniu do następujących sektorów:

- gospodarczego;
- społecznego;
- środowiskowego.

Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej uwzględnia także nowy podział statystyczny województwa mazowieckiego na poziomie NUTS, obowiązujący od 1 stycznia 2018 r. Według klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych, województwo mazowieckie stanowi NUTS 1 – makroregion województwo mazowieckie, który dzieli się na następujące jednostki:

- NUTS 2 region Warszawski stołeczny, w skład którego wchodzi jednostki NUTS 3 (podregiony): miasto Warszawa, warszawski wschodni, warszawski zachodni;
- NUTS 2 region Mazowiecki regionalny, w skład którego wchodzi jednostki NUTS 3 (podregiony): ciechanowski, ostrołęcki, płocki, radomski, siedlecki, żyrardowski.

Zgodnie z podziałem administracyjnym, w skład województwa mazowieckiego wchodzi (2023 r.):

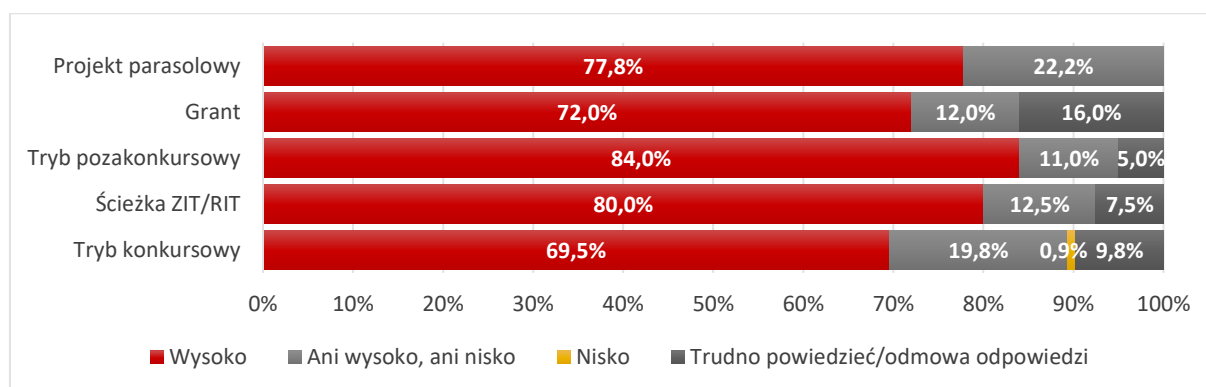
- 37 powiatów oraz 5 miast na prawach powiatu,
- 314 gmin, w tym: 35 gmin miejskich, 60 gmin miejsko-wiejskich, 219 gmin wiejskich.

Formuła wsparcia w ramach RPO WM 2014-2020

Biorąc pod uwagę ogół realizowanych projektów, zdecydowana większość z nich, bo aż 68,5%, realizowana była w trybie konkursowym. W trybie pozakonkursowym wdrażano 8,4% ogółu projektów. Ze ścieżki ZIT/RIT korzystano w przypadku 3,4% interwencji. Z grantu skorzystało 2,1% Beneficjentów, a 1,5% projektów stanowiły projekty parasolowe.

Zazwyczaj wysoko oceniano efektywność formuły uzyskanego wsparcia. Oceny badanych wahały się ogółem od 69,5% w przypadku oceny trybu konkursowego, do 84,0% w przypadku trybu pozakonkursowego. Należy natomiast podkreślić, że oceny negatywne pojawiały się wyłącznie w przypadku oceny trybu konkursowego, choć i w tym przypadku ich odsetek był znikomy (0,9%).

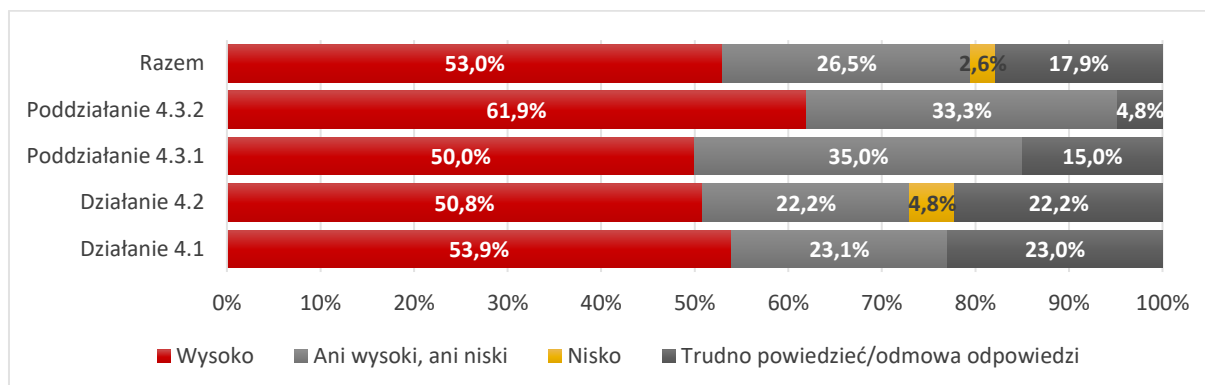
Wykres 12. Biorąc pod uwagę formułę uzyskanego wsparcia, jak Pan/Pani ocenia efektywność tejże formuły?

Źródło: wyniki badania CAWI/CATI z Beneficjentami RPO WM 2014-2020, n= 1 192.

Realizatorzy projektów w ramach OP IV zwykle pozytywnie oceniali funkcjonujący system wskaźników pod względem odzwierciedlania przez niego efektów uzyskanych w wyniku realizacji projektów. Na oceny wysokie wskazało łącznie 53,0% badanych, podczas gdy na oceny niskie – zaledwie 2,6% ogółu respondentów. Biorąc pod uwagę poszczególne Działania i Poddziałania, aspekt ten najlepiej oceniany był przez Beneficjentów Poddziałania 4.3.2 (61,9% ocen wysokich).

Wykres 13. Jak Pan/Pani ocenia funkcjonujący system wskaźników (pod względem odzwierciedlania efektów uzyskanych w wyniku realizacji projektu)?

Źródło: wyniki badania CAWI/CATI z Beneficjentami RPO WM 2014-2020, n=117.

Gospodarka

Potencjał gospodarczy

Województwo mazowieckie wyróżnia się najwyższym poziomem rozwoju gospodarczego w Polsce. Decyduje o tym, po pierwsze, wysokie tempo wzrostu gospodarczego. Według wstępnych danych wartość produktu krajowego brutto wytworzonego w województwie mazowieckim w 2021 r. wyniosła 596,0 mld zł i w porównaniu z rokiem poprzednim była wyższa o 11,2%, a w odniesieniu do 2015 r. – wyższa o 50,2%. W odniesieniu do roku 2015 był to wzrost o 4,3 p. proc. większy niż przeciętnie w kraju.

Po drugie województwo mazowieckie charakteryzuje najwyższy udział w generowaniu produktu krajowego brutto Polski. Wyniósł on 22,7% i był o 0,2 p. proc. mniejszy niż w 2020 r., ale o 0,6 p. proc. większy niż w 2015 r. Wzrost gospodarczy jest osiągany przede wszystkim dzięki Warszawie wraz z jej obszarem funkcjonalnym. W regionie warszawskim stołecznym wytworzono 17,5% krajowego PKB, natomiast w regionie mazowieckim regionalnym 5,3%.

Województwo mazowieckie to również najwyższy wskaźnik PKB na 1 mieszkańca spośród wszystkich województw. W 2021 r. wyniósł on 108,1 tys. zł i był wyższy o 11,3% niż rok wcześniej oraz o 45,6% niż w roku 2015. W latach 2015-2021 wartość PKB na 1 mieszkańca w województwie mazowieckim wzrosła z 74,3 tys. zł do 108,1 tys. zł., tj. o 45,5%. Wykres 7 pokazuje jaki jest odsetek PKB na 1 mieszkańca województwa mazowieckiego w średniej krajowej. Dane te pokazują jego znaczny spadek w latach panowania pandemii Covid-19, co może świadczyć, że województwo mazowieckie bardziej niż inne regiony odczuło jej skutki.

Na podstawie danych dla lat 2015–2021 można stwierdzić, że w województwie mazowieckim wartość PKB na 1 mieszkańca wyrażona we wspólnej umownej walucie – standardzie siły nabywczej (PPS) rosla, stanowiąc od 110% do 123% średniej obliczonej dla 27 państw Unii Europejskiej. Mazowieckie jest jedynym województwem w Polsce, w którym PKB na 1 mieszkańca wynosi co najmniej 90% średniej unijnej, tj. spełnia kryterium zaliczenia do regionów bardziej rozwiniętych. Dane Eurostatu potwierdzają bardzo duże dysproporcje w poziomie rozwoju gospodarczego regionów tworzących makroregion województwa mazowieckiego. W 2021 r. region warszawski stołeczny osiągnął 166% średniej unijnej, natomiast region mazowiecki regionalny – tylko 67%, tj. nie spełnił kryterium zaliczenia do regionów w okresie przejściowym (nie mieścił się w granicach 75–90% średniej unijnej). Niemniej, zarówno region Warszawski stołeczny, jak i Mazowiecki regionalny, odnotowują szybszy wzrost PKB na 1 mieszkańca w odniesieniu do średniej Unii Europejskiej niż większość regionów w Polsce

W 2020 r. województwo mazowieckie charakteryzowało się wyższą od średniej krajowej wydajnością pracy we wszystkich rodzajach działalności (według sekcji PKD 2007).

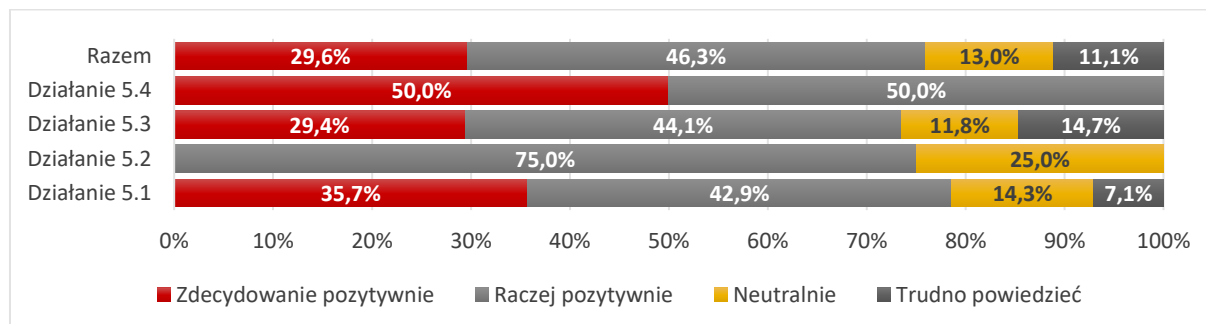
Wartość dodana brutto wytworzona w województwie mazowieckim w 2020 r. wyniosła 472,1 mld zł. Wydajność pracy przypadającą na 1 pracującego wyniosła 181,4 tys. zł i była (w cenach bieżących) wyższa o 5,3% niż w 2019 r. Była ona o 27,8% wyższa niż średnio w kraju, ale w ciągu pięciu lat relacja ta obniżyła się o 2,7 p. proc.

W latach 2015–2020 w województwie mazowieckim, podobnie jak w kraju, największy udział w generowaniu wartości dodanej brutto osiągnęły jednostki prowadzące działalność w zakresie handlu; naprawy pojazdów samochodowych; transportu i gospodarki magazynowej; zakwaterowania i gastronomii; informacji i komunikacji, a najmniejszy udział – jednostki działające w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie.

Biorąc pod uwagę wyniki badań reaktywnych, Beneficjenci OP V, którzy wzięli udział w badaniu ilościowym, w większości pozytywnie oceniali wpływ projektów na sytuację społeczno-gospodarczą województwa mazowieckiego (75,9%). Żaden z respondentów nie wskazał ponadto na ocenę negatywną.

Biorąc pod uwagę poszczególne Działania, użyteczność wsparcia najwyżej oceniali Beneficjenci Działania 5.4 (100,0% wskazań).

Wykres 14. Jak Pan/Pani ocenia użyteczność udzielonego wsparcia (tj. wpływ projektu na sytuację społeczno-gospodarczą regionu)?

Źródło: wyniki badania CAWI/CATI z Beneficjentami RPO WM 2014-2020, n=54.

Przedsiębiorczość

Województwo mazowieckie jest liderem przedsiębiorczości w kraju. Według stanu na koniec grudnia 2022 r. w rejestrze REGON zarejestrowanych było 968 720 podmiotów gospodarki narodowej, tj. 19,4% ogółu podmiotów zarejestrowanych w kraju, z czego ponad połowa ma siedzibę w Warszawie. W stosunku do roku poprzedniego liczba podmiotów w województwie mazowieckim wzrosła o 4,4%, a w porównaniu z 2015 r. była wyższa o 26,5%. Zdecydowana większość, tj. 93,8% ogólnej liczby podmiotów należała do sektora prywatnego.

Najliczniejszą grupę podmiotów według rodzaju prowadzonej działalności stanowią jednostki zajmujące się: handlem; naprawą pojazdów samochodowych – 194 163 (20,0% ogólnej liczby podmiotów w województwie), działalnością profesjonalną, naukową i techniczną – 148 178 (15,3%), budownictwem – 100 681 (10,4%) oraz informacją i komunikacją – 83 593 (8,6%).

Analizując strukturę podmiotów według form prawnych to najliczniejszą grupę stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (64,8% ogólnej liczby podmiotów w województwie). W dalszej kolejności były spółki (27,8%), w tym najliczniejsze wśród nich spółki handlowe (21,7%) oraz cywilne (6,1%). Wśród spółek handlowych według rodzaju kapitału w 2022 r. największy udział miały spółki handlowe o kapitale prywatnym krajowym (76,9%), w dalszej kolejności spółki handlowe o kapitale zagranicznym (22,1%), państwowych osób prawnych (0,7%), samorządu terytorialnego (0,2%) oraz Skarbu Państwa (0,1%).

W 2022 r. w rejestrze REGON zarejestrowano 78 652 nowe podmioty gospodarki narodowej, tj. o 11,2% więcej niż w poprzednim roku. W ciągu roku wyrejestrowanych zostało 38 145 podmiotów (o 25,4% więcej niż w 2021 r.). Wobec czego wskaźnik mierzony stosunkiem liczby jednostek wykreślonych z rejestru do liczby jednostek nowo zarejestrowanych wyniósł 48%, co oznacza, że na każde 100 nowo zarejestrowanych podmiotów przypadały 48 zlikwidowane.

Województwo mazowieckie jest regionem atrakcyjnym inwestycyjnie. Świadczy o tym poziom nakładów inwestycyjnych realizowanych przez przedsiębiorstwa. W 2021 r. wyniosły one 54 243,7 mln zł, co stanowiło 26,3% ogółu nakładów w Polsce – tzn., że co czwarta złotówka została zainwestowana na Mazowszu. W odniesieniu do roku poprzedniego nakłady inwestycyjne (w cenach bieżących) były wyższe o 23,2%, a w odniesieniu do 2015 r. – o 41,2%. Dla porównania w kraju wartość nakładów inwestycyjnych zwiększyła się odpowiednio o 12,0% i o 23,5%.

Wartość nakładów inwestycyjnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosła w województwie 9 839 zł, tj. o 81,1% więcej niż średnio w kraju.

Nakłady w regionie Warszawskim stołecznym były czterokrotnie wyższe od poniesionych w regionie Mazowieckim regionalnym. Województwo mazowieckie wyróżnia także największy udział kapitału zagranicznego zainwestowanego w przedsiębiorstwach wśród 16 województw – aż 65%.

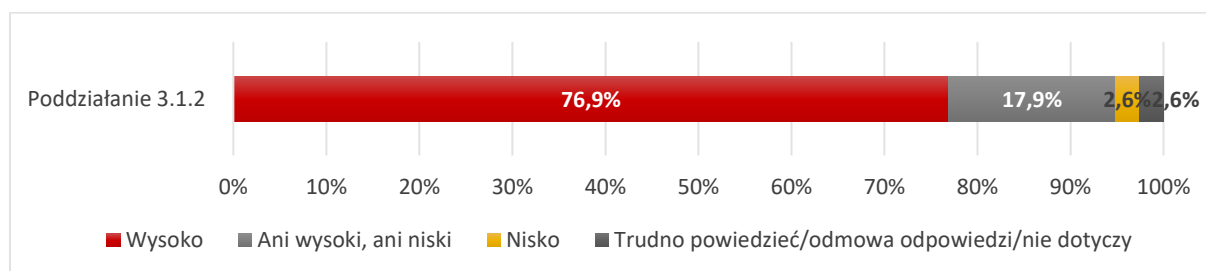
Przedsiębiorstwa województwa mazowieckiego osiągają największe przychody w Polsce. Przychody ogółem uzyskane w 2022 r. przez przedsiębiorstwa mające siedzibę w województwie mazowieckim wyniosły 1 711,1 mld zł, tzn., że wypracowały one 33,9% przychodów w kraju. W odniesieniu do poprzedniego roku przychody były wyższe o 30,0%, a do 2015 r. – o 104,8%. Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów zwiększyły się do 1 632,0 mld zł, tj. odpowiednio o 29,3% i 102,0%. Ich wzrost w skali roku odnotowano w 15 spośród 16 sekcji, przy czym największy (w ujęciu wartościowym) w przetwórstwie przemysłowym, w handlu; naprawie pojazdów samochodowych oraz w wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę.

W województwie mazowieckim w 2022 r. odnotowano pogorszenie opłacalności prowadzonej działalności gospodarczej w porównaniu z rokiem poprzednim. Wprawdzie wskaźnik rentowności sprzedaży brutto wzrósł o 0,1 p. proc. (do 5,3%), ale wskaźniki rentowności obrotu brutto i obrotu netto były o 1,0 p. proc. niższe niż przed rokiem (wyniosły stosownie 5,9% i 4,7%). W ogólnej liczbie badanych podmiotów zmniejszył się z 82,4% do 82,3% udział jednostek rentownych, tj. mających wskaźnik rentowności obrotu netto równy lub większy od zera. Poprawa wskaźnika rentowności obrotu netto w porównaniu z 2021 r. miała miejsce w tylko 4 spośród 16 sekcji, przy czym jeden z największych wzrostów dotyczył zakwaterowania i gastronomii (z 1,8% do 10,6%). Do najbardziej opłacalnych rodzajów działalności w 2022 r. należały ponadto: działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (wskaźnik 8,1%), informacja i komunikacja (7,9%), dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja (6,8%).

W województwie mazowieckim rośnie wartość eksportu. Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów na eksport osiągnęły wartość 304,0 mld zł, tj. poziom o 36,8% wyższy niż w 2021 r. Udział sprzedaży na eksport w przychodach netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów zwiększył się z 17,6% do 18,6%. W ogólnej wartości sprzedaży eksportowej 72,6% stanowiły przychody ze sprzedaży produktów, natomiast 27,4% – przychody ze sprzedaży towarów i materiałów. Głównymi kierunkami eksportu były Niemcy, Francja, Wielka Brytania, Czechy, Niemcy, Niemcy i Włochy, które łącznie skupiły prawie 50% jego wartości.

Biorąc pod uwagę wpływ działań realizowanych w ramach Programu na przedsiębiorczość regionalną, Beneficjenci Poddziałania 3.1.2 najczęściej wysoko oceniali wpływ wsparcia w ramach RPO WM 2014-2020 na potencjał reprezentowanego przez nich podmiotu (76,9% ogółu wskazań). O niewielkim znaczeniu interwencji w tym zakresie przekonanych było natomiast zaledwie 2,6% badanych.

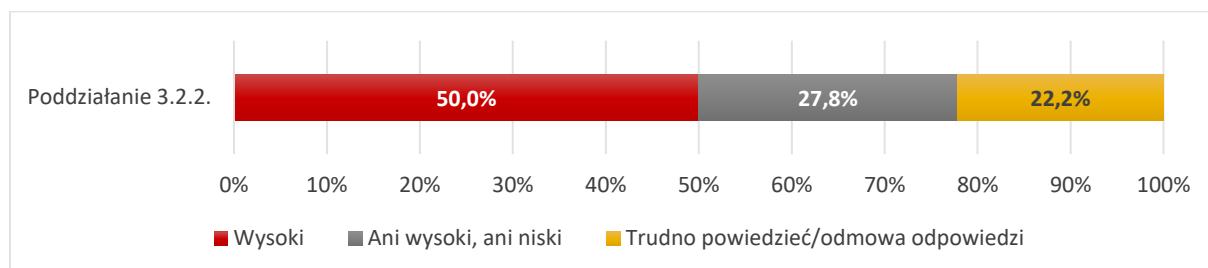
Wykres 15. Jak ocenia Pan/Pani wpływ wsparcia w ramach RPO WM 2014-2020 na potencjał Państwa podmiotu?

Źródło: wyniki badania CAWI/CATI z Beneficjentami RPO WM 2014-2020, n=39.

Średnio co drugi z Beneficjentów Poddziałania 3.2.2 wysoko oceniał wpływ wsparcia w ramach RPO WM 2014-2020 na poziom zaangażowania reprezentowanego przedsiębiorstwa w działalność eksportową. Żaden z badanych nie wskazał ponadto, by wpływ ten był niewielki.

Wykres 16. Jak ocenia Pan/Pani wpływ wsparcia w ramach RPO WM 2014-2020 na poziom zaangażowania Państwa przedsiębiorstwa w działalność eksportową?

Źródło: wyniki badania CAWI/CATI z Beneficjentami RPO WM 2014-2020, n=39.

Specjalizacje województwa mazowieckiego

Przemysł województwa, pomimo tego, że jest bardzo zróżnicowany, wykazuje znaczny stopień specjalizacji gospodarczej. Obejmuje sektory od produkcji rolniczej i przetwórstwa żywności, przez tradycyjny przemysł, po nowoczesną produkcję z branż średniozaawansowanych i zaawansowanych technologii. Istotne znaczenie dla mazowieckiego przemysłu ma zlokalizowana w Płocku największa polska rafineria ropy naftowej.

W 2021 r. w województwie mazowieckim produkcja sprzedana przemysłu w przedsiębiorstwach o liczbie pracujących powyżej 9 osób wyniosła łącznie 375 846,9 mln zł (w cenach bieżących) i była o 14,4% (w cenach stałych) wyższa w porównaniu z rokiem poprzednim. Pod względem wartości produkcji sprzedanej przemysłu województwo mazowieckie zajmowało 1. lokatę w kraju. Udział województwa w produkcji krajowej wyniósł 20,9% i w odniesieniu do 2020 r. wystąpił jego wzrost o 0,4 p. proc. oraz o 1,3 p. proc. w stosunku do 2015 r.

Produkcja sprzedana przemysłu w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa mazowieckiego osiągnęła wartość 68 174 zł (w cenach bieżących) i była najwyższa w Polsce. W porównaniu z rokiem poprzednim zwiększyła się o 27,2%, a o 59,5% w relacji do 2015 r. W kraju wskaźnik ten kształtował się na poziomie 47262 zł (wzrost odpowiednio o 24,9% i o 55,7%).

Udział produkcji sprzedanej województwa w przychodach kraju wyniósł 23,5% (najwięcej w Polsce).

Największy udział w strukturze produkcji sprzedanej przemysłu odnotowano w sekcji przetwórstwo przemysłowe – 75,4% (spadek o 3,9 p. proc. w stosunku do 2021 r.) oraz wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę – 22,7% (wzrost o 4,6 p. proc.). Wśród działów przetwórstwa przemysłowego znaczący udział w produkcji sprzedanej przemysłu miały m.in.: produkcja artykułów spożywczych – 22,7%, komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych – 6,5%, chemikaliów i wyrobów chemicznych – 5,7%, urządzeń elektrycznych – 5,6%.

Województwo mazowieckie dysponuje potencjałem instytucjonalnym i intelektualnym dla rozwoju przemysłu kreatywnego, co potwierdza druga pozycja w kraju w odniesieniu do liczby obiektów działalności wystawienniczej, za województwem małopolskim, i instytucji muzycznych, za województwem śląskim. Podmioty gospodarcze przemysłu kreatywnego województwa skoncentrowane są w regionie Warszawskim stołecznym. Udział podmiotów przemysłu kreatywnego w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych regionu Warszawskiego stołecznego w 2020 r. wyniósł ponad 16,2%, co stanowiło 89,1% wszystkich podmiotów należących do przemysłu kreatywnego w województwie (w Warszawie odpowiednio ponad 18,2% i 70,3%).

Innowacyjność i działalność B+R przedsiębiorstw

W Rankingu Innowacyjności Regionów UE z 2023 r. region Warszawski stołeczny sklasyfikowany został jako „umiarkowany innowator” (119 miejsce wśród 240 regionów UE), zaś Mazowiecki regionalny jako „wschodzący innowator” (228 miejsce). Wartość indeksu dla regionu Warszawskiego stołecznego wyniosła 95,1% średniej UE i była najwyższa spośród polskich regionów. Region Mazowiecki regionalny osiągnął wskaźnik 37,3% średniej UE.

Liderem innowacyjności w Polsce jest region Warszawski stołeczny, który konkuruje z rozwiniętymi regionami UE. Region Warszawski stołeczny w skali europejskiej osiąga najlepsze wyniki w następujących wskaźnikach: odsetek osób zatrudnionych w TIK w ogólnej liczbie zatrudnionych – 190% średniej dla regionów UE, populacja osób posiadających wyższe wykształcenie – 190% oraz międzynarodowych publikacjach naukowych – 168%. Mniej korzystnie przedstawia się poziom innowacyjności regionu Mazowieckiego regionalnego – wszystkie wskaźniki plasowały go poniżej średniej dla regionów UE.

Województwo mazowieckie przoduje w Polsce w nakładach na badania i rozwój.

W 2021 r. w województwie mazowieckim nakłady na działalność B+R wyniosły 12 889,6 mln zł i były wyższe o 9,4% niż w 2020 r. oraz o 85,6% niż 2015 r. Nakłady te stanowiły 34,2% ogółu nakładów przeznaczonych na tą działalność w kraju, co jest największą wartością w Polsce.

Podobnie jak w latach wcześniejszych, w strukturze nakładów według rodzajów kosztów dominowały nakłady bieżące, które w 2021 r. wyniosły 11 120,8 mln zł, tj. 86,3%. Pozostałe środki zostały przeznaczone na nakłady inwestycyjne.

Analizując strukturę nakładów według rodzajów prowadzonych badań można stwierdzić, że w 2021 r. ponad połowa środków finansowych została przeznaczona na prace rozwojowe – 7 174,8 mln zł. Na pozostałe rodzaje badań tzn. badania podstawowe i stosowane przeznaczono odpowiednio 28,5% i 15,9% ogółu nakładów na B+R.

Województwo mazowieckie ma kapitał ludzki niezbędny do rozwijania nowoczesnej gospodarki i wytwarzania innowacji. Liczba pracujących w działalności B+R w 2019 r. wynosiła 49,4 tys. ekwiwalentów pełnego czasu pracy (EPC) i wzrosła w skali roku o 10,1%. Liczba pracujących w B+R w województwie stanowiła 31,8% ogółu pracujących w kraju. Personel wewnętrzny B+R (mierzony w EPC) na 1 000 osób aktywnych zawodowo wyniósł 18,5 (w 2020 r. – 17,3). Wskaźnik ten w mazowieckim był wyższy niż w innych województwach, średnio w kraju w 2021 r. wyniósł 9,0 (rok wcześniej 8,6).

Poziom innowacyjności w województwie mazowieckim był wyższy niż średnio w kraju. Udział przedsiębiorstw innowacyjnych w ogólnej ich liczbie w latach 2019–2021 wyniósł 23,9% dla przedsiębiorstw przemysłowych (czwarta lokata wśród województw) i 25,4% dla usługowych (pierwsze miejsce w kraju).

W województwie mazowieckim w latach 2019–2021 wśród przedsiębiorstw przemysłowych poziom innowacyjności wzrastał wraz z wielkością przedsiębiorstwa. W przedsiębiorstwach przemysłowych o liczbie pracujących 250 i więcej osób udział podmiotów innowacyjnych wyniósł 67,6% i był wyższy niż wśród podmiotów liczących od 10 do 49 pracujących oraz od 50 do 249 pracujących odpowiednio o 52,4 p. proc. i o 23,6 p. proc. Wysoki udział przedsiębiorstw innowacyjnych odnotowano m.in. w działach: produkcja podstawowych substancji farmaceutycznych (64,1%), produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych (56,0%) oraz produkcja urządzeń elektrycznych (49,1%).

Wśród przedsiębiorstw z sektora usług również najwyższy udział przedsiębiorstw innowacyjnych (66,3%) był w grupie podmiotów zatrudniających 250 i więcej osób. Było to o 47,8 p. proc. więcej niż w grupie przedsiębiorstw o liczbie 10–49 pracujących i o 24,9 p. proc. więcej niż w podmiotach liczących 50–249 pracujących. Najwyższy odsetek przedsiębiorstw innowacyjnych odnotowano w dziale ubezpieczenia, reasekuracja oraz fundusze emerytalne, z wyłączeniem obowiązkowego ubezpieczenia społecznego (81,1%). Wysoki udział odnotowano również w działalności związanej z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki oraz działalności powiązanej (48,7%).

W 2021 r. w województwie mazowieckim odnotowano najwyższe w skali kraju nakłady na innowacje poniesione zarówno przez przedsiębiorstwa przemysłowe, jak i usługowe. Ich udział stanowił odpowiednio 15,9% i 53,6% tych nakładów w kraju. Nakłady poniesione na działalność innowacyjną w grupie przedsiębiorstw przemysłowych wyniosły 3 019,3 mln zł (o 14,3% mniej niż w 2020 r.), natomiast w grupie z sektora usług – 11 975,8 mln zł (o 17,6% więcej). Ponad połowę nakładów poniesionych w 2021 r. na działalność innowacyjną przez przedsiębiorstwa przemysłowe i usługowe stanowiły środki przeznaczone na działalność badawczą i rozwojową (odpowiednio 67,5% i 51,9%).

Wskaźnik liczby zgłoszeń wynalazków złożonych przez podmioty krajowe w Urzędzie Patentowym RP na 1 milion mieszkańców w 2021 r. wyniósł dla województwa 126,8 (najwyższy w Polsce) i był o 37,9 pkt wyższy od osiągniętego w kraju.

Obszary inteligentnej specjalizacji określone w Regionalnej strategii innowacji (RIS) stanowią kompas dla inwestycji w badania i innowacje, które dzięki aktywności i zaangażowaniu przedsiębiorców oraz naukowców umożliwiają skuteczniejsze wdrażanie rozwiązań technologicznych zarówno na rynek krajowy jak i zagraniczny. Tym samym zwiększają szansę na umiędzynarodowienie gospodarki, szczególnie widoczne w sektorze usług.

Otoczenie biznesowe

Województwo mazowieckie ma relatywnie dobrą sytuację w zakresie potencjału instytucji edukacyjnych, udziału ludności w różnych formach edukacji oraz poziomu wykształcenia ludności. W 2021 r. odsetek osób w wieku 13 lat i więcej z wyższym wykształceniem wynosił 32,4% i był o 7,9 pkt proc. wyższy od średniej krajowej (24,5%).

W zakresie kształcenia zawodowego w 2021 r. odsetek ludności w wieku 13 lat i więcej posiadających wykształcenie średnie zawodowe wynosił na Mazowszu 17,7% i był nieznacznie niższy od średniej krajowej (19,3%), plasując województwo na przedostatnim miejscu w rankingu województw (przed województwem pomorskim). Ten sam wskaźnik dla wykształcenia zasadniczego zawodowego wynosił 15,8% był najniższy w kraju spośród wszystkich województw (średnia dla kraju 21,9%).

Województwo mazowieckie koncentruje największy potencjał akademicki w Polsce. W 2018 r. na terenie województwa działało 97 szkół wyższych (oraz 12 jednostek zamiejscowych szkół wyższych), w których pracowało 17,0 tys. nauczycieli akademickich i uczyło się 246,8 tys. studentów oraz blisko 10,0 tys. doktorantów. Na 10 tys. mieszkańców Mazowsza przypadało 457 studentów (Warszawski stołeczny – 732, Mazowiecki regionalny – 98), przy średniej krajowej wynoszącej 320. Większość potencjału szkolnictwa wyższego w województwie mazowieckim skoncentrowana jest w Warszawie – w regionie Warszawskim stołecznym zlokalizowanych jest 77,1% mazowieckich szkół wyższych grupujących 92,2% zasobów kadrowych, 90,7% mazowieckich studentów i 95,8% doktorantów.

Mazowsze jest także krajowym liderem w kształceniu ustawicznym. W 2018 r. liczba uczestników studiów podyplomowych w województwie mazowieckim wyniosła prawie 59,1 tys. osób. Stanowiło to około 1/3 wszystkich studentów podyplomowych w Polsce. Studenci podyplomowi uczą się głównie w Warszawie. Jedynie co dziesiąty uczestnik studiów podyplomowych uczęszczał do placówek zlokalizowanych w regionie Mazowieckim regionalnym.

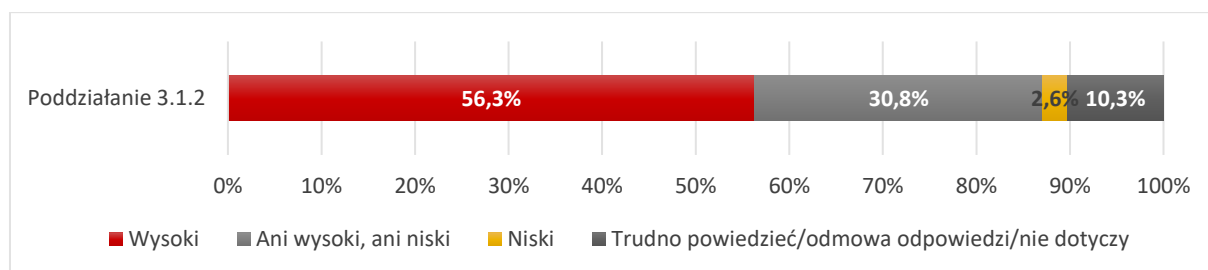
Województwo mazowieckie charakteryzuje się wyższym niż średnia krajowa kapitałem społecznym. Świadczy o tym m.in. wysoka liczba organizacji społecznych. W 2016 r. w województwie mazowieckim działało ich około 14,2 tys. (w kraju 91,8 tys.). Większość organizacji działa w Warszawie - w regionie Warszawskim stołecznym działała co 10 organizacja zarejestrowana w kraju (10,4%), podczas gdy w Mazowieckim regionalnym - co dwudziesta (5,1%).

Na ograniczenia transferu wiedzy do gospodarki wpływa niski poziom nasycenia regionalnego systemu innowacji usługami i instytucjami wsparcia przedsiębiorczości. Liczba instytucji wspierających rozwój przedsiębiorstw, w tym ośrodków innowacji i przedsiębiorczości oraz transferu technologii, szczególnie w regionie mazowieckim regionalnym jest niewystarczająca. Na Mazowszu w 2017 r. funkcjonowało 76 ośrodków innowacji i przedsiębiorczości, z czego zaledwie 12 takich ośrodków zlokalizowanych było w regionie mazowieckim regionalnym. Koncentracja ośrodków innowacji i przedsiębiorczości w regionie Warszawskim stołecznym skutkuje utrudnionym dostępem do usług tego rodzaju podmiotów w mazowieckim regionalnym.

Mimo funkcjonowania w regionie instytucji finansowych wspierających MŚP i przedsiębiorców, dostęp do finansowania jest niewystarczający, dotyczy to zarówno zadłużania, jak i wkładu własnego przedsiębiorstw. Mazowsze pod względem kredytów i pożyczek w relacji do przychodów z działalności ogółem zajmuje 15 pozycję w kraju.

Beneficjenci Poddziałania 3.1.2 zwykle pozytywnie oceniali wpływ wsparcia w ramach Programu na infrastrukturę otoczenia biznesu. Na oceny wysokie wskazało 56,3% ogółu respondentów, podczas gdy na oceny niskie – jedynie 2,6% badanych.

Wykres 17. Jak ocenia Pan/Pani wpływ wsparcia w ramach RPO WM 2014-2020 na infrastrukturę otoczenia biznesu?

Źródło: wyniki badania CAWI/CATI z Beneficjentami RPO WM 2014-2020, n=39.

Transport regionalny

Rozbudowa sieci transportowej wpływa na rozwój przemysłu i miast, jak również warunkuje przemieszczanie towarów oraz ludności na każdym poziomie podziału terytorialnego.

W województwie mazowieckim na koniec 2021 r. długość dróg publicznych ogółem wyniosła 55 810,2 km, z czego 40 584,0 km (tj. 72,7%) stanowiły drogi o nawierzchni twardej, a 15 226,2 km (tj. 27,3%) – drogi o nawierzchni gruntowej. Należy zaznaczyć, że 95,7% dróg o nawierzchni twardej miało nawierzchnię ulepszoną.

Z roku na rok przybywa dróg o nawierzchni twardej (wzrost w ciągu roku o 1,7%, a w porównaniu z 2015 r. – o 11,2%), a ubywa – o nawierzchni gruntowej (spadek odpowiednio o 2,2% i o 13,8%). W 2021 r. w granicach województwa leżało 12,9% ogólnej długości dróg o nawierzchni twardej w kraju i 13,3% dróg gruntowych.

W 2021 r. na 100 km² powierzchni województwa przypadało 114,1 km dróg publicznych o nawierzchni twardej (więcej o 1,9 km na 100 km² niż rok wcześniej i o 11,4 km na 100 km² niż w 2015 r.). Wskaźnik ten był wyższy niż w Polsce o 13,2 km na 100 km².

Najmniejszy udział w ogólnej długości dróg o nawierzchni twardej mają drogi o najwyższej kategorii, tj. krajowe. W 2021 r. ich długość wyniosła 2 433,2 km, a odsetek 6,0%. Drogi zaliczane do kolejnych kategorii mierzyły odpowiednio: wojewódzkie – 2 977,9 km (tj. 7,3%), powiatowe – 14 228,7 km (tj. 35,1%), gminne – 20 944,2 km (tj. 51,6%). Na 100 km² powierzchni ogólnej województwa przypadało 6,8 km dróg krajowych, 8,4 km dróg wojewódzkich, 40,0 km – powiatowych oraz 58,9 km – gminnych.

Na koniec 2021 r. autostrady i drogi ekspresowe stanowiły 19,8% dróg krajowych o nawierzchni twardej w województwie. Długość autostrad wyniosła 82,4 km i w stosunku do 2020 r. zwiększyła się o 0,1 km, tj. o 0,1%, a w porównaniu z 2015 r. o 16,0 km, tj. o 24,1%. Dróg ekspresowych było 400,5 km, co oznacza, że w ciągu roku przybyło 16,5 km (o 4,3%), a w porównaniu z 2015 r. ich długość zwiększyła się ponad dwukrotnie. W 2021 r. autostrady na Mazowszu stanowiły 4,7% tego rodzaju dróg w Polsce, a drogi ekspresowe 14,3%. Na 1000 km² powierzchni przypadało 13,6 km dróg ekspresowych i autostrad, w tym 2,3 km autostrad (w kraju odpowiednio 14,6 km i 5,6 km).

W 2021 r. w województwie mazowieckim komunikacja w ruchu krajowym i międzynarodowym realizowana przez przedsiębiorstwa o liczbie pracujących powyżej 9 osób (bez przedsiębiorstw komunikacji miejskiej) prowadzona była na 890 liniach krajowych o długości 58,3 tys. km i 67 liniach międzynarodowych o długości 56,6 tys. km. Liczba linii krajowych zmniejszyła się w porównaniu z 2020 r. o 12,7%, a w stosunku do 2015 r. o 62,1%. Mniejsza była także ich długość odpowiednio o 35,9% i o 59,5%. W ogólnej liczbie linii krajowych 82,7% stanowiły linie podmiejskie o łącznej długości 21,3 tys. km. Liczba linii międzynarodowych w porównaniu z 2020 r. zmniejszyła się o 13,0%, a ich długość o 14,1%. W stosunku do 2015 r. wzrosła zarówno liczba linii, jak i ich długość odpowiednio o 157,7% i o 144,4%.

W 2021 r. w województwie mazowieckim transportem samochodowym zarobkowym zostało przewiezionych łącznie 18,3 mln pasażerów, tj. o 2,0% więcej niż przed rokiem, ale o 70,2% mniej niż w 2015 r. Średnia odległość przewozu 1 pasażera w komunikacji krajowej wyniosła 52,8 km, a w komunikacji międzynarodowej 803,0 km.

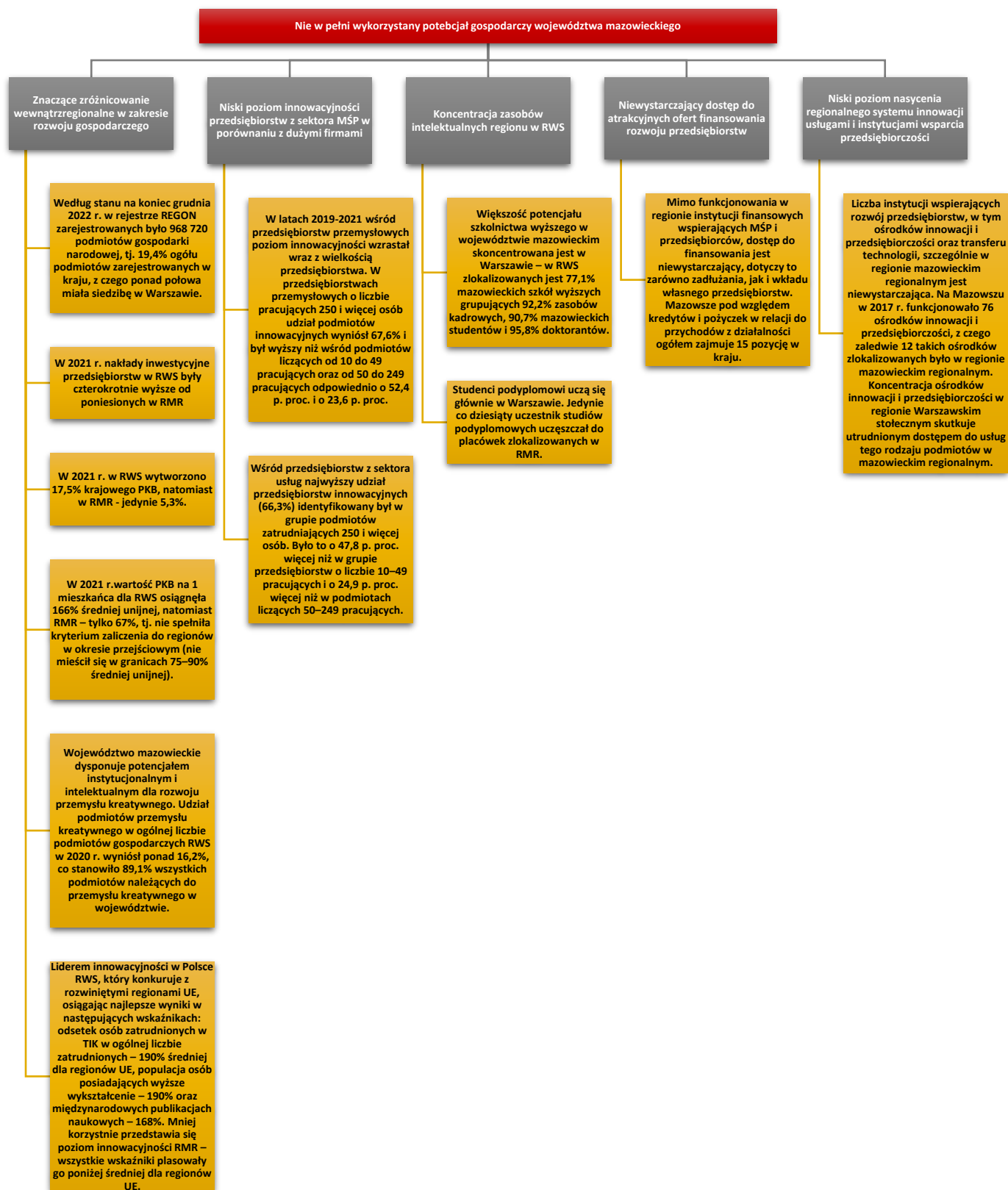
Województwo mazowieckie zajmuje czwarte miejsce w kraju pod względem długości i trzynaste pod względem gęstości eksploatowanych linii kolejowych normalnotorowych. W końcu 2021 r. długość tych linii wyniosła 1 716 km, natomiast gęstość – 4,8 km na 100 km² (w kraju 6,2 km na 100 km²). Ponad 82% linii kolejowych normalnotorowych jest zelektryfikowana, co oznacza wyższy niż w kraju stopień elektryfikacji (średnio 62,8%). W analizowanym roku prawie 1/3 przewozów pasażerów transportem kolejowym w kraju przypada na województwo mazowieckie.

Na terenie województwa mazowieckiego zlokalizowane są trzy porty lotnicze: Port Lotniczy im. Fryderyka Chopina w Warszawie, Port Lotniczy Warszawa-Modlin (regularne operacje lotnicze rozpoczął w 2013 r.) oraz Port Lotniczy Warszawa-Radom im. Bohaterów Radomskiego Czerwca 1976 roku (regularne operacje lotnicze rozpoczął w 2015 r., w 2018 r. odnotowany ruch dotyczył tylko komunikacji nieregularnej, a 1 stycznia 2019 r. lotnisko zostało zamknięte dla samolotów cywilnych). W 2021 r. lotniska te obsłużyły łącznie 8897,4 tys. pasażerów, tj. 45,3% ruchu pasażerskiego w kraju. W portach lotniczych dominuje ruch międzynarodowy; udział pasażerów w ruchu krajowym w ogólnej liczbie obsłużonych w 2021 r. wyniósł 6,8% i obniżył się w ciągu roku o 2,9 p. proc., a w porównaniu z 2015 r. o 4,3 p. proc.

Liczba pasażerów przybyłych do mazowieckich portów lotniczych wyniosła 4 495,2 tys. osób (z czego 93,3% przybyło z portów zagranicznych); było to więcej o 40,6% niż w 2020 r., ale o 35,0% mniej w stosunku do 2015 r. Odprawionych do innych portów zostało 4 402,2 tys. osób (w tym 93,1% do portów zagranicznych). Liczba pasażerów odprawionych zwiększyła się w ciągu roku o 39,8%, ale zmniejszyła się w porównaniu z 2015 r. – o 36,1%. W 2021 r. udział samolotów polskich w ruchu pasażerskim w województwie wyniósł 54,9%, przy czym w ruchu zagranicznym był mniejszy niż w krajowym (51,6% wobec 99,9%).

W 2021 r. ogólna liczba startów i lądowań wyniosła 105,2 tys. (tj. 36,7% startów i lądowań w kraju), co oznacza wzrost w ciągu roku o 19,1%, ale spadek w porównaniu z 2015 r. o 34,2%. Zdecydowana większość startów i lądowań odbywała się w ruchu międzynarodowym. W 2021 r. w województwie udział ten wyniósł 86,5% (w kraju 66,6%).

Drzewo problemów dla obszaru gospodarki

Spółeczeństwo

Rynek pracy (w tym godzenie życia zawodowego i rodzinnego)

Województwo mazowieckie stanowi największy regionalny rynek pracy w Polsce. Na koniec grudnia 2021 r. liczba pracujących w gospodarce narodowej w województwie mazowieckim wyniosła 2 639,3 tys. osób i była o 3,1% większa w skali roku. Pracujący w województwie stanowili 18,0% tej populacji w kraju (17,7% przed rokiem).

Podmioty sektora prywatnego skupiały 79,5% ogółu pracujących w województwie (79,0% przed rokiem). W porównaniu z rokiem poprzednim liczba pracujących w sektorze prywatnym zwiększyła się o 77,2 tys. osób, tj. o 3,8 %, a w sektorze publicznym odpowiednio o 2,1 tys., tj. o 0,4%.

W 2021 r. w województwie mazowieckim wskaźnik przedstawiający liczbę pracujących przypadającą na 1 000 ludności wzrósł w porównaniu z poprzednim rokiem z 464 do 479 (w kraju odpowiednio z 379 do 387).

O poprawiającej się sytuacji na rynku pracy województwa świadczy systematyczny spadek bezrobocia od 2013 r. Wyjątkiem jest 2020 r., w którym z uwagi na pandemię koronawirusa COVID-19 stopa bezrobocia wzrosła i wyniosła 5,2%, o 1 p.p. mniej od krajowej.

W 2022 r. w województwie mazowieckim, jak i w kraju odnotowano spadek w skali roku zarówno liczby bezrobotnych zarejestrowanych w urzędach pracy, jak i stopy bezrobocia. W końcu grudnia 2022 r. liczba bezrobotnych województwa wyniosła 116,5 tys. osób i była o 9,8% niższa niż przed rokiem. Stopa bezrobocia w województwie wyniosła 4,2% i była niższa niż średnio w kraju (5,2%). W porównaniu z 2021 r. nastąpił spadek odpowiednio o 0,5 i o 0,6 p. proc.

W województwie miało miejsce wyraźne terytorialne zróżnicowanie stopy bezrobocia. Najniższa notowana była w m.st. Warszawie (1,4% w 2022 r.), a najwyższa – w powiecie sztydlowieckim (25,1%).

W województwie mazowieckim współczynnik aktywności zawodowej ukształtował się na najwyższym poziomie w kraju i wyniósł 62,4% (wzrost o 0,7 p. proc. w skali roku). W kraju wskaźnik ten wyniósł 58,2% (wzrost o 0,2 p. proc.). Podobnie jak w latach poprzednich, wyższą aktywność zawodową w województwie wykazywali mężczyźni niż kobiety (69,6% wobec 56,0%).

Wykluczenie społeczne i przeciwdziałanie ubóstwu

Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w województwie mazowieckim są wyższe niż średnio w kraju, jednak przewaga ta z roku na rok nieznacznie maleje. W 2021 r. wyniosło 7 108,20 zł i było wyższe niż średnio w kraju o 1 107,18 zł, tj. o 18,4%. W skali roku wzrosło o 8,0%, a w porównaniu z 2015 r. – o 39,4%. W kraju analogiczny wzrost wyniósł odpowiednio 8,6% i 44,6%.

Wynagrodzenia w województwie są wyraźnie zróżnicowane terytorialnie. W 2021 r. różnica między wynagrodzeniem najwyższym (w m.st. Warszawie), a najniższym (w powiecie sztydlowieckim) wyniosła 3 044,97 zł. Wynagrodzenie w m.st. Warszawie osiągnęło poziom 7 687,58 zł i było wyższe od średniego w kraju o 28,1%. Wynagrodzenie w powiecie sztydlowieckim wyniosło 4 642,61 zł i było niższe od przeciętnego w kraju o 22,6%.

W 2021 r., pomimo nadal trwających ograniczeń związanych z pandemią COVID-19, odnotowano poprawę sytuacji materialnej gospodarstw domowych w województwie mazowieckim. Gospodarstwa domowe osiągały wyższe dochody, a skala zmian była większa niż rok wcześniej. Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny był o 9,4% wyższy niż w 2020 r. (kiedy notowano wzrost o 6,3%).

Podobnie jak w latach poprzednich, w 2021 r. gospodarstwa domowe w województwie mazowieckim wykazywały najwyższe w kraju dochody na osobę. Przeciętne gospodarstwo domowe w województwie rozporządzało miesięcznym dochodem wynoszącym 2450 zł na 1 osobę, tj. o 18,8% wyższym od przeciętnego dochodu rozporzadzalnego w Polsce.

Wyzwaniem pozostaje problem ubóstwa i wykluczenia społecznego. Wartość wskaźnika zagrożenia ubóstwem po transferach społecznych dla województwa mazowieckiego w 2021 r. wyniosła 13,9% i była o 0,9 p. proc. niższa niż średnia dla kraju (14,8%).

W 2021 r. odsetek osób z dochodami poniżej progu zagrożenia ubóstwem był o 1,6 p. proc. niższy niż w roku 2020, gdy wyniósł on 15,5%. Podobnie spadek wartości relatywnego wskaźnika zagrożenia ubóstwem odnotowano w odniesieniu do 2015 r., tj. o 2,4 p. proc.

Współczynnik Giniego jest jednym ze wskaźników, które informują o poziomie nierówności dochodów. W 2021 r. jego wartość dla województwa była wyższa niż średnia dla kraju (26,8%) i ukształtowała się na poziomie 30,1%. W porównaniu z 2020 r. współczynnik Giniego dla przeciętnego dochodu do dyspozycji na osobę był niższy o 2,6 p. proc. Spadek tego współczynnika w skali roku wskazuje, podobnie jak w 2020 r., na zmniejszanie się nierówności dochodowych gospodarstw domowych w województwie

Pomoc społeczna jest ważnym instrumentem polityki społecznej państwa. Przeznaczona jest do wspierania osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, z którą nie są one w stanie sobie poradzić. W 2021 r. w województwie mazowieckim jednostki samorządu terytorialnego w ramach zadań własnych i zleconych przyznały świadczenia społeczne na podstawie decyzji 121,3 tys. osób bez względu na liczbę pobieranych świadczeń, ich rodzaj oraz źródło finansowania (o 11,0% mniej niż w 2020 r. i o 41,0% mniej niż w 2015 r.). Na każde 10 tys. ludności przypadało 220 osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej (w 2020 r. – 247, w 2015 r. – 385), tj. o 37 osób mniej niż średnio w kraju.

W jednej rodzinie mogło wystąpić kilka przyczyn udzielenia pomocy społecznej. W 2021 r. w województwie mazowieckim, najczęstszymi powodami przyznania świadczenia była długotrwała lub ciężka choroba oraz ubóstwo (odpowiednio 48,3 tys. i 45,9 tys. rodzin). W porównaniu z 2015 r. odnotowano znaczny spadek liczby rodzin korzystających z pomocy przyznanej z powodu bezrobocia (o 52,9%), potrzeby ochrony macierzyństwa (o 48,6%), bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (o 46,8%) oraz ubóstwa (o 44,4%), natomiast o 52,8% wzrosła liczba rodzin, którym pomoc przyznano z powodu bezdomności.

Dostępność do placówek pomocy społecznej jest zróżnicowana przestrzennie. Ze 107 DPS zlokalizowanych w województwie, 47 funkcjonowało w regionie Warszawskim stołecznym, a 60 w Mazowieckim regionalnym. W powiatach łosickim i ostrołęckim nie ma tego typu placówek.

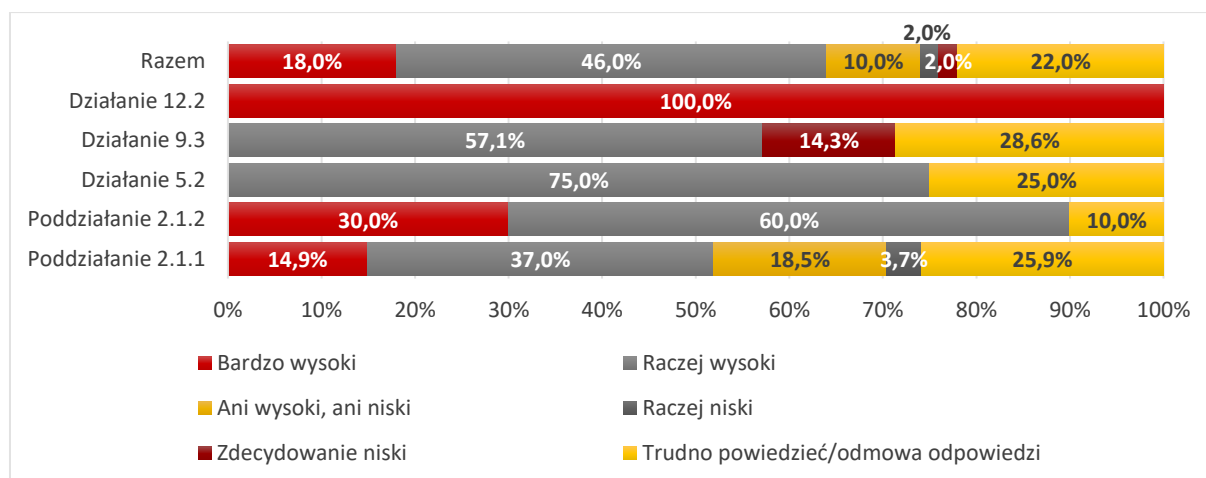
W 2021 r. w województwie mazowieckim środowiskowa pomoc społeczna zrealizowana na podstawie ustawy o pomocy społecznej została skierowana do 83,4 tys. gospodarstw domowych i objęła 167,4 tys. beneficjentów. W porównaniu z rokiem poprzednim ich liczba była mniejsza o 10,7%, a w stosunku do 2015 r. o 48,1%.

Udział beneficjentów pomocy społecznej w liczbie ludności województwa mazowieckiego w 2021 r. wynosił 3,0% (w kraju 3,7%) i zmniejszył się w porównaniu z 2020 r. o 0,4 p. proc., a w odniesieniu do 2015 r. o 3,0 p. proc.

Biorąc pod uwagę wyniki badania ilościowego, Beneficjenci Działań 2.1, 5.2, 9.3 i 12.2 zazwyczaj dobrze oceniali wpływ wsparcia w ramach RPO WM 2014-2020 na zwiększenie dostępu mieszkańców regionu do usług z zakresu użyteczności publicznej. Na oceny świadczące o bardzo wysokim/raczej wysokim wpływie interwencji wskazało ogółem 64,0% badanych. Dla porównania, jako niski wpływ ten oceniło zaledwie 4,0% respondentów.

Biorąc pod uwagę poszczególne Działania/Poddziałania, o istotnym znaczeniu realizowanych projektów dla zwiększenia dostępu do usług z zakresu użyteczności publicznej przekonani byli wszyscy Beneficjenci Działania 12.2 (100,0%), a także 90,0% Beneficjentów Poddziałania 2.1.2. Największy rozdzwięk odpowiedzi identyfikowano natomiast w przypadku Beneficjentów Działania 9.3, z których 57,1% wskazało na oceny raczej wysokie, a 14,3% - na oceny zdecydowanie niskie.

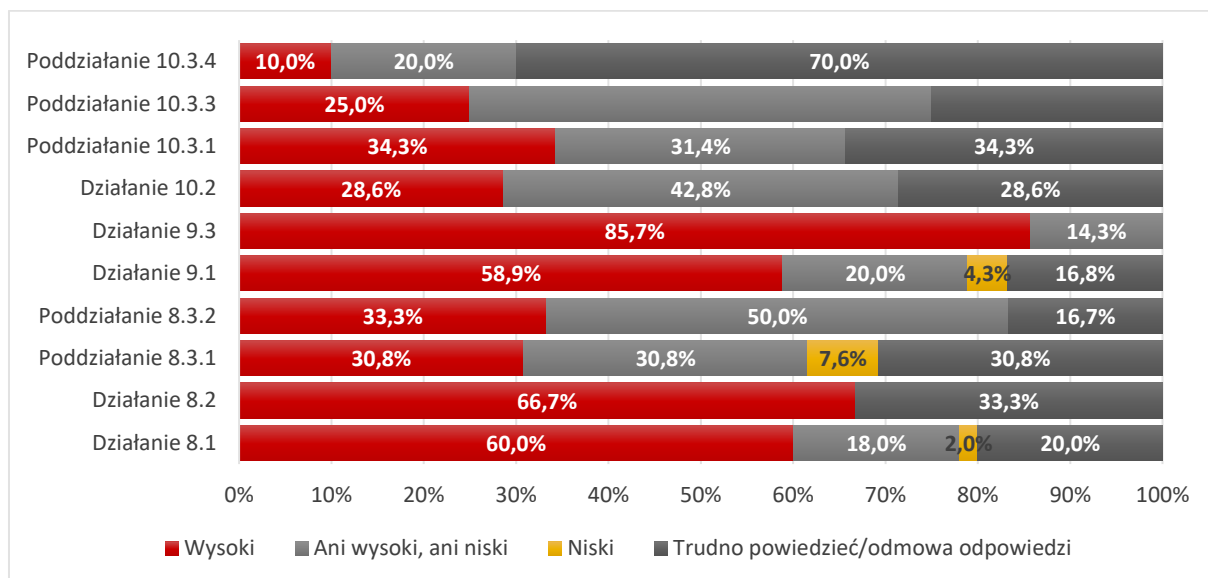
Wykres 18. Jak ocenia Pan/Pani wpływ wsparcia w ramach RPO WM 2014-2020 na zwiększenie dostępu mieszkańców regionu do usług z zakresu użyteczności publicznej?

Źródło: wyniki badania CAWI/CATI z Beneficjentami RPO WM 2014-2020, n=50.

Zdaniem połowy ankietowanych Beneficjentów, wsparcie w ramach RPO WM 2014-2020 miało pozytywny wpływ na sytuację osób z niepełnosprawnościami na rynku pracy (50,1%). Deklaracje takie składali najczęściej realizatorzy projektów w Działaniu 9.3 (85,7%). Najmniejszy wpływ wsparcia w tym zakresie dostrzegali natomiast Beneficjenci Poddziałania 10.3.4 (10,0%).

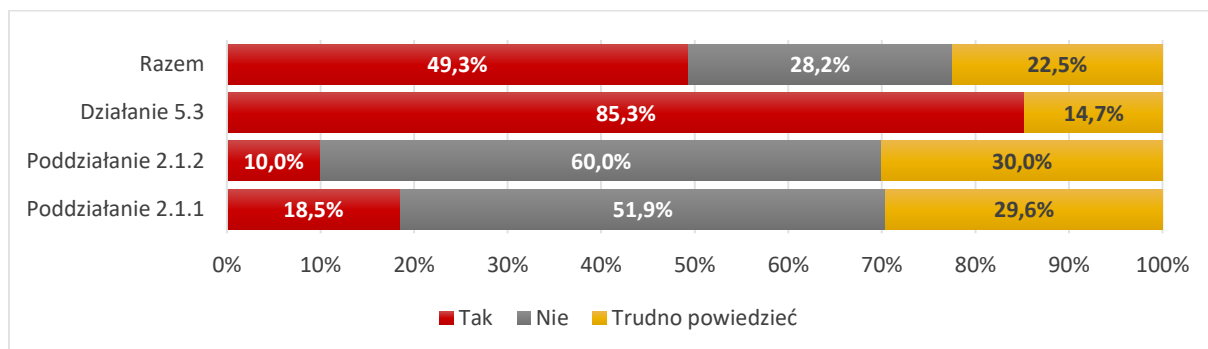
Wykres 19. Jak ocenia Pan/Pani wpływ wsparcia w ramach RPO WM 2014-2020 na polepszenie sytuacji osób z niepełnosprawnościami (w szczególności za stopniem znacznym) na rynku pracy?

Źródło: wyniki badania CAWI/CATI z Beneficjentami RPO WM 2014-2020, n=238.

Blisko połowa Beneficjentów Działań 2.1 i 5.3 w ramach realizowanych projektów podejmowała działania mające na celu zwiększenie dostępności kultury dla osób z niepełnosprawnościami (49,3%). Działania tego typu realizowane były głównie w ramach Działania 5.3 (85,3% ogółu projektów realizowanych w Działaniu).

Wykres 20. Czy w ramach realizowanego projektu podejmowali Państwo działania mające na celu zwiększenie dostępności kultury dla osób z niepełnosprawnościami?

Źródło: wyniki badania CAWI/CATI z Beneficjentami RPO WM 2014-2020, n=71.

Ekonomia społeczna

W województwie niewykorzystany pozostaje potencjał podmiotów ekonomii społecznej, które odgrywają istotną rolę w zakresie rozwiązywania problemów społecznych i budowaniu spójności społecznej.

Wśród podmiotów ekonomii społecznej istotną rolę w zakresie rozwiązywania problemów społecznych odgrywają jednostki reintegracji społeczno-zawodowej (5 pozycja w kraju – 8,4%, przy najniższej ich dostępności – 2 placówki na 100 tys. ludności). Włączenie społeczne i aktywizacja zawodowa grup wykluczonych to ich główne zadania, dlatego też wymagają one działań wspierających, zarówno w regionie Warszawskim stołecznym, jak i Mazowieckim regionalnym.

Według stanu na grudzień 2021 r. na Mazowszu było zarejestrowanych: 14 centrów integracji społecznej (wzrost o 7 w porównaniu z rokiem 2020), 17 klubów integracji społecznej (spadek o 4), 1433 kół gospodyń wiejskich (wzrost o 895), ok. 15 tys. organizacji pozarządowych (bez zmian), 15 spółdzielni inwalidów, niewidomych (spadek o 2), 64 spółdzielnie pracy (spadek o 3), 166 spółdzielnie socjalne (wzrost o 2), 15 spółek non for profit (bez zmian), 84 warsztaty terapii zajęciowej (bez zmian), 10 zakładów aktywności zawodowej (bez zmian), a także 67 zakładów pracy chronionej (spadek o 5). Z tego grona 82 podmioty posiadają status przedsiębiorstwa społecznego.

Kultura i turystyka

Województwo mazowieckie oferuje szerokie możliwości uczestnictwa w kulturze i dysponuje dużym potencjałem instytucji kultury.

Najliczniejszą grupę instytucji kultury stanowią placówki biblioteczne, tj. biblioteki publiczne wraz z filiami oraz punkty biblioteczne. W 2021 r. w województwie mazowieckim działało 1035 placówek bibliotecznych (o 2 mniej niż w 2020 r. i o 40 mniej niż w 2015 r.), które stanowiły 12,1% ogólnej liczby placówek bibliotecznych w kraju. W 2021 r. na 1 placówkę biblioteczną przypadało średnio 5326 osób, w kraju średnio 4441 osób. W ciągu roku 766,2 tys. czytelników bibliotek publicznych (o 1,4% mniej niż rok wcześniej i 19,1% mniej niż w 2015 r.) wypożyczyło na zewnątrz 12836,7 tys. woluminów księgozbioru (o 17,4% więcej niż w 2020 r. i o 13,4% mniej niż w 2015 r.).

W 2021 r. w województwie mazowieckim działalność prowadziły 143 muzea i oddziały muzealne (tyle samo, co w 2020 r.), z których 60 zlokalizowanych było w Warszawie. Wśród muzeów najwięcej było historycznych – 81 (56,6% ogólnej liczby muzeów), techniki i nauki – 15 (10,5%) oraz sztuki – 14 (9,8%). W ciągu 2021 r. mazowieckie muzea zwiedziło 10086,9 tys. osób (o 45,0% więcej niż przed rokiem), tj. prawie 40% ogólnej liczby zwiedzających muzea i wystawy w kraju. Liczba zwiedzających na 1000 ludności wyniosła 1830 (w kraju 665 osób).

W 2021 r. na terenie województwa znajdowało się także 49 galerii i salonów sztuki (o 4 więcej w porównaniu z 2020 r. i o 1 mniej niż w 2015 r.), z których 41 zlokalizowanych było w m.st. Warszawie. W 2021 r. galerie i salony sztuki zorganizowały 457 wystaw w kraju (o 35,2% więcej w porównaniu z 2020 r. i o 29,1% mniej niż w 2015 r.), na których zaprezentowano 465 ekspozycji. Z oferty tych instytucji skorzystało 691,5 tys. zwiedzających (ponad dwukrotnie więcej niż przed rokiem i o 33,1% mniej niż w 2015 r.).

Według stanu w dniu 31 grudnia 2021 r. działalność sceniczną prowadziło 36 teatrów i instytucji muzycznych posiadających własny zespół artystyczny (tyle samo co przed rokiem i o 2 więcej niż w 2015 r.). Zdecydowana większość z nich (30) ma siedzibę w m.st. Warszawie. Na terenie województwa teatry i instytucje muzyczne w 2021 r. zorganizowały 7 251 przedstawień i koncertów (o 11,7% więcej niż w 2020 r.), w których uczestniczyło 1 395,4 tys. widzów i słuchaczy (o 10,9% mniej niż przed rokiem). W stosunku do 2015 r. liczba przedstawień zmniejszyła się o 39,9%, a liczba widzów i słuchaczy o 54,6%.

W 2021 r. bazę kulturalną tworzyło również 81 kin stałych (o 5 mniej niż w 2020 r. i o 22 więcej niż w 2015 r.), które stanowiły 15,5% ogólnej liczby kin stałych w kraju. Najwięcej (34) prowadziło działalność w m.st. Warszawie. Mazowieckie kina stałe dysponowały 277 salami, w których było 52,7 tys. miejsc na widowni. W ciągu roku odbyło się 249,3 tys. seansów filmowych (o 21,4% więcej w porównaniu z 2020 r. i o 17,9% mniej niż w 2015 r.), w których uczestniczyło 5273,2 tys. widzów (o 41,8% więcej niż przed rokiem i o 41,1% mniej niż w 2015 r.).

Oprócz instytucji kultury oferujących ludności różne formy uczestnictwa w kulturze, głównie w charakterze widza, dużą rolę odgrywają te, które angażują ludzi w każdym wieku do bardziej aktywnego i kreatywnego uczestnictwa w życiu kulturalnym. Do takich placówek należą: centra kultury, domy i ośrodki kultury oraz kluby i świetlice. W 2021 r. w województwie funkcjonowało 297 tego rodzaju placówek (o 9 mniej niż w 2020 r. i o 15 więcej niż w 2015 r.). Zdecydowana większość z nich (90,9%) należała do sektora publicznego. W 2021 r. w mazowieckim na 1 instytucję kultury przypadały średnio 18 562 osoby, był to najwyższy wskaźnik wśród wszystkich województw. W Polsce na 1 instytucję przypadało średnio 9 611 osób.

W 2021 r. centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice prowadziły 884 pracownice specjalistyczne, z których najliczniejsze były pracownice plastyczne (23,5% ogólnej ich liczby). W wymienionych instytucjach działały 1 332 grupy artystyczne zrzeszające 21,6 tys. członków (z czego największy odsetek stanowili członkowie grup tanecznych – 27,8%). Ponadto funkcjonowało 3536 kół (klubów), w których zajęciach uczestniczyło 66,9 tys. członków (25,1% to członkowie klubów seniora i Uniwersytetów Trzeciego Wieku).

W 2021 r. centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice zorganizowały 17,3 tys. imprez (o 20,5% więcej niż w 2020 r. i o 26,0% mniej niż w 2015 r.), w których wzięło udział 2672,1 tys. uczestników (o 4,9% mniej niż rok wcześniej i o 22,6% mniej niż w 2015 r.).

Województwo mazowieckie wyróżnia się w skali kraju pod względem liczby zabytków objętych formami ochrony, co świadczy o bogactwie dziedzictwa kulturowego. Duża liczba zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków (7 949) plasuje województwo na drugim miejscu w Polsce, za województwem dolnośląskim. Wyraźną przewagą pod względem liczby zabytków na 10 tys. ha odznacza się region Warszawski stołeczny (61,63), w którym wartość ta jest ponad czterokrotnie wyższa niż w regionie Mazowieckim regionalnym.

Zdrowie

Województwo mazowieckie dysponuje znacznym potencjałem placówek ochrony zdrowia, skoncentrowanym głównie w stolicy.

W końcu 2021 r. w województwie mazowieckim działały 3 463 (najwięcej w Polsce) podmioty ambulatoryjnej opieki zdrowotnej, z czego 3 219 przychodni i 244 praktyki lekarskie i stomatologiczne realizujące świadczenia finansowane ze środków publicznych. Liczba przychodni wzrosła zarówno w stosunku do 2020 r., jak i do 2015 r. (odpowiednio o 3,9% i o 17,4%).

Liczba ludności przypadająca na 1 podmiot ambulatoryjnej opieki zdrowotnej była o 118 większa niż średnio w kraju, tj. 1 592 (o 54 osoby mniej niż rok wcześniej i o 156 mniej niż w 2015 r.).

W ciągu 2021 r. w ambulatoryjnej opiece zdrowotnej udzielono 51 143,9 tys. porad (o 13,6% więcej niż w 2020 r. i o 10,4% więcej niż w 2015 r.), co stanowiło 15,9% wszystkich porad w Polsce. W podstawowej opiece zdrowotnej udzielonych było 44,3% porad ambulatoryjnych, a 55,7% w opiece specjalistycznej, w tym 9,8% przez lekarzy dentystów. Liczba udzielonych porad ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa mazowieckiego wyniosła 9,2 (o 1,2 więcej niż w 2020 r. i o 0,7 więcej niż w 2015 r.).

W województwie mazowieckim na koniec 2021 r. funkcjonowało 118 szpitali ogólnych (stacjonarnych), tj. tyle samo co w 2020 r., ale o 6 więcej niż w 2015 r. W placówkach tych do dyspozycji pacjentów było 25,1 tys. łóżek (wzrost o 3,2% w stosunku do 2020 r., ale spadek o 3,3% w porównaniu z 2015 r.). Na 10 tys. mieszkańców województwa przypadało 45 łóżek (średnio 220 osób na 1 łóżko), podczas gdy w Polsce wskaźnik ten wyniósł 44 (225 osób na 1 łóżko). Przeciętne wykorzystanie łóżka w ciągu roku wyniosło 60,5% i było większe o 4,8 p. proc. niż w 2020 r., ale o 8,8 p. proc. mniejsze niż w 2015 r.

W 2021 r. z uwagi na trwającą epidemię COVID-19 znaczna część łóżek szpitalnych z różnych oddziałów, w zależności od potrzeb i możliwości przeznaczana była na leczenie i obserwację pacjentów z podejrzeniem COVID-19 lub przywracano im ich pierwotne przeznaczenie. Według stanu na koniec 2021 r. w szpitalach ogólnych w województwie mazowieckim na leczenie pacjentów z COVID-19 i z podejrzeniem COVID-19 przeznaczonych było łącznie 3826 łóżek, co stanowiło 12,1% tych łóżek w szpitalach ogólnych w kraju. W odniesieniu do liczby mieszkańców wskaźnik liczby łóżek COVID-19 na 10 tys. ludności województwa wyniósł 6,9 (w Polsce 8,3).

W 2021 r. w szpitalach ogólnych hospitalizowanych było 930,8 tys. pacjentów (o 8,6% więcej niż w roku poprzednim, ale o 20,2% mniej niż w 2015 r.). W przeliczeniu na 10 tys. ludności, z opieki stacjonarnej szpitali ogólnych skorzystało 1688 osób (w Polsce 1667 osób), tj. o 135 osób więcej w porównaniu z 2020 r., ale o 495 osób mniej niż w 2015 r.

W 2021 r. średni czas pobytu chorego na oddziale szpitalnym wyniósł 5,2 dnia i w porównaniu z 2020 r. jak i 2015 r. był dłuższy o 0,1 dnia.

W 2021 r. w województwie mazowieckim działalność prowadziło również 30 szpitali dziennych (w Polsce 219) oferując 621 miejsc dziennego pobytu. W ramach opieki dziennej, realizowanej w szpitalach stacjonarnych oraz szpitalach dziennych, leczonych było łącznie 705,2 tys. osób. Pacjenci leczeni dziennie w szpitalach stacjonarnych stanowili 95,6%, a leczeni w szpitalach dziennych tzw. „jednego dnia” – 4,4%.

W 2021 r. na terenie województwa mazowieckiego opiekę długoterminową świadczyło 45 zakładów opiekuńczo-leczniczych (o charakterze ogólnym) oraz 22 zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze, a także 15 hospicjów i 1 oddział opieki paliatywnej, które dysponowały łącznie 5 374 łózkami, tj. mniej o 1,8% w porównaniu z 2020 r., ale o 11,7% więcej w stosunku do 2015 r. W ciągu roku w placówkach opieki długoterminowej przebywało 10,4 tys. osób – byli to głównie pacjenci zakładów opiekuńczo-leczniczych (60,4%). W przeliczeniu na każde 10 tys. ludności, z tej formy opieki skorzystało 19 pacjentów (w kraju 21), czyli o 1 osobę więcej niż w 2020 r. i o 3 osoby mniej niż w 2015 r.

W województwie w końcu 2021 r. działały 34 zakłady stacjonarnej całodobowej opieki psychiatrycznej (9 szpitali psychiatrycznych, 3 ośrodki leczenia odwykowego alkoholowego, 12 ośrodków rehabilitacyjnych dla uzależnionych od substancji psychoaktywnych (także ośrodki MONAR), 8 zakładów opiekuńczo-leczniczych typu psychiatrycznego i 2 regionalne ośrodki psychiatrii sądowej). Łączna liczba łóżek we wszystkich tych obiektach wyniosła 4 220, przy czym większość (63,9%) były to łóżka w szpitalach psychiatrycznych. W 2021 r. leczeniem objęto 34,9 tys. osób, tj. więcej o 6,6% niż w 2020 r., ale o 20,6% mniej niż w 2015 r.

W związku z trwającym stanem epidemii COVID-19 rok 2021 r. był kolejnym rokiem, w którym występowały czasowe ograniczenia wykonywania działalności leczniczej w zakresie lecznictwa uzdrowiskowego oraz rehabilitacji leczniczej. Od początku 2021 r. do 10 marca zakłady te nie funkcjonowały. Zmieniono również zasady pobytu pacjentów w uzdrowiskach. Warunkiem rozpoczęcia leczenia był negatywny wynik testu diagnostycznego w kierunku SARS-CoV-2 albo dostarczenie świadectwa zaszczepienia pacjenta przeciwko COVID-19.

Usługi lecznictwa uzdrowiskowego świadczyło 1 sanatorium i 1 szpital oraz 7 stacjonarnych zakładów rehabilitacji leczniczej, które łącznie dysponowały 784 łózkami. Z usług placówek w trybie stacjonarnym skorzystało 4,6 tys. kuracjuszy (o 106,1% więcej niż w 2020 r. i o 42,5% więcej niż w 2015 r.), natomiast 0,5 tys. pacjentów leczyło się w trybie ambulatoryjnym (o 8,2% więcej niż w 2020 r., w 2015 r. nie było pacjentów leczonych ambulatoryjnie).

Podstawowym zadaniem sprawnie działającego systemu ochrony zdrowia jest zapewnienie dostępu do kadry medycznej, a także dbanie o jakość oferowanych usług.

W województwie mazowieckim w 2021 r. opiekę nad pacjentami sprawowało 23,9 tys. lekarzy (o 3,2% więcej niż w 2020 r. i o 4,8% więcej niż w 2019 r.) oraz 6,0 tys. lekarzy dentyistów (odpowiednio więcej o 3,6% i o 4,2%). Pracujących bezpośrednio z pacjentem było 33,7 tys. pielęgniarek (o 1,9% więcej w porównaniu z 2020 r. i o 4,6% więcej niż w 2019 r.) i 4,3 tys. położnych (odpowiednio więcej o 4,1% i o 10,0%).

W końcu 2021 r. pracowało 4,4 tys. farmaceutów, 4,9 tys. fizjoterapeutów i 3,1 tys. diagnostów laboratoryjnych. W odniesieniu do 2020 r. odnotowano wzrost liczby farmaceutów o 1,1%, fizjoterapeutów o 7,4% i diagnostów laboratoryjnych o 50,7%, a w stosunku do 2019 r. odpowiednio wzrost o 2,2%, o 17,9% i o 51,4%.

O poziomie kwalifikacji lekarzy świadczy odsetek lekarzy specjalistów. Na koniec 2021 r. ich udział w ogólnej liczbie lekarzy wyniósł 66,1%. Najwięcej lekarzy posiadało specjalizację z zakresu chorób wewnętrznych (21,1%), chirurgii (14,0%) oraz medycyny rodzinnej (10,3%).

W województwie zaznacza się niekorzystna struktura wiekowa kadry medycznej; 27% lekarzy, 18% pielęgniarek i 14% położnych osiągnęło wiek 65 lat. Wskazuje to potrzebę podjęcia działań służących rozwojowi kształcenia na kierunkach medycznych, co przyczyni się do wzrostu i zastępowalności pokoleniowej zasobów kadry medycznej.

W 2021 r. pomoc medyczną w nagłych wypadkach świadczyły 202 zespoły ratownictwa medycznego (o 2 więcej niż w 2020 r. i o 17 więcej niż w 2015 r.), w tym 163 zespoły podstawowe i 39 specjalistycznych. W ramach systemu działały 3 śmigłowce jako lotnicze zespoły ratownictwa medycznego oraz 32 szpitalne oddziały ratunkowe (SOR). Z systemem współpracowało także 10 izb przyjęć i 2 centra urazowe, w tym 1 centrum urazowe dla dzieci. Wskaźnik dostępności świadczeń medycznych udzielanych przez zespoły ratownictwa medycznego, wyrażony jako liczba zespołów (podstawowych i specjalistycznych) na 100 tys. ludności wyniósł 3,7 (w kraju 4,2).

Edukacja i kształcenie ustawiczne

Województwo mazowieckie zajmuje czołowe miejsca w kraju pod względem udziału dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym (93,5%) i opieką żłobkową (13,9%).

W województwie mazowieckim w roku szkolnym 2021/22 dzieci mogły uczęszczać do 2 189 przedszkoli, 1 219 oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych, 1 zespołu wychowania przedszkolnego i 278 punktów przedszkolnych. Większość przedszkoli zlokalizowana była w miastach – 74,2%, natomiast oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych na wsi – 64,3% (w kraju odpowiednio 68,0% i 75,0%).

Liczba placówek wychowania przedszkolnego zwiększyła się o 9,4% w stosunku do roku szkolnego 2015/16, natomiast zmniejszyła się o 0,1% w porównaniu z rokiem szkolnym 2020/21 (w kraju zwiększyła się odpowiednio o 6,2% i 0,3%). W stosunku do roku szkolnego 2020/21 zwiększyła się tylko liczba przedszkoli (o 35, tj. 1,6%).

W ramach systemu oświaty w roku szkolnym 2021/22 wychowaniem przedszkolnym objętych było 239,4 tys. dzieci, tj. więcej o 31,4% niż w roku szkolnym 2015/16 i o 3,0% niż rok wcześniej (w kraju odpowiednio więcej o 29,1% i 3,4%). W miastach województwa mazowieckiego do placówek wychowania przedszkolnego uczęszczało 171,7 tys. dzieci, a na wsiach 67,8 tys.

Wskaźnik upowszechnienia edukacji przedszkolnej zwiększył się w skali roku. O ile w roku szkolnym 2020/21 na każdy 1 000 dzieci w wieku 3-6 lat przypadało 920 dzieci uczęszczających do placówek wychowania przedszkolnego, to rok później było to już 940 dzieci (w kraju odpowiednio 878 i 904 dzieci).

W województwie mazowieckim według wyników Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) w latach 2015-2021 zaobserwowano systematyczny wzrost (z 30,8% do 35,5%) udziału osób z wykształceniem wyższym w populacji osób w wieku 15-89 lat (w Polsce wzrost o 3,7 p. proc. do poziomu 26,0%). W porównaniu z 2015 r. w województwie nastąpił również wzrost udziału osób z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym (o 1,8 p. proc.) oraz z wykształceniem średnim ogólnokształcącym (o 0,6 p. proc), natomiast spadł udział osób z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym i niepełnym podstawowym (o 4,6 p. proc.) oraz zasadniczym zawodowym (o 2,5 p. proc.).

W roku szkolnym 2021/22 w województwie mazowieckim działało 1 911 szkół podstawowych dla dzieci i młodzieży – o 8 mniej niż w poprzednim roku szkolnym (w Polsce 14 144 szkoły, o 75 mniej), z tego w miastach 863 szkoły, a na wsi – 1 048. W szkołach tych uczyło się 483,1 tys. dzieci i młodzieży (o 1,5% więcej w porównaniu z poprzednim rokiem szkolnym). W miastach do szkół podstawowych uczęszczało 326,4 tys. dzieci i młodzieży (o 1,9% więcej w stosunku do poprzedniego roku szkolnego), natomiast na wsi uczyło się 156,7 tys. osób (o 0,7% więcej). W kraju liczba uczniów zwiększyła się o 1,0% (w miastach o 1,2%, a na wsi o 0,7%).

W roku szkolnym 2020/21 w województwie mazowieckim szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży opuściło 54,1 tys. absolwentów (o 8,3% więcej w porównaniu z rokiem szkolnym 2019/20); w miastach – 36,4 tys., a na wsi – 17,7 tys. (odpowiednio więcej o 12,4% i 0,8%). W kraju liczba absolwentów zwiększyła się o 4,8% (w miastach o 7,5%, a na wsi o 0,3%).

W województwie mazowieckim w roku szkolnym 2021/22 działało 928 szkół ponadpodstawowych dla młodzieży: 74 szkoły specjalne przysposabiające do pracy, 186 szkół branżowych I stopnia, 8 szkół branżowych II stopnia, 427 liceów ogólnokształcących, 220 techników i 13 ogólnokształcących szkół artystycznych dających uprawnienia zawodowe. W stosunku do poprzedniego roku szkolnego nastąpił wzrost łącznej liczby tych szkół o 1,4% (w Polsce wzrost o 1,0%).

Do wymienionych szkół uczęszczało 230,1 tys. uczniów, tj. o 2,7% więcej niż w poprzednim roku szkolnym (w kraju o 1,7% więcej). Największą popularnością cieszyły się te szkoły, które dawały możliwość uzyskania świadectwa dojrzałości, a tym samym kontynuowania nauki na uczelniach; pobierało w nich naukę 90,9% ogólnej liczby uczniów na tym poziomie kształcenia (w kraju 85,8%).

W roku szkolnym 2021/22 wśród szkół ponadpodstawowych dla młodzieży największą liczbę uczniów skupiały licea ogólnokształcące, do których uczęszczało 125,4 tys. młodzieży (o 3,1% więcej niż w poprzednim roku szkolnym) oraz technika – 81,7 tys. osób (o 1,7% więcej). W branżowych szkołach I stopnia kształciło się 19,2 tys. uczniów, a w szkołach specjalnych przysposabiających do pracy – 1,8 tys. (odpowiednio o 2,6% i 3,8% więcej niż rok wcześniej). W szkołach branżowych II stopnia (przeznaczonych dla absolwentów branżowych szkół I stopnia) uczyło się 0,4 tys. osób.

W czerwcu 2021 r. szkoły ponadpodstawowe dla młodzieży opuściło 44,1 tys. absolwentów (o 5,3% więcej niż w czerwcu 2020 r.), w tym 60,7% stanowili absolwenci liceów ogólnokształcących, 30,2% – techników, a 8,0% – szkół branżowych I stopnia. Udział absolwentów szkół specjalnych przysposabiających do pracy i ogólnokształcących szkół artystycznych wyniósł odpowiednio 0,7% i 0,4%. W województwie mazowieckim najwięcej absolwentów szkół zawodowych stanowiły osoby, które kształciły się w zawodach z grupy kierunków inżyniersko-technicznych oraz usług dla ludności.

W roku szkolnym 2021/22 na terenie województwa mazowieckiego funkcjonowały 162 szkoły policealne (w poprzednim roku szkolnym – 181), do których uczęszczało 38,4 tys. uczniów (o 14,3% więcej niż przed rokiem). W kraju liczba uczniów zwiększyła się o 13,7%. Liczba absolwentów szkół policealnych w roku szkolnym 2020/21 wyniosła 9,2 tys. osób i zwiększyła się o 15,0% w stosunku do poprzedniego roku (w kraju o 2,5%).

W województwie istnieje potrzeba lepszego dostosowania systemu edukacji do potrzeb rynku pracy, w tym kluczowych branż przemysłu. Niedobór pracowników w skali województwa prognozowany jest w 17 zawodach (głównie w branżach: budowlanej, medycznej i produkcyjnej).

W roku akademickim 2021/22 w województwie mazowieckim swoją siedzibę miało 89 uczelni (w Polsce – 362). Poza jednostką macierzystą uczelnie te miały 35 filii i wydziałów zamiejscowych, z których 25 było zlokalizowanych w innych województwach i poza granicami Polski. Ofertę edukacyjną w województwie uzupełniały również filie i wydziały zamiejscowe uczelni spoza województwa mazowieckiego (5 jednostek).

Na uczelniach mających siedzibę jednostki macierzystej w województwie mazowieckim studiowało 264,2 tys. osób. Województwo mazowieckie jest atrakcyjnym miejscem nauki dla cudzoziemców. W ogólnej liczbie studentów było 26,4 tys. cudzoziemców, z których najwięcej pochodziło z Ukrainy (30,2%). Na studiach stacjonarnych kształciło się 58,8% ogólnej liczby studentów (w kraju 64,3%). W stosunku do roku 2015/16 liczba uczących się na mazowieckich uczelniach była mniejsza o 5,9% (w kraju o 13,3%), a w stosunku do ostatniego roku zwiększyła się o 3,2% (w kraju utrzymała się na zbliżonym poziomie).

W roku akademickim 2021/22 na 20 uczelniach publicznych kształciło się 142,3 tys. osób (53,9% ogólnej liczby studentów, w poprzednim roku 57,8%). Ponad połowa wszystkich studentów (54,3%) kształciła się na kierunkach związanych z biznesem, administracją i prawem, naukami społecznymi, dziennikarstwem i informacją oraz techniką, przemysłem i budownictwem. Największy udział kobiet wystąpił na kierunkach związanych z kształceniem (79,9%) oraz zdrowiem i opieką społeczną (75,5%); mężczyźni dominowali na kierunkach związanych z technologiami teleinformatycznymi (84,8%).

Na uczelniach mających siedzibę jednostki macierzystej w województwie mazowieckim w okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2021 r. dyplomy ukończenia studiów wyższych otrzymało 57,7 tys. osób (19,4% ogólnej liczby absolwentów z całego kraju), w tym 36,8 tys. absolwentów uczelni publicznych. Liczba absolwentów zmniejszyła się o 15,2% w stosunku do roku akademickiego 2015/16, a w porównaniu z poprzednim rokiem zwiększyła się o 3,4% (w kraju odpowiednio zmniejszyła się o 18,4% i zwiększyła się o 1,3%). Wśród osób, które ukończyły studia wyższe, największy odsetek stanowili absolwenci kierunków związanych z: biznesem, administracją i prawem (26,2%), naukami społecznymi, dziennikarstwem i informacją (15,6%) oraz z techniką, przemysłem i budownictwem (13,6%).

W 2021 r. według wyników Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL), w województwie mazowieckim 7,1% osób w wieku 25–64 lata (o 1,7 p. proc. więcej niż w kraju) deklaroowało uczestnictwo w edukacji obejmującej uczenie się formalne (szkoła i studia wyższe) i kształcenie pozaformalne (różnego rodzaju kursy i szkolenia). Wskaźnik ten zwiększył się zarówno w stosunku do 2015 r., jak i roku poprzedniego odpowiednio o 1,0 p. proc. i 1,6 p. proc. (w kraju o 1,9 p. proc. i 1,7 p. proc.).

Szkoły dla dorosłych nastawione były głównie na kontynuację przerwanej ścieżki kształcenia. W roku szkolnym 2021/22 w województwie mazowieckim funkcjonowało 112 szkół dla dorosłych: 5 szkół podstawowych i 107 liceów ogólnokształcących. Uczyło się w nich łącznie 14,6 tys. słuchaczy (o 10,0% mniej niż w poprzednim roku szkolnym), z tego 14,5 tys. w liceach ogólnokształcących i 0,1 tys. w szkołach podstawowych. W Polsce do szkół dla dorosłych uczęszczało o 13,6% mniej uczniów niż rok wcześniej.

W roku szkolnym 2020/21 szkoły dla dorosłych ukończyło łącznie 5,7 tys. uczniów (o 5,8% więcej niż w roku 2019/20), z tego 5,6 tys. absolwentów liceów ogólnokształcących oraz 0,1 tys. szkół podstawowych. W Polsce w porównaniu z poprzednim rokiem szkolnym liczba absolwentów zmniejszyła się o 2,8%.

W województwie prognozowane są niekorzystne zmiany demograficzne dotyczące ubytku ludności w grupach wiekowych odpowiadających nauce szkolnej i studiom wyższymi. W 2050 r. w większości powiatów województwa, poza Warszawą i powiatami sąsiadującymi, prognozowany jest spadek liczby ludności w wieku 7-18 lat w stosunku do 2013 r. Spadek liczby ludności przewidywany jest również w grupie wiekowej 19-24 lata w większości powiatów, z wyjątkiem piaseczyńskiego, legionowskiego, wołomińskiego i grodzkiego.

Dostępność transportowa w regionie

Na terenie województwa mazowieckiego przecinają się europejskie korytarze transportowe zaliczane do sieci bazowej TEN-T: Morze Północne – Morze Bałtyckie oraz Bałtyk – Adriatyk. Rolę węzła pełni Warszawa, wyposażona w najważniejsze w kraju pasażerskie stacje kolejowe, międzynarodowe lotnisko oraz terminale drogowo-kolejowe.

Drogi wojewódzkie stanowią uzupełnienie sieci dróg krajowych w obsłudze ruchu wewnątrzwojewódzkiego pomiędzy ośrodkami powiatowymi i subregionalnymi, zaś w aglomeracji warszawskiej drogi wojewódzkie łączą ośrodki miejskie aglomeracji.

Układ sieci kolejowej w województwie ma charakter promienisty, zbiegający się w Warszawie oraz poprzeczny (obwodowy), przebiegający częściowo poza granicami województwa, krzyżujący się z kierunkami koncentrycznymi w węzłach w Radomiu, Siedlcach i Ostrołęce.

Na terenie województwa mazowieckiego zlokalizowane są trzy porty lotnicze: Port Lotniczy im. Fryderyka Chopina w Warszawie, Port Lotniczy Warszawa-Modlin (regularne operacje lotnicze rozpoczął w 2013 r.) oraz Port Lotniczy Warszawa-Radom im. Bohaterów Radomskiego Czerwca 1976 roku (regularne operacje lotnicze rozpoczął w 2015 r., w 2018 r. odnotowany ruch dotyczył tylko komunikacji nieregularnej, a 1 stycznia 2019 r. lotnisko zostało zamknięte dla samolotów cywilnych).

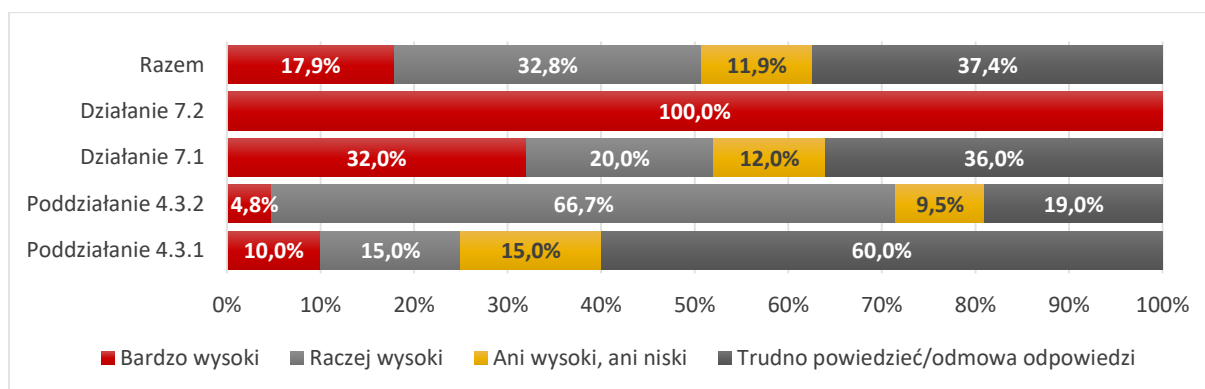
W 2021 r. w województwie mazowieckim ścieżki rowerowe miały łączną długość 2 709,8 km i stanowiły 14,6% ścieżek rowerowych w kraju. W ostatnim roku przybyło 144,0 km (tj. 5,6%) nowych ścieżek, a w porównaniu z 2015 r. było ich więcej o 1 430,7 km (o 111,9%). Gęstość ścieżek rowerowych w mazowieckim jest większa niż w Polsce. W 2021 r. było to odpowiednio 7,62 wobec 5,92 km na 100 km² powierzchni, a 6 lat wcześniej odpowiednio 3,60 wobec 3,45 km na 100 km².

Infrastruktura transportowa wysokiej klasy w korytarzach sieci bazowej (zmodernizowane linie kolejowe oraz autostrady i drogi ekspresowe) zapewnia bezpośrednie powiązania Warszawy z większością sąsiednich ośrodków wojewódzkich oraz subregionalnych w województwie. Jednocześnie, szczególnie w północnej i wschodniej części województwa, występują obszary o niskiej dostępności transportowej, bez dostępu do linii kolejowych i oferty przewozowej.

Ankietowani realizatorzy projektów dość dobrze oceniali wpływ wsparcia w ramach Programu na wzrost liczby użytkowników transportu publicznego w miastach i ich obszarach funkcjonalnych. Na oceny zdecydowanie/raczej wysokie wskazało łącznie 50,7% badanych, nie pojawiła się ponadto ani jedna ocena niska.

Biorąc pod uwagę poszczególne Działania/Poddziałania, największy wpływ na wzrost liczby użytkowników transportu publicznego miały projekty realizowane w ramach OP VII (odpowiednio 100,0% wskazań w Działaniu 7.2 i 32,0% w Działaniu 7.1).

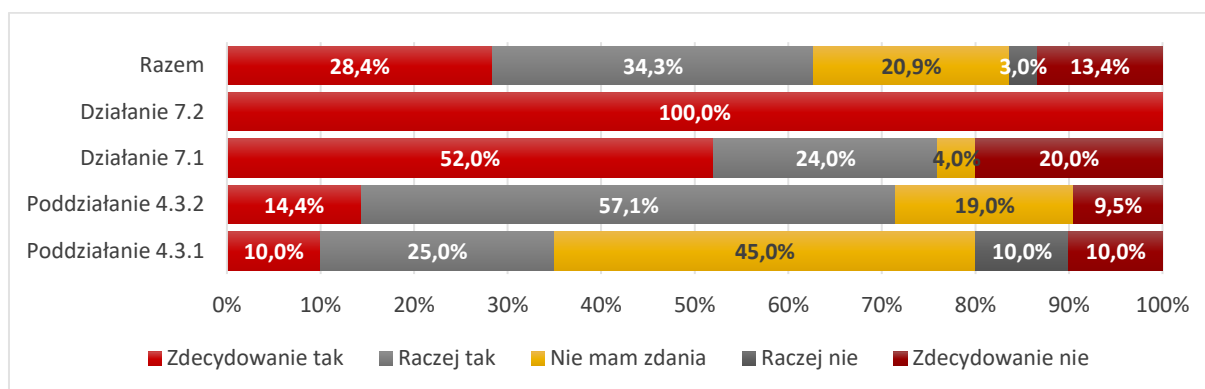
Wykres 21. Jak ocenia Pan/Pani wpływ wsparcia w ramach RPO WM 2014-2020 na wzrost liczby użytkowników transportu publicznego w miastach i ich obszarach funkcjonalnych?

Źródło: wyniki badania CAWI/CATI z Beneficjentami RPO WM 2014-2020, n=18.

Zdaniem 28,4% Beneficjentów Działania 4.3 oraz Działania 7.1 i 7.2, dzięki zrealizowanym projektom użytkownicy publicznego transportu miejskiego oszczędzają czas na dojazdach do celu podróży. Znaczące efekty w tym zakresie identyfikowali przede wszystkim realizatorzy projektów w ramach Działania 7.2 (100,0% wskazań), a także 7.1 (52,0%).

Wykres 22. Czy Pana/Pani zdaniem dzięki wspartej inwestycji użytkownicy publicznego transportu miejskiego oszczędzają czas na dojazdach do celu podróży?

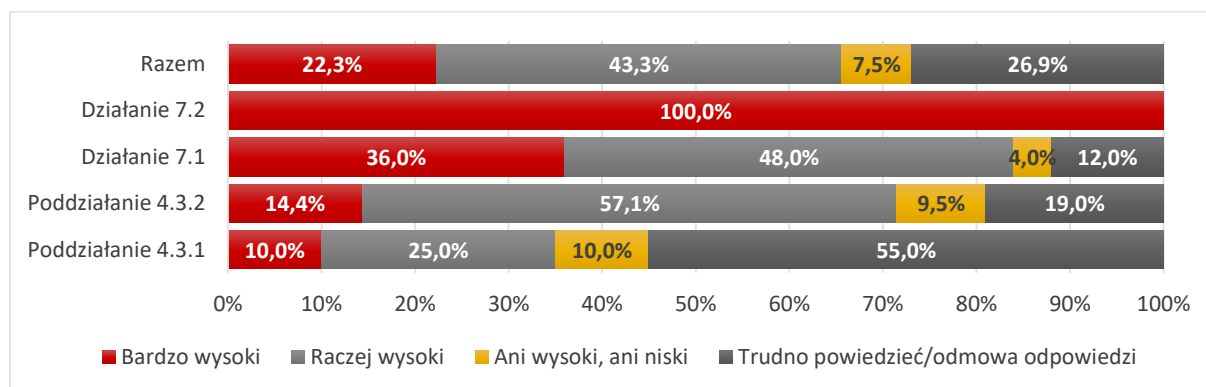

Źródło: wyniki badania CAWI/CATI z Beneficjentami RPO WM 2014-2020, n=67.

Beneficjenci Działań 4.3, 7.1 i 7.2 najczęściej wysoko oceniali wpływ wsparcia w ramach RPO WM 2014-2020 na poprawę dostępności do usług transportowych i szanse zwiększenia mobilności mieszkańców pomiędzy miastami i ich obszarami funkcjonalnymi. Na oceny zdecydowanie/raczej wysokie wskazało łącznie 65,6% ogółu badanych. Żaden z respondentów nie deklarował ponadto, by wpływ ten był niewielki.

Biorąc pod uwagę poszczególne Działania, wpływ interwencji w tym zakresie dostrzegali najczęściej Beneficjenci Działań 7.2 (100,0%) i 7.1 (36,0%).

Wykres 23. Jak ocenia Pan/Pani wpływ wsparcia w ramach RPO WM 2014-2020 na poprawę dostępności do usług transportowych i szanse zwiększenia mobilności mieszkańców pomiędzy miastami i ich obszarami funkcjonalnymi?

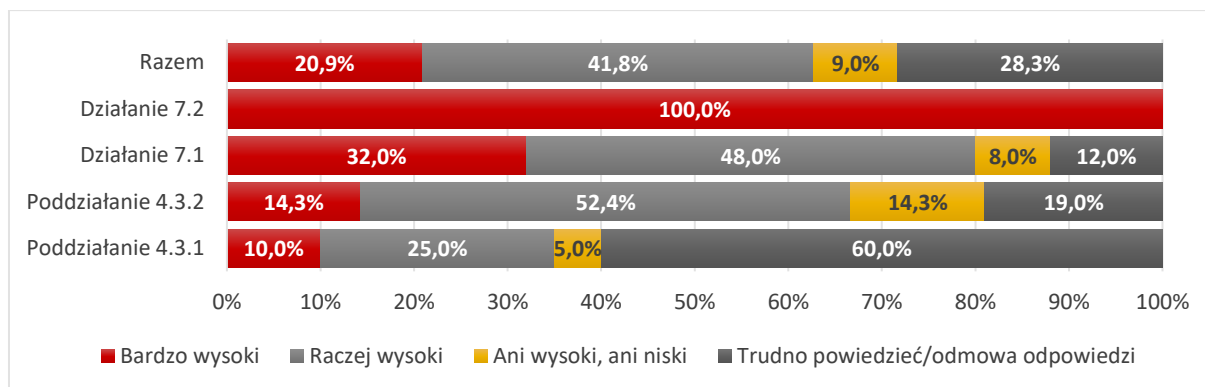

Źródło: wyniki badania CAWI/CATI z Beneficjentami RPO WM 2014-2020, n=67.

Beneficjenci Działań 4.3, 7.1 i 7.2 najczęściej wysoko oceniali również oddziaływanie interwencji na poprawę jakości usług transportu publicznego. Na oceny bardzo/raczej wysokie wskazało ogółem 62,7%. Żaden z badanych nie deklarował ponadto, by wpływ ten był niski.

Biorąc pod uwagę poszczególne Działania, na oddziaływanie realizowanych projektów na poprawę jakości usług transportu publicznego wskazywali najczęściej Beneficjenci Działania 7.2 (100,0%) oraz Działania 7.1 (32,0%).

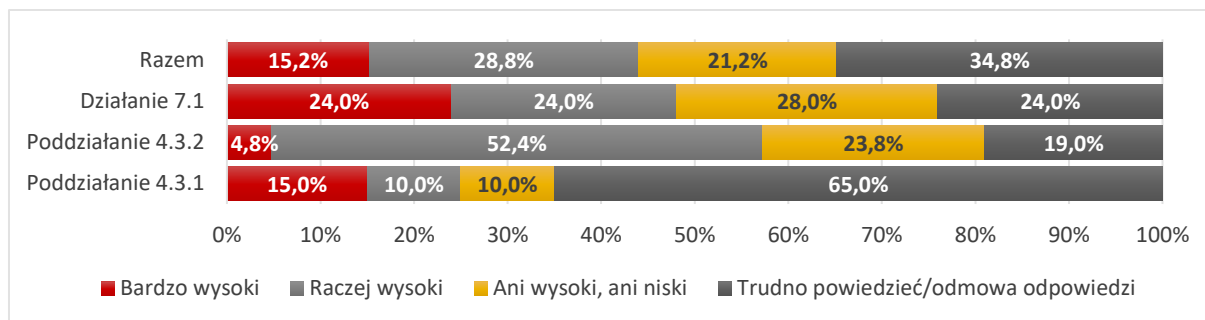
Wykres 24. Jak ocenia Pan/Pani wpływ wsparcia w ramach RPO WM 2014-2020 na poprawę jakości usług transportu publicznego (np. poprzez możliwość lepszego planowania podróży, poprawę atrakcyjności taboru i infrastruktury przystankowej, inne, korekta oferty transportu zbiorowego poprzez skrócenie odległości do przystanków, zmianę trasy linii transportu zbiorowego, dostosowanie rozkładu jazdy do godzin rozpoczęcia lub zakończenia aktywności w obiekcie, etc.)?

Źródło: wyniki badania CAWI/CATI z Beneficjentami RPO WM 2014-2020, n=67.

44,0% realizowanych w ramach Działań 4.3 i 7.1 projektów przyczyniło się ponadto do poprawy bezpieczeństwa pasażerów podczas korzystania z komunikacji miejskiej. Wpływ interwencji w tym zakresie dostrzegali najczęściej Beneficjenci Poddziałania 4.3.2 (57,2%), choć na wpływ zdecydowanie wysoki wskazywali zazwyczaj Beneficjenci Działania 7.1 (24,0% ocen bardzo wysokich; łącznie 48,0% ocen wysokich).

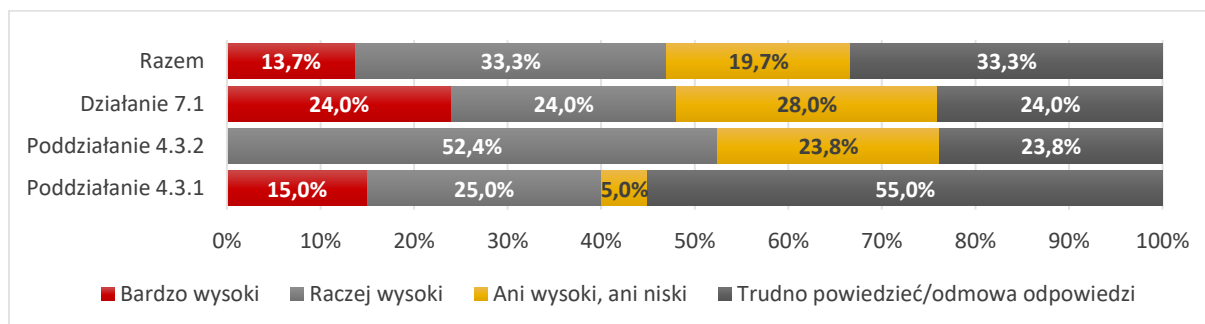
Wykres 25. Jak ocenia Pan/Pani wpływ wsparcia w ramach RPO WM 2014-2020 na poprawę bezpieczeństwa pasażerów podczas korzystania z komunikacji miejskiej?

Źródło: wyniki badania CAWI/CATI z Beneficjentami RPO WM 2014-2020, n=67.

Dość dobrze oceniano również wpływ wsparcia w ramach RPO WM 2014-2020 na poprawę komfortu pasażerów korzystających z komunikacji miejskiej. Na odpowiedzi świadczące o wysokim/raczej wysokim wpływie wskazało ogółem 47,0% Beneficjentów, z czego największy ich odsetek identyfikowano wśród Beneficjentów Poddziałania 4.3.2. Realizatorzy projektów w Działaniu 7.1 najczęściej wskazywali natomiast na oceny najwyższe (24,0% ocen bardzo wysokich; łącznie 48,0% ocen wysokich).

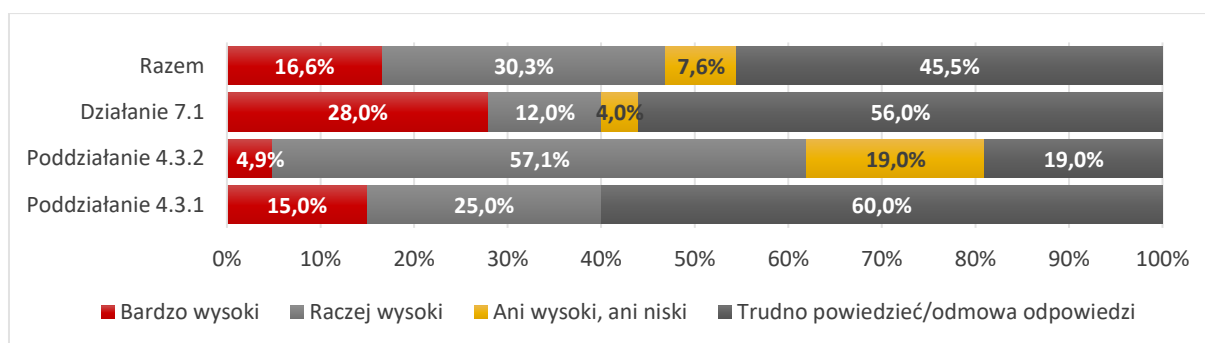
Wykres 26. Jak ocenia Pan/Pani wpływ wsparcia w ramach RPO WM 2014-2020 na poprawę komfortu pasażerów podczas korzystania z komunikacji miejskiej?

Źródło: wyniki badania CAWI/CATI z Beneficjentami RPO WM 2014-2020, n=66.

46,9% ankietowanych Beneficjentów Działań 4.3 i 7.1 wysoko oceniało wpływ wsparcia w ramach RPO WM 2014-2020 na zmniejszenie się zatorów komunikacyjnych w transporcie. Biorąc pod uwagę poszczególne Działania/Poddziałania, największe oddziaływanie interwencji w tym zakresie deklarowali Beneficjenci Poddziałania 4.3.2 (62,0%), choć to Beneficjenci Działania 7.1 wskazywali najczęściej, że wpływ ten był znaczący (28,0%).

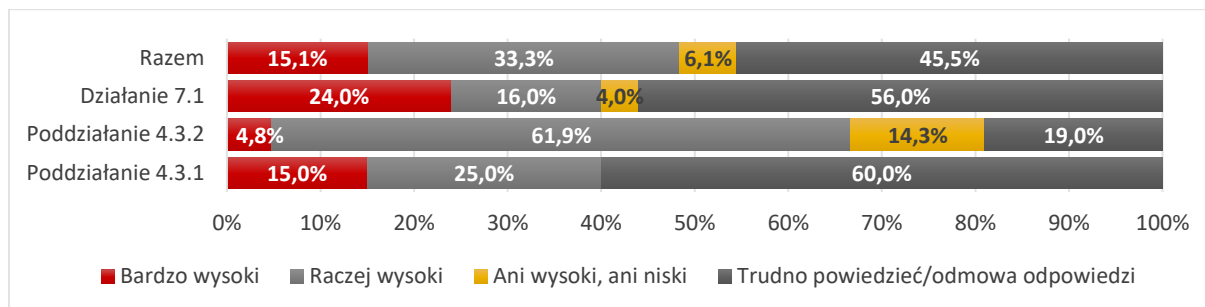
Wykres 27. Jak ocenia Pan/Pani wpływ wsparcia w ramach RPO WM 2014-2020 na zmniejszenie się zatorów komunikacyjnych w transporcie (np. poprzez zwiększenie średniej prędkości lub zlikwidowanie ograniczenia prędkości np. poprzez wprowadzenie systemu uprzywilejowania dla transportu miejskiego)?

Źródło: wyniki badania CAWI/CATI z Beneficjentami RPO WM 2014-2020, n=66.

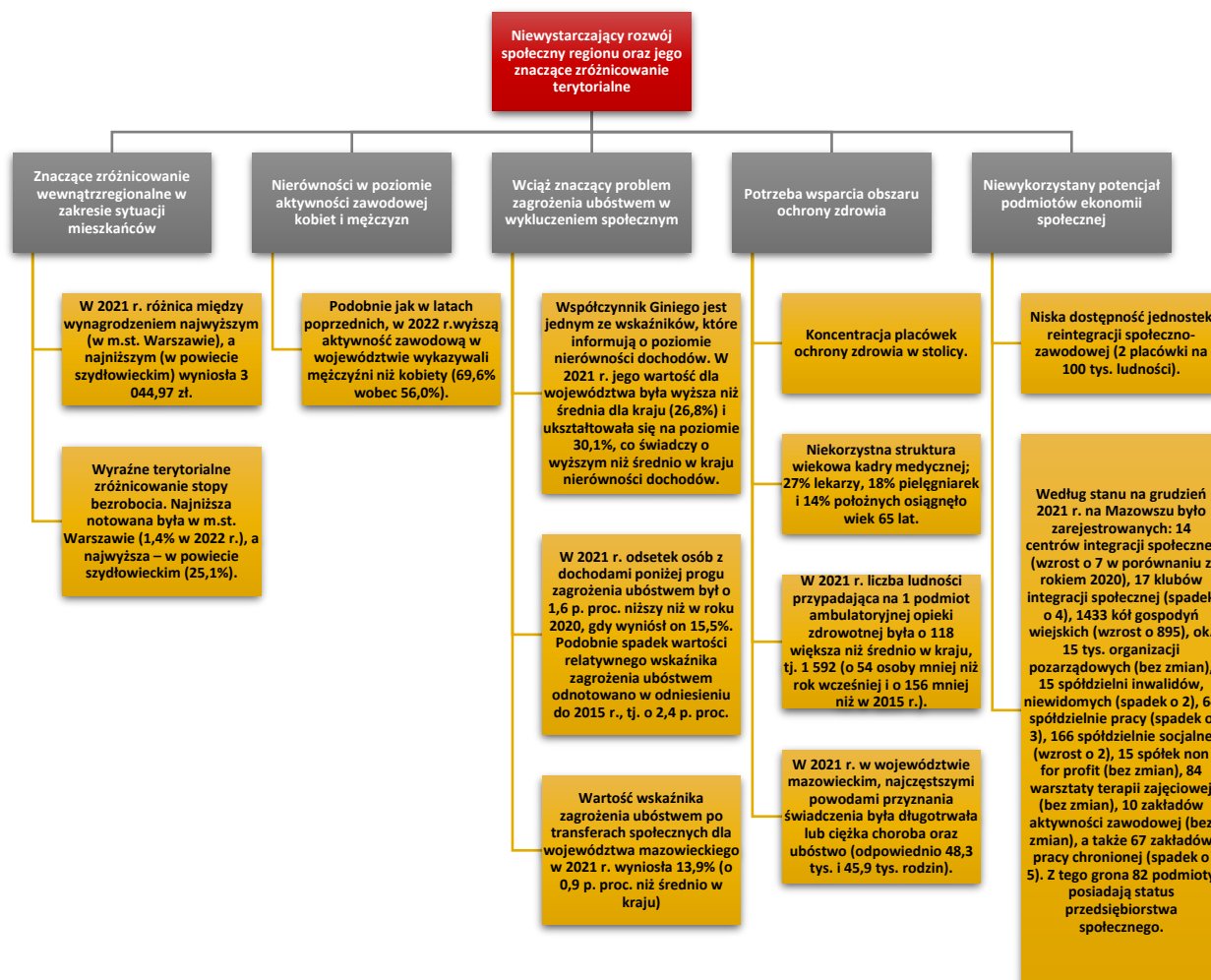
Realizowane projekty przyczyniły się również do na poprawy dostępności do usług transportowych i zwiększenia mobilności mieszkańców miast. Wpływ interwencji w tym zakresie deklarowało ogółem 48,4% ankietowanych Beneficjentów Działań 4.3 i 7.1, z czego najczęściej realizatorzy projektów w ramach Poddziałania 4.3.2 (66,7%), choć to Beneficjenci Działania 7.1 wskazywali najczęściej, że wpływ ten był znaczący (24,0%).

Wykres 28. Jak ocenia Pan/Pani wpływ wsparcia w ramach RPO WM 2014-2020 na poprawę dostępności do usług transportowych i szansę zwiększenia mobilności mieszkańców miast (np. poprzez powiązanie różnych środków transportu, optymalizację rozkładów jazdy, zagęszczenie siatki połączeń)?

Źródło: wyniki badania CAWI/CATI z Beneficjentami RPO WM 2014-2020, n=66.

Drzewo problemów dla obszaru społecznego

Środowisko

Gospodarka niskoemisyjna (ochrona powietrza)

Jakość powietrza w regionie jest niedostateczna. Przekroczenia norm jakości powietrza dla pyłu zawieszonego PM₁₀, PM_{2,5} oraz benzo(a)pirenu występują na obszarze wszystkich stref województwa mazowieckiego, a dwutlenku azotu dodatkowo w aglomeracji warszawskiej.

W 2021 r. w województwie mazowieckim obserwuje się wzrost poziomu emisji zanieczyszczeń gazowych wytworzonych w zakładach szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza, który wynika w głównej mierze ze wzrostu emisji dwutlenku węgla. Stopień redukcji wytworzonych zanieczyszczeń pyłowych sięga niemal 100%, a gazowych blisko 82%. Głównym źródłem zanieczyszczenia powietrza jest emisja zanieczyszczeń pochodząca z sektora przemysłowego (energetyka).

Źródłem emisji zanieczyszczeń powietrza są m.in. tzw. punktowe źródła emisji, czyli zakłady szczególnie uciążliwe dla czystości powietrza. Zalicza się do nich wszystkie zakłady o największej w skali kraju emisji zanieczyszczeń do powietrza, określonej na podstawie wysokości opłat wniesionych za roczną emisję substancji zanieczyszczających. Na koniec 2021 r. na terenie województwa mazowieckiego działało 136 zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza (w 2015 r. 134). W urządzenia do redukcji zanieczyszczeń pyłowych wyposażonych było 70 zakładów (51,5% ogółu), a gazowych 25 (18,4%).

Emisja zanieczyszczeń pyłowych w 2021 r. wyniosła 2,0 tys. ton i w porównaniu z rokiem poprzednim zmniejszyła się o 9,0%, a z 2015 r. – o 48,8%. Większość zanieczyszczeń pyłowych pochodziła ze spalania paliw (81,0% ogólnej emisji pyłów w mazowieckim). Udział województwa w emisji zanieczyszczeń pyłowych wytworzonych przez zakłady szczególnie uciążliwe w kraju stanowił 9,0% i był niższy o 0,7 p. proc. niż w 2020 r. oraz wyższy o 0,2 p. proc. niż w 2015 r.

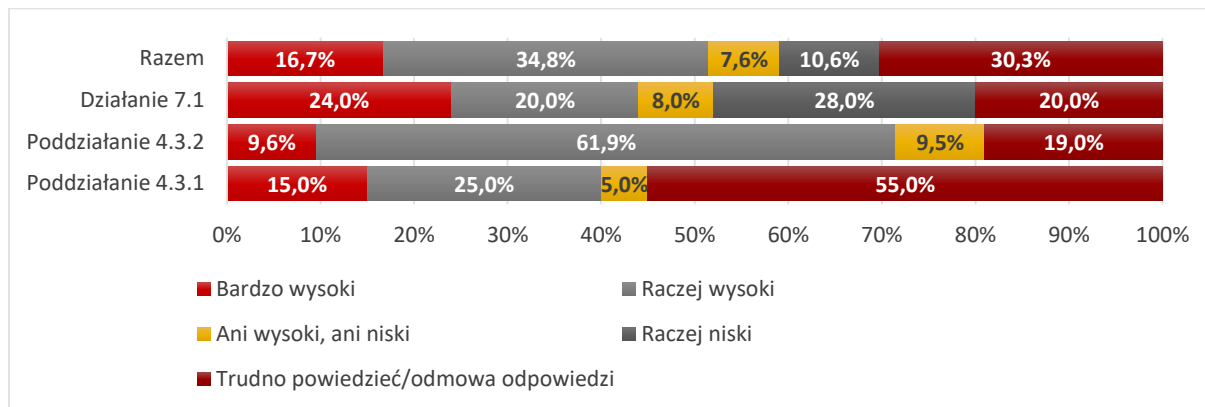
Emisja zanieczyszczeń gazowych w województwie mazowieckim w 2021 r. wyniosła 33 445,4 tys. ton i zwiększyła się o 9,2% w stosunku do 2020 r. i o 17,1% do 2015 r. Wzrost ogółem emisji zanieczyszczeń gazowych w ostatnim omawianym roku, jak również w porównaniu z 2015 r., wynika w głównej mierze z większej emisji dwutlenku węgla. Udział województwa mazowieckiego w emisji zanieczyszczeń gazowych wytworzonych przez zakłady szczególnie uciążliwe w kraju stanowił 16,0% w porównaniu z 2020 r. udział ten spadł o 0,5 p. proc., natomiast wzrósł o 2,5 p. proc. do 2015 r.

W 2021 r. w województwie mazowieckim 60,0% emisji zanieczyszczeń pyłowych i 75,0% gazowych pochodziło z zakładów zajmujących się według Polskiej Klasyfikacji Działalności wytwarzaniem i zaopatrywaniem w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych.

W urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń powietrza w 2021 r. zatrzymano 99,9% pyłów i 81,5% gazów (bez dwutlenku węgla) wyemitowanych przez zakłady szczególnie uciążliwe, mające siedzibę w województwie mazowieckim (w 2020 r. odpowiednio 99,9% i 76,9%). W latach 2015–2021 stopień redukcji zanieczyszczeń pyłowych nie uległ istotnym zmianom (w 2015 r. 99,8%). Redukcja zanieczyszczeń gazowych natomiast od 2015 r. wzrosła o 28,2 p. proc. W skali kraju w 2021 r. zatrzymano 99,9% wytworzonych zanieczyszczeń pyłowych i 73,5% gazowych (bez dwutlenku węgla).

Projekty realizowane w ramach Działania 4.3 i 7.1 nierzadko przyczyniały się ponadto do spadku emisji dwutlenku węgla w transporcie miejskim. Wpływ interwencji w tym zakresie deklarowało ogółem 51,5% realizatorów projektów, z czego najczęściej Beneficjenci Poddziałania 4.3.2 (71,5%).

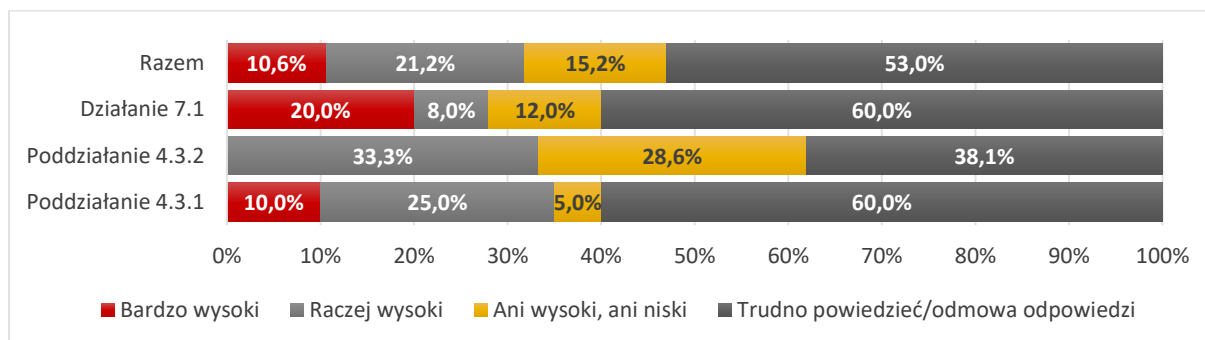
Wykres 29. Jak ocenia Pan/Pani wpływ wsparcia w ramach RPO WM 2014-2020 na zmniejszenia emisji CO₂ w transporcie miejskim?

Źródło: wyniki badania CAWI/CATI z Beneficjentami RPO WM 2014-2020, n=66.

Średnio co trzeci z realizatorów projektów w ramach Działania 4.3 i 7.1 identyfikował wpływ wsparcia w ramach RPO WM 2014-2020 na spadek zapotrzebowania na nieekologiczne paliwa napędzające komunikację miejską (31,8% wskazań). Odsetek odpowiedzi świadczących o bardzo/raczej wysokim wpływie projektów w tym zakresie nie wahał się znacząco wśród Beneficjentów poszczególnych Działania/Poddziałania. Warto natomiast wskazać, że to Beneficjenci Działania 7.1 deklarowali najczęściej, że wpływ ten był znaczący (20,0% wskazań na oceny bardzo wysokie).

Wykres 30. Jak ocenia Pan/Pani wpływ wsparcia w ramach RPO WM 2014-2020 na spadek zapotrzebowania na nieekologiczne paliwa napędzające komunikację miejską?

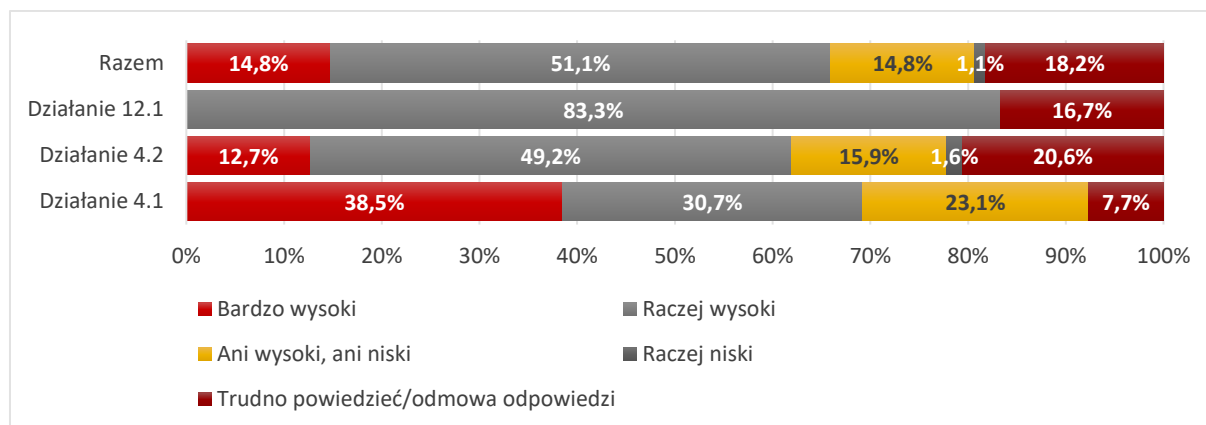

Źródło: wyniki badania CAWI/CATI z Beneficjentami RPO WM 2014-2020, n=66.

Blisko połowa projektów wdrażanych w Działaniach 4.3 i 7.1 była komplementarna względem innych, podobnych inwestycji lub istniejących już systemów komunikacji w miastach i obszarach funkcjonalnych (53,0%). Najwyższą komplementarność cechowały się projekty realizowane w ramach Poddziałania 4.3.2 (81,0%) i Działania 7.1 (68,0%). Projekty wdrażane w Poddziałaniu 4.3.1 rzadko kiedy miały natomiast charakter uzupełniający (5,0%).

Beneficjenci Programu uczestniczący w badaniu ilościowym dość rzadko deklarowali, by realizowane przez nich działania miały wpływ na zwiększenie poziomu produkcji energii ze źródeł odnawialnych. Na odpowiedzi świadczące o bardzo/raczej wysokim wpływie wsparcia w tym zakresie wskazało średnio 14,8% realizatorów projektów w Działaniach 4.1, 4.2 i 12.1. Największy odsetek tego typu wskazań identyfikowano wśród Beneficjentów Działania 12.1, choć wpływ ten określali oni wyłącznie jako raczej wysoki (83,3%).

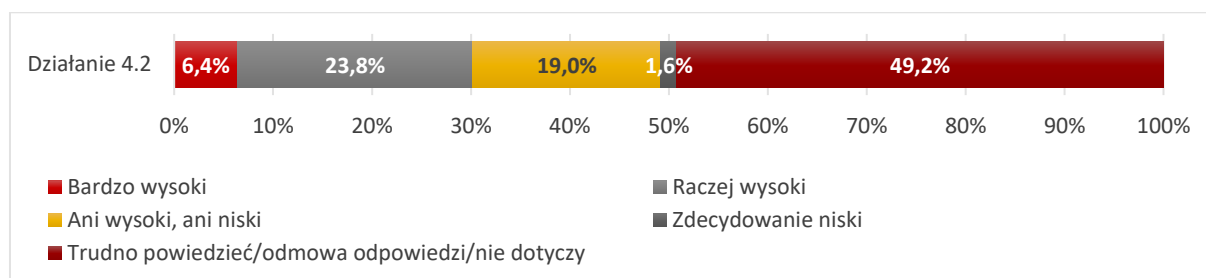
Wykres 31. Jak ocenia Pan/Pani wpływ wsparcia w ramach RPO WM 2014-2020 na zwiększenia poziomu produkcji energii ze źródeł odnawialnych?

Źródło: wyniki badania CAWI/CATI z Beneficjentami RPO WM 2014-2020, n=88.

Blisko co trzeci z Beneficjentów Działania 4.2 był przekonany, że realizowany przez niego projekt miał bardzo/raczej wysoki wpływ na zwiększenie efektywności energetycznej w sektorze przedsiębiorstw oraz zwiększenie udziału produkcji energii w wysokosprawnej kogeneracji (30,2%). Dla porównania, na odpowiedzi świadczące o niewielkim znaczeniu wsparcia w tym zakresie wskazało zaledwie 1,6% badanych.

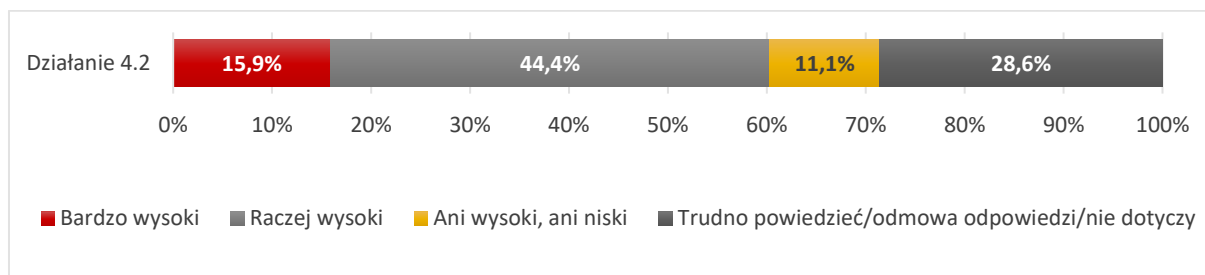
Wykres 32. Jak ocenia Pan/Pani wpływ wsparcia w ramach RPO WM 2014-2020 na zwiększenie efektywności energetycznej w sektorze przedsiębiorstw oraz zwiększenie udziału produkcji energii w wysokosprawnej kogeneracji?

Źródło: wyniki badania CAWI/CATI z Beneficjentami RPO WM 2014-2020, n=63.

Zdaniem 60,3% Beneficjentów Działania 4.2, wsparcie w ramach RPO WM 2014-2020 miało pozytywny wpływ na zwiększenie efektywności energetycznej w sektorze publicznym i mieszkaniowym. Warto również wspomnieć, że żaden z badanych nie był przekonany o niskim oddziaływaniu interwencji w tym zakresie.

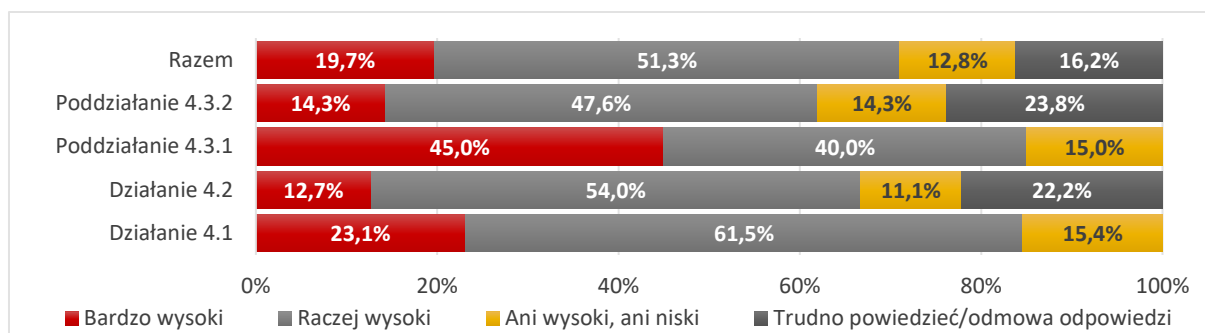
Wykres 33. Jak ocenia Pan/Pani wpływ wsparcia w ramach RPO WM 2014-2020 na zwiększenie efektywności energetycznej w sektorze publicznym i mieszkaniowym?

Źródło: wyniki badania CAWI/CATI z Beneficjentami RPO WM 2014-2020, n=63.

Zdaniem 71,0% Beneficjentów OP IV, realizowane projekty przyczyniły się do poprawy jakości powietrza w regionie. Biorąc pod uwagę poszczególne Działania/Poddziałania, opinię taką wyrażali najczęściej realizatorzy projektów w Działaniu 4.1 i Poddziałaniu 4.3.1 (odpowiednio 84,6% i 85,0% wskazań).

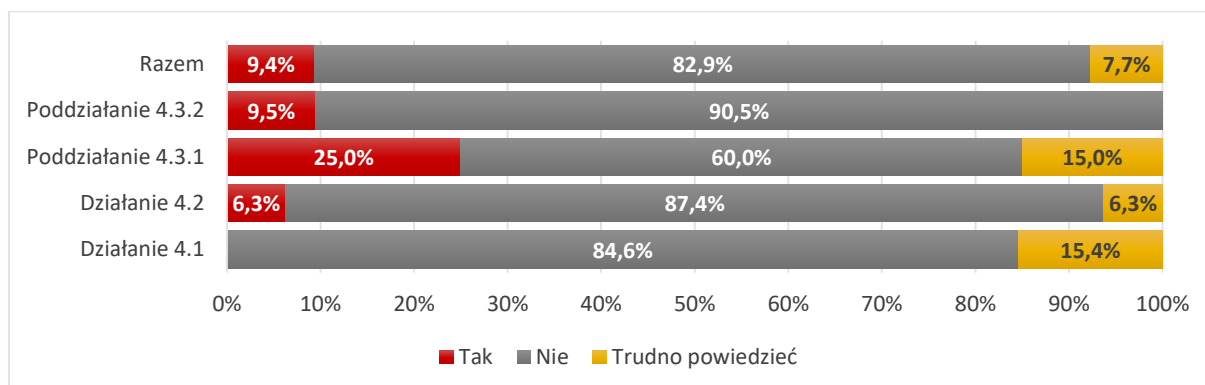
Wykres 34. Jak ocenia Pan/Pani wpływ wsparcia w ramach RPO WM 2014-2020 na poprawę jakości powietrza?

Źródło: wyniki badania CAWI/CATI z Beneficjentami RPO WM 2014-2020, n=117.

Blisko jeden na dziesięciu realizatorów projektów w ramach OP IV na potrzeby wdrożenia zaplanowanej interwencji korzystał z możliwości uzyskania współfinansowania ze środków budżetu państwa (9,4%). Tego typu rozwiązanie stosowali najczęściej Beneficjenci Poddziałania 4.3.1 (25,0%).

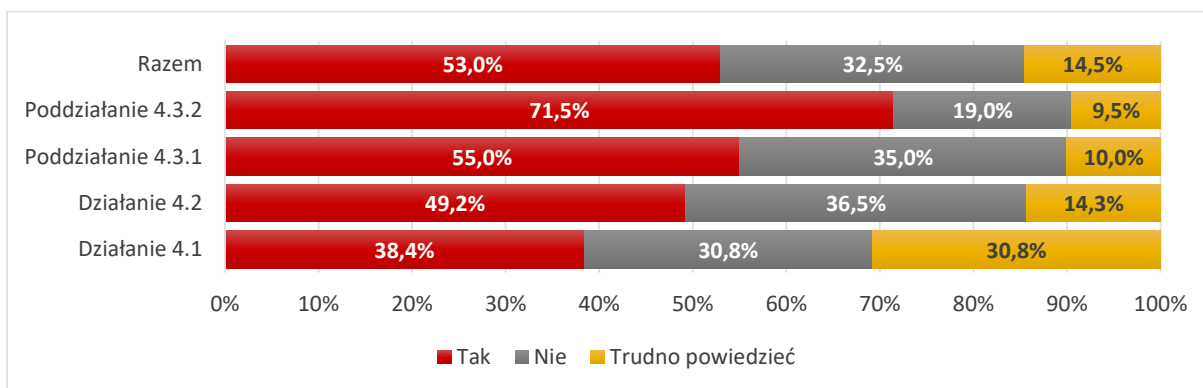
Wykres 35. Czy na potrzeby realizacji projektu korzystali Państwo z możliwości uzyskania współfinansowania ze środków budżetu państwa?

Źródło: wyniki badania CAWI/CATI z Beneficjentami RPO WM 2014-2020, n=117.

Nieco więcej niż co drugi z Beneficjentów OP IV prócz wspartego projektu realizował również jakieś inne, zbliżone inwestycje z zakresu gospodarki niskoemisyjnej (53,0%). Działania komplementarne podejmowali najczęściej realizatorzy projektów w ramach Poddziałania 4.3.2 (71,5%) i 4.3.1 (55,0%).

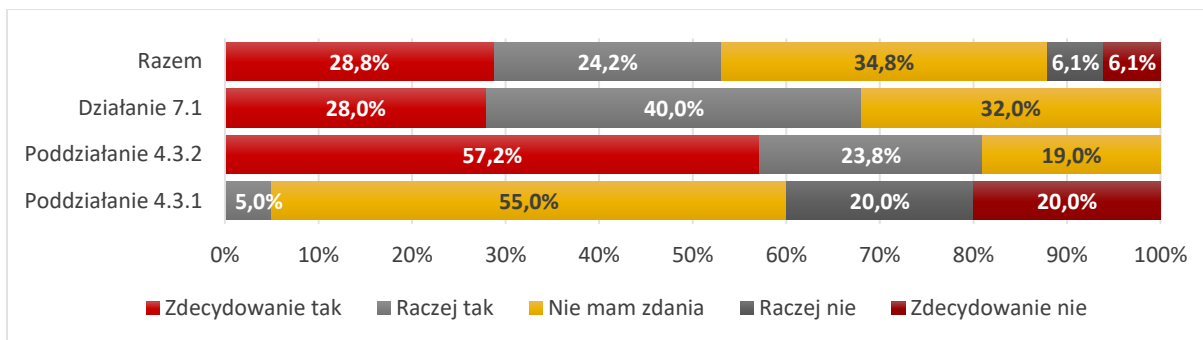
Wykres 36. Czy prócz wspartego projektu realizują/realizowali Państwo jeszcze jakieś inne, zbliżone inwestycje (z zakresu gospodarki niskoemisyjnej)?

Źródło: wyniki badania CAWI/CATI z Beneficjentami RPO WM 2014-2020, n=117.

Zgodnie z deklaracjami 28,8% ankieterowanych Beneficjentów Działania 4.3 i 7.1, realizowane przez nich projekty były komplementarne względem innych, podobnych inwestycji lub istniejących już systemów komunikacji w miastach i obszarach funkcjonalnych. Na spójność realizowanych działań w tym zakresie wskazywali najczęściej Beneficjenci Poddziałania 4.3.2 (łącznie 81,0% wskazań).

Wykres 37. Czy realizowany przez Państwa projekt był komplementarny względem innych, podobnych inwestycji lub istniejących już systemów komunikacji w miastach i obszarach funkcjonalnych?

Źródło: wyniki badania CAWI/CATI z Beneficjentami RPO WM 2014-2020, n=66.

Gospodarka obiegu zamkniętego (ochrona gleby)

Gospodarka odpadami jest jednym z najbardziej problemowych obszarów ochrony środowiska. Stale rosnąca konsumpcja i brak skutecznych rozwiązań w zakresie opakowań zwrotnych czy wykorzystania surowców wtórnych zwiększają presję, zarówno na środowisko przyrodnicze, jak i na samą infrastrukturę gospodarowania odpadami. Wysoki wskaźnik masy wytwarzanych odpadów szczególnie widoczny jest w regionie Warszawskim stołecznym, gdzie powstaje 67% ogółu odpadów Mazowsza. Niska efektywność procesu przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych wpływa na niewielką ilość wysortowywanych surowców wtórnych oraz dużą masę pozostałości z przetwarzania, kierowaną do składowania (43% zebranych odpadów). Poza ograniczeniem łącznej ilości powstających odpadów, największe wyzwanie stanowi ograniczenie składowania odpadów komunalnych ulegających biodegradacji, w tym poprzez ich selektywne zbieranie i zwiększenie mocy przerobowych funkcjonujących instalacji.

W województwie mazowieckim w 2021 r. było 160 zakładów wytwarzających odpady (z wyłączeniem odpadów komunalnych), tj. więcej o 2 niż przed rokiem (w Polsce odpowiednio 1 836 zakładów, tj. więcej o 27). W zakładach tych w ciągu roku wytworzono 6 288,9 tys. ton odpadów przemysłowych pochodzących z różnych gałęzi działalności gospodarczej (5,8% wytworzonych w kraju). Większość odpadów została zagospodarowana przez wytwórców we własnym zakresie: 58,8% unieszkodliwiono, a 10,8% poddano procesom odzysku. Pozostałe odpady zostały przekazane innym odbiorcom w gospodarowanie (29,7%) lub do czasowego magazynowania (0,7%). Ilość wytworzonych odpadów przemysłowych zwiększyła się o 4,0% porównując z 2020 r. i o 8,7% z 2015 r.

Według stanu w końcu 2021 r. w województwie mazowieckim ilość odpadów przemysłowych składowanych (nagromadzonych) w obiektach własnych wyniosła 43 184,8 tys. ton (2,4% w skali kraju) i zajmowała łączną powierzchnię 513,1 ha. Ilość odpadów składowanych wzrosła zarówno w stosunku do 2020 r., jak i do 2015 r. odpowiednio o 294,6 i o 554,7 tys. ton. Powierzchnia składowania nie zmieniła się w stosunku do 2020 r., natomiast do 2015 r. zmniejszyła się o 5,6 ha.

W 2021 r. w województwie mazowieckim zebrano 1 970,6 tys. ton odpadów komunalnych (14,4% zebranych w kraju). Ich ilość wzrosła w porównaniu z poprzednim rokiem o 4,9%, a z 2015 r. o 18,7%. Zdecydowana większość odpadów komunalnych pochodzi z gospodarstw domowych – w 2021 r. było to 1 673,7 tys. ton (tj. 84,9%), co oznacza wzrost o 1,3% w stosunku do 2020 r. Odpady z innych źródeł (tzw. usług komunalnych, handlu, małego biznesu, biur i instytucji) stanowiły 15,1% ogółu odpadów komunalnych; ich ilość wzrosła o 30,9% w porównaniu z 2020 r.

W 2021 r. odpady zebrane selektywnie stanowiły 37,5% ogółu odpadów komunalnych; 2015 r. było to 25,0%. W strukturze tych odpadów największe frakcje to odpady biodegradowalne (34,4%), a następnie zmieszane odpady opakowaniowe (16,7%), szkło (14,5%), wielkogabarytowe (12,5%), papier i tektura (11,5%), tworzywa sztuczne (6,5%). W 2020 r. struktura ta kształtowała się podobnie, tylko udział odpadów wielkogabarytowych był niższy niż papieru i tektury. W 2015 r. frakcją o największym udziale były odpady biodegradowalne (16,7%), następnie wielkogabarytowe (13,6%), szkło (10,9%), papier i tektura (10,8%) i tworzywa sztuczne (7,7%).

Na koniec 2021 r. na terenie województwa mazowieckiego funkcjonowało 21 składowisk o łącznej powierzchni 144,1 ha (8,6% tej powierzchni w kraju). W porównaniu z 2015 r. zmniejszyła się zarówno liczba składowisk (o 16), jak i ich powierzchnia (o 27,5 ha). Na składowiska trafiło 921,8 tys. ton odpadów komunalnych (46,8% ogółu zebranych). W ciągu 2021 r. zakończono eksploatację 3 składowisk o łącznej powierzchni 15,8 ha.

Niepokojącym zjawiskiem jest powstawanie dzikich wysypisk. W ciągu 2021 r. na terenie województwa mazowieckiego zlikwidowano 1 601 nielegalnych wysypisk, z których zebrano 3,3 tys. ton odpadów komunalnych. W latach 2015–2021 zlikwidowano ich łącznie 8,7 tys., o masie 33,0 tys. ton odpadów. Nadal w województwie na koniec 2021 r. pozostało 139 dzikich wysypisk śmieci o łącznej powierzchni 59,0 tys. m².

W województwie mazowieckim rozkład wielkości zużycia wody w poszczególnych sektorach gospodarki od 2015 r. nie uległ istotnym zmianom. W 2021 r. największy udział miał przemysł (89%), następnie gospodarka komunalna (9%) oraz rybactwo (2%). W 2021 r. łączne zużycie wody wyniosło 2790,9 hm³ (78,5 dam³/km²) i stanowiło 31,6% zużycia w kraju. Zużycie wody w województwie wzrosło w stosunku do 2020 r. o 14,5%, a do 2015 r. (bez nawodnień w rolnictwie i leśnictwie) o 1,3%.

W porównaniu z 2020 r. zanotowano wyższe zużycie wody w przemyśle o 16,6%, a także – do napełniania i uzupełniania stawów rybnych o 10,8%. Zmniejszyło się natomiast zużycie wody na potrzeby eksploatacji sieci wodociągowej o 1,9% (przy czym na potrzeby gospodarstw domowych o 3,0%).

Głównym źródłem zaopatrzenia w wodę przemysłu są przede wszystkim wody powierzchniowe (wody o znacznie słabszej jakości niż wody podziemne). Pobór wód powierzchniowych na potrzeby przemysłu w województwie mazowieckim wyniósł 2 451,3 hm³ i wzrósł w porównaniu z 2020 r. o 354,1 hm³, a z 2015 r. o 30,5 hm³. Pobór wód podziemnych wyniósł 28,5 hm³ i był niższy od poboru z 2020 r. o 2,8 hm³, a z 2015 r. o 0,5 hm³.

Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2021 r. wyniosło 506 m³ i było dwukrotnie wyższe niż średnio w kraju; wskaźnik dla kraju wyniósł 233 m³.

W 2021 r. w województwie mazowieckim odprowadzono do wód lub do ziemi 2 595,5 hm³ ścieków przemysłowych i komunalnych, tj. 33,4% ogółu tych ścieków w kraju. Bezpośrednio z zakładów odprowadzono 2 363,8 hm³ ścieków (blisko 98% stanowiły wody chłodnicze niewymagające oczyszczania), a 231,7 hm³ siecią kanalizacyjną. Łącznie oczyszczenia wymagało 283,2 hm³ ścieków, tj. 12,6% ścieków przemysłowych i komunalnych wymagających oczyszczenia w Polsce.

Ścieków przemysłowych wymagających oczyszczenia w 2021 r. odprowadzono 51,5 hm³. Ich ilość zwiększyła się w stosunku do 2015 r. o 25,6%, a do 2020 r. o 0,9%. Procesowi oczyszczenia poddano 44,2 hm³, tj. 85,7%. Należy zauważyć, że nie ma wyraźnych zmian w sposobie oczyszczania ścieków przemysłowych. Głównie były one oczyszczane biologicznie (w 2021 r. 57,7% wymagających oczyszczenia, w 2015 r. 66,0%) oraz chemicznie (odpowiednio 13,5% i 6,8%). Na przestrzeni siedmiu lat zwiększyła się ilość ścieków przemysłowych wymagających oczyszczenia odprowadzonych w postaci nieoczyszczonej (z 4,0 hm³ w 2015 r. do 7,3 hm³ w 2021 r.).

Zdecydowana większość ścieków wymagających oczyszczenia to ścieki komunalne, w 2021 r. – 231,7 hm³. Suma tych ścieków wzrosła o 12,9% w stosunku do 2015 r., a do 2020 r. o 1,2%. Udział oczyszczonych ścieków komunalnych zmalał z 98,6% w 2015 r. do 95,7% w 2021 r. Największa ilość ścieków bytowych oczyszczana była w oczyszczalniach o wysoko efektywnych technologiach oczyszczania, umożliwiających zwiększoną redukcję azotu i fosforu, tj. z podwyższonym usuwaniem biogenów (w 2015 r. 87,1%, w 2021 r. 83,4%). Pozostała część ścieków komunalnych oczyszczana była biologicznie, a udział tej metody oczyszczania nie zmienił się znacząco (11,5% wobec 12,3%).

Ścieki przemysłowe w 2021 r. oczyszczane były w 101 oczyszczalniach o łącznej przepustowości 335,1 dam³/dobę. Najwięcej (69) było oczyszczalni biologicznych, a następnie 13 – chemicznych, 10 – z podwyższonym usuwaniem biogenów i 9 – mechanicznych. Od 2015 r. ogółem ich liczba zmniejszyła się o 14, natomiast przepustowość wzrosła o 88,4 dam³/dobę.

Ścieki komunalne oczyszczane były w 327 oczyszczalniach o łącznej przepustowości 1104,5 dam³/dobę. Oczyszczalni biologicznych było 260, a z podwyższonym usuwaniem biogenów – 67. W 2021 r. w odniesieniu do 2015 r. więcej było oczyszczalni biologicznych (o 12), a mniej – z podwyższonym usuwaniem biogenów (o 4). Łącznie ich przepustowość zwiększyła się o 23,0 dam³/dobę.

W województwie mazowieckim z oczyszczalni ścieków w 2021 r. korzystało 74,7% ludności, w stosunku do 2020 r. nastąpił wzrost o 0,3 p. proc., natomiast do 2015 r. o 3,4 p. proc. W kraju wskaźnik ten ukształtował się na poziomie 75,2% i był wyższy w porównaniu z 2020 r. o 0,3 p. proc., a z 2015 r. o 2,5 p. proc.

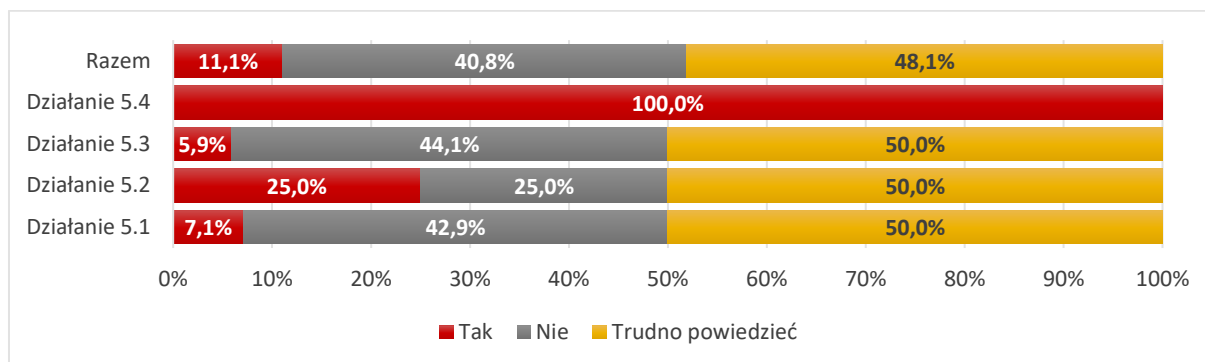
Zmiany klimatu (adaptacja, ostrzeganie przed zagrożeniami)

Postępujące zmiany klimatyczne związane z ociepleniem, w tym zwiększonym parowaniem i procesami pustoszenia, mają odzwierciedlenie w zwiększonym obszarze występowania okresowego zjawiska suszy w województwie. Ponad 57% powierzchni regionu cechuje ekstremalne i silne zagrożenie występowania suszy rolniczej, natomiast około 30% obszarów rzek, jezior i zbiorników ma stwierdzony silny stopień zagrożenia suszą hydrologiczną.

Zwiększenie częstotliwości występowania ekstremalnych zjawisk pogodowych (deszczy nawalnych) w miejscach o utrudnionej infiltracji, generuje wzrost zagrożenia powodziowego i poziomu wrażliwości obszarów zagrożonych, który wynika z coraz bardziej intensywnej zabudowy i zagospodarowania tych obszarów. W wyniku zmian coraz częstszym zjawiskiem są powodzie miejskie. Pomimo znaczącego potencjału, zielona i niebieska infrastruktura w niewielkim stopniu wykorzystywana jest jako środek przeciwdziałania skutkom zmian klimatu i adaptacji przestrzeni miejskiej. Średni udział powierzchni terenów zieleni w miastach Mazowsza w ostatnich latach utrzymuje się na podobnym, niskim poziomie 2,8% (kraj – 3,9%).

Zdaniem co dziesiątego Beneficjenta OP V, realizowany przez niego projekt miał wpływ na wypełnienie wymogów wynikających z dyrektyw unijnych w zakresie ochrony środowiska, łagodzenia skutków i adaptacji do zmian klimatu (11,1%). Wpływ realizowanych interwencji na wypełnianie wspomnianych wymogów – w opinii badanych – miały przede wszystkim projekty wdrażane w Działaniu 5.4 (100,0%) oraz w Działaniu 5.2 (25,0%).

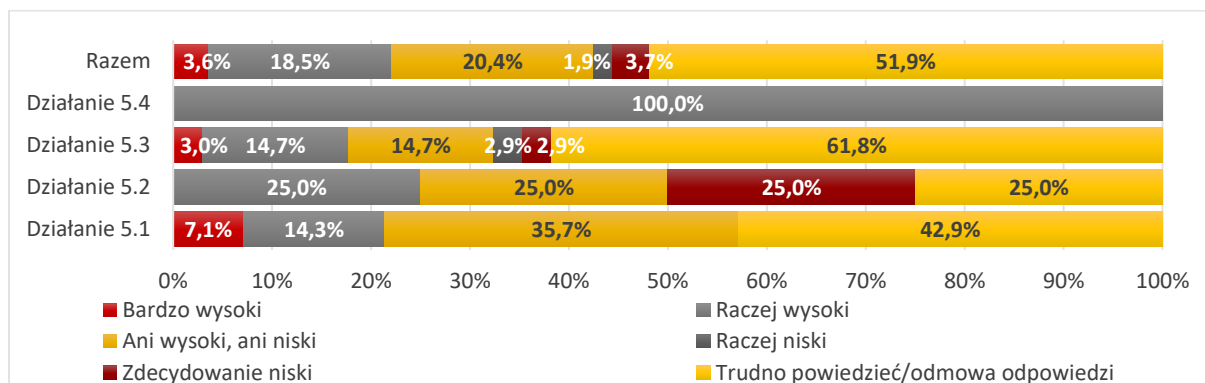
Wykres 38. Czy w Pana/Pani opinii realizacja projektu miała wpływ na wypełnienie wymogów wynikających z dyrektyw unijnych w zakresie ochrony środowiska, łagodzenia skutków i adaptacji do zmian klimatu?

Źródło: wyniki badania CAWI/CATI z Beneficjentami RPO WM 2014-2020, n=54.

Co drugi z Beneficjentów OP V uczestniczących w badaniu ilościowym dostrzegał wpływ realizowanych przez siebie działań na wzmocnienie bezpieczeństwa ekologicznego województwa mazowieckiego (22,1%). Biorąc pod uwagę poszczególne Działania, wpływ ten zdecydowanie najczęściej dostrzegali realizatorzy projektów w ramach Działania 5.4 (100,0%).

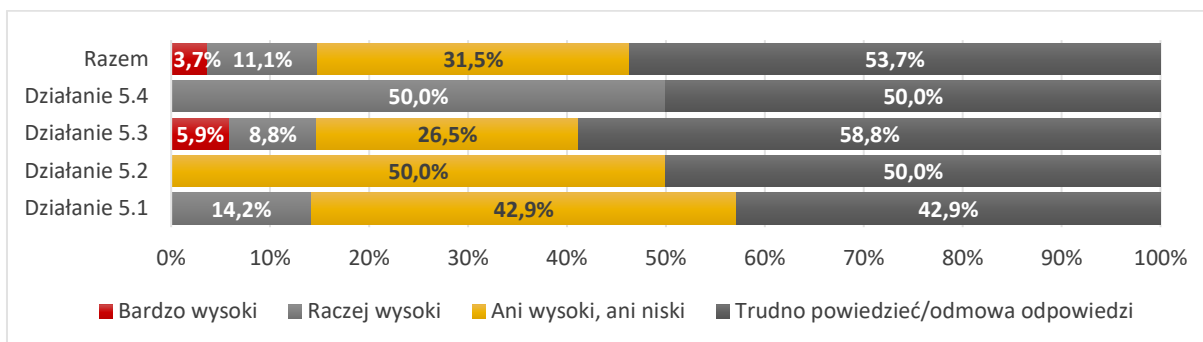
Wykres 39. Jak ocenia Pan/Pani wpływ wsparcia w ramach RPO WM 2014-2020 na wzmocnienie bezpieczeństwa ekologicznego województwa mazowieckiego?

Źródło: wyniki badania CAWI/CATI z Beneficjentami RPO WM 2014-2020, n=54.

Ankietowani Beneficjenci OP V dość rzadko obserwowali wpływ realizowanych przez siebie projektów na rozwój społeczno-gospodarczy z efektywnym wykorzystaniem zasobów środowiska. Tego typu oddziaływanie dostrzegało średnio 14,8% ogółu respondentów, przy czym najczęściej – realizatorzy projektów w Działaniu 5.4 (50,0%). Warto natomiast zauważyć, że wpływ ten oceniali oni wyłącznie jako raczej niewielki.

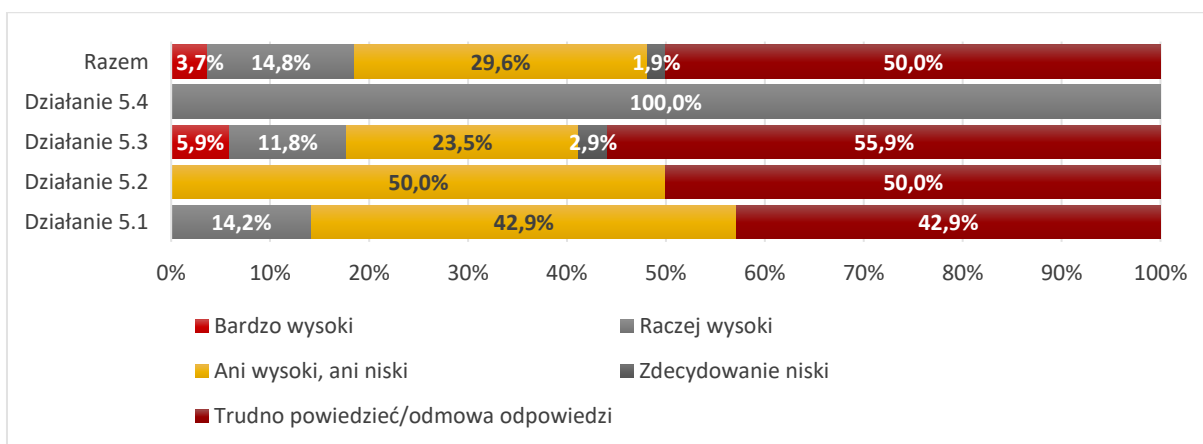
Wykres 40. Jak ocenia Pan/Pani wpływ wsparcia w ramach RPO WM 2014-2020 na wzrost społeczno-gospodarczy z efektywnym wykorzystaniem zasobów środowiska?

Źródło: wyniki badania CAWI/CATI z Beneficjentami RPO WM 2014-2020, n=54.

Tylko nieco częściej dostrzegano pozytywny wpływ realizowanych działań na adaptację do zmian klimatu (18,5%). Ponownie, na odpowiedzi świadczące o bardzo/raczej wysokim wpływie wsparcia wskazywali najczęściej Beneficjenci Działania 5.4 (100,0%).

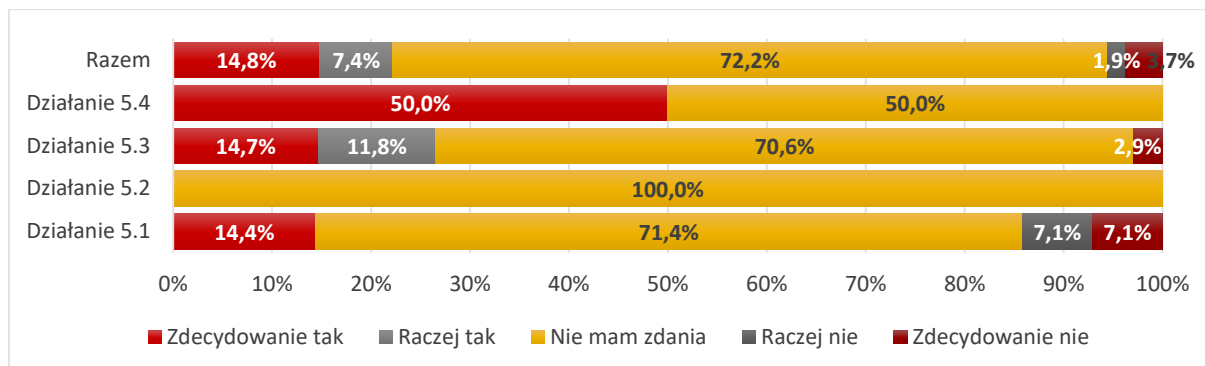
Wykres 41. Jak ocenia Pan/Pani wpływ wsparcia w ramach RPO WM 2014-2020 na adaptację do zmian klimatu?

Źródło: wyniki badania CAWI/CATI z Beneficjentami RPO WM 2014-2020, n=54.

Zgodnie z deklaracjami Beneficjentów, działania realizowane w ramach OP V nieczęsto były komplementarne z innymi inwestycjami podejmowanym w województwie mazowieckim w zakresie ochrony środowiska i łagodzenia skutków i adaptacji do zmian klimatu. Na komplementarność projektów z innymi inwestycjami wspartymi zarówno z RPO WM 2014-2020, jak i z innych źródeł finansowania wskazało łącznie 22,2% Beneficjentów analizowanej Osi. Biorąc pod uwagę poszczególne Działania, spójność realizowanych działań z pozostałymi inwestycjami deklarowali najczęściej Beneficjenci Działania 5.4 (50,0%), najrzadziej natomiast – realizatorzy projektów w Działaniu 5.2 (0,0%).

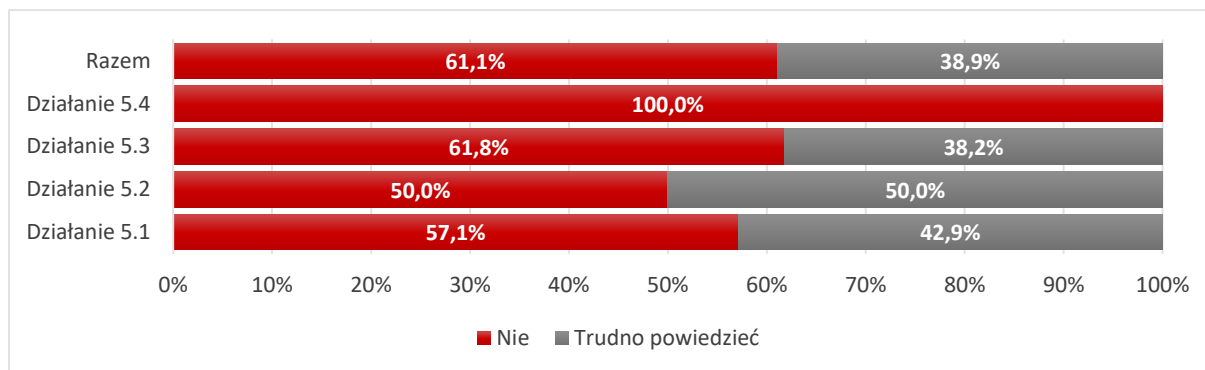
Wykres 42. Czy realizowany przez Państwa projekt był komplementarny z innymi inwestycjami podejmowanym w województwie mazowieckim w zakresie ochrony środowiska i łagodzenia skutków i adaptacji do zmian klimatu wspartymi zarówno z RPO WM 2014-2020, jak i z innych źródeł finansowania?

Źródło: wyniki badania CAWI/CATI z Beneficjentami RPO WM 2014-2020, n=54.

Żaden z Beneficjentów OP V nie dostrzegał natomiast, by w regionie występowało zjawisko dublowania się wsparcia.

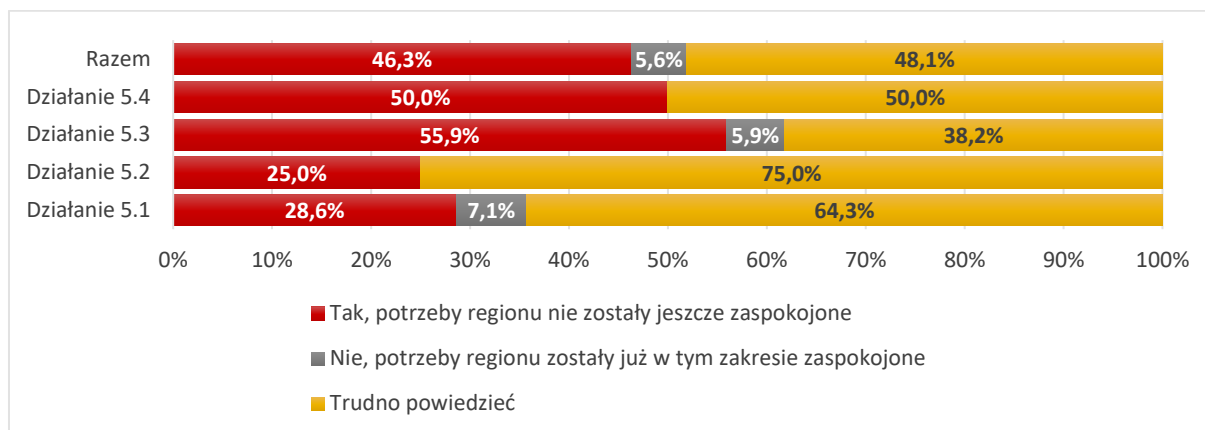
Wykres 43. Czy zauważył Pan/Pani zjawisko wypierania, dublowania się wsparcia w regionie?

Źródło: wyniki badania CAWI/CATI z Beneficjentami RPO WM 2014-2020, n=54.

Blisko połowa Beneficjentów OP V była przekonana, że w regionie wciąż występuje zapotrzebowanie na wsparcie oferowane dotychczas w ramach Osi (46,3%). Zapotrzebowanie na kontynuację dotychczasowych działań deklarowali najczęściej Beneficjenci Działania 5.3 (55,9%) oraz 5.4 (50,0%).

Wykres 44. Czy Pana/Pani zdaniem wciąż występuje zapotrzebowanie na wsparcie oferowane dotychczas w ramach OP 5 RPO WM 2014-2020?

Źródło: wyniki badania CAWI/CATI z Beneficjentami RPO WM 2014-2020, n=54.

Bioróżnorodność (ochrona i wzmacnianie różnorodności biologicznej)

Województwo mazowieckie charakteryzuje się umiarkowanym zróżnicowaniem krajobrazowym. Ze względu na małe urozmaicenie ukształtowania terenu, główne walory krajobrazowe województwa mazowieckiego w aspekcie przyrodniczym tworzą lasy, chronione tereny otwarte oraz wody powierzchniowe, przy czym za najcenniejsze można uznać krawędzie dolin rzecznych. Bardzo wysokimi walorami krajobrazowymi oraz dużą bioróżnorodnością, nie tylko w skali regionu, ale też kraju, cechuje się Kampinoski Park Narodowy. Park chroni unikatowe krajobrazy wielkich dolin rzecznych z okazałymi kompleksami wydm śródlądowych, ułożonych naprzemiennie z obszarami bagien i torfowisk. Wraz z otuliną uznany został w 2000 r. przez UNESCO za rezerwat biosfery pn. Puszcza Kampinoska.

Obszary prawnie chronione w województwie mazowieckim w 2021 r. zajmowały ogółem 1 057,1 tys. ha, stanowiły one 29,7% powierzchni ogólnej województwa i 10,5% tej powierzchni w Polsce. Porównując z 2020 r. terenów tych było mniej o 1 089 ha, a z 2015 r. więcej o 1 312 ha. W kraju udział powierzchni o szczególnych walorach przyrodniczych był nieco wyższy i wynosił 32,3%.

Najwyższy odsetek obszarów prawnie chronionych odnotowano w powiecie otwockim (78,1%), a najniższy – w wyszkowskim (0,1%). Na poziomie gmin udział takich obszarów był jeszcze bardziej zróżnicowany. W województwie mazowieckim w 8 gminach obszary prawnie chronione stanowiły całą powierzchnię tych gmin, natomiast w 68 omawiana forma ochrony nie wystąpiła.

Najwyższą formę ochrony przyrody stanowią parki narodowe. Na terenie województwa mazowieckiego znajduje się 1 park narodowy (Kampinoski Park Narodowy utworzony w 1959 r.) o powierzchni 38,5 tys. ha (12,2% powierzchni parków narodowych w kraju). Położony jest na terenie trzech powiatów, przy czym zdecydowana większość jego powierzchni znajduje się w powiatach warszawskim zachodnim i nowodworskim (86%), a pozostała w sochaczewskim.

Na koniec 2021 r. w województwie zlokalizowanych było 188 rezerwatów przyrody o łącznej powierzchni 19,5 tys. ha. Ich powierzchnia w porównaniu z 2015 r. zwiększyła się o 676 ha, tj. o 3,6%. Największy obszar zajmowały rezerwaty leśne i wodne, które łącznie stanowiły 77,7% ogólnej powierzchni rezerwatów w województwie. Ponadto w mazowieckim znajdowało się 9 parków krajobrazowych o łącznej powierzchni 173,2 tys. ha, z czego 4 częściowo położone były również na terenach sąsiednich województw. Zajmowały one 4,9% ogólnej powierzchni województwa i w większości były zajęte przez lasy (56,0%) oraz użytki rolne (34,0%). Obszary chronionego krajobrazu, z definicji o mniejszych rygorach ochronności, zajmowały 835,7 tys. ha, tj. 23,5% powierzchni województwa. Wyznaczono dotychczas 31 takich obszarów, w tym 2 częściowo położone na terenie innych województw. Od 2015 r. ich ogólna powierzchnia zwiększyła się o 610,8 ha, tj. o 0,1%.

Duża część obszarów prawnie chronionych wchodzi w skład Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000. W ramach programu Natura 2000, na terenie województwa mazowieckiego wyznaczono dotychczas 17 obszarów specjalnej ochrony ptaków (OSO – obszary specjalnej ochrony ptaków) oraz 65 specjalnych obszarów ochrony siedlisk przyrodniczych, wybranych cennych gatunków roślin i zwierząt (SOO – specjalne obszary ochrony siedlisk). W 2021 r. powierzchnia OSO wyniosła 428,6 tys. ha (12,1% powierzchni ogólnej województwa), a powierzchnia SOO 195,8 tys. ha (5,5%). Od 2015 r. Obszary Natura 2000 w województwie zwiększyły się o 0,5% i stanowiły 7,4% tych obszarów w kraju. Na terenie województwa największe Obszary Natura 2000 specjalnej ochrony ptaków znajdują się w Puszczy Białej, Ostoi Kozienickiej oraz Dolinie Dolnego Bugu, natomiast ochrony siedlisk – w Puszczy Kampinoskiej i Ostoi Nadbużańskiej.

Pozostałe formy ochrony przyrody znajdujące się na terenie województwa to: stanowiska dokumentacyjne zajmujące 0,5 tys. ha, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe – 5,6 tys. ha oraz użytki ekologiczne – 1,9 tys. ha. Liczba pomników przyrody w województwie mazowieckim na koniec 2021 r. wyniosła 4150 (najwięcej w kraju). W porównaniu z 2020 r. było ich więcej o 41, a z 2015 r. mniej o 124 obiektów. Wśród pomników większość to pojedyncze drzewa (3090), a następnie grupy drzew (707).

Drzewo problemów dla obszaru środowiska

3.5. Obszar V: Ocena efektywności i trwałości osiągniętych rezultatów w ramach RPO WM 2014-2020

Ocena efektywności finansowej Programu

Jaki jest szacowany stosunek nakładów poniesionych w ramach realizacji RPO WM 2014-2020 do osiągniętych oraz prognozowanych rezultatów wdrażania Programu? Czy dane efekty można było osiągnąć mniejszym nakładem finansowym?

Jakie czynniki oddziaływały na efektywność zrealizowanych działań?

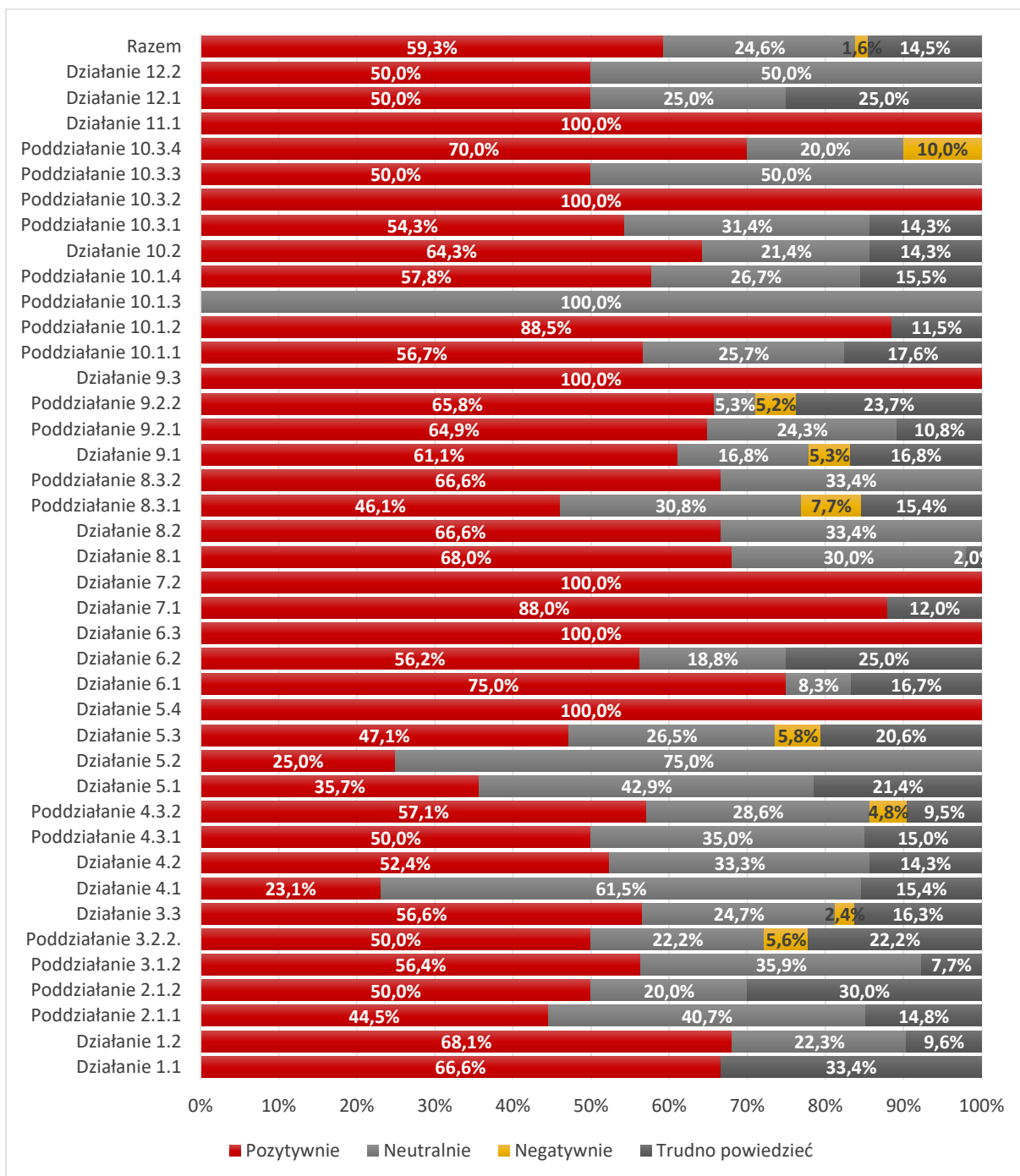
Ankietowani Beneficjenci najczęściej dobrze oceniali efektywność udzielonego wsparcia, rozumianą jako relacja między wartością poniesionych nakładów w stosunku do uzyskanych efektów. Na oceny pozytywne wskazało łącznie 59,3% ogółu respondentów, na negatywne natomiast – zaledwie 2,6% badanych. Blisko ¼ odpowiedzi stanowiły oceny neutralne (24,6%).

Biorąc pod uwagę poszczególne Działania/Poddziałania, efektywność wsparcia najlepiej oceniana była przez realizatorów projektów w ramach Działań 5.4, 6.3, 7.2, 9.3 i 11.1 oraz Poddziałania 10.3.2 (po 100,0% wskazań na oceny pozytywne).

Wskazywano przy tym, że na wysoką efektywność realizowanych działań przekładały się m.in.:

- dostępne wsparcie finansowe;
- zakres realizowanych projektów;
- dostosowanie wsparcia do potrzeb ostatecznych odbiorców, wpływające na duże ich zainteresowanie realizowanymi działaniami;
- adekwatny dobór form wsparcia w ramach projektów;
- dobry kontakt z koordynatorami projektów;
- właściwie zaplanowany budżet projektów;
- dokładnie zaplanowane interwencje;
- doświadczenie Beneficjentów w realizacji tego typu działań;
- szeroka promocja realizowanych działań.

Wykres 45. Jak Pan/Pani ocenia efektywność udzielonego wsparcia (w rozumieniu relacji pomiędzy wartością poniesionych nakładów w stosunku do uzyskanych efektów)?

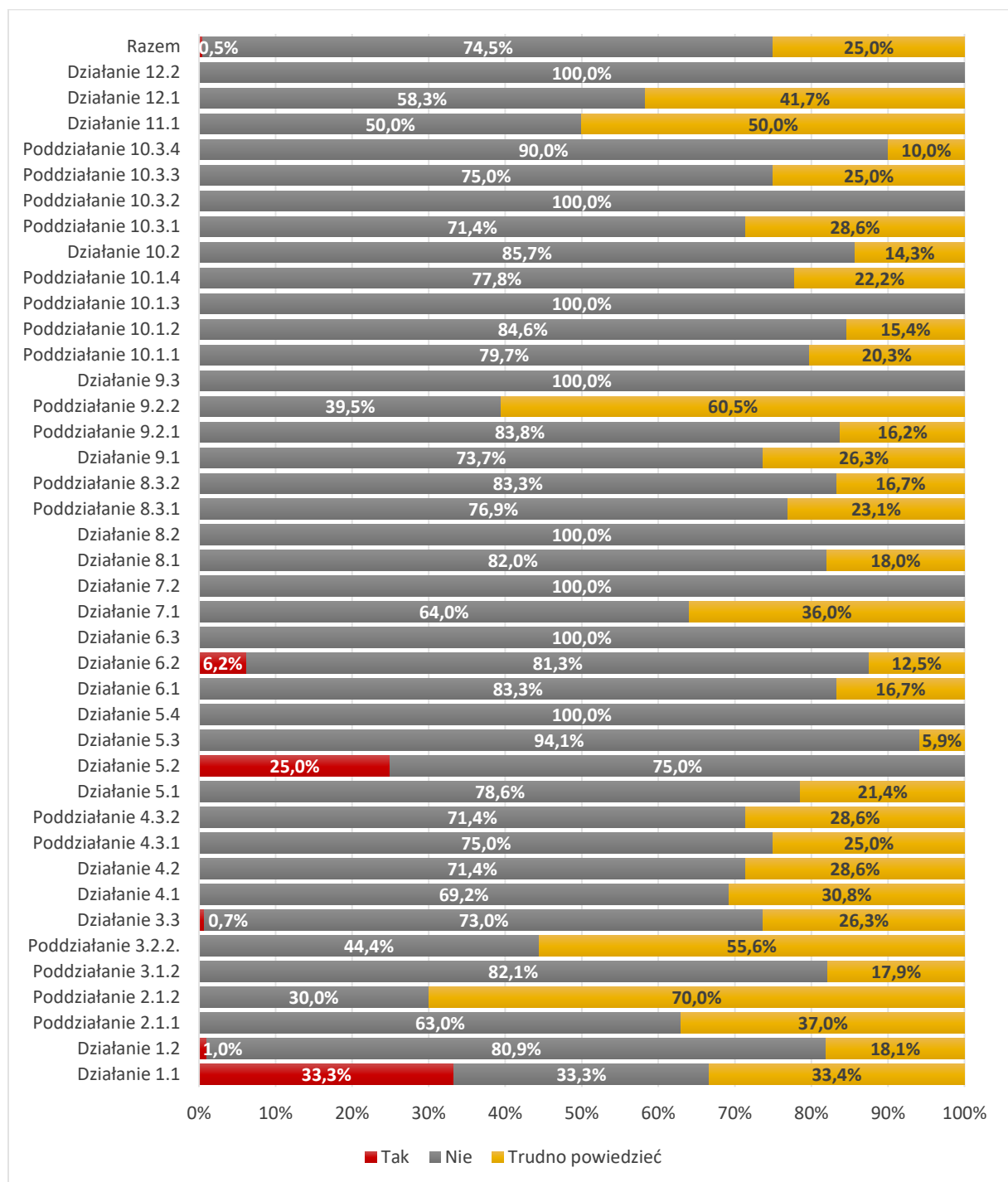

Źródło: wyniki badania CAWI/CATI z Beneficjentami RPO WM 2014-2020, n= 1 192.

Zdaniem zdecydowanej większości ankietowanych Beneficjentów RPO WM 2014-2020, przy niższych nakładach finansowych nie udało by się osiągnąć rezultatów analogicznych względem tych osiągniętych w ramach projektów (74,5%). Przeciwnego zdania było jedynie 0,5% ogółu respondentów.

Biorąc pod uwagę poszczególne Działania/Poddziałania, największy odsetek odpowiedzi świadczących o możliwości osiągnięcia podobnych efektów przy wykorzystaniu mniejszych nakładów identyfikowano wśród Beneficjentów Działania 1.1 (33,3%) i Działania 5.2 (25,0%).

Wykres 46. Czy Pana/Pani zdaniem osiągnięte w projekcie efekty byłyby możliwe do osiągnięcia przy niższych nakładach finansowych?

Źródło: wyniki badania CAWI/CATI z Beneficjentami RPO WM 2014-2020, n= 1 192.

Respondenci badania zrealizowanego na potrzeby analizy benchmarkingowej wykazali, iż w celu zwiększenia efektywności wsparcia konieczna jest dalsza praca nad właściwą komunikacją i współpracą pomiędzy instytucjami a przedsiębiorcami. Wskazano również, iż warto byłoby podtrzymywać działania, które upraszczają system dotacyjny. W szerszym stopniu warto byłoby więc praktykować tzw. uproszczone metody rozliczania, czyli m.in. kwoty ryczałtowe, stawki ryczałtowe, stawki jednostkowe. Do tej pory było to wykorzystywane w niewielkim stopniu, natomiast jest to narzędzie, które obniża koszty obsługi programu i pozwala na sprawną realizację założonych działań.

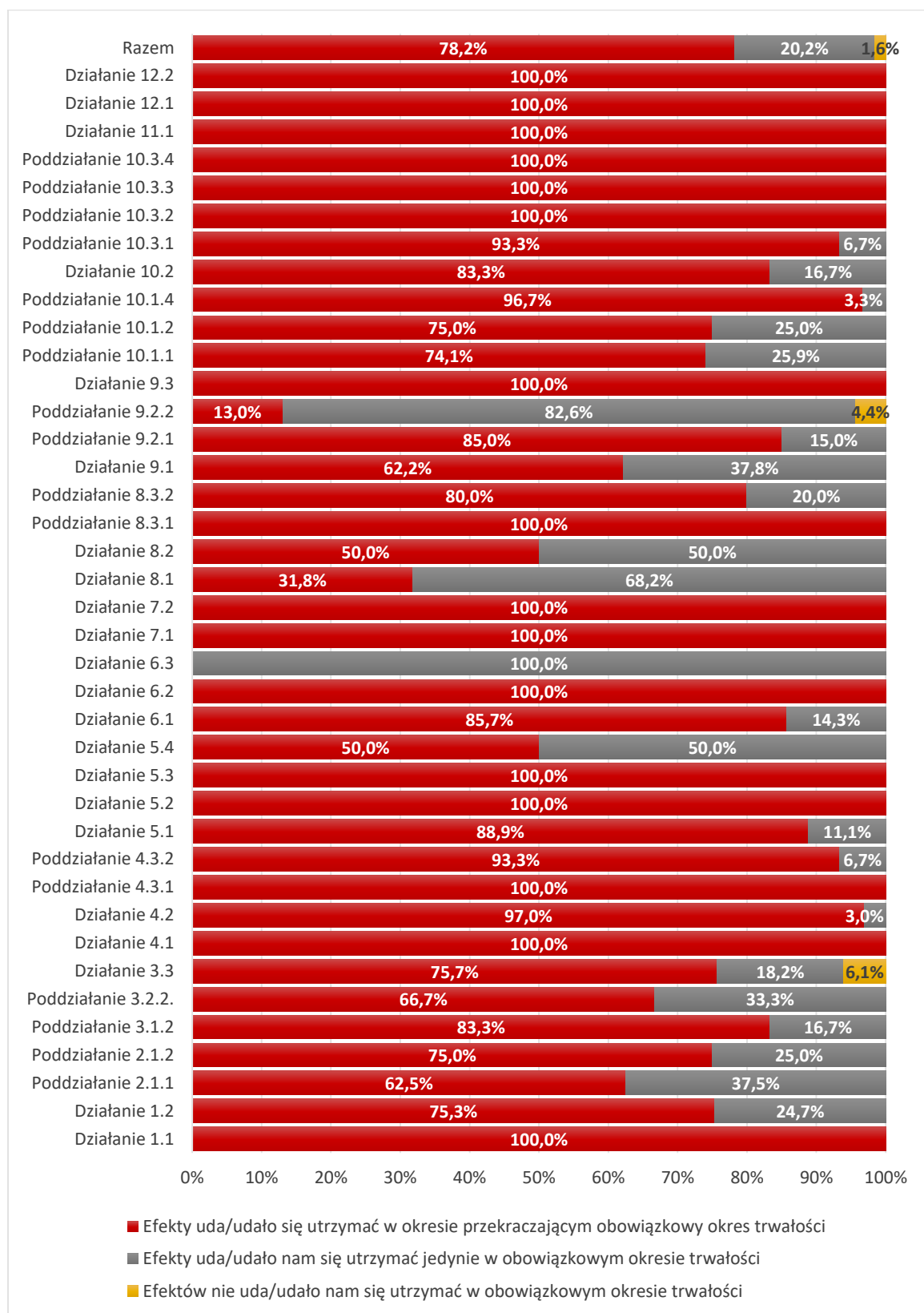
Ocena trwałości efektów RPO WM 2014-2020

Jaka jest trwałość dotychczas osiągniętych rezultatów RPO WM 2014-2020? Czy będą one trwałe w dłuższej perspektywie czasowej? Jakie czynniki oddziaływały na trwałość zrealizowanych działań? Jakie działania można podjąć, aby przedłużyć/podtrzymać trwałość osiągniętych rezultatów?

Beneficjenci Programu wysoko oceniali trwałość osiągniętych rezultatów projektów. 78,2% z nich było przekonanych, że uzyskane efekty uda im się utrzymać w okresie dłuższym niż zakładany okres trwałości, a kolejne 20,2% wskazało, że utrzymają się one jedynie w obowiązkowym okresie trwałości. Na nietrwałość osiągniętych rezultatów wskazało jedynie 1,6% badanych, z czego tego typu odpowiedzi pojawiały się wyłącznie wśród Beneficjentów Działania 3.3 (6,1%) oraz Poddziałania 9.2.2 (4,4%).

Nietrwałość części efektów wsparcia wynikała najczęściej z niemożności utrzymania działalności przedsiębiorstwa, mimo otrzymanego wsparcia i likwidacji firmy bądź innych skutków pandemii COVID-19, do których zaliczał się globalny wzrost cen.

Wykres 47. Na ile Pana/Pani zdaniem osiągnięte w projekcie efekty uznać należy za trwałe?

Źródło: wyniki badania CAWI/CATI z Beneficjentami RPO WM 2014-2020, n=657.

Beneficjenci wsparcia uczestniczący w badaniu w ramach analizy Case study potwierdzili, iż rezultaty osiągnięte w ramach realizowanych przez nich projektów cechują się wysoką trwałością.

Całość, zarówno pod kątem infrastrukturalnym, ale właśnie i poprzez tę ekonomię społeczną, przez podmiot i te miejsca pracy też wydaje się, że nie jest to absolutnie w perspektywie 5 lat zagrożone.

Źródło: telefoniczne wywiady pogłębione (TDI) z Beneficjentami RPO WM 2014-2020 na potrzeby case study.

Beneficjenci w ramach badania FGI dodali, iż szczególnie istotną kwestią w kontekście zapewnienia trwałości osiągniętych rezultatów było prawidłowe programowanie wsparcia, w tym adekwatna do stanu faktycznego identyfikacja potrzeb w regionie, analiza jego potencjałów, określenie kierunków działań i, przede wszystkim, zapewnienie ich komplementarności.

Komplementarność wynika z potrzeb realizacji tego przedsięwzięcia. I jeżeli my mamy badania, jeżeli robimy jakąś ocenę, jak to będzie wyglądać, to wtedy też to wszystko widać - jest potrzeba czy nie, na co jeszcze trzeba przeznaczyć, jak ewentualnie rozszerzyć ten projekt, to wtedy całościowo się patrzy na problem.

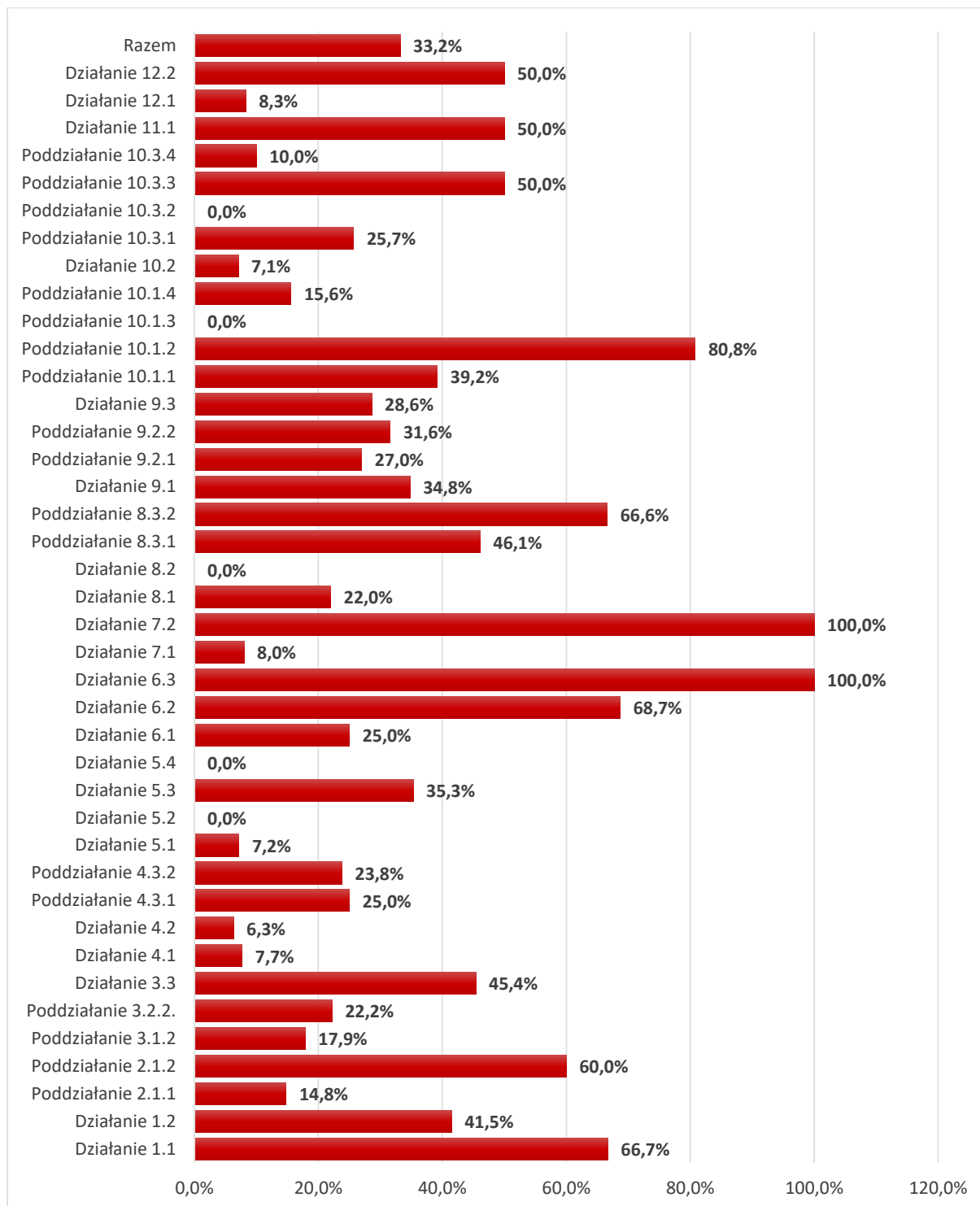
Źródło: zogniskowane wywiady grupowe (FGI) z Beneficjentami RPO WM 2014-2020.

Wpływ pandemii COVID-19 na efektywność i trwałość osiągniętych rezultatów

Jaki wpływ na efektywność i trwałość osiągniętych rezultatów w ramach RPO WM 2014-2020 miała pandemia COVID-19?

Średnio co trzeci z realizatorów projektów przyznawał, że na efektywność wdrażanych przez niego działań miała wpływ pandemia COVID-19 (33,3%). Najczęściej oddziaływanie w tym zakresie dostrzegali Beneficjenci Działania 6.3 i 7.2 (100,0%) oraz Poddziałania 10.1.2 (80,8%).

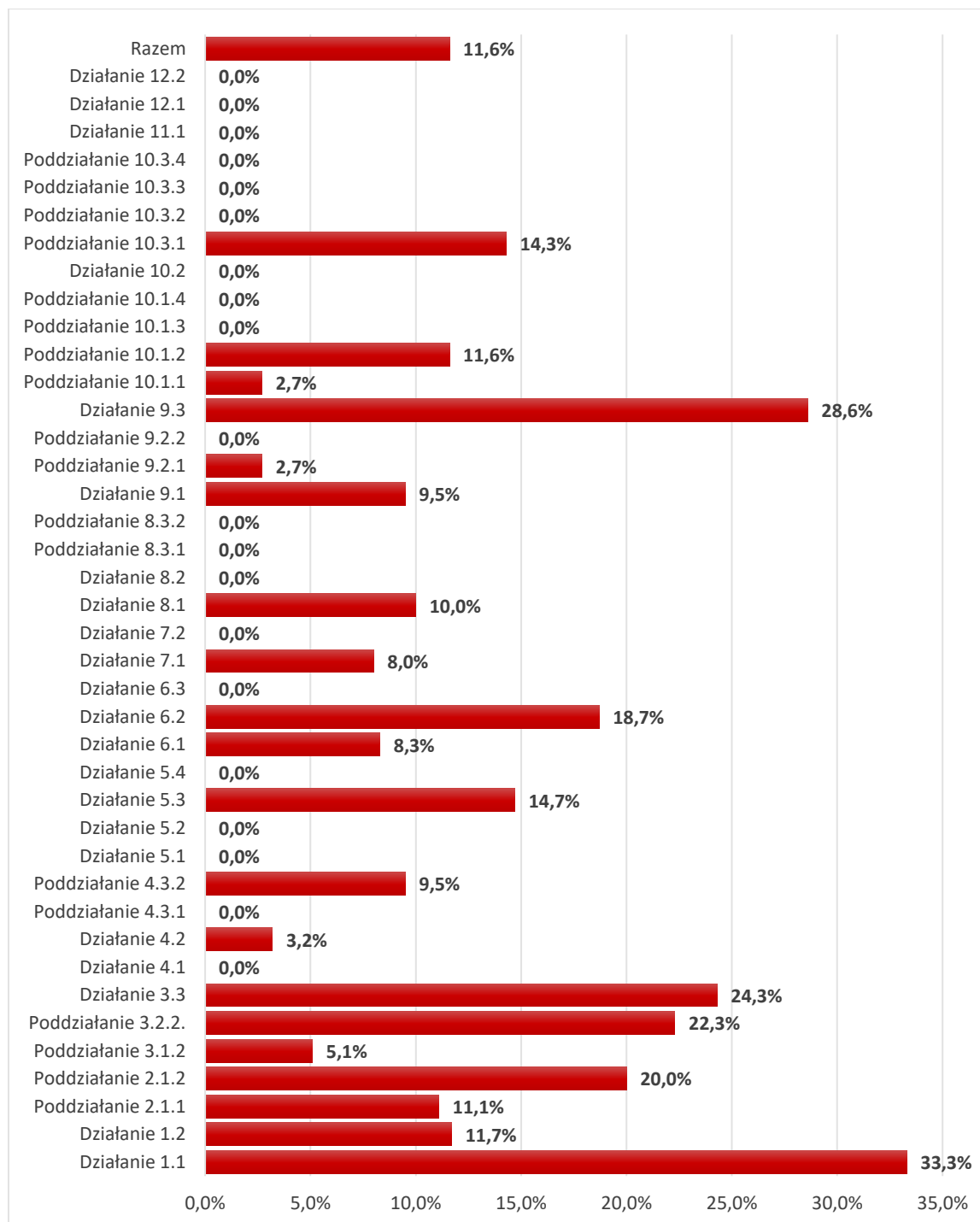
Wykres 48. Czy Pana/Pani zdaniem wpływ na efektywność projektu ma/miała pandemia COVID-19?

Źródło: wyniki badania CAWI/CATI z Beneficjentami RPO WM 2014-2020, n= 1 192.

Blisko co dziesiąty z Beneficjentów przyznał również, że pandemia COVID-19 miała bądź ma wpływ na trwałość osiągniętych efektów projektu (11,6%). Wpływ pandemii na możliwość utrzymania się rezultatów wsparcia deklarowali najczęściej Beneficjenci Działania 1.1 (33,3%) oraz Działania 9.3 (28,6%).

Wykres 49. Czy Pana/Pani zdaniem wpływ na trwałość efektów projektu ma/miała pandemia COVID-19?

Źródło: wyniki badania CAWI/CATI z Beneficjentami RPO WM 2014-2020, n= 1 192.

Beneficjenci uczestniczący w wywiadach fokusowych również potwierdzali istotny wpływ pandemii wirusa SARS-CoV2 na realizowane działania, szczególnie w obszarze dostępności zaplecza kadrowego, jak i zachwianego łańcucha dostaw i wzrostu cen.

W pandemii wiadomo, był problem, jeśli chodzi o wykonawców, przede wszystkim ceny i ten czas spowodował to, że towarów nie można było dostać. Wykonawcy też opóźnienia zgłaszali, gdyż cały ten łańcuch dostaw był zakłócony i to też był widoczny efekt negatywnych skutków Covidu.

Źródło: zogniskowane wywiady grupowe (FGI) z Beneficjentami RPO WM 2014-2020.

Zakres ochrony peryferyjnych obszarów otwartych w miastach i ekspansji na nie w ramach działań realizowanych w ramach RPO WM 2014-2020

Jaki był zakres ochrony peryferyjnych obszarów otwartych w miastach i ekspansji na nie w ramach działań prowadzonych ze wsparciem Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020?

Działania z zakresu ochrony peryferyjnych obszarów otwartych w miastach i ekspansji na nie realizowane były głównie w ramach Działania 6.2 *Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych*, stanowiącego odpowiedź na problemy identyfikowane w regionie, jak:

- występowanie konfliktów przestrzennych;
- kumulacja negatywnych zjawisk społeczno-gospodarczych głównie w śródmieściach i na obrzeżach miast, ale także na obszarach wiejskich, na których w skutek negatywnych trendów demograficznych oraz transformacji systemowej nastąpiła marginalizacja społeczno-gospodarcza;
- degradacja i postępująca utrata dotychczasowych funkcji społeczno-gospodarczych przez największe (poza Warszawą) miasta województwa (Radom, Płock, Siedlce, Ostrołękę i Ciechanów);
- występowanie obszarów kryzysowych, wymagających działań rewitalizacyjnych również na Obszarze Metropolitalnym Warszawy;
- występowanie obszarów zdegradowanych będących pozostałością terenów postindustrialnych oraz obszarów powojkowych, którym należy nadać nowe funkcje.

Występowanie obszarów zdegradowanych w istotny sposób sprzężone jest ze stanem zdrowia, jakością życia i charakterystyką mieszkańców. Wpływa to na obniżenie atrakcyjności, niewłaściwą strukturę ekonomiczną, a także wykluczenie społeczne, wysoki poziom przestępczości oraz ogólnie niską jakość życia na wielu obszarach Mazowsza.

Interwencja w ramach Działania 6.2 miała przyczynić się do:

- utrzymania dostępu do podstawowych usług publicznych i wsparcia kompleksowych programów i mechanizmów rewitalizacyjnych, również w formule PPP, w celu tworzenia atrakcyjnych warunków do pracy i życia;
- tworzenia i realizacji programów rewitalizacyjnych, jak też wdrożenia polityki w zakresie krajobrazu ukierunkowanej na ochronę i planowanie zgodnie z Europejską Konwencją Krajobrazową;
- rewitalizacji zdegradowanych obszarów miasta;
- poprawy warunków rozwoju obszarów zdegradowanych w wymiarze przestrzennym, społecznym, kulturowym i gospodarczym;
- restrukturyzacji i rewitalizacji miast i innych obszarów tracących dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze.

Zgodnie z przeprowadzoną analizą, wsparcie realizowane w ramach Działania 6.2 cechowało się wysoką skutecznością, o czym świadczy wysoki poziom realizacji zakładanych wartości docelowych wskaźników. W ramach interwencji:

- na obszarach miejskich wybudowano/wyremontowano 66 157,10 m² budynków komercyjnych lub publicznych, przekraczając tym samym zakładaną wartość docelową o 43,8 p. proc.;
- rewitalizacją objęto 750,23 ha, co stanowi 2 500,8% wartości docelowej;
- zrealizowana wartość wskaźnika „Liczba obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach” sięgała 114 (285,0% wartości docelowej).

Wszyscy Beneficjenci Działania 6.2, którzy wzięli udział w badaniu ilościowym, deklarowali, że osiągnięte efekty wsparcia utrzymują się w okresie dłuższym niż zakładany okres trwałości.

3.6. Obszar VI: Analiza dobrych i złych praktyk w zakresie realizacji celów RPO WM 2014-2020

Dobre praktyki w zakresie realizacji celów RPO WM 2014-2020

Jakie można wskazać dobre praktyki w zakresie realizacji celów RPO WM 2014-2020?

Dlaczego działania te należy uznać za dobre praktyki?

Z przeprowadzonego w roku 2019 badania ewaluacyjnego pt. *Ewaluacja mid-term dot. postępu rzeczowego RPO WM 2014-2020 dla potrzeb przeglądu śródkresowego, w tym realizacji zapisów ram i rezerwy wykonania* wynika, że:

1. W RPO WM 2014-2020 zostały zrealizowane – a niekiedy nawet znacząco przekroczone – wszystkie cele pośrednie określone w Ramach Wykonania. Nie występuje także ryzyko niepowodzenia w osiągnięciu celów końcowych Ram Wykonania.
2. Zdecydowana większość wyzwań sformułowanych w RPO WM 2014-2020 pozostaje trafna i odpowiada potrzebom sygnalizowanym przez interesariuszy Mazowsza. Mazowsze – w wielu obszarach bezkonkurencyjne wśród województw w Polsce – punktem odniesienia czyni często lepiej rozwinięte regiony Europy, dlatego tak sformułowane potrzeby rozwojowe pozostają aktualne.
3. Weryfikacja przyjętej logiki interwencji nie wykazała istnienia obszarów, w których powiązania pomiędzy zidentyfikowanymi wyzwaniami, a planowanymi działaniami zaradczymi były ocenione jako niezasadne. Jedynie w kilku priorytetach inwestycyjnych stwierdzono, iż po zaspokojeniu potrzeb ogólnych – warto dalsze wsparcie jeszcze silniej ukierunkować (np. terytorialnie, względem określonych grup społecznych).
4. Województwo mazowieckie jest krajowym liderem rozwoju społeczno-gospodarczego i znajduje to swoje odzwierciedlenie w kluczowych wskaźnikach realizacji Strategii Europa 2020 i ambitnych celach Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 r. Korzystne odczyty mierników powodują jednak, że niekiedy trudno o dalszą spektakularną poprawę. Mimo to, postęp regionu jest obserwowany, zaś opracowany model ekonometryczny wskazuje, iż RPO WM 2014-2020 bezpośrednio ma wymierny, pozytywny wpływ na osiągnięcie niemal wszystkich celów Strategii, zaś pośrednio – wszystkich.
5. System instytucjonalny RPO WM 2014-2020 pozwala na skuteczną realizację Programu. Podział kompetencji pomiędzy instytucjami nie budzi co do zasady wątpliwości, zaś jakość współpracy oceniana jest pozytywnie.
6. Liczba i skala obciążeń administracyjnych dla adresatów wsparcia są konsekwentnie niwelowane.
7. Dokumenty programowe RPO WM 2014-2020 w wystarczającym stopniu uwzględniają zapisy unijnych i krajowych dokumentów strategicznych w zakresie zasad horyzontalnych. Nie stwierdzono obszarów sprzeczności pomiędzy politykami horyzontalnymi, a Programem.

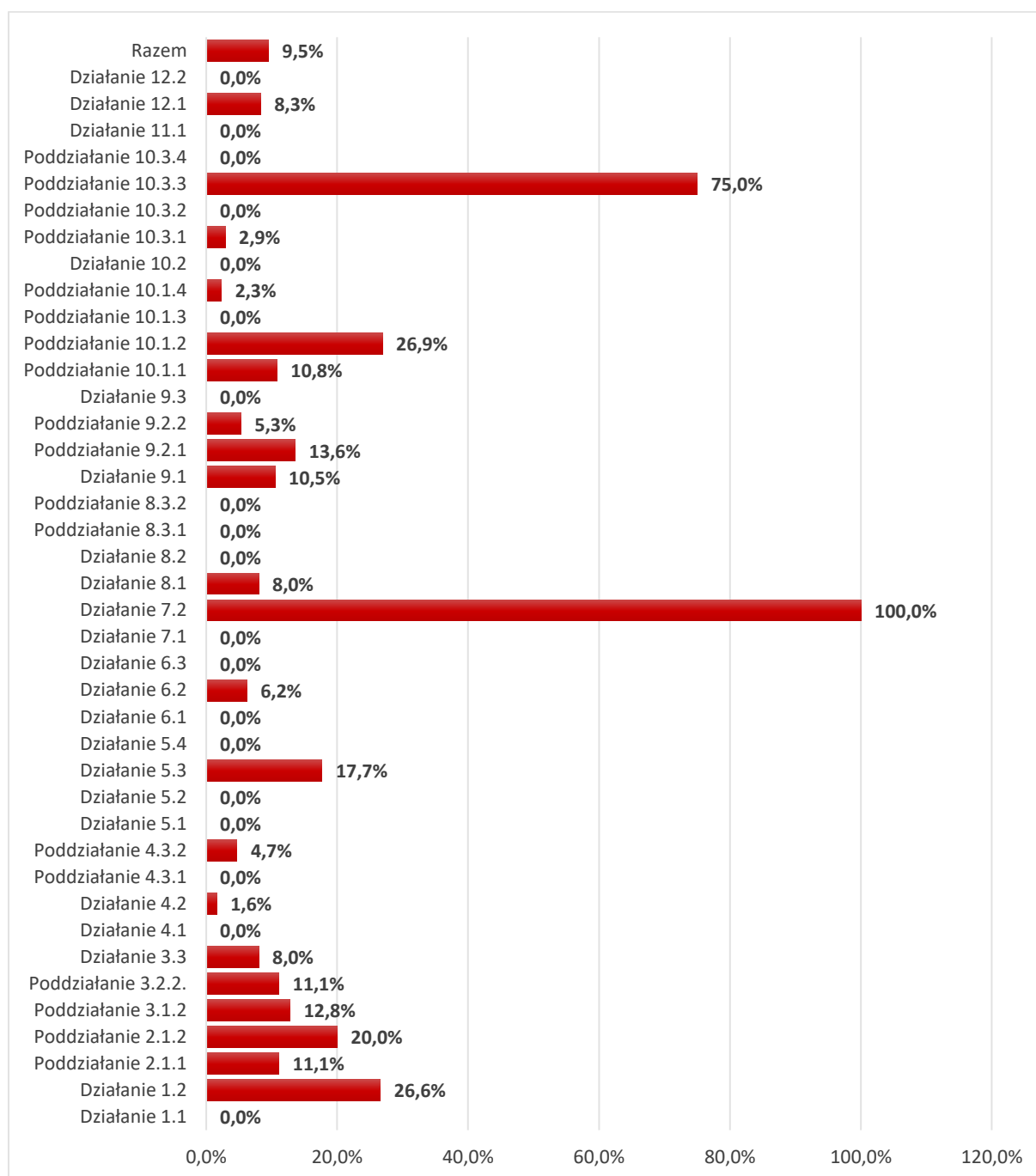
8. Co więcej, przestrzeganie zasad horyzontalnych nie stanowi bariery dla wnioskodawców czy beneficjentów. Jedynie wdrażanie zasady zrównoważonego rozwoju bywa określane jako trudne, aczkolwiek wynika to z pracochłonności czy czasochłonności powiązanych z tym procesów, nie zaś ich niezrozumienia czy tym bardziej podważania ich zasadności.

Warto w tym miejscu odnieść się do wzorowych rozwiązań dostrzeganych przez samych realizatorów projektów. Stosowanie tzw. „dobrych praktyk” deklarował blisko co dziesiąty z Beneficjentów Programu (9,5%). Najczęściej były one wykorzystywane przez realizatorów projektów w Działaniu 7.2 (100,0%) oraz Poddziałaniu 10.3.3 (75,0%). Wdrażał je również co czwarty z Beneficjentów Działania 1.2 i Poddziałania 10.1.2 (odpowiednio 26,6% i 26,9% wskazań) oraz co piąty z Beneficjentów Poddziałania 2.1.2 (20,0%).

Do identyfikowanych dobrych praktyk zaliczano:

- automatyzację działalności;
- dobrą współpracę z Mazowieckim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków (w przypadku projektów z zakresu rewitalizacji);
- realizację szkoleń dla pracowników;
- holistyczne i indywidualne podejście do każdego pacjenta, łączące szereg świadczeń bazujących na infrastrukturze przychodni;
- wdrożenie innowacyjnych rozwiązań/nowych technologii;
- wykorzystanie w projekcie metod takich, jak metoda Design Thinking, Lean startup;
- połączenie kilku rodzajów zajęć dla uczniów w formie półkolonii, pokazów, zajęć pozalekcyjnych i wycieczek;
- szeroka promocja projektu, przekładająca się na duże zainteresowanie ze strony odbiorców.

Wykres 50. Czy podczas realizacji projektu wykorzystali Państwo jakieś innowacyjne rozwiązania, wpływające na realizację celu projektu (tzw. dobre praktyki)?

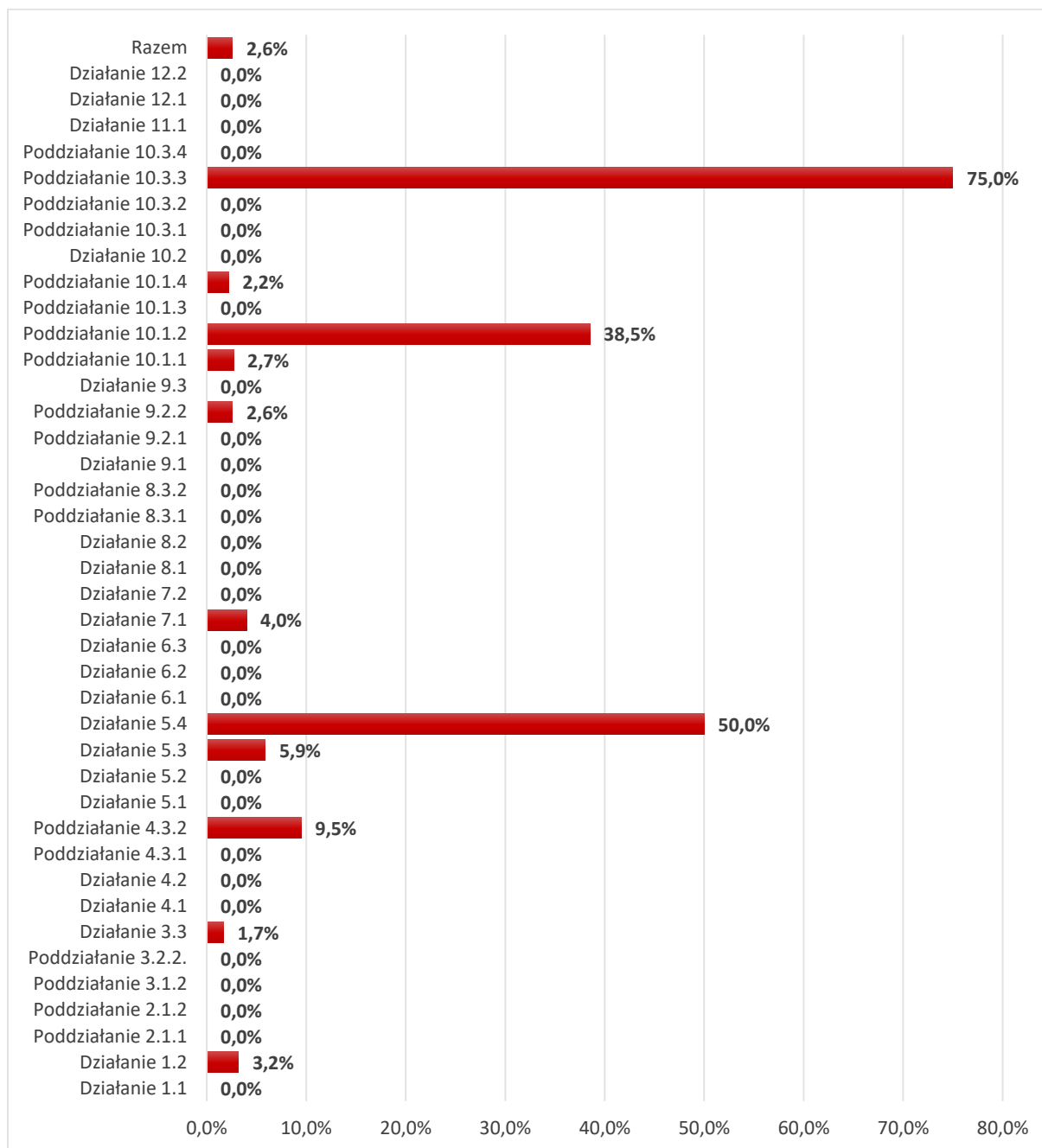
Źródło: wyniki badania CAWI/CATI z Beneficjentami RPO WM 2014-2020, n= 1 192.

Spośród ogółu Beneficjentów Programu, 2,6% dostrzegało jakieś pozytywne, nietypowe rozwiązania, które zastosowali w ramach projektu na potrzeby realizacji założeń zasad horyzontalnych. Na wdrożenia tego typu rozwiązań wskazywali najczęściej Beneficjenci Działania 5.4 (50,0%) oraz Poddziałania 10.1.2 (38,5%) i 10.3.3 (75,0%).

Do rozwiązań tych zaliczano:

- połączenie kilku rodzajów zajęć dla uczniów w formie półkolonii, pokazów, zajęć pozalekcyjnych i wycieczek;
- współpraca z lokalnymi kołami seniora;
- holistyczne podejście do pacjentów - skupienie się na wszystkich potrzebach pacjentów, intensyfikacja działań pacjentów zarówno w sferze medycznej jak i emocjonalno-społecznej;
- wykorzystanie potencjału placówki medycznej przy realizacji projektu;
- stworzenie systemu doradztwa zawodowego;
- ochronę gatunków zagrożonych wyginięciem.

Wykres 51. Czy potrafi Pan/Pani wskazać jakieś pozytywne, nietypowe rozwiązania, które zastosowali Państwo w ramach projektu na potrzeby realizacji założeń zasad horyzontalnych?

Źródło: wyniki badania CAWI/CATI z Beneficjentami RPO WM 2014-2020, n= 1 192.

Złe praktyki w zakresie realizacji celów RPO WM 2014-2020

Jakie można wskazać złe praktyki w zakresie realizacji celów RPO WM 2014-2020?

Dlaczego działania te należy uznać za złe praktyki?

Jakie rozwiązania należało zastosować w miejsce zidentyfikowanych złych praktyk, aby zapewnić skuteczniejszą realizację przyszłych działań?

Z przeprowadzonego w roku 2019 badania ewaluacyjnego pt. *Ewaluacja mid-term dot. postępu rzeczowego RPO WM 2014-2020 dla potrzeb przeglądu śródkresowego, w tym realizacji zapisów ram i rezerwy wykonania* wynika, że znaczenie kryteriów powiązanych z inteligentną specjalizacją w Osi priorytetowej III jest zbyt małe, a ocena zgodności projektów – biorąc pod uwagę ogólne sformułowanie obszarów inteligentnej specjalizacji – może okazać się zbyt liberalna, by miały one możliwość oddziaływania na obszary inteligentnej specjalizacji województwa mazowieckiego.

Biorąc pod uwagę wyniki badania ilościowego, na wykorzystanie rozwiązań, które się nie sprawdziły (tzw. „złych praktyk”) wskazało zaledwie 0,7% ogółu Beneficjentów. Na wykorzystanie nieskutecznych rozwiązań wskazali wyłącznie Beneficjenci Działania 1.2 (6,4%) oraz Poddziałów 2.1.1 (3,7%) i 3.1.2 (2,5%).

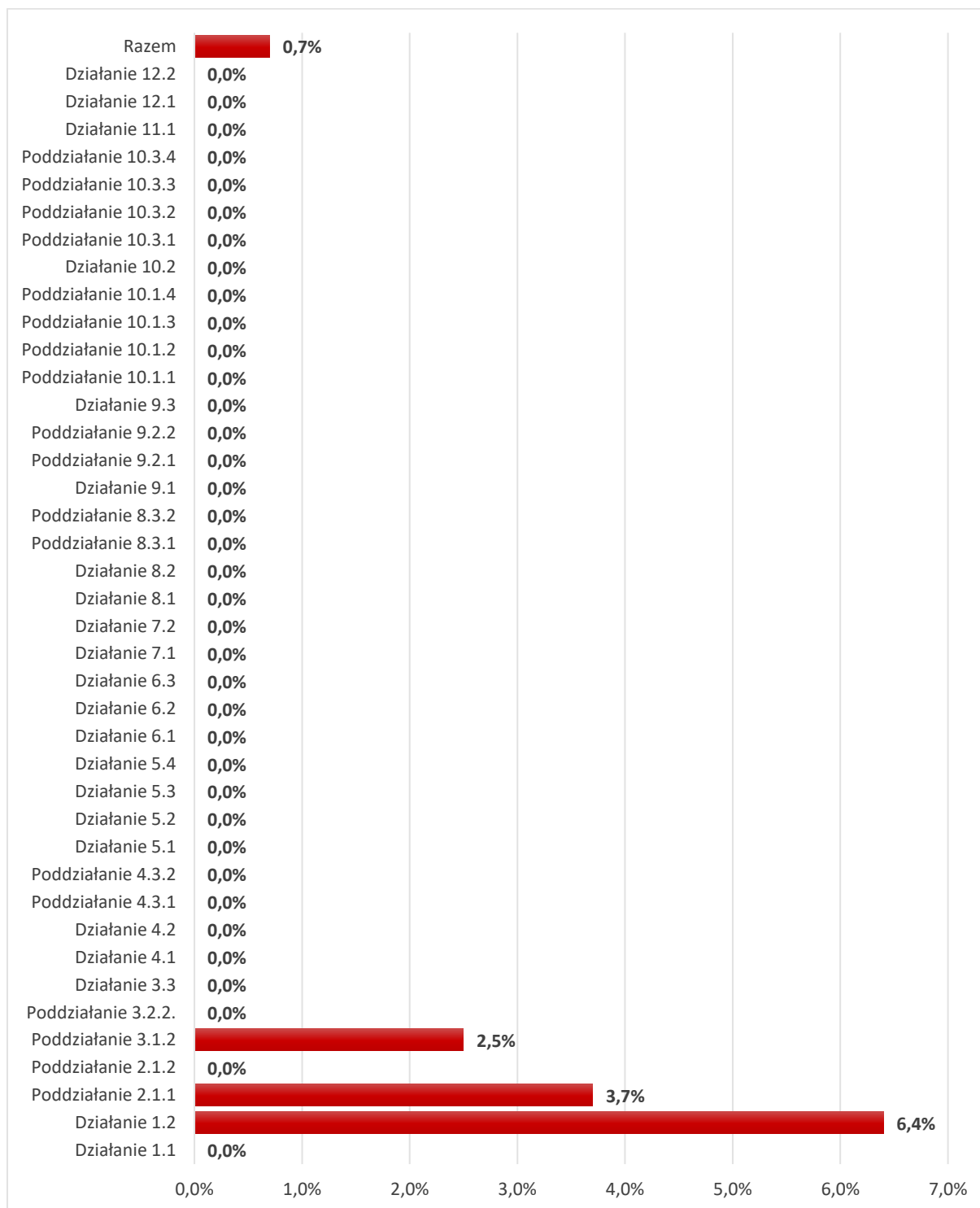
Do identyfikowanych złych praktyk zaliczano:

- zbyt dużą samodzielność w realizacji projektów, objawiającą się niepytaniem o zdanie IP w sytuacjach o niskim poziomie wątpliwości, co do wybranego rozwiązania;
- niewystarczającą kontrolę nad wykonawcą działań, skutkującą zagrożeniu realizacji projektu.

Zdaniem Beneficjentów, by zapobiec ponownemu wystąpieniu zidentyfikowanych złych praktyk i zapewnić skuteczniejszą realizację projektów, należałoby:

- zwiększyć kontrolę ze strony IP nad przekazywanymi do zatwierdzenia rozwiązaniami, co umożliwiłoby wychwycenie i skorygowanie błędów systemowych.
- uwzględnić inne niż tylko cena kryteria oceny ofert wykonawców.

Wykres 52. Czy podczas realizacji projektu zdarzyło się Państwu wykorzystać jakieś rozwiązania, które się nie sprawdziły (tzw. złe praktyki)?

Źródło: wyniki badania CAWI/CATI z Beneficjentami RPO WM 2014-2020, n= 1 192.

4. ANALIZA SWOT

Tabela 32. Analiza SWOT

SWOT	
Silne strony	Słabe strony
• trafność logiki wsparcia w ramach RPO WM 2014-2020 pod względem potrzeb i wyzwań województwa mazowieckiego; • osiągnięcie założonych przez Beneficjentów docelowych wartości wskaźników; • osiągnięcie zakładanych celów Programu; • wysoki poziom wykorzystania alokacji Programu; • zwiększenie inwestycji w działalność B+R; • wzrost udziału odnawialnych źródeł energii; • redukcja emisji gazów cieplarnianych; • wzrost efektywności energetycznej; • zmniejszenie stopnia wykluczenia społecznego; • poprawa spójności regionalnej sieci drogowej; • komunikacyjne zwiększenie dostępności wewnętrznej i zewnętrznej; • wzrost zatrudnienia; • ułatwienie dostępu do usług społecznych dla osób niesamodzielnych; • rozwój kompetencji kluczowych raz właściwych postaw, przydatnych na rynku pracy, wśród uczniów szkoły podstawowej.	• występowanie wskaźników o niskim poziomie realizacji; • występowanie Działów/Poddziałów o stosunkowo niskim poziomie kontraktacji środków.
Szanse	Zagrożenia
• szansa na rozwój działalności B+R; • możliwość efektywniejszego rozwoju regionu; • wzrost dostępności infrastrukturalnej; • zmniejszenie poziomu bezrobocia, • wzrost kompetencji przyszłych pracowników; • utrzymanie się efektów wsparcia w długim okresie czasu; • dostępność środków umożliwiających utrzymanie osiągniętych efektów wsparcia i dalszy rozwój regionu.	• nieosiągnięcie wartości docelowej części wskaźników; • niska trwałość części efektów wsparcia; • brak dostępności środków na utrzymanie osiągniętych efektów wsparcia i dalszy rozwój regionu; • pogłębiająca się inflacja; • spowolnienie i zmniejszenie efektywności rozwoju społeczno-gospodarczego regionu; • brak wzrostu efektywności energetycznej; • brak dalszej redukcji emisji gazów cieplarnianych;

SWOT

- niższy poziom rozwinięcia kompetencji kluczowych oraz właściwych, przydatnych na rynku pracy postaw, wśród uczniów;
- wystąpienie czynników zewnętrznych o znaczącym, negatywnym wpływie na sytuację społeczno-gospodarczą regionu (jak pandemia COVID-19 czy wojna w Ukrainie).

Źródło: opracowanie własne.

5. ANALIZA PEST

Tabela 33. Analiza PEST

PEST	
Czynniki polityczne	• stabilność w realizowaniu przez Państwo obowiązków wynikających z aktów prawnych Unii Europejskiej; • przepisy regulacji europejskiej, dotyczące m.in. Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności; • regulacja Strategii Europa 2020; • regulacje wytycznych, w tym wytycznych obszarowych dla perspektywy na lata 2014-2020; • przepisy regulacji krajowej, w zakresie ustaw oraz strategii na poziomie krajowym oraz regionalnym.
Czynniki ekonomiczne	• wysoki poziom rozwoju gospodarczego Mazowsza; • wysoki wskaźnik przedsiębiorczości w regionie, przy równoczesnej stosunkowo dużej dynamice powstających i likwidowanych firm; • spadający poziom bezrobocia (systematycznie od 2013 r., z wyjątkiem roku 2020, w którym z uwagi na pandemię koronawirusa COVID-19 stopa bezrobocia wzrosła i wyniosła 5,2%); • niski poziom inflacji w okresie realizacji projektów (4,1% w 1. kwartale 2020 r.); • pandemia COVID-19 i związane z nią obostrzenia wprowadzone w celu przeciwdziałania rozpowszechnianiu się choroby.
Czynniki społeczno-kulturowe	• wartość wskaźnika zagrożenia ubóstwem po transferach społecznych dla województwa mazowieckiego w 2021 r. wyniosła 13,9% i była o 0,9 p. proc. niższa niż średnia dla kraju (14,8%). • malejący odsetek osób z dochodami poniżej progu zagrożenia ubóstwem; • malejąca wartość relatywnego wskaźnika zagrożenia ubóstwem; • niewystarczający poziom kompetencji kluczowych dla rynku pracy wśród uczniów; • występowanie zapotrzebowania na informatyzację usług publicznych.
Czynniki technologiczne	• zapotrzebowanie na prace B+R; • zapotrzebowanie termomodernizacji budynków oraz wzrostu efektywności energetycznej; • zapotrzebowanie na rozwój OZE; • niewystarczający poziom informatyzacji bibliotek publicznych, przekładający się na zapotrzebowanie na e-usługi.

Źródło: opracowanie własne.

6. JAKOŚCIOWA ANALIZA PORÓWNAWCZA

QCA to metoda realizowana na podstawie przeprowadzonych wywiadów w ramach badania case study z beneficjentami. W tym celu przygotowana została tabela prawdy dla zbioru klasycznego, która została zaprezentowana poniżej. W ramach jakościowej analizy porównawczej przedstawiono kombinację czynników i efektu osiągniętego w ramach poszczególnych projektów. W przypadku występowania danego zjawisko wskazano na 1 punkt, a w przypadku niewystępowania 0 punktów.

Tabela 34. Tabela prawdy dla zbioru klasycznego

Czynnik	Case study											
	Case study w ramach OP I	Case study w ramach OP II	Case study w ramach OP III	Case study w ramach OP IV	Case study w ramach OP V	Case study w ramach OP VI	Case study w ramach OP VII	Case study w ramach OP VIII	Case study w ramach OP IX	Case study w ramach OP X	Case study w ramach OP XII	Razem
Pozytywna ocena efektywności udzielonego wsparcia	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	10
Odnotowanie nieoczekiwanych pierwotnych efektów wsparcia (o charakterze pozytywnym)	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	2
Trwałość osiągniętych w projekcie efektów	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	11
Odnotowanie pozytywnych, nietypowych rozwiązań	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	2
Wykorzystanie innowacyjnych rozwiązań, wpływających na realizację celu projektu	1	1	0	1	0	1	1	1	1	1	0	8
Brak trudności na etapie planowania projektów	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	11
Kryteria wyboru sformułowane w przejrzysty i czytelny sposób	1	0	1	0	0	1	1	1	1	1	1	8
Wpływ kryteriów oceny na kształt projektu	0	1	0	1	1	1	0	1	1	0	0	6
Osiągnięcie założonych pierwotnych celów	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	11
Pozytywny wpływ otoczenia prawnego na realizację założonych celów	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	1	3

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania case study z beneficjentami.

Przeprowadzona analiza w oparciu o zarówno badania ilościowe, jak i jakościowe z beneficjentami projektów wytypowanych do objęcia badaniem w ramach case study, wykazała, że kluczowymi czynnikami sukcesu Programu były:

Rysunek 2. Czynniki kluczowe decydujące o sukcesie realizowanych projektów

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania case study z beneficjentami.

Zdaniem beneficjentów, głównie odpowiednio zaplanowane wsparcie to jeden z głównych czynników sukcesu. W trakcie wywiadów pogłębionych, beneficjenci podkreślali, że zarówno doświadczenie zdobyte w trakcie projektowania innych projektów, jak i umiejętność przewidzenia ewentualnie pojawiających się trudności na samym etapie planowania, przyczyniły się do sukcesu.

7. PODSUMOWANIE

7.1. Wnioski wraz z wyróżnionymi rekomendacjami (w oparciu o pytania badawcze)

Tabela 35. Wnioski wraz z wyróżnionymi rekomendacjami (w oparciu o pytania badawcze)

Pytania badawcze	Najważniejsze wnioski i powiązane z nimi rekomendacje
Obszar I – Identyfikacja osiągniętego postępu rzeczowego i finansowego w zakresie realizacji celów RPO WM 2014-2020	
Jaka jest skuteczność interwencji w zakresie osiągania założonych celów RPO WM 2014-2020 (poziom realizacji wartości docelowej wskaźnika w porównaniu do poziomu zakładanych celów końcowych)?	Analiza stopnia realizacji zakładanych wartości wskaźników potwierdziła wysoką skuteczność interwencji w zakresie osiągania założonych celów RPO WM 2014-2020, rozumianą jako poziom realizacji wartości docelowych wskaźników. Choć nadal identyfikuje się szereg wskaźników, w przypadku których nie udało się osiągnąć zakładanej wartości docelowej, że podjęto odpowiednie kroki mające na celu urealnienie przyjętych założeń, w tym poprzez zmniejszenie wartości docelowej części wskaźników (w przekazanej do KE wersji 7.0 RPO WM 2014-2020 zmniejszono wartość docelową części wskaźników, a w przypadku kolejnych planowano taką zmianę w ramach SzOOP, po przyjęciu przez KE nowej wersji RPO). Biorąc ponadto pod uwagę, że część projektów nadal znajduje się w fazie realizacji, przewiduje się, iż osiągnięta dotychczas wartość wskaźników wzrośnie.
Jakie czynniki wpłynęły negatywnie na niską skuteczność realizacji celów RPO WM 2014-2020 (poziom realizacji wartości docelowej wskaźnika jest mniejszy niż poziom wykorzystania alokacji finansowej przeznaczonej na jego realizację - o 15% lub więcej)?	Do czynników zewnętrznych mających znaczący, negatywny wpływ na realizację założonych celów, zaliczała się przede wszystkim pandemia COVID-19, na co wskazało aż 50,5% ankietowanych Beneficjentów. Stosunkowo często osiąganie zamierzonych rezultatów utrudniała także rosnąca inflacja (28,2%). 15,4% badanych wskazało dodatkowo na trudności w realizacji zamówień publicznych, a kolejne 10,2% - na niekorzystne zmiany społeczno-gospodarcze. Z kolei czynnikami wewnętrznymi, które w największym stopniu utrudniały osiąganie zakładanych celów, były kryteria oceny projektów (17,7%) oraz pozostałe zasady określone w konkursach (20,8%). Średnio jeden na dziesięciu realizatorów napotykał również na trudności wynikające z dostępnej alokacji (11,8%), sposobu oceny projektów (10,2%) oraz poszczególnych elementów zarządzania i wdrażania Programu (9,6%). Analiza zrealizowanych wartości wskaźników wskazuje, że niska skuteczność realizacji celów Programu wynikała m.in.: • przeszacowania wartości docelowych wskaźników; • mniejszego od oczekiwanego zainteresowania odbiorców wsparcia;

Pytania badawcze	Najważniejsze wnioski i powiązane z nimi rekomendacje
	• niższego od przewidywanego zapotrzebowania na określone wsparcie (w tym np. przystosowania procesowego do prowadzenia działań w zakresie internacjonalizacji działalności gospodarczej); • sytuacji życiowej uczestników wsparcia (np. ponownego zajścia w ciążę czy choroby kobiet opiekujących się dziećmi do lat 3); • pandemii COVID-19 i jej wpływu na sytuację społeczno-gospodarczą regionu, a co za tym idzie – na efekty Programu.
Jakie czynniki wpłynęły pozytywnie na wysoką skuteczność realizacji celów RPO WM 2014-2020 (poziom realizacji wartości docelowej wskaźnika jest większy niż poziom wykorzystania alokacji finansowej przeznaczonej na jego realizację - o 15% lub więcej)?	Zgodnie z deklaracjami Beneficjentów Programu, do czynników zewnętrznych, które w największym stopniu pozytywnie oddziaływały na realizację założonych celów interwencji, zaliczała się przede wszystkim dostępność zasobów ludzkich (40,6% ogółu wskazań). Do skutecznej realizacji projektów przyczyniały się również dostępność infrastruktury (28,2%) i finansowania uzupełniającego (23,2%), a także przychylny stosunek mieszkańców do realizowanych działań (22,2%). Do czynników wewnętrznych, które przyczyniały się do realizacji zakładanych celów, Beneficjenci Programu zaliczali z kolei najczęściej zakres realizowanych projektów (35,0%) oraz dostępną alokację (31,8%). Stosunkowo często do czynników mających pozytywny wpływ na osiąganie celów zaliczano ponadto typy projektów (28,0%) oraz poszczególne elementy zarządzania i wdrażania RPO WM 2014-2020 (20,5%). Analiza zrealizowanych wartości wskaźników wskazuje, że wysoka skuteczność realizacji celów Programu wynikała m.in.: • większego niż zakładano wkładu własnego Beneficjentów; • mniejszych od zakładanych kosztów wdrożenia projektów; • niedoszacowania wartości docelowych wskaźników; • wysokiego zainteresowania Beneficjentów poszczególnymi formami wsparcia; • dużego zainteresowania odbiorców wsparcia poszczególnymi jego formami.
Czy i w jaki sposób na realizację poszczególnych celów określonych w RPO WM 2014-2020 wpłynęła pandemia COVID-19?	Pandemia Covid-19, jej skutki oraz związane z nimi ograniczenia społeczno-gospodarcze były największym problemem we wdrażaniu RPO WM 2014-2020. Począwszy od 2020 roku, przez rok 2021 i 2022 miała decydujący wpływ na kontraktację środków Programu, ich wydatkowanie oraz realizację wskaźników monitoringu. W konsekwencji pandemia Covid-19 wpłynęła negatywnie na część realizowanych projektów oraz projektów zaplanowanych do realizacji praktycznie we wszystkich osiach priorytetowych RPO WM 2014-2020.

Pytania badawcze	Najważniejsze wnioski i powiązane z nimi rekomendacje
Jaki jest stopień wykorzystania alokacji w poszczególnych Działaniach i Poddziałaniach?	Zgodnie z deklaracjami ankietowanych Beneficjentów, ponad połowa z nich przyznała, że na problemy w osiągnięciu zakładanych celów projektów wpływ miała pandemia COVID-19 (51,6%), przy czym 47,7% z nich deklarowała, że wpływ ten był znaczący. Do końca września 2023 roku poszczególne Działania/Poddziałania RPO WM 2014-2020 charakteryzują się wysokim poziomem wykorzystania ich alokacji. Na 40 wszystkich działań/poddziałani Programu, w aż 10 poziom kontraktacji osiągnął lub przewyższył 100% alokacji, a w kolejnych 18 wyniósł 98-100% alokacji. Poziom wykorzystania alokacji na poziomie 95-98% występuje w 8 Działaniach/ Poddziałaniach. Jedynie w przypadku dwóch Działań/Poddziałani poziom kontraktacji jest mniejszy niż 95%. Są to Poddziałanie 4.3.1. Ograniczanie zanieczyszczeń powietrza i rozwój mobilności miejskiej (93%) oraz Działanie 12.2. REACT-EU dla e-usług na Mazowszu (90,7%). Najmniejszy poziom kontraktacji występuje w ramach Działania 7.1. Infrastruktura drogowa (88,7%) oraz Poddziałania 8.3.2. Ułatwianie powrotu do aktywności zawodowej w ramach ZIT (87%). Wysoki poziom kontraktacji w poszczególnych Działaniach/Poddziałaniach RPO WM 2014-2020 przekłada się wprost na wysoki poziom wykorzystania alokacji poszczególnych OP. W perspektywie na lata 2021-2027 warto rozważyć takie planowanie i moderowanie wdrażania programu FEM 2021-2027, tak aby kończyć projekty na około pół roku przed zakończeniami całości programu.
Obszar II – Prognoza realizacji założonych celów programu RPO WM 2014-2020 do końca 2023 r.	
W przypadku których Działań i Poddziałani trwa nabór wniosków o dofinansowanie, a w przypadku których jest on planowany? Jaka wartość wskaźników zostanie zrealizowana w projektach, które zostaną zakończone, rozliczone i osiągną zakładane wartości wskaźników do końca 2023 roku?	W ramach EFRR wszystkie nabory zostały rozstrzygnięte i podpisane zostały wszystkie umowy o dofinansowanie wybrane w trybie konkursowym. Na listach rezerwowych nie występują już projekty, które mogłyby otrzymać dofinansowanie w chwili pojawienia się wolnych środków finansowych. Ponadto nie planuje się nowych naborów wniosków. W ramach EFS wszystkie nabory zostały rozstrzygnięte i podpisane zostały prawie wszystkie umowy o dofinansowanie wybrane w trybie konkursowym. Na listach rezerwowych nie występują już projekty, które mogłyby otrzymać dofinansowanie w chwili pojawienia się wolnych środków finansowych. Ponadto nie planuje się nowych naborów wniosków. Zdecydowana większość wskaźników Programu została już zrealizowana, nierzadko przekraczając zakładaną wartość docelową. Nadal zdarzają się jednak wskaźniki, których wartość nie osiągnęła jeszcze oczekiwanej.
Obszar III – Ocena zagrożeń w osiągnięciu założonych celów RPO WM 2014-2020	

Pytania badawcze	Najważniejsze wnioski i powiązane z nimi rekomendacje
Czy i jakie zidentyfikowano zagrożenia w realizacji przyjętych wartości docelowych wskaźników, w tym wskaźników ram wykonania?	Do zidentyfikowanych zagrożeń w realizacji przyjętych wartości docelowych wskaźników, w tym wskaźników ram wykonania, zaliczają się przede wszystkim: • niska skuteczność w realizacji poszczególnych celów; • przeszacowanie wartości części wskaźników; • niższe od zakładanego zainteresowanie odbiorców poszczególnymi typami wsparcia; • niższe od zakładanego zainteresowanie Beneficjentów poszczególnymi formami wsparcia; • skutki pandemii COVID-19. Zakłada się jednak, iż podjęte działania zaradcze, obejmujące m.in. zmniejszenie wartości docelowych wskaźników, umożliwią ich realizację na poziomie zbliżonym do pożądanego. W przypadku części wskaźników rezultatu długoterminowego, ocenę możliwości osiągnięcia ich wartości docelowej będzie można przeprowadzić po zrealizowaniu badań ewaluacyjnych w których wyliczone zostaną ich osiągnięte wartości.
Jakie były uwarunkowania i przyczyny zidentyfikowanych zagrożeń?	Wskazane zagrożenia wynikały głównie z czynników zewnętrznych oddziałujących na realizację projektów (pandemia COVID-19), a także z wniosków wyciągniętych z realizacji interwencji w ramach programów wdrażanych w latach 2007-2013, które posłużyły do zaplanowania RPO WM 2014-2020, w tym oszacowania wartości docelowych części wskaźników Programu, które, choć na dany moment były zasadne, kilkukrotnie okazały się nieadekwatne względem potrzeb perspektywy 2014-2020.
Czy istnieje zagrożenie nieosiągnięcia celów końcowych ram wykonania poszczególnych osi priorytetowych RPO WM 2014-2020?	W przypadku osi priorytetowej I ramy wykonania zostały wykonane. Obejmują one trzy wskaźniki, z czego dwa osiągnęły poziom realizacji powyżej 85%, a jeden powyżej 75%. Ramy wykonania II osi priorytetowej obejmują dwa wskaźniki. Jeden z nich osiągnął już swoją wartość docelową. W III osi priorytetowej ramy wykonania zostały już zrealizowane. Dwa wskaźniki składające się na ramy wykonania przekroczyły już 100% ich wartości docelowych. W przypadku osi priorytetowej IV ramy wykonania zostały wykonane. Obejmują one cztery wskaźniki, z czego trzy osiągnęły poziom realizacji powyżej 100%, a jeden powyżej 85%.

Pytania badawcze	Najważniejsze wnioski i powiązane z nimi rekomendacje
	W V osi priorytetowej ramy wykonania zostały już zrealizowane. Trzy wskaźniki składające się na ramy wykonania przekroczyły już 100% ich wartości docelowych. W VI osi priorytetowej ramy wykonania zostały już zrealizowane. Cztery wskaźniki składające się na ramy wykonania przekroczyły już 100% ich wartości docelowych. W przypadku osi priorytetowej VII ramy wykonania zostały wykonane. Obejmują one trzy wskaźniki, z czego jeden osiągnął poziom realizacji wartości docelowej powyżej 100%, a dwa powyżej 85%. W przypadku osi priorytetowej VIII ramy wykonania zostały wykonane. Obejmują one dwa wskaźniki, z czego jeden osiągnął poziom realizacji powyżej 100%, a jeden powyżej 85%. W przypadku osi priorytetowej IX ramy wykonania zostały wykonane. Obejmują one trzy wskaźniki, z czego dwa osiągnęły poziom realizacji powyżej 100%, a jeden powyżej 85%. W przypadku osi priorytetowej X ramy wykonania zostały wykonane. Obejmują one cztery wskaźniki, z czego trzy osiągnęły poziom realizacji wartości docelowej powyżej 100%, a jeden powyżej 85%. W osi priorytetowej XII nie zostały określone ramy wykonania. Jak pokazała powyższa analiza, ramy wykonania w dziewięciu osiach priorytetowych RPO WM 2014-2020 zostały już wykonane. W przypadku II osi priorytetowej (II - Wzrost e-potencjału Mazowsza RPO WM 2014-2020) zostaną osiągnięte po certyfikacji zakontraktowanych środków. Pokazuje to, że pomimo problemów, które wystąpiły w trakcie wdrażania Programu, najważniejsze cele zostały osiągnięte. Nie istnieje niebezpieczeństwo utraty środków z powodu niezrealizowania ram wykonania.
Czy istnieje zagrożenie poważnego niepowodzenia w wykonaniu celów końcowych ram wykonania poszczególnych osi priorytetowych RPO WM 2014-2020?	Na podstawie przeprowadzonych badań nie identyfikuje się zagrożenia poważnego niepowodzenia w wykonaniu celów końcowych ram wykonania poszczególnych osi priorytetowych RPO WM 2014-2020.
Czy nieosiągnięcie wartości docelowych wskaźników, innych niż ram wykonania, może	W przypadku pozostałych wskaźników tylko w niewielu przypadkach identyfikuje się zagrożenia w realizacji ich przyjętych wartości docelowych. Każdy przypadek jest inny i wynika z różnych uwarunkowań i przyczyn, np. zmian sytuacji społeczno-gospodarczej,

Pytania badawcze	Najważniejsze wnioski i powiązane z nimi rekomendacje
spowodować niezrealizowanie celów RPO WM 2014-2020? Jakiego mogą być tego skutki?	pandemii Covid-19, zainteresowania potencjalnych beneficjentów, otoczenia prawnego itp. Dla kilku wskaźników, pomimo braku realizacji wartości docelowej, można uznać, że cele programu zostaną osiągnięte.
Jakie działania naprawcze należy podjąć, żeby w pełni osiągnąć wartości docelowe wskaźników RPO WM 2014-2020, w tym wskaźników ram wykonania?	Zakłada się, iż podjęte już działania zaradcze służące pełnej realizacji wartości docelowych wskaźników Programu będą wystarczające.
Czy, a jeśli tak to jakie działania naprawcze podjęto od momentu zakończenia badania mid term postępu rzeczowego, w dążeniu do zapewnienia terminowego osiągnięcia celów RPO WM 2014-2020? W jakim stopniu te działania okazały się skuteczne, tj. pomogły w osiągnięciu odpowiedniego poziomu realizacji celów Programu? Czy i w jakim zakresie przyniosły one oczekiwane efekty?	Do działań naprawczych podjętych od zakończenia badania mid term postępu rzeczowego zaliczały się przede wszystkim zmiany w zakresie wartości docelowej części wskaźników. W ramach badania śródkresowego rekomendowano również opracowanie poradnika dla beneficjentów projektów w sektorze kultury. Poradnik miał mieć charakter instruktażowy i stanowić zbiór dobrych praktyk jak sprawnie zrealizować projekt dotacyjny. Jak pokazuje stan wdrażania działania 5.3, tj. 100% kontraktacja środków oraz 92% wydatkowanych środków, podjęte działania w ww. zakresie można uznać za skuteczne.
Jeśli działania naprawcze nie osiągnęły zakładanej skuteczności, to jakie są tego przyczyny (wewnętrzne, zewnętrzne, metodologiczne i prawne)? Jak ewentualne niepowodzenia mogą	Podjęte działania naprawcze okazały się skuteczne. Nie identyfikuje się ponadto większych zagrożeń dla osiągania celów Programu.

Pytania badawcze	Najważniejsze wnioski i powiązane z nimi rekomendacje
wpłynąć na osiągnięcie celów RPO WM 2014-2020?	
Czy i jakie zidentyfikowano zagrożenia w pełnym wykorzystaniu alokacji przeznaczonej na realizację poszczególnych działań/poddziałań RPO WM 2014-2020?	Poszczególne Działania/Poddziałania RPO WM 2014-2020 charakteryzują się wysokim poziomem wykorzystania ich alokacji. Jest to efekt m.in. sprawnego wykorzystywania dostępnych narzędzi udostępnionych w ostatnim etapie wdrażania programów operacyjnych na perspektywę finansową 2014-2020 (jak czasowa nadkontraktacja środków, nadkontraktacja w związku z zastosowaniem mechanizmu „elastyczności”).
Jakie były uwarunkowania i przyczyny zidentyfikowanych zagrożeń?	Nie identyfikuje się znaczących zagrożeń w pełnym wykorzystaniu alokacji przeznaczonej na realizację poszczególnych działań/poddziałań RPO WM 2014-2020.
Jakie działania naprawcze należy podjąć, żeby w pełni wykorzystać alokację przeznaczoną na realizację RPO WM 2014-2020?	Nie identyfikuje się znaczących zagrożeń w pełnym wykorzystaniu alokacji przeznaczonej na realizację poszczególnych działań/poddziałań RPO WM 2014-2020.
Które zagrożenia i dlaczego mają największy wpływ na realizację przyjętych wartości docelowych wskaźników, w tym wskaźników ram wykonania?	Nie identyfikuje się znaczących zagrożeń w pełnym wykorzystaniu alokacji przeznaczonej na realizację poszczególnych działań/poddziałań RPO WM 2014-2020.
Obszar IV - Diagnoza społeczno-gospodarcza stanowi komplementarny element ewaluacji RPO WM 2014-2020	
Diagnoza dla sektora gospodarczego	
Potencjał gospodarczy	Województwo mazowieckie wyróżnia się najwyższym poziomem rozwoju gospodarczego w Polsce. Decyduje o tym, po pierwsze, wysokie tempo wzrostu gospodarczego. Po drugie województwo mazowieckie charakteryzuje najwyższy udział w generowaniu

Pytania badawcze	Najważniejsze wnioski i powiązane z nimi rekomendacje
	produktu krajowego brutto Polski. Województwo mazowieckie to również najwyższy wskaźnik PKB na 1 mieszkańca spośród wszystkich województw. W 2020 r. województwo mazowieckie charakteryzowało się wyższą od średniej krajowej wydajnością pracy we wszystkich rodzajach działalności (według sekcji PKD 2007).
Przedsiębiorczość	Województwo mazowieckie jest liderem przedsiębiorczości w kraju. Według stanu na koniec grudnia 2022 r. w rejestrze REGON zarejestrowanych było 968 720 podmiotów gospodarki narodowej, tj. 19,4% ogółu podmiotów zarejestrowanych w kraju, z czego ponad połowa ma siedzibę w Warszawie. W 2022 r. w rejestrze REGON zarejestrowano 78 652 nowe podmioty gospodarki narodowej, tj. o 11,2% więcej niż w poprzednim roku. W ciągu roku wyrejestrowanych zostało 38 145 podmiotów (o 25,4% więcej niż w 2021 r.). Wobec czego wskaźnik mierzony stosunkiem liczby jednostek wykreślonych z rejestru do liczby jednostek nowo zarejestrowanych wyniósł 48%, co oznacza, że na każde 100 nowo zarejestrowanych podmiotów przypadały 48 zlikwidowane. Województwo mazowieckie jest regionem atrakcyjnym inwestycyjnie. Świadczy o tym poziom nakładów inwestycyjnych realizowanych przez przedsiębiorstwa. Wartość nakładów inwestycyjnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosła w województwie 9 839 zł, tj. o 81,1% więcej niż średnio w kraju. Nakłady w regionie Warszawskim stołecznym były czterokrotnie wyższe od poniesionych w regionie Mazowieckim regionalnym. Przedsiębiorstwa województwa mazowieckiego osiągają największe przychody w Polsce. W województwie mazowieckim w 2022 r. odnotowano pogorszenie opłacalności prowadzonej działalności gospodarczej w porównaniu z rokiem poprzednim. Wprawdzie wskaźnik rentowności sprzedaży brutto wzrósł o 0,1 p. proc. (do 5,3%), ale wskaźniki rentowności obrotu brutto i obrotu netto były o 1,0 p. proc. niższe niż przed rokiem (wyniosły stosownie 5,9% i 4,7%). W województwie mazowieckim rośnie wartość eksportu.
Specjalizacje województwa mazowieckiego	Przemysł województwa, pomimo tego, że jest bardzo zróżnicowany, wykazuje znaczny stopień specjalizacji gospodarczej. Obejmuje sektory od produkcji rolniczej i przetwórstwa żywności, przez tradycyjny przemysł, po nowoczesną produkcję z branż średniozaawansowanych i zaawansowanych technologii. Istotne znaczenie dla mazowieckiego przemysłu ma zlokalizowana w Płocku największa polska rafineria ropy naftowej.

Pytania badawcze	Najważniejsze wnioski i powiązane z nimi rekomendacje
	W 2021 r. w województwie mazowieckim produkcja sprzedana przemysłu w przedsiębiorstwach o liczbie pracujących powyżej 9 osób wyniosła łącznie 375 846,9 mln zł (w cenach bieżących) i była o 14,4% (w cenach stałych) wyższa w porównaniu z rokiem poprzednim. Pod względem wartości produkcji sprzedanej przemysłu województwo mazowieckie zajmowało 1. lokatę w kraju. Produkcja sprzedana przemysłu w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa mazowieckiego osiągnęła wartość 68 174 zł (w cenach bieżących) i była najwyższa w Polsce. W porównaniu z rokiem poprzednim zwiększyła się o 27,2%. Udział produkcji sprzedanej województwa w przychodach kraju wyniósł 23,5% (najwięcej w Polsce). Województwo mazowieckie dysponuje potencjałem instytucjonalnym i intelektualnym dla rozwoju przemysłu kreatywnego, co potwierdza druga pozycja w kraju w odniesieniu do liczby obiektów działalności wystawienniczej, za województwem małopolskim, i instytucji muzycznych, za województwem śląskim.
Innowacyjność i działalność B+R przedsiębiorstw	W Rankingu Innowacyjności Regionów UE z 2023 r. region Warszawski stołeczny sklasyfikowany został jako „umiarkowany innowator” (119 miejsce wśród 240 regionów UE), zaś Mazowiecki regionalny jako „wschodzący innowator” (228 miejsce). Wartość indeksu dla regionu Warszawskiego stołecznego wyniosła 95,1% średniej UE i była najwyższa spośród polskich regionów. Region Mazowiecki regionalny osiągnął wskaźnik 37,3% średniej UE. Liderem innowacyjności w Polsce jest region Warszawski stołeczny, który konkuruje z rozwiniętymi regionami UE. Region Warszawski stołeczny w skali europejskiej osiąga najlepsze wyniki w następujących wskaźnikach: odsetek osób zatrudnionych w TIK w ogólnej liczbie zatrudnionych – 190% średniej dla regionów UE, populacja osób posiadających wyższe wykształcenie – 190% oraz międzynarodowych publikacjach naukowych – 168%. Mniej korzystnie przedstawia się poziom innowacyjności regionu Mazowieckiego regionalnego – wszystkie wskaźniki plasowały go poniżej średniej dla regionów UE. Województwo mazowieckie przoduje w Polsce w nakładach na badania i rozwój. Województwo mazowieckie ma kapitał ludzki niezbędny do rozwijania nowoczesnej gospodarki i wytwarzania innowacji. Liczba pracujących w działalności B+R w 2019 r. wynosiła 49,4 tys. ekwiwalentów pełnego czasu pracy (EPC) i wzrosła w skali roku o 10,1%. Liczba pracujących w B+R w województwie stanowiła 31,8% ogółu pracujących w kraju. Personel wewnętrzny B+R (mierzony w EPC) na 1000 osób aktywnych zawodowo wyniósł 18,5 (w 2020 r. – 17,3). Wskaźnik ten w mazowieckim był wyższy niż w innych województwach, średnio w kraju w 2021 r. wyniósł 9,0 (rok wcześniej 8,6).

Pytania badawcze	Najważniejsze wnioski i powiązane z nimi rekomendacje
	Poziom innowacyjności w województwie mazowieckim był wyższy niż średnio w kraju. Udział przedsiębiorstw innowacyjnych w ogólnej ich liczbie w latach 2019-2021 wyniósł 23,9% dla przedsiębiorstw przemysłowych (czwarta lokata wśród województw) i 25,4% dla usługowych (pierwsze miejsce w kraju). W województwie mazowieckim w latach 2019–2021 wśród przedsiębiorstw przemysłowych poziom innowacyjności wzrastał wraz z wielkością przedsiębiorstwa. Wśród przedsiębiorstw z sektora usług również najwyższy udział przedsiębiorstw innowacyjnych był w grupie podmiotów zatrudniających 250 i więcej osób. W 2021 r. w województwie mazowieckim odnotowano najwyższe w skali kraju nakłady na innowacje poniesione zarówno przez przedsiębiorstwa przemysłowe, jak i usługowe. Wskaźnik liczby zgłoszeń wynalazków złożonych przez podmioty krajowe w Urzędzie Patentowym RP na 1 milion mieszkańców w 2021 r. wyniósł dla województwa 126,8 (najwyższy w Polsce) i był o 37,9 pkt wyższy od osiągniętego w kraju.
Otoczenie biznesowe	Województwo mazowieckie ma relatywnie dobrą sytuację w zakresie potencjału instytucji edukacyjnych, udziału ludności w różnych formach edukacji oraz poziomu wykształcenia ludności. W 2021 r. odsetek osób w wieku 13 lat i więcej z wyższym wykształceniem wynosił 32,4% i był o 7,9 pkt proc. wyższy od średniej krajowej (24,5%). Województwo mazowieckie koncentruje największy potencjał akademicki w Polsce. Mazowsze jest także krajowym liderem w kształceniu ustawicznym. Województwo mazowieckie charakteryzuje się wyższym niż średnia krajowa kapitałem społecznym. Świadczy o tym m.in. wysoka liczba organizacji społecznych. Na ograniczenia transferu wiedzy do gospodarki wpływa niski poziom nasycenia regionalnego systemu innowacji usługami i instytucjami wsparcia przedsiębiorczości. Liczba instytucji wspierających rozwój przedsiębiorstw, w tym ośrodków innowacji i przedsiębiorczości oraz transferu technologii, szczególnie w regionie mazowieckim regionalnym jest niewystarczająca. Mimo funkcjonowania w regionie instytucji finansowych wspierających MŚP i przedsiębiorców, dostęp do finansowania jest niewystarczający, dotyczy to zarówno zadłużania, jak i wkładu własnego przedsiębiorstw. Mazowsze pod względem kredytów i pożyczek w relacji do przychodów z działalności ogółem zajmuje 15 pozycję w kraju.

Pytania badawcze	Najważniejsze wnioski i powiązane z nimi rekomendacje
Transport regionalny	W województwie mazowieckim na koniec 2021 r. długość dróg publicznych ogółem wyniosła 55 810,2 km, z czego 40 584,0 km (tj. 72,7%) stanowiły drogi o nawierzchni twardej, a 15 226,2 km (tj. 27,3%) – drogi o nawierzchni gruntowej. Należy zaznaczyć, że 95,7% dróg o nawierzchni twardej miało nawierzchnię ulepszoną. Z roku na rok przybywa dróg o nawierzchni twardej (wzrost w ciągu roku o 1,7%, a w porównaniu z 2015 r. – o 11,2%), a ubywa – o nawierzchni gruntowej (spadek odpowiednio o 2,2% i o 13,8%). W 2021 r. w granicach województwa leżało 12,9% ogólnej długości dróg o nawierzchni twardej w kraju i 13,3% dróg gruntowych. Najmniejszy udział w ogólnej długości dróg o nawierzchni twardej mają drogi o najwyższej kategorii, tj. krajowe. W 2021 r. ich długość wyniosła 2 433,2 km, a odsetek 6,0%. Drogi zaliczane do kolejnych kategorii mierzyły odpowiednio: wojewódzkie – 2 977,9 km (tj. 7,3%), powiatowe – 14 228,7 km (tj. 35,1%), gminne – 20 944,2 km (tj. 51,6%). Na koniec 2021 r. autostrady i drogi ekspresowe stanowiły 19,8% dróg krajowych o nawierzchni twardej w województwie. Długość autostrad wyniosła 82,4 km i w stosunku do 2020 r. zwiększyła się o 0,1 km, tj. o 0,1%, a w porównaniu z 2015 r. o 16,0 km. tj. o 24,1%. Dróg ekspresowych było 400,5 km, co oznacza, że w ciągu roku przybyło 16,5 km (o 4,3%), a w porównaniu z 2015 r. ich długość zwiększyła się ponad dwukrotnie. W 2021 r. autostrady na Mazowszu stanowiły 4,7% tego rodzaju dróg w Polsce, a drogi ekspresowe 14,3%. Na 1000 km² powierzchni przypadało 13,6 km dróg ekspresowych i autostrad, w tym 2,3 km autostrad (w kraju odpowiednio 14,6 km i 5,6 km). W 2021 r. w województwie mazowieckim komunikacja w ruchu krajowym i międzynarodowym realizowana przez przedsiębiorstwa o liczbie pracujących powyżej 9 osób (bez przedsiębiorstw komunikacji miejskiej) prowadzona była na 890 liniach krajowych o długości 58,3 tys. km i 67 liniach międzynarodowych o długości 56,6 tys. km. Liczba linii krajowych zmniejszyła się w porównaniu z 2020 r. o 12,7%, a w stosunku do 2015 r. o 62,1%. Mniejsza była także ich długość odpowiednio o 35,9% i o 59,5%. W 2021 r. w województwie mazowieckim transportem samochodowym zarobkowym zostało przewiezionych łącznie 18,3 mln pasażerów, tj. o 2,0% więcej niż przed rokiem, ale o 70,2% mniej niż w 2015 r. Średnia odległość przewozu 1 pasażera w komunikacji krajowej wyniosła 52,8 km, a w komunikacji międzynarodowej 803,0 km. Województwo mazowieckie zajmuje czwarte miejsce w kraju pod względem długości i trzynaste pod względem gęstości eksploatowanych linii kolejowych normalnotorowych. Na terenie województwa mazowieckiego zlokalizowane są trzy porty lotnicze: Port Lotniczy im. Fryderyka Chopina w Warszawie, Port Lotniczy Warszawa-Modlin (regularne operacje lotnicze rozpoczął w 2013 r.) oraz Port Lotniczy Warszawa-Radom im.

Pytania badawcze	Najważniejsze wnioski i powiązane z nimi rekomendacje
	Bohaterów Radomskiego Czerwca 1976 roku (regularne operacje lotnicze rozpoczął w 2015 r., w 2018 r. odnotowany ruch dotyczył tylko komunikacji nieregularnej, a 1 stycznia 2019 r. lotnisko zostało zamknięte dla samolotów cywilnych). W 2021 r. lotniska te obsłużyły łącznie 8897,4 tys. pasażerów, tj. 45,3% ruchu pasażerskiego w kraju.
Podstawowe problemy regionu w obszarze gospodarki	• znaczące zróżnicowanie wewnątrzregionalne w zakresie rozwoju gospodarczego; • niski poziom innowacyjności przedsiębiorstw z sektora MŚP w porównaniu z dużymi firmami; • koncentracja zasobów intelektualnych regionu w RWS; • niewystarczający dostęp do atrakcyjnych ofert finansowania rozwoju przedsiębiorstw; • niski poziom nasycenia regionalnego systemu innowacji usługami i instytucjami wsparcia przedsiębiorczości.
Diagnoza dla sektora społecznego	
Rynek pracy (w tym godzenie życia zawodowego i rodzinnego)	Województwo mazowieckie stanowi największy regionalny rynek pracy w Polsce. Na koniec grudnia 2021 r. liczba pracujących w gospodarce narodowej w województwie mazowieckim wyniosła 2 639,3 tys. osób i była o 3,1% większa w skali roku. Pracujący w województwie stanowili 18,0% tej populacji w kraju (17,7% przed rokiem). O poprawiającej się sytuacji na rynku pracy województwa świadczy systematyczny spadek bezrobocia od 2013 r. Wyjątkiem jest 2020 r., w którym z uwagi na pandemię koronawirusa COVID-19 stopa bezrobocia wzrosła i wyniosła 5,2%, o 1 p.p. mniej od krajowej. W województwie miało miejsce wyraźne terytorialne zróżnicowanie stopy bezrobocia. Najniższa notowana była w m.st. Warszawie (1,4% w 2022 r.), a najwyższa – w powiecie szydłowieckim (25,1%). W województwie mazowieckim współczynnik aktywności zawodowej ukształtował się na najwyższym poziomie w kraju i wyniósł 62,4% (wzrost o 0,7 p. proc. w skali roku). W kraju wskaźnik ten wyniósł 58,2% (wzrost o 0,2 p. proc.). Podobnie jak w latach poprzednich, wyższą aktywność zawodową w województwie wykazywali mężczyźni niż kobiety (69,6% wobec 56,0%).
Wykluczenie społeczne i przeciwdziałanie ubóstwu	Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w województwie mazowieckim są wyższe niż średnio w kraju, jednak przewaga ta z roku na rok nieznacznie maleje. Wynagrodzenia w województwie są wyraźnie zróżnicowane terytorialnie. W 2021 r. różnica między wynagrodzeniem najwyższym (w m.st. Warszawie), a najniższym (w powiecie szydłowieckim) wyniosła 3 044,97 zł.

Pytania badawcze	Najważniejsze wnioski i powiązane z nimi rekomendacje
	W 2021 r., pomimo nadal trwających ograniczeń związanych z pandemią COVID-19, odnotowano poprawę sytuacji materialnej gospodarstw domowych w województwie mazowieckim. Gospodarstwa domowe osiągały wyższe dochody, a skala zmian była większa niż rok wcześniej. Podobnie jak w latach poprzednich, w 2021 r. gospodarstwa domowe w województwie mazowieckim wykazywały najwyższe w kraju dochody na osobę. Wyzwaniem pozostaje problem ubóstwa i wykluczenia społecznego. Wartość wskaźnika zagrożenia ubóstwem po transferach społecznych dla województwa mazowieckiego w 2021 r. wyniosła 13,9% i była o 0,9 p. proc. niższa niż średnia dla kraju (14,8%). W 2021 r. odsetek osób z dochodami poniżej progu zagrożenia ubóstwem był o 1,6 p. proc. niższy niż w roku 2020, gdy wyniósł on 15,5%. Podobnie spadek wartości relatywnego wskaźnika zagrożenia ubóstwem odnotowano w odniesieniu do 2015 r., tj. o 2,4 p. proc. Współczynnik Giniego jest jednym ze wskaźników, które informują o poziomie nierówności dochodów. W 2021 r. jego wartość dla województwa była wyższa niż średnia dla kraju (26,8%) i ukształtowała się na poziomie 30,1%. W porównaniu z 2020 r. współczynnik Giniego dla przeciętnego dochodu do dyspozycji na osobę był niższy o 2,6 p. proc. Spadek tego współczynnika w skali roku wskazuje, podobnie jak w 2020 r., na zmniejszanie się nierówności dochodowych gospodarstw domowych w województwie W 2021 r. w województwie mazowieckim, najczęstszymi powodami przyznania świadczenia była długotrwała lub ciężka choroba oraz ubóstwo (odpowiednio 48,3 tys. i 45,9 tys. rodzin). W porównaniu z 2015 r. odnotowano znaczny spadek liczby rodzin korzystających z pomocy przyznanej z powodu bezrobocia (o 52,9%), potrzeby ochrony macierzyństwa (o 48,6%), bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (o 46,8%) oraz ubóstwa (o 44,4%), natomiast o 52,8% wzrosła liczba rodzin, którym pomoc przyznano z powodu bezdomności. Dostępność do placówek pomocy społecznej jest zróżnicowana przestrzennie. Ze 107 DPS zlokalizowanych w województwie, 47 funkcjonowało w regionie Warszawskim stołecznym, a 60 w Mazowieckim regionalnym. W powiatach łosickim i ostrołęckim nie ma tego typu placówek. W 2021 r. w województwie mazowieckim środowiskowa pomoc społeczna zrealizowana na podstawie ustawy o pomocy społecznej została skierowana do 83,4 tys. gospodarstw domowych i objęła 167,4 tys. beneficjentów. W porównaniu z rokiem poprzednim ich liczba była mniejsza o 10,7%, a w stosunku do 2015 r. o 48,1%.

Pytania badawcze	Najważniejsze wnioski i powiązane z nimi rekomendacje
	Udział beneficjentów pomocy społecznej w liczbie ludności województwa mazowieckiego w 2021 r. wynosił 3,0% (w kraju 3,7%) i zmniejszył się w porównaniu z 2020 r. o 0,4 p. proc., a w odniesieniu do 2015 r. o 3,0 p. proc.
Ekonomia społeczna	W województwie niewykorzystany pozostaje potencjał podmiotów ekonomii społecznej, które odgrywają istotną rolę w zakresie rozwiązywania problemów społecznych i budowaniu spójności społecznej. Wśród podmiotów ekonomii społecznej istotną rolę w zakresie rozwiązywania problemów społecznych odgrywają jednostki reintegracji społeczno-zawodowej (5 pozycja w kraju – 8,4%, przy najniższej ich dostępności – 2 placówki na 100 tys. ludności). Według stanu na grudzień 2021 r. na Mazowszu było zarejestrowanych: 14 centrów integracji społecznej (wzrost o 7 w porównaniu z rokiem 2020), 17 klubów integracji społecznej (spadek o 4), 1433 kół gospodyń wiejskich (wzrost o 895), ok. 15 tys. organizacji pozarządowych (bez zmian), 15 spółdzielni inwalidów, niewidomych (spadek o 2), 64 spółdzielnie pracy (spadek o 3), 166 spółdzielnie socjalne (wzrost o 2), 15 spółek non for profit (bez zmian), 84 warsztaty terapii zajęciowej (bez zmian), 10 zakładów aktywności zawodowej (bez zmian), a także 67 zakładów pracy chronionej (spadek o 5). Z tego grona 82 podmioty posiadają status przedsiębiorstwa społecznego.
Kultura i turystyka	Województwo mazowieckie oferuje szerokie możliwości uczestnictwa w kulturze i dysponuje dużym potencjałem instytucji kultury. Najliczniejszą grupę instytucji kultury stanowią placówki biblioteczne, tj. biblioteki publiczne wraz z filiami oraz punkty biblioteczne. W 2021 r. w województwie mazowieckim działalność prowadziły 143 muzea i oddziały muzealne (tyle samo, co w 2020 r.), z których 60 zlokalizowanych było w Warszawie. W 2021 r. na terenie województwa znajdowało się także 49 galerii i salonów sztuki (o 4 więcej w porównaniu z 2020 r. i o 1 mniej niż w 2015 r.), z których 41 zlokalizowanych było w m.st. Warszawie. Według stanu w dniu 31 grudnia 2021 r. działalność sceniczną prowadziło 36 teatrów i instytucji muzycznych posiadających własny zespół artystyczny (tyle samo co przed rokiem i o 2 więcej niż w 2015 r.). Zdecydowana większość z nich (30) ma siedzibę w m.st. Warszawie. W 2021 r. bazę kulturalną tworzyło również 81 kin stałych (o 5 mniej niż w 2020 r. i o 22 więcej niż w 2015 r.), które stanowiły 15,5% ogólnej liczby kin stałych w kraju. Oprócz instytucji kultury oferujących ludności różne formy uczestnictwa w kulturze, głównie w charakterze widza, dużą rolę odgrywają te, które angażują ludzi w każdym wieku do bardziej aktywnego i kreatywnego uczestnictwa w życiu kulturalnym. Do

Pytania badawcze	Najważniejsze wnioski i powiązane z nimi rekomendacje
	takich placówek należą: centra kultury, domy i ośrodki kultury oraz kluby i świetlice. W 2021 r. w województwie funkcjonowało 297 tego rodzaju placówek (o 9 mniej niż w 2020 r. i o 15 więcej niż w 2015 r.). Zdecydowana większość z nich (90,9%) należała do sektora publicznego. W 2021 r. w mazowieckim na 1 instytucję kultury przypadały średnio 18562 osoby, był to najwyższy wskaźnik wśród wszystkich województw. W 2021 r. centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice prowadziły 884 pracownice specjalistyczne, z których najliczniejsze były pracownice plastyczne (23,5% ogólnej ich liczby). Województwo mazowieckie wyróżnia się w skali kraju pod względem liczby zabytków objętych formami ochrony, co świadczy o bogactwie dziedzictwa kulturowego. Duża liczba zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków (7949) plasuje województwo na drugim miejscu w Polsce, za województwem dolnośląskim. Wyraźną przewagą pod względem liczby zabytków na 10 tys. ha odznacza się region Warszawski stołeczny (61,63), w którym wartość ta jest ponad czterokrotnie wyższa niż w regionie Mazowieckim regionalnym.
Zdrowie	Województwo mazowieckie dysponuje znacznym potencjałem placówek ochrony zdrowia, skoncentrowanym głównie w stolicy. W końcu 2021 r. w województwie mazowieckim działały 3 463 (najwięcej w Polsce) podmioty ambulatoryjnej opieki zdrowotnej, z czego 3 219 przychodni i 244 praktyki lekarskie i stomatologiczne realizujące świadczenia finansowane ze środków publicznych. Liczba przychodni wzrosła zarówno w stosunku do 2020 r., jak i do 2015 r. (odpowiednio o 3,9% i o 17,4%). Liczba ludności przypadająca na 1 podmiot ambulatoryjnej opieki zdrowotnej była o 118 większa niż średnio w kraju, tj. 1 592 (o 54 osoby mniej niż rok wcześniej i o 156 mniej niż w 2015 r.). W województwie mazowieckim na koniec 2021 r. funkcjonowało 118 szpitali ogólnych (stacjonarnych), tj. tyle samo co w 2020 r., ale o 6 więcej niż w 2015 r. W placówkach tych do dyspozycji pacjentów było 25,1 tys. łóżek (wzrost o 3,2% w stosunku do 2020 r., ale spadek o 3,3% w porównaniu z 2015 r.). Na 10 tys. mieszkańców województwa przypadało 45 łóżek (średnio 220 osób na 1 łóżko), podczas gdy w Polsce wskaźnik ten wyniósł 44 (225 osób na 1 łóżko). Przeciętne wykorzystanie łóżka w ciągu roku wyniosło 60,5% i było większe o 4,8 p. proc. niż w 2020 r., ale o 8,8 p. proc. mniejsze niż w 2015 r. W 2021 r. z uwagi na trwającą epidemię COVID-19 znaczna część łóżek szpitalnych z różnych oddziałów, w zależności od potrzeb i możliwości przeznaczana była na leczenie i obserwację pacjentów z podejrzeniem COVID-19 lub przywracano im ich pierwotne przeznaczenie.

Pytania badawcze	Najważniejsze wnioski i powiązane z nimi rekomendacje
	W 2021 r. w województwie mazowieckim działalność prowadziło również 30 szpitali dziennych (w Polsce 219) oferując 621 miejsc dziennego pobytu. W ramach opieki dziennej, realizowanej w szpitalach stacjonarnych oraz szpitalach dziennych, leczonych było łącznie 705,2 tys. osób. Pacjenci leczeni dziennie w szpitalach stacjonarnych stanowili 95,6%, a leczeni w szpitalach dziennych tzw. „jednego dnia” – 4,4%. W 2021 r. na terenie województwa mazowieckiego opiekę długoterminową świadczyło 45 zakładów opiekuńczo-leczniczych (o charakterze ogólnym) oraz 22 zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze, a także 15 hospicjów i 1 oddział opieki paliatywnej, które dysponowały łącznie 5 374 łózkami, tj. mniej o 1,8% w porównaniu z 2020 r., ale o 11,7% więcej w stosunku do 2015 r. W województwie w końcu 2021 r. działały 34 zakłady stacjonarnej całodobowej opieki psychiatrycznej (9 szpitali psychiatrycznych, 3 ośrodki leczenia odwykowego alkoholowego, 12 ośrodków rehabilitacyjnych dla uzależnionych od substancji psychoaktywnych (także ośrodki MONAR), 8 zakładów opiekuńczo-leczniczych typu psychiatrycznego i 2 regionalne ośrodki psychiatrii sądowej). Łączna liczba łóżek we wszystkich tych obiektach wyniosła 4220, przy czym większość (63,9%) były to łóżka w szpitalach psychiatrycznych. Usługi lecznictwa uzdrowiskowego świadczyło 1 sanatorium i 1 szpital oraz 7 stacjonarnych zakładów rehabilitacji leczniczej, które łącznie dysponowały 784 łózkami. Podstawowym zadaniem sprawnie działającego systemu ochrony zdrowia jest zapewnienie dostępu do kadry medycznej, a także dbanie o jakość oferowanych usług. W województwie mazowieckim w 2021 r. opiekę nad pacjentami sprawowało 23,9 tys. lekarzy (o 3,2% więcej niż w 2020 r. i o 4,8% więcej niż w 2019 r.) oraz 6,0 tys. lekarzy dentyków (odpowiednio więcej o 3,6% i o 4,2%). Pracujących bezpośrednio z pacjentem było 33,7 tys. pielęgniarek (o 1,9% więcej w porównaniu z 2020 r. i o 4,6% więcej niż w 2019 r.) i 4,3 tys. położnych (odpowiednio więcej o 4,1% i o 10,0%). W końcu 2021 r. pracowało 4,4 tys. farmaceutów, 4,9 tys. fizjoterapeutów i 3,1 tys. diagnostów laboratoryjnych. W odniesieniu do 2020 r. odnotowano wzrost liczby farmaceutów o 1,1%, fizjoterapeutów o 7,4% i diagnostów laboratoryjnych o 50,7%, a w stosunku do 2019 r. odpowiednio wzrost o 2,2%, o 17,9% i o 51,4%.

Pytania badawcze	Najważniejsze wnioski i powiązane z nimi rekomendacje
	O poziomie kwalifikacji lekarzy świadczy odsetek lekarzy specjalistów. Na koniec 2021 r. ich udział w ogólnej liczbie lekarzy wyniósł 66,1%. Najwięcej lekarzy posiadało specjalizację z zakresu chorób wewnętrznych (21,1%), chirurgii (14,0%) oraz medycyny rodzinnej (10,3%). W województwie zaznacza się niekorzystna struktura wiekowa kadry medycznej; 27% lekarzy, 18% pielęgniarek i 14% położnych osiągnęło wiek 65 lat. Wskazuje to potrzebę podjęcia działań służących rozwojowi kształcenia na kierunkach medycznych, co przyczyni się do wzrostu i zastępowalności pokoleniowej zasobów kadry medycznej. W 2021 r. pomoc medyczną w nagłych wypadkach świadczyły 202 zespoły ratownictwa medycznego (o 2 więcej niż w 2020 r. i o 17 więcej niż w 2015 r.), w tym 163 zespoły podstawowe i 39 specjalistycznych. W ramach systemu działały 3 śmigłowce jako lotnicze zespoły ratownictwa medycznego oraz 32 szpitalne oddziały ratunkowe (SOR). Z systemem współpracowało także 10 izb przyjęć i 2 centra urazowe, w tym 1 centrum urazowe dla dzieci. Wskaźnik dostępności świadczeń medycznych udzielanych przez zespoły ratownictwa medycznego, wyrażony jako liczba zespołów (podstawowych i specjalistycznych) na 100 tys. ludności wyniósł 3,7 (w kraju 4,2).
Edukacja i kształcenie ustawiczne	Województwo mazowieckie zajmuje czołowe miejsca w kraju pod względem udziału dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym (93,5%) i opieką żłobkową (13,9%). Liczba placówek wychowania przedszkolnego zwiększyła się o 9,4% w stosunku do roku szkolnego 2015/16, natomiast zmniejszyła się o 0,1% w porównaniu z rokiem szkolnym 2020/21 (w kraju zwiększyła się odpowiednio o 6,2% i 0,3%). W stosunku do roku szkolnego 2020/21 zwiększyła się tylko liczba przedszkoli (o 35, tj. 1,6%). W województwie mazowieckim według wyników Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) w latach 2015-2021 zaobserwowano systematyczny wzrost (z 30,8% do 35,5%) udziału osób z wykształceniem wyższym w populacji osób w wieku 15-89 lat (w Polsce wzrost o 3,7 p. proc. do poziomu 26,0%). W roku szkolnym 2021/22 w województwie mazowieckim działało 1 911 szkół podstawowych dla dzieci i młodzieży – o 8 mniej niż w poprzednim roku szkolnym, z tego w miastach 863 szkoły, a na wsi – 1048. W województwie mazowieckim w roku szkolnym 2021/22 działało 928 szkół ponadpodstawowych dla młodzieży: 74 szkoły specjalne przysposabiające do pracy, 186 szkół branżowych I stopnia, 8 szkół branżowych II stopnia, 427 liceów ogólnokształcących,

Pytania badawcze	Najważniejsze wnioski i powiązane z nimi rekomendacje
	220 techników i 13 ogólnokształcących szkół artystycznych dających uprawnienia zawodowe. W stosunku do poprzedniego roku szkolnego nastąpił wzrost łącznej liczby tych szkół o 1,4%. W roku szkolnym 2021/22 na terenie województwa mazowieckiego funkcjonowały 162 szkoły policealne (w poprzednim roku szkolnym – 181), do których uczęszczało 38,4 tys. uczniów (o 14,3% więcej niż przed rokiem). W kraju liczba uczniów zwiększyła się o 13,7%. W województwie istnieje potrzeba lepszego dostosowania systemu edukacji do potrzeb rynku pracy, w tym kluczowych branż przemysłu. Niedobór pracowników w skali województwa prognozowany jest w 17 zawodach (głównie w branżach: budowlanej, medycznej i produkcyjnej). W roku akademickim 2021/22 w województwie mazowieckim swoją siedzibę miało 89 uczelni (w Polsce – 362). W roku akademickim 2021/22 na 20 uczelniach publicznych kształciło się 142,3 tys. osób (53,9% ogólnej liczby studentów, w poprzednim roku 57,8%). Ponad połowa wszystkich studentów (54,3%) kształciła się na kierunkach związanych z biznesem, administracją i prawem, naukami społecznymi, dziennikarstwem i informacją oraz techniką, przemysłem i budownictwem. Największy udział kobiet wystąpił na kierunkach związanych z kształceniem (79,9%) oraz zdrowiem i opieką społeczną (75,5%); mężczyźni dominowali na kierunkach związanych z technologiami teleinformatycznymi (84,8%). W 2021 r. według wyników Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL), w województwie mazowieckim 7,1% osób w wieku 25–64 lata (o 1,7 p. proc. więcej niż w kraju) deklaroowało uczestnictwo w edukacji obejmującej uczenie się formalne (szkoła i studia wyższe) i kształcenie pozaformalne (różnego rodzaju kursy i szkolenia). Wskaźnik ten zwiększył się zarówno w stosunku do 2015 r., jak i roku poprzedniego odpowiednio o 1,0 p. proc. i 1,6 p. proc. Szkoły dla dorosłych nastawione były głównie na kontynuację przerwanej edukacji. W roku szkolnym 2021/22 w województwie mazowieckim funkcjonowało 112 szkół dla dorosłych: 5 szkół podstawowych i 107 liceów ogólnokształcących. W województwie prognozowane są niekorzystne zmiany demograficzne dotyczące ubytku ludności w grupach wiekowych odpowiadających nauce szkolnej i studiom wyższym. W 2050 r. w większości powiatów województwa, poza Warszawą i powiatami sąsiadującymi, prognozowany jest spadek liczby ludności w wieku 7-18 lat w stosunku do 2013 r. Spadek liczby ludności przewidywany jest również w grupie wiekowej 19-24 lata w większości powiatów, z wyjątkiem piaseczyńskiego, legionowskiego, wołomińskiego i grodzkiego.

Pytania badawcze	Najważniejsze wnioski i powiązane z nimi rekomendacje
Dostępność transportowa w regionie	Na terenie województwa mazowieckiego przecinają się europejskie korytarze transportowe zaliczane do sieci bazowej TEN-T: Morze Północne – Morze Bałtyckie oraz Bałtyk – Adriatyk. Rolę węzła pełni Warszawa, wyposażona w najważniejsze w kraju pasażerskie stacje kolejowe, międzynarodowe lotnisko oraz terminale drogowo-kolejowe. Drogi wojewódzkie stanowią uzupełnienie sieci dróg krajowych w obsłudze ruchu wewnątrzwojewódzkiego pomiędzy ośrodkami powiatowymi i subregionalnymi, zaś w aglomeracji warszawskiej drogi wojewódzkie łączą ośrodki miejskie aglomeracji. Układ sieci kolejowej w województwie ma charakter promienisty, zbiegający się w Warszawie oraz poprzeczny (obwodowy), przebiegający częściowo poza granicami województwa, krzyżujący się z kierunkami koncentrycznymi w węzłach w Radomiu, Siedlcach i Ostrołęce. Na terenie województwa mazowieckiego zlokalizowane są trzy porty lotnicze: Port Lotniczy im. Fryderyka Chopina w Warszawie, Port Lotniczy Warszawa-Modlin (regularne operacje lotnicze rozpoczął w 2013 r.) oraz Port Lotniczy Warszawa-Radom im. Bohaterów Radomskiego Czerwca 1976 roku (regularne operacje lotnicze rozpoczął w 2015 r., w 2018 r. odnotowany ruch dotyczył tylko komunikacji nieregularnej, a 1 stycznia 2019 r. lotnisko zostało zamknięte dla samolotów cywilnych). W 2021 r. w województwie mazowieckim ścieżki rowerowe miały łączną długość 2 709,8 km i stanowiły 14,6% ścieżek rowerowych w kraju. W ostatnim roku przybyło 144,0 km (tj. 5,6%) nowych ścieżek. Infrastruktura transportowa wysokiej klasy w korytarzach sieci bazowej (zmodernizowane linie kolejowe oraz autostrady i drogi ekspresowe) zapewnia bezpośrednie powiązania Warszawy z większością sąsiednich ośrodków wojewódzkich oraz subregionalnych w województwie. Jednocześnie, szczególnie w północnej i wschodniej części województwa, występują obszary o niskiej dostępności transportowej, bez dostępu do linii kolejowych i oferty przewozowej.
Podstawowe problemy regionu w obszarze społecznym	• znaczące zróżnicowanie wewnątrzregionalne w zakresie sytuacji mieszkańców; • nierówności w poziomie aktywności zawodowej kobiet i mężczyzn; • wciąż znaczący problem zagrożenia ubóstwem w wykluczeniu społecznym; • potrzeba wsparcia obszaru ochrony zdrowia; • niewykorzystany potencjał podmiotów ekonomii społecznej.
Diagnoza dla sektora środowiskowego	

Pytania badawcze	Najważniejsze wnioski i powiązane z nimi rekomendacje
Gospodarka niskoemisyjna (ochrona powietrza)	Jakość powietrza w regionie jest niedostateczna. Przekroczenia norm jakości powietrza dla pyłu zawieszonego PM10, PM2,5 oraz benzo(a)pirenu występują na obszarze wszystkich stref województwa mazowieckiego, a dwutlenku azotu dodatkowo w aglomeracji warszawskiej. W 2021 r. w województwie mazowieckim obserwuje się wzrost poziomu emisji zanieczyszczeń gazowych wytworzonych w zakładach szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza, który wynika w głównej mierze ze wzrostu emisji dwutlenku węgla. Stopień redukcji wytworzonych zanieczyszczeń pyłowych sięga niemal 100%, a gazowych blisko 82%. Głównym źródłem zanieczyszczenia powietrza jest emisja zanieczyszczeń pochodząca z sektora przemysłowego (energetyka). Emisja zanieczyszczeń pyłowych w 2021 r. wyniosła 2,0 tys. ton i w porównaniu z rokiem poprzednim zmniejszyła się o 9,0%, a z 2015 r. – o 48,8%. Większość zanieczyszczeń pyłowych pochodziła ze spalania paliw (81,0% ogólnej emisji pyłów w mazowieckim). Udział województwa w emisji zanieczyszczeń pyłowych wytworzonych przez zakłady szczególnie uciążliwe w kraju stanowił 9,0% i był niższy o 0,7 p. proc. niż w 2020 r. oraz wyższy o 0,2 p. proc. niż w 2015 r. Emisja zanieczyszczeń gazowych w województwie mazowieckim w 2021 r. wyniosła 33 445,4 tys. ton i zwiększyła się o 9,2% w stosunku do 2020 r. i o 17,1% do 2015 r. Wzrost ogółem emisji zanieczyszczeń gazowych w ostatnim omawianym roku, jak również w porównaniu z 2015 r., wynika w głównej mierze z większej emisji dwutlenku węgla. Udział województwa mazowieckiego w emisji zanieczyszczeń gazowych wytworzonych przez zakłady szczególnie uciążliwe w kraju stanowił 16,0% w porównaniu z 2020 r. udział ten spadł o 0,5 p. proc., natomiast wzrósł o 2,5 p. proc. do 2015 r. W urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń powietrza w 2021 r. zatrzymano 99,9% pyłów i 81,5% gazów (bez dwutlenku węgla) wyemitowanych przez zakłady szczególnie uciążliwe, mające siedzibę w województwie mazowieckim (w 2020 r. odpowiednio 99,9% i 76,9%). W latach 2015–2021 stopień redukcji zanieczyszczeń pyłowych nie uległ istotnym zmianom (w 2015 r. 99,8%). Redukcja zanieczyszczeń gazowych natomiast od 2015 r. wzrosła o 28,2 p. proc.
Gospodarka obiegu zamkniętego (ochrona gleby)	Wysoki wskaźnik masy wytwarzanych odpadów szczególnie widoczny jest w regionie Warszawskim stołecznym, gdzie powstaje 67% ogółu odpadów Mazowsza. Niska efektywność procesu przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych wpływa na niewielką ilość wysortowywanych surowców wtórnych oraz dużą masę pozostałości z przetwarzania, kierowaną do składowania (43% zebranych odpadów). Poza ograniczeniem łącznej ilości powstających odpadów, największe wyzwanie stanowi ograniczenie składowania odpadów komunalnych ulegających biodegradacji, w tym poprzez ich selektywne zbieranie i zwiększenie mocy przerobowych funkcjonujących instalacji.

Pytania badawcze	Najważniejsze wnioski i powiązane z nimi rekomendacje
	W województwie mazowieckim w 2021 r. było 160 zakładów wytwarzających odpady (z wyłączeniem odpadów komunalnych), tj. więcej o 2 niż przed rokiem (w Polsce odpowiednio 1 836 zakładów, tj. więcej o 27). W zakładach tych w ciągu roku wytworzono 6 288,9 tys. ton odpadów przemysłowych pochodzących z różnych gałęzi działalności gospodarczej (5,8% wytworzonych w kraju). Większość odpadów została zagospodarowana przez wytwórców we własnym zakresie: 58,8% unieszkodliwiono, a 10,8% poddano procesom odzysku. Pozostałe odpady zostały przekazane innym odbiorcom w gospodarowanie (29,7%) lub do czasowego magazynowania (0,7%). Ilość wytworzonych odpadów przemysłowych zwiększyła się o 4,0% porównując z 2020 r. i o 8,7% z 2015 r. Według stanu w końcu 2021 r. w województwie mazowieckim, w porównaniu do roku poprzedniego, wzrosła ilość odpadów przemysłowych składowanych (nagromadzonych) w obiektach własnych oraz odpadów komunalnych. W 2021 r. odpady zebrane selektywnie stanowiły 37,5% ogółu odpadów komunalnych. Na koniec 2021 r. na terenie województwa mazowieckiego funkcjonowało 21 składowisk o łącznej powierzchni 144,1 ha (8,6% tej powierzchni w kraju). W porównaniu z 2015 r. zmniejszyła się zarówno liczba składowisk (o 16), jak i ich powierzchnia (o 27,5 ha). Na składowiska trafiło 921,8 tys. ton odpadów komunalnych (46,8% ogółu zebranych). W ciągu 2021 r. zakończono eksploatację 3 składowisk o łącznej powierzchni 15,8 ha. Niepokojącym zjawiskiem jest powstawanie dzikich wysypisk. W ciągu 2021 r. na terenie województwa mazowieckiego zlikwidowano 1 601 nielegalnych wysypisk, z których zebrano 3,3 tys. ton odpadów komunalnych. Nadal w województwie na koniec 2021 r. pozostało 139 dzikich wysypisk śmieci o łącznej powierzchni 59,0 tys. m². W województwie mazowieckim rozkład wielkości zużycia wody w poszczególnych sektorach gospodarki od 2015 r. nie uległ istotnym zmianom. W 2021 r. największy udział miał przemysł (89%), następnie gospodarka komunalna (9%) oraz rybactwo (2%). W 2021 r. łączne zużycie wody wyniosło 2790,9 hm³ (78,5 dam³/km²) i stanowiło 31,6% zużycia w kraju. Zużycie wody w województwie wzrosło w stosunku do 2020 r. o 14,5%. Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2021 r. wyniosło 506 m³ i było dwukrotnie wyższe niż średnio w kraju. W 2021 r. w województwie mazowieckim odprowadzono do wód lub do ziemi 2 595,5 hm³ ścieków przemysłowych i komunalnych, tj. 33,4% ogółu tych ścieków w kraju.

Pytania badawcze	Najważniejsze wnioski i powiązane z nimi rekomendacje
	Ścieków przemysłowych wymagających oczyszczenia w 2021 r. odprowadzono 51,5 hm³. Ich ilość zwiększyła się w stosunku do 2015 r. o 25,6%, a do 2020 r. o 0,9%. Procesowi oczyszczenia poddano 44,2 hm³, tj. 85,7%. Zdecydowana większość ścieków wymagających oczyszczenia to ścieki komunalne, w 2021 r. – 231,7 hm³. Suma tych ścieków wzrosła o 12,9% w stosunku do 2015 r., a do 2020 r. o 1,2%. Udział oczyszczonych ścieków komunalnych zmalał z 98,6% w 2015 r. do 95,7% w 2021 r.
Zmiany klimatu (adaptacja, ostrzeżenie przed zagrożeniami)	Postępujące zmiany klimatyczne związane z ociepleniem, w tym zwiększonym parowaniem i procesami pustynnienia, mają odzwierciedlenie w zwiększonym obszarze występowania okresowego zjawiska suszy w województwie. Ponad 57% powierzchni regionu cechuje ekstremalne i silne zagrożenie występowania suszy rolniczej, natomiast około 30% obszarów rzek, jezior i zbiorników ma stwierdzony silny stopień zagrożenia suszą hydrologiczną. Zwiększenie częstotliwości występowania ekstremalnych zjawisk pogodowych (deszczy nawalnych) w miejscach o utrudnionej infiltracji, generuje wzrost zagrożenia powodziowego i poziomu wrażliwości obszarów zagrożonych, który wynika z coraz bardziej intensywnej zabudowy i zagospodarowania tych obszarów. W wyniku zmian coraz częstszym zjawiskiem są powodzie miejskie. Pomimo znaczącego potencjału, zielona i niebieska infrastruktura w niewielkim stopniu wykorzystywana jest jako środek przeciwdziałania skutkom zmian klimatu i adaptacji przestrzeni miejskiej. Średni udział powierzchni terenów zieleni w miastach Mazowsza w ostatnich latach utrzymuje się na podobnym, niskim poziomie 2,8% (kraj – 3,9%).
Bioróżnorodność (ochrona i wzmocnienie różnorodności biologicznej)	Obszary prawnie chronione w województwie mazowieckim w 2021 r. zajmowały ogółem 1 057,1 tys. ha, stanowiły one 29,7% powierzchni ogólnej województwa i 10,5% tej powierzchni w Polsce. Porównując z 2020 r. terenów tych było mniej o 1 089 ha, a z 2015 r. więcej o 1 312 ha. W kraju udział powierzchni o szczególnych walorach przyrodniczych był nieco wyższy i wynosił 32,3%. Najwyższy odsetek obszarów prawnie chronionych odnotowano w powiecie otwockim (78,1%), a najniższy – w wyszkowskim (0,1%). Na poziomie gmin udział takich obszarów był jeszcze bardziej zróżnicowany. W województwie mazowieckim w 8 gminach obszary prawnie chronione stanowiły całą powierzchnię tych gmin, natomiast w 68 omawiana forma ochrony nie wystąpiła. Najwyższą formę ochrony przyrody stanowią parki narodowe. Na terenie województwa mazowieckiego znajduje się 1 park narodowy (Kampinoski Park Narodowy utworzony w 1959 r.) o powierzchni 38,5 tys. ha (12,2% powierzchni parków narodowych w kraju). Na koniec 2021 r. w województwie zlokalizowanych było 188 rezerwatów przyrody o łącznej powierzchni 19,5 tys. ha. Ich powierzchnia w porównaniu z 2015 r. zwiększyła się o 676 ha, tj. o 3,6%. Ponadto w mazowieckim znajdowało się 9 parków

Pytania badawcze	Najważniejsze wnioski i powiązane z nimi rekomendacje
	krajobrazowych o łącznej powierzchni 173,2 tys. ha. Zajmowały one 4,9% ogólnej powierzchni województwa i w większości były zajęte przez lasy (56,0%) oraz użytki rolne (34,0%). Obszary chronionego krajobrazu, z definicji o mniejszych rygorach ochronności, zajmowały 835,7 tys. ha, tj. 23,5% powierzchni województwa. Duża część obszarów prawnie chronionych wchodzi w skład Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000. W ramach programu Natura 2000, na terenie województwa mazowieckiego wyznaczono dotychczas 17 obszarów specjalnej ochrony ptaków (OSO – obszary specjalnej ochrony ptaków) oraz 65 specjalnych obszarów ochrony siedlisk przyrodniczych, wybranych cennych gatunków roślin i zwierząt (SOO – specjalne obszary ochrony siedlisk). Pozostałe formy ochrony przyrody znajdujące się na terenie województwa to: stanowiska dokumentacyjne zajmujące 0,5 tys. ha, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe – 5,6 tys. ha oraz użytki ekologiczne – 1,9 tys. ha. Liczba pomników przyrody w województwie mazowieckim na koniec 2021 r. wyniosła 4150 (najwięcej w kraju). W porównaniu z 2020 r. było ich więcej o 41, a z 2015 r. mniej o 124 obiektów. Wśród pomników większość to pojedyncze drzewa (3090), a następnie grupy drzew (707).
Podstawowe problemy regionu w obszarze środowiska	• niedostateczna jakość powietrza w regionie; • niedostateczne działania w zakresie GOZ; • rosnące zużycie wody; • niekorzystne zmiany klimatyczne; • ograniczony dostęp do terenów zielonych.
Obszar V - Ocena efektywności i trwałości osiągniętych rezultatów w ramach RPO WM 2014-2020	
Jaki jest szacowany stosunek nakładów poniesionych w ramach realizacji RPO WM 2014-2020 do osiągniętych oraz prognozowanych rezultatów wdrażania Programu? Czy dane efekty można było osiągnąć	Ankietowani Beneficjenci najczęściej dobrze oceniali efektywność udzielonego wsparcia, rozumianą jako relacja między wartością poniesionych nakładów w stosunku do uzyskanych efektów. Na oceny pozytywne wskazało łącznie 59,3% ogółu respondentów, na negatywne natomiast – zaledwie 2,6% badanych. Blisko ¼ odpowiedzi stanowiły oceny neutralne (24,6%). Zdaniem zdecydowanej większości ankietowanych Beneficjentów RPO WM 2014-2020, przy niższych nakładach finansowych nie udało by się osiągnąć rezultatów analogicznych względem tych osiągniętych w ramach projektów (74,5%). Przeciwnego zdania było jedynie 0,5% ogółu respondentów.

Pytania badawcze	Najważniejsze wnioski i powiązane z nimi rekomendacje
mniejszym nakładem finansowym?	
Jaka jest trwałość dotychczas osiągniętych rezultatów RPO WM 2014-2020? Czy będą one trwałe w dłuższej perspektywie czasowej? Jakie czynniki oddziaływały na trwałość zrealizowanych działań? Jakie działania można podjąć, aby przedłużyć/podtrzymać trwałość osiągniętych rezultatów?	Beneficjenci Programu wysoko oceniali trwałość osiągniętych rezultatów projektów. 78,2% z nich było przekonanych, że uzyskane efekty uda im się utrzymać w okresie dłuższym niż zakładany okres trwałości, a kolejne 20,2% wskazało, że utrzymają się one jedynie w obowiązkowym okresie trwałości. Na nietrwałość osiągniętych rezultatów wskazało jedynie 1,6% badanych. Beneficjenci uczestniczący w badaniu w ramach analizy Case study potwierdzili, iż rezultaty osiągane w ramach realizowanych przez nich projektów cechują się wysoką trwałością, a realizatorzy projektów uczestniczący w badaniu FGI dodali, iż szczególnie istotną kwestią w kontekście zapewnienia trwałości osiągniętych rezultatów było prawidłowe programowanie wsparcia, w tym adekwatna do stanu faktycznego identyfikacja potrzeb w regionie, analiza jego potencjałów, określenie kierunków działań i, przede wszystkim, zapewnienie ich komplementarności. Czynnikami, które w szczególny sposób mogą przekładać się na nietrwałość części efektów wsparcia, są długoterminowe konsekwencje pandemii COVID-19, które miała wpływ na znaczący odsetek realizowanych projektów.
Jaki wpływ na efektywność i trwałość osiągniętych rezultatów w ramach RPO WM 2014-2020 miała pandemia COVID-19?	Średnio co trzeci z realizatorów projektów przyznawał, że na efektywność wdrażanych przez niego działań miała wpływ pandemia COVID-19 (33,3%), a blisko co dziesiąty z Beneficjentów deklarował również, że sytuacja epidemiologiczna miała bądź ma wpływ na trwałość osiągniętych efektów projektu (11,6%). Beneficjenci uczestniczący w wywiadach fokusowych również potwierdzali istotny wpływ pandemii wirusa SARS-CoV2 na realizowane działania, szczególnie w obszarze dostępności zaplecza kadrowego, jak i zachwianego łańcucha dostaw i wzrostu cen.
Jaki był zakres ochrony peryferyjnych obszarów otwartych w miastach i ekspansji na nie w ramach działań prowadzonych ze wsparciem Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020	Działania z zakresu ochrony peryferyjnych obszarów otwartych w miastach i ekspansji na nie realizowane były głównie w ramach Działania 6.2 <i>Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych</i>. Interwencja w ramach Działania 6.2 miała przyczynić się do: • utrzymania dostępu do podstawowych usług publicznych i wsparcia kompleksowych programów i mechanizmów rewitalizacyjnych, również w formule PPP, w celu tworzenia atrakcyjnych warunków do pracy i życia; • tworzenia i realizacji programów rewitalizacyjnych, jak też wdrożenia polityki w zakresie krajobrazu ukierunkowanej na ochronę i planowanie zgodnie z Europejską Konwencją Krajobrazową; • rewitalizacji zdegradowanych obszarów miasta; • poprawy warunków rozwoju obszarów zdegradowanych w wymiarze przestrzennym, społecznym, kulturowym i gospodarczym; • restrukturyzacji i rewitalizacji miast i innych obszarów tracących dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze.

Pytania badawcze	Najważniejsze wnioski i powiązane z nimi rekomendacje
	Zgodnie z przeprowadzoną analizą, wsparcie realizowane w ramach Działania 6.2 cechowało się wysoką skutecznością, o czym świadczy wysoki poziom realizacji zakładanych wartości docelowych wskaźników. W ramach interwencji: • na obszarach miejskich wybudowano/wyremontowano 66 157,10 m² budynków komercyjnych lub publicznych, przekraczając tym samym zakładaną wartość docelową o 43,8 p. proc.; • rewitalizację objęto 750,23 ha, co stanowi 2 500,8% wartości docelowej; • zrealizowana wartość wskaźnika „Liczba obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach” sięgała 114 (285,0% wartości docelowej). Wszyscy Beneficjenci Działania 6.2, którzy wzięli udział w badaniu ilościowym, deklarowali, że osiągnięte efekty wsparcia utrzymują się w okresie dłuższym niż zakładany okres trwałości.
Jakie czynniki oddziaływały na efektywność zrealizowanych działań?	Zgodnie z deklaracjami Beneficjentów Programu, na wysoką efektywność realizowanych działań przekładały się m.in.: • dostępne wsparcie finansowe; • zakres realizowanych projektów; • dostosowanie wsparcia do potrzeb ostatecznych odbiorców, wpływające na duże ich zainteresowanie realizowanymi działaniami; • adekwatny dobór form wsparcia w ramach projektów; • dobry kontakt z koordynatorami projektów; • właściwie zaplanowany budżet projektów; • dokładnie zaplanowane interwencje; • doświadczenie Beneficjentów w realizacji tego typu działań; • szeroka promocja realizowanych działań. Przeprowadzona analiza (w tym benchmarking) potwierdziła ponadto pozytywne doświadczenia związane ze stosowaniem uproszczonych metod rozliczania. Do tej pory metody te były wykorzystywane w niewielkim stopniu, natomiast jest to narzędzie, które obniża koszty obsługi programu i pozwala na sprawną realizację założonych działań.

Pytania badawcze	Najważniejsze wnioski i powiązane z nimi rekomendacje
Obszar VI Analiza dobrych i złych praktyk w zakresie realizacji celów RPO WM 2014-2020	
Jakie można wskazać dobre praktyki w zakresie realizacji celów RPO WM 2014-2020?	Stosowanie tzw. „dobrych praktyk” deklarował blisko co dziesiąty z Beneficjentów Programu (9,5%). Do identyfikowanych dobrych praktyk zaliczano: • automatyzację działalności; • dobrą współpracę z Mazowieckim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków (w przypadku projektów z zakresu rewitalizacji); • realizację szkoleń dla pracowników; • holistyczne i indywidualne podejście do każdego pacjenta, łączące szereg świadczeń bazujących na infrastrukturze przychodni; • wdrożenie innowacyjnych rozwiązań/nowych technologii; • wykorzystanie w projekcie metod takich, jak metoda Design Thinking, Lean startup; • połączenie kilku rodzajów zajęć dla uczniów w formie półkolonii, pokazów, zajęć pozalekcyjnych i wycieczek; • szeroka promocja projektu, przekładająca się na duże zainteresowanie ze strony odbiorców. Spośród ogółu Beneficjentów Programu, 2,6% dostrzegało ponadto pozytywne, nietypowe rozwiązania, które zastosowali w ramach projektu na potrzeby realizacji założeń zasad horyzontalnych. Do rozwiązań tych zaliczano: • połączenie kilku rodzajów zajęć dla uczniów w formie półkolonii, pokazów, zajęć pozalekcyjnych i wycieczek; • współpraca z lokalnymi kołami seniora; • holistyczne podejście do pacjentów - skupienie się na wszystkich potrzebach pacjentów, intensyfikacja działań pacjentów zarówno w sferze medycznej jak i emocjonalno-społecznej; • wykorzystanie potencjału placówki medycznej przy realizacji projektu; • stworzenie systemu doradztwa zawodowego; • ochronę gatunków zagrożonych wyginięciem.

Pytania badawcze	Najważniejsze wnioski i powiązane z nimi rekomendacje
Dlaczego działania te należy uznać za dobre praktyki?	Działania te przyczyniły się do wysokiej skuteczności realizowanych projektów i osiągnięcia w ich ramach znaczących, pozytywnych rezultatów oraz skutecznego wypełniania zasad horyzontalnych.
Jakie można wskazać złe praktyki w zakresie realizacji celów RPO WM 2014-2020?	Biorąc pod uwagę wyniki badania ilościowego, na wykorzystanie rozwiązań, które się nie sprawdziły (tzw. „złych praktyk”) wskazało zaledwie 0,7% ogółu Beneficjentów. Na wykorzystanie nieskutecznych rozwiązań wskazali wyłącznie Beneficjenci Działania 1.2 (6,4%) oraz Poddziałów 2.1.1 (3,7%) i 3.1.2 (2,5%). Do identyfikowanych złych praktyk zaliczano: • zbyt dużą samodzielność w realizacji projektów, objawiającą się niepytaniem o zdanie IP w sytuacjach o niskim poziomie wątpliwości, co do wybranego rozwiązania; • niewystarczającą kontrolę nad wykonawcą działań, skutkującą zagrożeniu realizacji projektu.
Dlaczego działania te należy uznać za złe praktyki?	Wspomniane złe praktyki przekładały się na niższą od oczekiwanej skuteczność realizowanych działań i generowały problemy w zakresie osiągnięcia zakładanych celów.
Jakie rozwiązania należało zastosować w miejsce zidentyfikowanych złych praktyk, aby zapewnić skuteczniejszą realizację przyszłych działań?	Zdaniem Beneficjentów, by zapobiec ponownemu wystąpieniu zidentyfikowanych złych praktyk i zapewnić skuteczniejszą realizację projektów, należałoby: • zwiększyć kontrolę ze strony IP nad przekazywanymi do zatwierdzenia rozwiązaniami, co umożliwiłoby wychwycenie i skorygowanie błędów systemowych. • uwzględnić inne niż tylko cena kryteria oceny ofert wykonawców.

Źródło: opracowanie własne.

7.2. Wnioski i rekomendacje

Tabela 36. Tabela wniosków i rekomendacji

Lp.	Treść wniosku	Treść rekomendacji	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia (kwartał)	Klasa rekomendacji
1	Przeprowadzona analiza pozwoliła potwierdzić elastyczne podejście instytucji zaangażowanych we wdrażanie i zarządzanie dotychczasową interwencją. Podejmowanie bieżących działań naprawczych i utrzymywanie kontaktu z KE pozwoliło na osiągnięcie znacznych rezultatów prowadzonych działań oraz osiągnięcie znacznej części wskaźników. Strony w raporcie: 17-45	Rekomenduje się kontynuowanie w ramach FEM 2021-2027 sposobu monitorowania realizacji interwencji i podejmowanie dalszych, elastycznych zmian w zakresie dostosowywania wdrażanych działań do bieżącej sytuacji społeczno-gospodarczej.	IZ FEM 2021-2027 IP FEM 2021-2027	Wykorzystanie w ramach FEM 2021-2027 dotychczasowych doświadczeń z wdrażania i monitorowania interwencji, kontynuując wypracowane już zasady postępowania i dobre praktyki umożliwiające sprawne i skuteczne wdrażanie wsparcia. Dobłą praktyką będzie bieżące monitorowanie realizacji wskaźników, których wartości docelowych dotychczas nie osiągnięto i, zgodnie z identyfikowaną potrzebą, podejmowanie działań zaradczych (jak intensyfikacja działań skoncentrowanych na osiągnięciu zakładanych wartości wskaźników, wsparcie Beneficjentów w osiągnięciu zakładanych celów czy uzasadnienie niższej od zakładanej realizacji wskaźników).	III kwartał 2024 r.	Programowa, operacyjna
2	Przeprowadzona diagnoza sytuacji regionu pod względem społecznym, gospodarczym i środowiskowym, wykazała znaczące zapotrzebowanie na kontynuowanie działań skoncentrowanych na zrównoważonym rozwoju całego	Rekomenduje się kontynuację w ramach FEM 2021-2027 działań realizowanych dotychczas w ramach RPO WM 2014-2020, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb związanych ze wzmacnianiem impulsów rozwoju gospodarczego z Warszawy do	IZ FEM 2021-2027	Kontynuacja w ramach FEM 2021-2027 działań realizowanych dotychczas w ramach RPO WM 2014-2020, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb związanych ze wzmacnianiem impulsów rozwoju gospodarczego z Warszawy do pozostałych podregionów województwa mazowieckiego.	III kwartał 2024 r.	Programowa, strategiczna

Lp.	Treść wniosku	Treść rekomendacji	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia (kwartał)	Klasa rekomendacji
3	województwa, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb RMR, znajdującego się w znacznie gorszej sytuacji niż RWS, a zwłaszcza miasto Warszawa. Strony w raporcie: 145-189	pozostałych podregionów województwa mazowieckiego. Zaleca się kontynuowanie działań informacyjno-edukacyjnych, skoncentrowanych na podniesieniu poziomu wiedzy potencjalnych wnioskodawców, wnioskodawców oraz Beneficjentów nt. możliwości skorzystania ze wsparcia oferowanego w ramach środków unijnych.	IP FEM 2021-2027	Kontynuacja działań informacyjno-edukacyjnych, skoncentrowanych na podniesieniu poziomu wiedzy potencjalnych wnioskodawców, wnioskodawców oraz Beneficjentów nt. możliwości skorzystania ze wsparcia oferowanego w ramach środków unijnych.	III kwartał 2024 r.	Programowa, operacyjna
4	Zgodnie z deklaracjami Beneficjentów Programu, czynnikami wewnętrznymi, które w największym stopniu utrudniały osiągnięcie zakładanych celów, były kryteria oceny projektów (17,7%) oraz pozostałe zasady określone w konkursach (20,8%). Realizatorzy projektów nierzadko wskazywali, że na etapie planowania i aplikowania o wsparcie, napotykali na trudności wynikające ze zbyt obszernej, czasochłonnej i skomplikowanej procedury aplikowania o wsparcie oraz niejasnych, trudnych w interpretacji zapisów dokumentów związanych z Programem i poszczególnymi konkursami. Strony w raporcie: 62-67	Zaleca się, by w miarę możliwości uprościć procedurę ubiegania się o wsparcie w ramach programu FEM 2021-2027 (zwłaszcza w przypadku wsparcia dotacyjnego), w tym przede wszystkim poprzez uproszczenie języka stosowanego w dokumentach związanych z FEM 2021-2027 tak, by były one zrozumiałe dla przeciętnego odbiorcy.	IZ FEM 2021-2027	Uproszczenie procedury ubiegania się o wsparcie w ramach programu FEM 2021-2027 (zwłaszcza w przypadku wsparcia dotacyjnego), w tym przede wszystkim poprzez uproszczenie języka stosowanego w dokumentach związanych z FEM 2021-2027 tak, by były one zrozumiałe dla przeciętnego odbiorcy.	III kwartał 2024 r.	Programowa, operacyjna

Źródło: opracowanie własne.

7.3. Conclusions and recommendations

Tabela 37. Table of conclusions and recommendations

No.	Conclusion	Recommendation	Addressee of the recommendation	Manner of implementation	Time of implementation (quarter)	Class of recommendation
1	Conducted analysis confirmed a flexible approach of institutions involved in the implementation and management of the current intervention. Taking ongoing corrective actions and maintaining contact with the EC allowed for achieving significant results of undertaken measures and achieving a significant part of indicators. Pages in the report: 17-45	It is recommended to continue monitoring the implementation of interventions within EFM 2021-2027 and undertake further, flexible changes in adapting the implemented activities to the current socio-economic situation.	MA of EFM 2021-2027 IB of EFM 2021-2027	The use of experience in implementing and monitoring interventions as part of EFM 2021-2027, continuing already developed principles of conduct and good practices enabling efficient and effective implementation of support. Ongoing monitoring of implementation of those indicators which target values have not yet been achieved and, in accordance with identified needs, undertaking remedial measures (such as intensifying activities focused on achieving indicator values, supporting Beneficiaries in achieving objectives or finding reasons for the lower than expected implementation of indicators) will be a good practice.	Third quarter of 2024	Programme, operational
2	Diagnosis of the region's situation in social, economic and environmental terms reflected a significant need for continuation of activities focused on the sustainable development of the entire voivodeship, with particular emphasis on the needs of Masovian Regional Region, which is in a much worse situation than	It is recommended to continue within EFM 2021-2027 the activities implemented so far under ROP MV 2014-2020, with particular emphasis on the needs related to strengthening economic development impulses from Warsaw to other subregions of the Mazowieckie Voivodeship.	MA of EFM 2021-2027	Continuation of measures implemented under ROP WM 2014-2020, with particular emphasis on needs related to strengthening economic development from Warsaw to other subregions of the Mazowieckie Voivodeship.	Third quarter of 2024	Programme, strategic
3		It is recommended to continue information and educational	IB of EFM 2021-2027	Continuation of information and educational activities, focused on	Third quarter of 2024	Programme, operational

No.	Conclusion	Recommendation	Addressee of the recommendation	Manner of implementation	Time of implementation (quarter)	Class of recommendation
	Warsaw metropolitan area, and especially the city of Warsaw. Pages in the report: 145-189	activities, focused on increasing the level of knowledge of potential applicants, applicants and Beneficiaries regarding the possibilities of using the support offered under EU funds.		increasing the level of knowledge of potential applicants, applicants and Beneficiaries, regarding possibilities of using the support offered under EU funds.		
4	According to the declarations of the Program Beneficiaries, the internal factors that most hindered the achievement of the assumed goals were the project evaluation criteria (17.7%) and other rules specified in the competitions (20.8%). Project implementers often indicated that at the stage of planning and applying for support, they encountered difficulties resulting from the too extensive, time-consuming and complicated procedure of applying for support and unclear, difficult to interpret provisions of documents related to the Program and individual competitions. Pages in the report: 62-67	It is recommended to simplify, if possible, the procedure for applying for support under the EFM 2021-2027 program (especially in the case of grant support), including primarily by simplifying the language used in documents related to EFM 2021-2027 so that they would be more accessible to an average recipient.	MA of EFM 2021-2027	Simplification of procedures for applying for support under the EFM 2021-2027 (especially concerning the grant support), primarily by simplifying the language used in documents related to EFM 2021-2027 so that they would be more accessible to an average recipient.	Third quarter of 2024	Programme, operational

Source: Own research.

SPIS ELEMENTÓW GRAFICZNYCH W TEKŚCIE

Spis tabel

Tabela 1. Realizacja wskaźników: Oś priorytetowa I - Wykorzystanie działalności badawczo-rozwojowej w gospodarce	20
Tabela 2. Realizacja wskaźników: Oś priorytetowa II - Wzrost e-potencjału Mazowsza	21
Tabela 3. Realizacja wskaźników: Oś priorytetowa III - Rozwój potencjału innowacyjnego i przedsiębiorczości	22
Tabela 4. Realizacja wskaźników: Oś priorytetowa IV - Przejście na gospodarkę niskoemisyjną	24
Tabela 5. Realizacja wskaźników: Oś priorytetowa V - Gospodarka przyjazna środowisku	26
Tabela 6. Realizacja wskaźników: Oś priorytetowa VI - Jakość życia	27
Tabela 7. Realizacja wskaźników: Oś priorytetowa VII - Rozwój regionalnego systemu transportowego	29
Tabela 8. Realizacja wskaźników: Oś priorytetowa VIII - Rozwój rynku pracy	30
Tabela 9. Realizacja wskaźników: Oś priorytetowa IX - Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem	35
Tabela 10. Realizacja wskaźników: Oś priorytetowa X - Edukacja dla rozwoju regionu	38
Tabela 11. Realizacja wskaźników: Oś priorytetowa XII – REACT-EU dla Mazowsza	43
Tabela 12. Czynniki zewnętrzne mające pozytywny wpływ na realizację założonych celów	47
Tabela 13. Czynniki wewnętrzne mające pozytywny wpływ na realizację założonych celów	49
Tabela 14. Czynniki zewnętrzne mające negatywny wpływ na realizację założonych celów	63
Tabela 15. Czynniki wewnętrzne mające negatywny wpływ na realizację założonych celów	65
Tabela 16. Poziom wykorzystania alokacji w ramach poszczególnych działań/poddziałań RPO WM 2014-2020	74
Tabela 17. Prognoza realizacji wskaźników: Oś priorytetowa I - Wykorzystanie działalności badawczo-rozwojowej w gospodarce	81
Tabela 18. Prognoza realizacji wskaźników: Oś priorytetowa II - Wzrost e-potencjału Mazowsza	82
Tabela 19. Prognoza realizacji wskaźników: Oś priorytetowa III - Rozwój potencjału innowacyjnego i przedsiębiorczości	82
Tabela 20. Prognoza realizacji wskaźników: Oś priorytetowa IV - Przejście na gospodarkę niskoemisyjną	84
Tabela 21. Prognoza realizacji wskaźników: Oś priorytetowa V - Gospodarka przyjazna środowisku	84

Tabela 22. Prognoza realizacji wskaźników: Oś priorytetowa VI - Jakość życia	85
Tabela 23. Prognoza realizacji wskaźników: Oś priorytetowa VII - Rozwój regionalnego systemu transportowego.....	85
Tabela 24. Prognoza realizacji wskaźników: Oś priorytetowa VIII - Rozwój rynku pracy.....	86
Tabela 25. Prognoza realizacji wskaźników: Oś priorytetowa IX - Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem	87
Tabela 26. Prognoza realizacji wskaźników: Oś priorytetowa X - Edukacja dla rozwoju regionu	89
Tabela 27. Prognoza realizacji wskaźników: Oś priorytetowa XII – REACT-EU dla Mazowsza	90
Tabela 28. Logika interwencji RPO WM 2014-2020	94
Tabela 29. Formy wsparcia w poszczególnych działaniach/poddziałaniach RPO WM 2014-2020	117
Tabela 30. Biorąc pod uwagę Państwa działalność, proszę wskazać potrzeby Państwa podmiotu (w kontekście działań, które mogłyby zostać podjęte w ramach przyszłej interwencji w ramach programu Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027):.....	120
Tabela 31. warunki realizacji ram wykonania RPO WM 2014-2020	142
Tabela 32. Analiza SWOT.....	207
Tabela 33. Analiza PEST	209
Tabela 34. Tabela prawdy dla zbioru klasycznego	210
Tabela 35. Wnioski wraz z wyróżnionymi rekomendacjami (w oparciu o pytania badawcze)	212
Tabela 36. Tabela wniosków i rekomendacji.....	239
Tabela 36. Table of conclusions and recommendation.....	241

Spis wykresów

Wykres 1. Czy w ramach realizowanego projektu udało się Państwu osiągnąć założone pierwotnie cele?	18
Wykres 2. Czy na etapie planowania projektów wystąpiły jakieś trudności (wewnętrzne lub zewnętrzne)?	58
Wykres 3. Czy na etapie aplikowania o wsparcie wystąpiły jakieś trudności?	59
Wykres 4. Czy któreś kryteria oceny sprawiały Państwu trudność?	60
Wykres 5. Czy Pana/Pani zdaniem zakres kryteriów oceny wpływał na kształt samego projektu?.....	61
Wykres 6. Czy wymogi krajowe i unijne (w zakresie ochrony środowiska, łagodzenia skutków i adaptacji do zmian klimatu) stanowiły barierę dla realizacji projektu?	62
Wykres 7. Czy na problemy w osiągnięciu zakładanych celów wpływ miała pandemia COVID-19?	72

Wykres 8. Wartość zawartych umów o dofinansowanie w ramach RPO WM 2014-2020 według osi priorytetowych	78
Wykres 9. Czy planują Państwo rozważenie skorzystania ze wsparcia oferowanego w ramach programu Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027?	122
Wykres 10. Czy dopuszczaliby Państwo możliwość skorzystania ze wsparcia oferowanego nie w formie dotacyjnej, lecz w formie instrumentów finansowych (np. niskooprocentowane pożyczki)?	123
Wykres 11. Jak ocenia Pan/Pani potencjał Państwa podmiotu w kontekście możliwości finansowania przyszłych inwestycji instrumentami rynkowymi (tzn. kredytami bankowymi)?	124
Wykres 12. Biorąc pod uwagę formułę uzyskanego wsparcia, jak Pan/Pani ocenia efektywność tejże formuły?	146
Wykres 13. Jak Pan/Pani ocenia funkcjonujący system wskaźników (pod względem odzwierciedlania efektów uzyskanych w wyniku realizacji projektu)?	147
Wykres 14. Jak Pan/Pani ocenia użyteczność udzielonego wsparcia (tj. wpływ projektu na sytuację społeczno-gospodarczą regionu)?	148
Wykres 15. Jak ocenia Pan/Pani wpływ wsparcia w ramach RPO WM 2014-2020 na potencjał Państwa podmiotu?	150
Wykres 16. Jak ocenia Pan/Pani wpływ wsparcia w ramach RPO WM 2014-2020 na poziom zaangażowania Państwa przedsiębiorstwa w działalność eksportową?	151
Wykres 17. Jak ocenia Pan/Pani wpływ wsparcia w ramach RPO WM 2014-2020 na infrastrukturę otoczenia biznesu?	155
Wykres 18. Jak ocenia Pan/Pani wpływ wsparcia w ramach RPO WM 2014-2020 na zwiększenie dostępu mieszkańców do usług w zakresie opieki nad dziećmi do lat 3? Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.	
Wykres 19. Jak ocenia Pan/Pani wpływ wsparcia w ramach RPO WM 2014-2020 na zwiększenie jakości usług w zakresie opieki nad dziećmi do lat 3?	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Wykres 20. Jak ocenia Pan/Pani wpływ wsparcia w ramach RPO WM 2014-2020 na zwiększenie dostępu do usług opieki nad dzieckiem w wieku przedszkolnym?	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Wykres 21. Jak ocenia Pan/Pani wpływ wsparcia w ramach RPO WM 2014-2020 na zwiększenie jakości usług opieki nad dzieckiem w wieku przedszkolnym?	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Wykres 22. Jak ocenia Pan/Pani wpływ wsparcia w ramach RPO WM 2014-2020 na zwiększenie dostępu mieszkańców regionu do usług z zakresu użyteczności publicznej?	161
Wykres 23. Jak ocenia Pan/Pani wpływ wsparcia w ramach RPO WM 2014-2020 na polepszenie sytuacji osób z niepełnosprawnościami (w szczególności za stopniem znacznym) na rynku pracy?	162
Wykres 24. Czy w ramach realizowanego projektu podejmowali Państwo działania mające na celu zwiększenie dostępności kultury dla osób z niepełnosprawnościami?	162

Wykres 25. Jak ocenia Pan/Pani wpływ wsparcia w ramach RPO WM 2014-2020 na wzrost liczby użytkowników transportu publicznego w miastach i ich obszarach funkcjonalnych?	171
Wykres 26. Czy Pana/Pani zdaniem dzięki wspartej inwestycji użytkownicy publicznego transportu miejskiego oszczędzają czas na dojazdach do celu podróży?	171
Wykres 27. Jak ocenia Pan/Pani wpływ wsparcia w ramach RPO WM 2014-2020 na poprawę dostępności do usług transportowych i szanse zwiększenia mobilności mieszkańców pomiędzy miastami i ich obszarami funkcjonalnymi?	172
Wykres 28. Jak ocenia Pan/Pani wpływ wsparcia w ramach RPO WM 2014-2020 na poprawę jakości usług transportu publicznego (np. poprzez możliwość lepszego planowania podróży, poprawę atrakcyjności taboru i infrastruktury przystankowej, inne, korekta oferty transportu zbiorowego poprzez skrócenie odległości do przystanków, zmianę trasy linii transportu zbiorowego, dostosowanie rozkładu jazdy do godzin rozpoczęcia lub zakończenia aktywności w obiekcie, etc.)?	173
Wykres 29. Jak ocenia Pan/Pani wpływ wsparcia w ramach RPO WM 2014-2020 na poprawę bezpieczeństwa pasażerów podczas korzystania z komunikacji miejskiej?	173
Wykres 30. Jak ocenia Pan/Pani wpływ wsparcia w ramach RPO WM 2014-2020 na poprawę komfortu pasażerów podczas korzystania z komunikacji miejskiej?	174
Wykres 31. Jak ocenia Pan/Pani wpływ wsparcia w ramach RPO WM 2014-2020 na zmniejszenie się zatorów komunikacyjnych w transporcie (np. poprzez zwiększenie średniej prędkości lub zlikwidowanie ograniczenia prędkości np. poprzez wprowadzenie systemu uprzywilejowania dla transportu miejskiego)?	174
Wykres 32. Jak ocenia Pan/Pani wpływ wsparcia w ramach RPO WM 2014-2020 na poprawę dostępności do usług transportowych i szansę zwiększenia mobilności mieszkańców miast (np. poprzez powiązanie różnych środków transportu, optymalizację rozkładów jazdy, zagęszczenie siatki połączeń)?	175
Wykres 33. Jak ocenia Pan/Pani wpływ wsparcia w ramach RPO WM 2014-2020 na zmniejszenia emisji CO ₂ w transporcie miejskim?	177
Wykres 34. Jak ocenia Pan/Pani wpływ wsparcia w ramach RPO WM 2014-2020 na spadek zapotrzebowania na nieekologiczne paliwa napędzające komunikację miejską?	177
Wykres 35. Jak ocenia Pan/Pani wpływ wsparcia w ramach RPO WM 2014-2020 na zwiększenia poziomu produkcji energii ze źródeł odnawialnych?	178
Wykres 36. Jak ocenia Pan/Pani wpływ wsparcia w ramach RPO WM 2014-2020 na zwiększenie efektywności energetycznej w sektorze przedsiębiorstw oraz zwiększenie udziału produkcji energii w wysokosprawnej kogeneracji?	178
Wykres 37. Jak ocenia Pan/Pani wpływ wsparcia w ramach RPO WM 2014-2020 na zwiększenie efektywności energetycznej w sektorze publicznym i mieszkaniowym?	179
Wykres 38. Jak ocenia Pan/Pani wpływ wsparcia w ramach RPO WM 2014-2020 na poprawę jakości powietrza?	179

Wykres 39. Czy na potrzeby realizacji projektu korzystali Państwo z możliwości uzyskania współfinansowania ze środków budżetu państwa?	179
Wykres 40. Czy prócz wspartego projektu realizują/realizowali Państwo jeszcze jakieś inne, zbliżone inwestycje (z zakresu gospodarki niskoemisyjnej)?	180
Wykres 41. Czy realizowany przez Państwa projekt był komplementarny względem innych, podobnych inwestycji lub istniejących już systemów komunikacji w miastach i obszarach funkcjonalnych?	180
Wykres 42. Czy w Pana/Pani opinii realizacja projektu miała wpływ na wypełnienie wymogów wynikających z dyrektyw unijnych w zakresie ochrony środowiska, łagodzenia skutków i adaptacji do zmian klimatu?	184
Wykres 43. Jak ocenia Pan/Pani wpływ wsparcia w ramach RPO WM 2014-2020 na wzmocnienie bezpieczeństwa ekologicznego województwa mazowieckiego?	184
Wykres 44. Jak ocenia Pan/Pani wpływ wsparcia w ramach RPO WM 2014-2020 na wzrost społeczno-gospodarczy z efektywnym wykorzystaniem zasobów środowiska?	185
Wykres 45. Jak ocenia Pan/Pani wpływ wsparcia w ramach RPO WM 2014-2020 na adaptację do zmian klimatu?	185
Wykres 46. Czy realizowany przez Państwa projekt był komplementarny z innymi inwestycjami podejmowanym w województwie mazowieckim w zakresie ochrony środowiska i łagodzenia skutków i adaptacji do zmian klimatu wspartymi zarówno z RPO WM 2014-2020, jak i z innych źródeł finansowania?	186
Wykres 47. Czy zauważył Pan/Pani zjawisko wypierania, dublowania się wsparcia w regionie?	186
Wykres 48. Czy Pana/Pani zdaniem wciąż występuje zapotrzebowanie na wsparcie oferowane dotychczas w ramach OP 5 RPO WM 2014-2020?	187
Wykres 49. Jak Pan/Pani ocenia efektywność udzielonego wsparcia (w rozumieniu relacji pomiędzy wartością poniesionych nakładów w stosunku do uzyskanych efektów)?	191
Wykres 50. Czy Pana/Pani zdaniem osiągnięte w projekcie efekty byłyby możliwe do osiągnięcia przy niższych nakładach finansowych?	192
Wykres 51. Na ile Pana/Pani zdaniem osiągnięte w projekcie efekty uznać należy za trwałe?	194
Wykres 52. Czy Pana/Pani zdaniem wpływ na efektywność projektu ma/miała pandemia COVID-19?	196
Wykres 53. Czy Pana/Pani zdaniem wpływ na trwałość efektów projektu ma/miała pandemia COVID-19?	197
Wykres 54. Czy podczas realizacji projektu wykorzystali Państwo jakieś innowacyjne rozwiązania, wpływające na realizację celu projektu (tzw. dobre praktyki)?	202
Wykres 55. Czy potrafi Pan/Pani wskazać jakieś pozytywne, nietypowe rozwiązania, które zastosowali Państwo w ramach projektu na potrzeby realizacji założeń zasad horyzontalnych?	204

Wykres 56. Czy podczas realizacji projektu zdarzyło się Państwu wykorzystać jakieś rozwiązania, które się nie sprawdziły (tzw. złe praktyki)? 206

Spis rysunków

Rysunek 1. Komponenty badania	15
Rysunek 2. Czynniki kluczowe decydujące o sukcesie realizowanych projektów	211